RUFUS WAINWRIGHT • KEREN ANN • ÇAR NEWA • ZUCO 103 • GÖKALP BAYKAL • "MY WAY"İN ACAYİP ÖYKÜSÜ

ROLL

ISSN: 1307-4628

112480 **temmuz** 2007/07 **5 YTL**

ROLL 120

HAYKO ÇEPKİN

tom morello
tek tabanca
THE NIGHTWATCHMAN

HOBA HOBA SPIRIT • YAKUP • BLACK PAINTINGS • BARSELONA'DA PRIMAVERA SOUND • SUZANNE VEGA

the ex

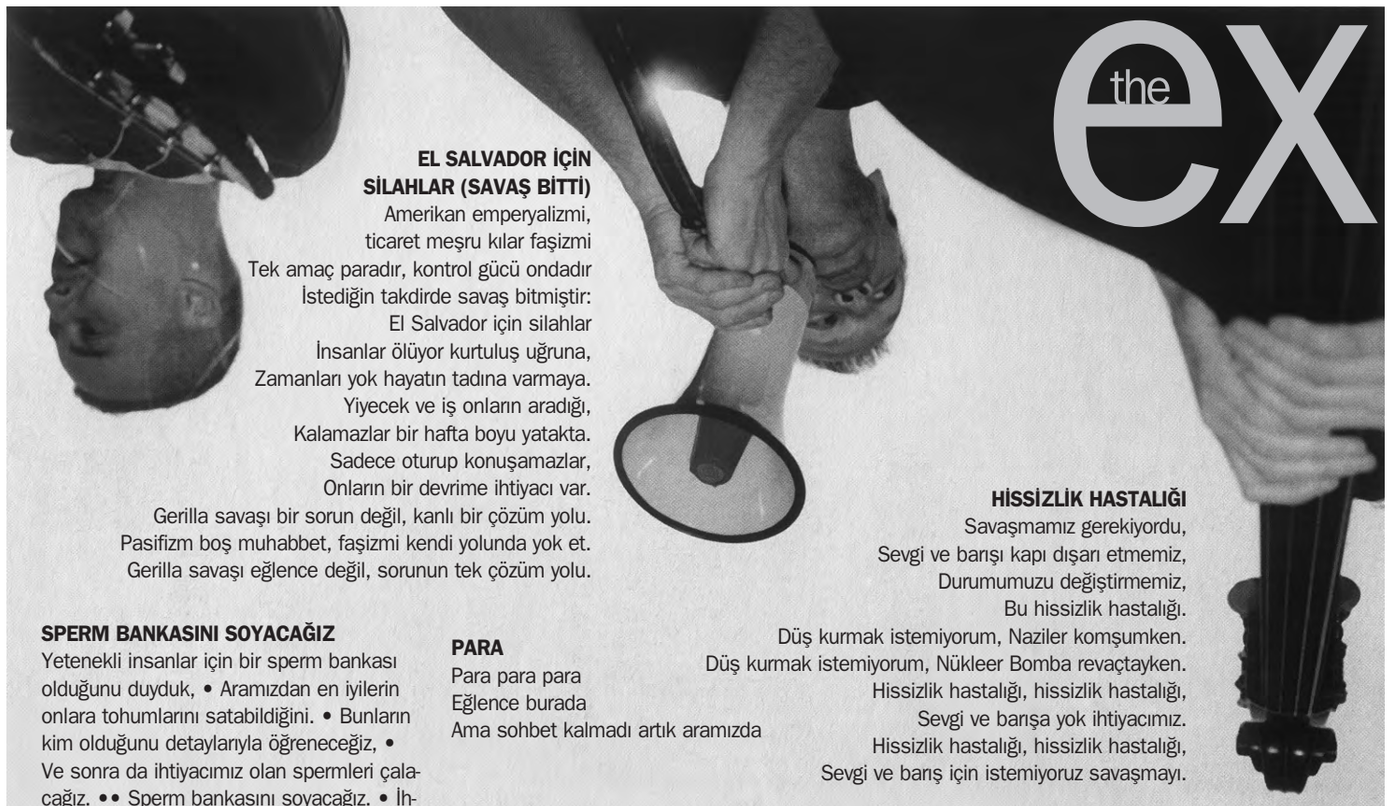

EL SALVADOR İÇİN SİLAHLAR (SAVAŞ BİTTİ)

Amerikan emperyalizmi,
ticaret meşru kılar faşizmi
Tek amaç paradır, kontrol gücü ondadır
İstediğin takdirde savaş bitmiştir:
El Salvador için silahlar
İnsanlar ölüyor kurtuluş uğruna,
Zamanları yok hayatın tadına varmaya.
Yiyecek ve iş onların aradığı,
Kalamazlar bir hafta boyu yatakta.
Sadece oturup konuşamazlar,
Onların bir devrime ihtiyacı var.
Gerilla savaşı bir sorun değil, kanlı bir çözüm yolu.
Pasifizm boş muhabbet, faşizmi kendi yolunda yok et.
Gerilla savaşı eğlence değil, sorunun tek çözüm yolu.

HİSSİZLİK HASTALIĞI

Savaşmamız gerekiyordu,
Sevgi ve barışı kapı dışarı etmemiz,
Durumumuzu değiştirmemiz,
Bu hissizlik hastalığı.
Düş kurmak istemiyorum, Naziler komşumken.
Düş kurmak istemiyorum, Nükleer Bomba revaçtayken.
Hissizlik hastalığı, hissizlik hastalığı,
Sevgi ve barışa yok ihtiyacımız.
Hissizlik hastalığı, hissizlik hastalığı,
Sevgi ve barış için istemiyoruz savaşmayı.

SPERM BANKASINI SOYACAĞIZ

Yetenekli insanlar için bir sperm bankası olduğunu duyduk, • Aramızdan en iyilerin onlara tohumlarını satabildiğini. • Bunların kim olduğunu detaylarıyla öğreneceğiz, • Ve sonra da ihtiyacımız olan spermleri çalacağız. •• Sperm bankasını soyacağız. • İhtiyacımız olan tohumları alacağız. • Onları birbirine karıştıracağız ve belki yarın • Harika bir bebeğe sahip olacağız. •• Hep evlat edinilen çocuklarımız olsun isterdik. • Soyaçekimimizin kurbanı olmayacaklar onlar. • Onları kendi çocuğumuz gibi büyüteceğiz, • Ama bizim gibi aptal olmayacaklar tabii. •• Sperm bankasını soyacağız • İhtiyacımız olan tohumları alacağız. • Onları birbirine karıştıracağız ve belki dokuz ay sonra • Harika bir bebeğe sahip olacağız • Doğuştan yetenekli bir bebeğimiz olacak, • Bütün becerilere sahip olacak, hayatta ihtiyaç duyacağı. • Gerçekten de güzel görünecek, yakışıklı olacak ve akıllı • Kusursuz bir erkek olacak ya da kusursuz bir karı.

PARA

Para para para
Eğlence burada
Ama sohbet kalmadı artık aramızda

RESSAMLARA KULAK VER

Şairlere ihtiyacımız var, ressamlara ihtiyacımız var
Şairlere ihtiyacımız var, ressamlara ihtiyacımız var
Şiire ve resme ihtiyacımız var...

Toplu katliam için silah gibidir bağnazlar
Onları "büyük ırza geçenler" olarak dosyalayın
Çılgın liderleriyle sürüler felâketler peşinde
Kendilerini efendi sayar kıç yalayan soytarılar

Kendini park sanan bir çalılık...
Kendini havlama sanan bir ciyaklama...

Şairlere ihtiyacımız var, ressamlara ihtiyacımız var
Şairlere ihtiyacımız var, ressamlara ihtiyacımız var
Şiire ve resme ihtiyacımız var...

Sinemacılara ihtiyacımız var, ve yazarlara, dansçılara, müzisyenlere
Oyunculara ve heykeltraşlara, fırıncılara, elektrikçilere
Filozoflara ve doktorlara, bisikletçilere ve inşaatçılara
Aşıklara, arkadaşlara ve komşulara, ve başkalarına
Sinemacılara, yazarlara, dansçılara, müzisyenlere
Şairlere ve ressamlara, şairlere ve ressamlara...

YİNE HALKTIK

Köylüydük
Ama toprağımız yoktu
Köylüydük
Ama toprağımız yoktu

Bahçe tırmığı gibi inceydik
Hep açtık, az yiyecek verdikleri için
Toprak zeminli sundurmada, otlar üzerinde uyurduk
Öküz ve katırların yemlenemeyeceği kadar sertti otlar
Tarlalarda çalışıyorduk
Saban sürüyor, ekiyor ve biçiyorduk oraklarımızla
İyi bir yılsa sekiz aylık işimiz vardı
Kötü bir yılsa altı ay en fazla
Ve yoktu işsizlik parası da

Köylüydük
Ama toprağımız yoktu
Köylüydük
Ama toprağımız yoktu

Burjuvadan nefret ederdik
Toprak onlarındı ve bize hayvan gibi davranırlardı
Aramızda öyle bir kin vardı ki
Bu kinden daha büyüğü olamazdı

Hayatlarını kazanmak için çalışmalarına gerek yoktu
Ama bize insan gibi davranmalıydılar
Saygı duymalıydılar
Saygı duymalıydılar
Bununsa tek bir yolu vardı

Köylüydük
Ve bizim olanı aldık
Köylüydük
Ve bizim olanı aldık
Bizim olanı aldık

Burjuvaya ihtiyaç yoktu ve bunu ispatladık
Kilise yok, efendi yok, bekçi yoktu
Mülkiyet ortaktı
Bütün malları devraldık
Varolmak için paraya gerek yoktu
Herkes çalışacaktı
Mallar değiş tokuş edilecekti
Devlete gerek yoktu
(Köylüydük ve yine halktık)

Türkçesi: Tezgör Hilmi

Kapak foto: Muhsin Akgün

ROLL 120
temmuz '07

09 The Nightwatchman
14 Hoba Hoba Spirit
18 Keren Ann
19 Rufus Wainwright
22 Black Paintings
25 Çar Newa
30 Hayko Cepkin
36 Gökalp Baykal
38 Yakup
42 Zuco 103
44 Primavera Sound Fest.
57 "My Way"in öyküsü

04 Ajans
13 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
16 Halkla ilişkiler
41 ÖSS
46 Gayd
49 Kıraathane
50 Kısa dalga

Suzanne Vega, Duncan Sheik, Mark Ronson, Oi Va Voi, K'Naan, José González, Bright Eyes, Bat For Lashes

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cenk Tarhan, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, Haziran, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Müge Turan, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Aydan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen

baskı: Mikado Matbaacılık ve Tic. Ltd. Şti. [İmamçeşme Caddesi G/47 Sokak no: 6 Seyrantepe - İstanbul Tel: 0.212.289 27 93] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Temmuz 2007 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0.212.251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 11 **sayı** 120 **temmuz** '07 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0.535.576 21 11)

ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Piaf saati

Dünyanın dört bir yanında, minik varlıkların bedenleriyle ters orantılı bir güce sahip olduğu yolunda folklorik öyküler vardır. Bu minik varlık, kimi zaman bir çekirge, kimi zaman bir faredir. Fransız folkloründe ise bu, serçenin argosu olan "piaf"tır. Edith Piaf'ın muazzam sesi, minik bedeninden çıkıyordu. Kendisini feci çirkin buluyordu, ama bezbebek hatları, sesi gibi ışıldıyordu. Sesinin ışıltısı, katışıksız hüzün ve neşe arasındaki çatışmayla kaimdi. Hayatta olduğu sürede plakları 40 milyondan fazla sattı. "O taklit edilemez bir deha" demişti Jean Cocteau, "Edith Piaf gibisi ne ondan önce vardı, ne de ondan sonra olabilir".

1963'te, ölümünden kısa bir süre önce "kendimi yok etmek için karşı konulmaz bir arzu duyuyorum" demişti. Kötü beslenme, alkol, morfin, ülser, tüberküloz, hepatit, romatizma ve nihayet kanser 47 senenin ötesine geçmesine izin vermedi. Öldüğü yıl, Beatles'ın ilk albümünün çıktığı yıldı.

Ortaokuldaki Fransızca hocam Mösyö Swirsky, Piaf'ın tutkulu bir hayranıydı. Her cuma günü, "Piaf saati" ilân ettiği derse başında beresiyle gelmesi sınıftaki oğlanları güldürürdü. Her hafta, o derste Piaf şarkıları çalardı bize. "Piaf saati", aynı zamanda diksiyon egzersizi demekti. Edith Piaf Paris'in kenar mahallelerinde doğup büyümüştü, Fransızcası da oralarda konuşulan defolu Fransızcaydı. Ama şarkılarındaki berrak telaffuzu, Mösyö Swirsky'nin bize belletmek istediği modeldi. Piaf'a o telaffuzu kazandıran, menajer ve söz yazarı Raymond Asso'ydu. Piaf da, Asso'dan öğrendiklerini hamiliğini yaptığı –ve bazılarıyla sevgili olduğu– Yves Montand, Eddie Constantine, Gilbert Bécaud, Georges Moustaki ve Charles Aznavour'a belletmişti.

Piaf, serçe olduğu kadar, anka kuşuydu. Sık sık başına gelen belâların –araba kazaları, ruhî buhranlar, ameliyatlar– her birinin ardından küllerinden doğmuş, her seferinde daha da yürekten söylemişti şarkılarını.

Olivier Dahan'ın "La Vie en Rose" adlı filmiyle hayat hikâyesi bir kez daha ilgi odağı olan Edith Piaf, Fransa seçimlerinin de tartışma konularından biriydi. Sarkozy'yi destekleyen eski başbakan Jean-Pierre Raffarin, Piaf'ın sıradan seçmenin "gerçek değerler"e dönüş arzusunu ve "elitizm"i reddetmesini simgelediğini öne sürdü. Bu iddiayı başka bir kültüre tercüme etmek bir hayli zor, ama yaklaşık olarak şöyle bir şey: Sağcı bir beyazın Billie Holiday'ı sahiplenmesi.

Edith Piaf, Nazilere esir düşen Fransız askerleri için konser vermek dışında siyasî sayılabilecek bir faaliyette bulunmamış olsa da, "halkın kızı"ydı. İsmiyle, fiziğiyle, lisanıyla, hikâyesiyle ve hatta sevgililerine kazak örmesiyle...

Efsaneye göre, Edith Giovanna Gassion kaldırımda dünyaya gelmişti, nüfus belgesinde ise annesinin Rue de Belleville'deki evinin yakınındaki bir hastanede doğduğu yazıyordu. İkinci İmparatorluk devrinde, yoksul işçiler ve zanaatkârlar Paris'in merkezinden sürüldüklerinde Belleville ve çevresine yerleşmişlerdi. Paris Komünü, Mart 1871'de, orada başladı ve mayıs ayında orada sona erdi. Yurttaş barikatları, emperyal güce orada direndi.

Piaf'ın gençliğinde, ki o günlerde Jane Avril ve Django Reinhardt'la yollarının kesişmesi muhtemeldi, Belleville siyasî mültecilerin –Yunanlıların, Ermenilerin, Yahudilerin, İspanyolların– ve sonra da Fransa'nın Afrika ve Hindiçin sömürgelerinden gelen göçmenlerin yurdu oldu. Şehrin mitolojisinde bir favela kimliği kazanan Belleville, geçenlerde Times'da şöyle tanımlandı: "Paris'in en pejmürde atmosferli köşesi."

Belleville'de, bugün bile, Piaf'ı, etiketi Dior dahi olsa, üzerinde bir hayır kurumunun hibesi gibi duran siyah elbisesiyle çalıştığı kulübe yürürken tahayyül etmek mümkün. Serçe'nin mahallesine kesin dönüşü 1963'te oldu. Duvarı, direnişçilerin anıtlarına ve komüncülerin katledildiği alana bitişik olan Père-Lachaise mezarlığına gömüldü.

Geçtiğimiz nisan ayında annesi, babası, kızı ve son eşi Théo Sarapo'yla yan yana yattığı kabrini ziyaret ettim. Siyah mermerin üzerinde şu sözler yazılıydı: "Dieu réunit ceux qui s'aiment" (Tanrı sevenleri buluşturur). Mezarının etrafında taze güller ve yirmi küsur kişilik bir hayran ve turist grubu vardı. Bunlardan ikisi Olivier Dahan'ın filminden çıkmış bir anne-kızdı, cep telefonlarıyla resim çekiyorlardı. Dudağı piercing'li İsviçreli bir genç kız, "benim burada bulunmamın nedeni annemin Parisli olması ve Piaf'ı çok sevmesi" dedi. Ortalık tenhalaşınca yanıma yaklaşıp kendilerini tanıtan yaşlıca bir çift, Piaf'ı sık sık ziyaret ettiklerini söyledikten sonra sözlerini şöyle sürdürdü: "Yağmur yağarken bile burada insanlar oluyor. Bunun o yeni filmle alâkası yok. Buraya gelen insanların çoğu bizim gibi. Onu şarkı söylerken gördüler ve asla unutamıyorlar."

Judith Thurman *(New Yorker'ın 25 Haziran 2007 tarihli sayısından roll'lama)*

Bir şeyin öyle olduğuna dair güçlü inanış, onu öyle yapar mı? **WILLIAM BLAKE**		Buraya havalandırma şart *(Bir Aya İrini konser çıkışı, bir hanımefendinin ağzından)*
Belki her sevgi bir sözlük dağarcığı icat eder, altına sığınılacak bir sığınak. **JOHN BERGER**, Buluştuğumuz Yer Burası	Nedir benim yaşamım? Yalnızca uzayda sallandırılmış bir ip. **JEANETTE WINTERSON**, Dizüstü	Tıpkı öteki kuşlar gibi, Zapatizm de doğar, diğerleriyle ve diğerlerinde kendini yeniden üretir, ölür ve yine bir kuş yasası gereği, heykellerin üstüne pisler. **SUBCOMANDANTE MARCOS**, Durito'yla Söyleşiler
Hiçbir zaman öğrenemeyen öğretmen olur. **OSCAR WILDE**		Dünyamız bizim ihtiyaçlarımızı karşılayabilir, ancak hırslarımızı karşılayamaz. **GANDHI**

PHILIP GLASS 35 yıllık müzik kariyerini ve 70. yaşını ekimde üç gün üç gece sürecek bir şenlikle kutlayacak. 19'u akşamı sahnesini Patti Smith'le paylaşacak olan Glass, piyanosuyla Allen Ginsberg şiirlerine eşlik edecek, ertesi gün Leonard Cohen'in 2006 tarihli kitabı "Book Of Longing"den ilhamla yaptığı çalışmaları geniş bir müzisyen grubuyla birlikte sunacak, son geceyse dört saatlik bir müzik maratonu koşacak: 22 yıllık minimalizm şaheseri "Music In 12 Parts" Londra'da ilk defa canlı yorumlanacak.

Londra'nın çağdaş sanat mabedi Tate Modern'de kullanılmak üzere "Tate Tracks" adı altında kayıt yapan gruplara **BASEMENT JAXX** de katıldı. Daha önce The Long Blondes, Graham Coxon, Chemical Brothers ve Roll Deep'in de şarkı verdiği proje kapsamında çalışanlar arasında bugünlerde **KT TUNSTALL**, **LETHAL BIZZLE** gibi isimler var. Şarkılar tate.org.uk/modern adresinden dinlenebiliyor.

KYOTO ROCK

7 Temmuz günü ekran başındayız, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin lanetleri üzerine bir kez daha düşünmek üzere rock'a bağlanacağız. ABD'nin eski başkan yardımcısı ve "Uygunsuz Gerçek" filminin yaratıcısı Al Gore'un girişimiyle düzenlenen Live Earth konserleri, İngiltere, ABD, Almanya, Güney Afrika, Avustralya, Antarktika, Brezilya, Japonya ve Çin'de gerçekleşecek, Madonna'dan Beastie Boys'a, Roger Waters'dan Smashing Pumpkins'e, Angelique Kidjo'dan Yellow Magic Orchestra'ya pek çok grup dünyanın dört köşesinde sahne alacak. Bob Geldof gibi isimler tarafından somut bir hedef gütmediği yönünde eleştirilen Live Earth'ün bir ayağının Kyoto'yu halen imzalamayan Türkiye'de gerçekleştirilmesi mümkün olmadı. Yine de, sesimizi hükümetlere iletmek maksadıyla, NTV başında olacağız.

New York Times'ın haberine göre, "Idlewild", "Charlotte's Web" ve bugünlerde üzerinde çalıştığı basketbol filmi "Semi-Pro" ile aktörlükte iyice pişen Outkast'ın **ANDRE 3000**'ı beyazperdede Sammy Davis Jr'ı canlandıracak.

ART BRUT'nün şarkı sözleri Berlin'deki bir üniversitede "Depresif Dandi –Eddie Argos'un Lirikleri" adı altında ders konusu oldu. Almanya'da epeyce fanı olan grubun lideri Argos, Almanları, kendisini –hiç de olmadığı halde– entelektüel zannetmelerinden bir türlü vazgeçiremiyormuş.

JOHNNY CASH'in 1990'da New Jersey'deki Paramount Tiyatrosu'nda verdiği konser "The Great Lost Performance" adıyla yayınlanacak. Albümde Cash'in "I Walk The Line", "Ring Of Fire", "Folsom Prison Blues" gibi ünlü şarkılarının yanında, Lucy Clark ve eşi June Carter Cash'le düetleri de yer alıyor.

THE FRATELLIS, David Beckham'ın yeni takımı LA Galaxy'de oynayacağı ilk maç onuruna Beatles'dan "Hello Goodbye"ı kaydetmeleri için kendilerine yapılan teklifi aynen geri çevirdi: "Seyyar satıcı değiliz, bu yolla gelen başarıyı istemeyiz."

Avustralyalı şarkı yazarı **BEN LEE**'nin yeni albümü "Ripe" eylülde çıkıyor. Müzisyenin art rock'tan folk'a meylettiği yedi yıllık kariyerini anlatan bir belgesel de bitmek üzere: Amiel Courtin-Wilson'ın yönettiği filmde Lee'yi Thurston Moore, Mike Watt, Liz Phair ve Winona Ryder gibi isimlerden dinleyeceğiz.

RICHARD HAWLEY şahane albümü "Cole's Corner"ın takipçisi, 11 şarkıdan mürekkep "Lady's Bridge"i ağustos sonunda çıkarıyor.

BOB MARLEY'in "Exodus"unun 30. yıldönümü çeşitli etkinliklerle kutlanıyor. Albüm öncelikle çeşitli formatlarda yeniden basıldı, sinemalarda gösterilip DVD olarak yayınlanacak "Bob Marley & The Wailers –Exodus Live At The Rainbow" adında bir konser kaydı da hazır. Bunların üstüne bir de remiks albümü geliyor. Projeye uzun süredir çekimser bakan ailesinden de izin çıktı, King Kooba, DJ Spooky gibi DJ'lerin yorumladığı çeşitli Marley klasikleri "Roots, Rock, Remixed" adı altında ay sonunda yayınlanmak üzere toplandı.

HARD-FI eylül başında çıkacak yeni albümü "Once Upon A Time In The West"den yayınlayacağı ilk single'ı seçti: "Suburban Knights".

KARDEŞ ŞARKILAR

Kardeş olduğumuzu sıla derdine düşünce anlamaya gerek yok. Allahtan, Hristos Hatzopulos gibileri de var. "Trakyamın Cançarkısı" adlı albümünü Heybeliada'da yaşayan Nikiforos Metaxas ve Vassiliki Papageorgiou'nun desteğiyle hazırlayan, Hasan Esen'den Hüsnü Şenlendirici'ye, Arif Erdebil'den Engin Arslan'a Türkiyeli müzisyenlerle çalışan udî Hatzopulos, fotoğrafta gördüğümüz anne-babası gibi, Trakya'nın çocuğu. Soyu altın madenlerinin hışmına uğrayan Evrenköy'e dayanan Hatzopulos'un yumuşak şarkıları, bu topraklarda boy veren mitolojiden de el alıyor...

"Make Some Noise: The Amnesty International Campaign To Save Darfur": Geçtiğimiz ay sonunda yayınlanan bu iki CD'lik **JOHN LENNON** cover'ları albümünde çalan isimler arasında **U2** ve **REM**'den **AVRIL LAVIGNE**'e, **GREEN DAY**'den, **JACK JOHNSON**, **REGINA SPEKTOR** ve **LENNY KRAVITZ**'e pekçok isim var. Albümün gelirinin yüzde 98'i doğrudan Uluslararası Af Örgütü'ne gidiyor.

MARILYN MANSON'un son albümü "Eat Me, Drink Me"de hırsızlıkla suçladığı ve verdiği röportajlarda "kendi şarkılarının zavallı ve bomboş versiyonlarını" yaptıklarını söyleyip resmen gıcık kaptığını ilân ettiği **MY CHEMICAL ROMANCE**'ın elemanları "Manson'ı ciddiye almadıklarını, bu eleştiriler üzerine ancak albümünün promosyonunu yapmak isteyen birinden değil de, Elvis Costello gibi gerçek sanatçılardan gelirse düşüneceklerini" açıkladılar.

Konserler için müzisyen kiralama yolunu seçen **COURTNEY LOVE**, blog'unda yeni gitaristini Kurt Cobain'e çok benzediği için seçtiğini itiraf etti: "Kısa zamanda çok iyi çalacağından da eminim."

JARVIS COCKER'ın sivri dilinden popstar yarışmaları da nasibini aldı, pop müzikten soğuduğunu söyleyen Jarvis ekledi: "İyi ses size bir şeyler anlatır ve söyleyen insan hakkında önemli ipuçları verir. Bu şovlara seçilenlerin seslerinde karakter sıfır!"

ABD'nin Clinton dönemindeki adalet bakanı Janet Reno'nun enteresan fikri hayata geçiyor. Black Crowes, Devendra Banhart, Martha Wainwright, John Mellencamp, Blind Boys of Alabama, Andrew Bird gibi isimler üç disklik bir albümde şarkılar eşliğinde Amerika hikâyeleri anlatacaklar. Eylülde yayınlancak **"SONG OF AMERICA"** kıtanın tarihini yerlilerden başlayarak anlatacak, Avrupalı göçmenler, Amerikan İç Savaşı, II. Dünya Savaşı derken, günümüze kadar gelecek.

Neslinin bir Bob Dylan ya da Joni Mitchell'ı olmamasından şikâyet edip dünya haline müdahale etmenin görevi olduğunu söyleyen **PATRICK WOLF** demolarını toparladı, gayet politik bir albüm yapmak üzere kolları sıvadı.

ASH, yeni albümü "Twilight Of The Innocents"ı temmuz başında yayınlıyor –hemen ardından da maalesef dağılıyor.

CROWDED HOUSE'un "Time On Earth" adını verdiği yeni plağı 10 Temmuz'da çıkıyor. Albümün prodüktörleri Ethan Johns ve Steve Lillywhite, misafir sanatçılar Johnny Marr ve Dixie Chicks ekibi...

THE HIVES yeni albümü için Pharrell Williams ve Jacknife Lee ile çalışıyor.

binboa MANiA

JOE SATRIANI

14 Temmuz

// Kapı Açılış: 19.00
// Konser: 21.30
// İstanbul Arena

www.binboa.com

binboa MANiA

dream

K-ROCK 94.5 krockfm.net

Creative Talent Promotions

bilet ix
Eğlenceye giriş biletiniz.

İstanbul arena

Dağlar kanatlıydı eskiden. İstediklerinde bir konup bir uçmaları Toprakana'nın canını yakıyordu ki Tanrı dağların kanatlarını kesti. İşte bundan bulutların dağlara dağlara koşması. *(Bir Kuzey Kafkasya söylencesi)*

Mathieu: Soğan enfes ve demokratik bir sebzedir. Her yerde yetişir. Kalın kabuğu sayesinde soğuktan korunur. Her şeye lezzet katar. Dayanıklıdır. Çiğ de yenir, pişmiş de. Hem tatlıdır, hem de birazcık acı. Mikropları öldürür. Ucuzdur.
ALAIN TANNER & JOHN BERGER *("2000 Yılında 25 yaşına Girecek Olan Yunus" filminden)*

Küçük şeyleri unutamayanlar, en geri hatıraları da unutamayanlardır. Hafızalarının bu bahtsız kuvveti karşısında hiçbir memleket, hiçbir vatan tutmadan her yeri, her şeyi severek öleceklerdir. **SAİT FAİK ABASIYANIK**

Savaş dediğiniz şey, anlamadığınız ne varsa odur. **CÉLINE**, Gecenin Sonuna Yolculuk

ÇILGIN OPHELIA

Bu ayki konuklarımızdan Rufus Wainwright, "Memphis Skyline" şarkısında, "Hallelujah"ı söyleyen Jeff Buckley'i Hamlet'in çılgın aşkı Ophelia'ya benzetir ve Mississippi'nin derinliklerinden aramıza geri dönmesini temenni eder. Tam on sene oldu Jeff nehirde boğulalı. Hatırasına çıkan son albüm bir best-of niteliği taşıyor: "So Real: Songs From Jeff Buckley". Albümdeki 14 şarkıdan 12'si "Grace" ve "Sketches For My Sweetheart The Drunk" albümlerinden ve New York'taki Sin-é Cafe konserlerinden derlenmiş (tabii ki içlerinde "Hallelujah" mevcut), sonra da az bilinen iki kayıt ilâve edilmiş: "So Real"ın Japonya konserinden akustik versiyonu ve bir radyo programı için kaydettiği The Smiths cover'ı "I Know It's Over". Onun sesinin hep varolacağını bilmek hayatımıza güç katıyor.

MARC BOLAN ölümünün otuzuncu yılında Tony Visconti, Marc Almond, Shakin' Stevens gibi isimlerin katılımıyla anılacak: Vokalistler söyleyecek, T-Rex tribute grubu T-Rextasy çalacak... Yer: Londra, tarih: 15 Eylül.

Yeni albümünde **ROBERT WYATT**'a Paul Weller, Brian Eno ve Phil Manzanera da eşlik edecek. "Comicopera" adlı albüm, "Lost In Noise", "The Here And The Now" ve "Away With The Fairies" adında üç ana bölümden, 16 şarkıdan oluşacak, ekimde yayınlanacak.

Tüm grup üyeleri sololar ve yan projelerde yoğunlaşınca **METRIC** yeni albümü üzerinde çalışmaya ara verdi. Şarkıcı Emily Haines "What Is Free To A Good Home?" adında bir EP çıkarmakla meşgul. Gitarist James Shaw, Death From Above 1979'dan Sebastien Grainger'la beraber şarkı yazıyor. Basçı Joshua Winstead'le davulcu Joules Scott-Key'in 1999'da kaydettikleri, ama bir türlü piyasaya çıkaramadıkları "Their Best Friends In Love" adındaki albümleriyse Bang Lime kod adıyla rötarlı olarak yayınlanıyor.

MORRISSEY, Joey Ramone'un mezarını ziyaret ettikten sonra kararını vermiş, o da Los Angeles'daki ünlüler mezarlığı "Hollywood Forever"a gömülmek istiyormuş.

FRANZ FERDINAND haziran başında Glasgow'da bir konser verdi, "Anyone In Love", "New Thrill", "An English Goodbye", "Favourite Lie", "Turn It On" gibi beş yeni şarkısını hemşehrileriyle birlikte test etti.

DAVID BOWIE internet Oscar'ları olarak kabul edilen Webby'lerde hayat boyu başarı ödülü aldı.

Türkiye'de verdiği konserden sonra Yunanistan'a geçen **UNDERWORLD**'ün Rick Smith'i, Atina'da verdikleri konserin hemen ertesinde, ellerinde demir çubuklar, biber gazları ve beysbol sopalarıyla olay çıkaran 30 kadar maskeli adamın kurbanlarından biri oldu, tartaklanarak hastaneye kaldırıldı.

FOO FIGHTERS ikinci albümü "The Colour And The Shape"in 10. yaşını, albüme içinde Killing Joke ve Gary Numan cover'ları da olan altı şarkı ilâve edip yeniden ambalajlayarak kutlayacak.

Geçtiğimiz aylarda Babylon'da da sahne alıp çılgın bir şov yapan **STEREO TOTAL** "Paris <-> Berlin" adını verdiği yeni albümünü yayınladı.

Yenilenerek açılan Wembley Stadyumu'nda ilk kez çalma onuru, 9 Haziran'da verdiği konserle **GEORGE MICHAEL**'ın oldu. En iddialı rakibi **MUSE** ise stadı ayın 16 ve 17'sinde verdiği iki dev konserle salladı.

Altı yıldır albüm çıkarmayan elektronik post-rock üçlüsü **FRIDGE**'in albümü "The Sun" nihayet yayınlandı.

New York'lu şarkı yazarı **NINA NASTASIA**'nın Dirty Three davulcusu **JIM WHITE** ve yapımcı Steve Albini işbirliğiyle kaydettiği beşinci albümü "You Follow Me" ağustosta piyasada.

Minnesotalı hiphop/pop grubu **FOG**, yeni albümü "Ditherer"da Andrew Bird, Low'dan Alan Sparhawk ve Mimi Parker, Mt. Eerie/The Microphones'dan Phil Elverum gibi bir dizi önemli müzisyeni misafir ediyor. Şarkıların remikslerindeyse Jesu, Akron/Family ve Dntel gibi başka sıkı isimler var.

RINGO STARR ağustosta "Photograph: The Very Best Of Ringo Starr" adında bir toplama yayınlayacak. Efsanevî Beatles davulcusunun solo şarkıları dijital ortamda satışa da ilk kez bu yaz içinde sunuluyor.

DAMON ALBARN ve **JAMIE HEWLETT**'in Gorillaz'dan sonraki ortak projesi "Monkey: Journey To The West" operasının dünya prömiyeri Manchester Festivali'nin 28 Haziran'daki açılış gecesinde yapıldı.

Brooklyn Müzik Akademisi Brooklyn-Queens arasındaki banliyö hattıyla ilgili çekilecek deneysel bir belgesel filmin müziklerini yapması için **SUFJAN STEVENS**'ı seçti.

Stop Murder Music, çeşitli reggae birlikleri ve eylemci gay grupların ittifakı **BEENIE MAN**, **SIZZLA** ve **CAPLETON** gibi homofobik şarkılar yayınlayan –dahası eşçinselleri öldürme çağrıları yapan– reggae'cilerin aklını başına getirdi. Müzisyenler, bir daha bu türden şarkılar söylemeyeceklerine, eski şarkılarını tekrar yayınlamayacaklarına, konserlerde homofobik konuşmalar yapmayacaklarına dair bir anlaşmaya imza atmak zorunda kaldılar. Benzer tavırlar takınan **ELEPHANT MAN**, **TOK**, **BOUNTY KILLA**, **VYBZ KARTEL** ile **BUJU BANTON** gibi müzisyenlerse anlaşmayı hâlâ reddediyor, onlara karşı olan kampanya da halen sürüyor.

SEBADOH 1989'da plak ve kaset formatında yayınlanan ilk albümleri "The Freed Man"i –onlarca şarkı ilâvesiyle– CD olarak da basacak.

Geçtiğimiz günlerde son yazdıkları parçaları bir dakikalık bir kolajla YouTube'da yayınlayarak hayranlarına çok yakında buluşacakları mesajını veren **RADIOHEAD**'in bazı şarkıları bir bale gösterisinde kullanılacak. "Ride The Beast"in ilk gösterimi, ağustos ayında Edinburgh'deki uluslararası festivalde İskoç Balesi tarafından yapılıyor.

YEAH YEAH YEAHS'den EP haberi: Kapağını Liars'dan Julian Gross'un, prodüktörlüğünü Nick Launay'in yaptığı "Is Is"de grubun beş eski tarihli şarkısı bulunuyor.

Black Mountain üyeleri Amber Webber ve Joshua Wells, sayısız yan projelerine birini daha eklediler. **LIGHTNING DUST**'ın kendi adını taşıyan ilk albümü geçtiğimiz günlerde çıktı.

THE SMITHS'i basçı Andy Rourke ve davulcu Mike Joyce'un gözünden anlatan "Inside The Smiths"ın DVD'si piyasada. İkilinin arkadaşları Stephen Petricco tarafından yönetilen belgeselde Kaiser Chiefs'den Ricky Wilson ve Nick Hodgson, New Order'dan Peter Hook, Buzzcocks'dan Pete Shelley ve The Fall'dan Mark E. Smith de kendi The Smiths'lerini anlatıyorlar.

PRINCE'in bu ay yayınlanacak yeni albümünün adı "Planet Earth" olacak. Sanatçı bu albümle birlikte yirmi küsur yıllık grubu Revolution'dan ayrılarak yollarına ikili olarak devam eden Wendy & Lisa'yla bir araya geliyor.

MANU CHAO'nun yeni albümü "La Radiolina" eylülde yayınlanıyor. "Rainin' in Paradize" isimli ilk single'ın klibi, Chao'yla birlikte 2004'te "Siberie m'etait contéee" kitabını hazırlayan Wozniak'ın çizimleriyle oluşturuldu.

2000'den bu yana albüm yayınlamayan **VANESSA PARADIS**, eylülde "Divinidylle"le müziğe geri dönüyor. '80'lerin sembol ismi, kendi şarkılarının yanısıra Thomas Fersen ve M gibi sanatçıların eserlerini yorumlayacak.

İzlandalı **MÚM** yoluna şarkıcı Kristin Anna Valtosdottir'siz devam ediyor. Eylül sonunda çıkacak yeni albümlerinin adı "Go Go Smear The Poison Ivy, Let Your Crooked Hands Be Holy".

Demek hâlâ hayattalarmış! Son albümünü 1999'da çıkaran **KULA SHAKER**, ağustos sonu "Strangefolk" adında yepyeni bir albüm yayınlıyor.

BUCK 65 yeni albümü "Situation"ı eylül ortasında yayınlamayı planlıyor.

Yalnızlığı soruyorlar, yalnızlık, / Bir ovanın düz oluşu gibi bir şey. // Hiçbir şeyim yok akıp giden sokaktan başka / Keşke yalnız bunun için sevseydim seni **CEMAL SÜREYA**

Max: Erdemin her türlüsü vardır sebzelerde.
Sebzelerinizi bitirin!
("2000 Yılında 25 yaşına Girecek Olan Yunus" filminden)

Yalan söylemek, düzüşmek, ölmek. Başka bir şeye kalkışmak yasaklanmıştı. Hırsla yalan söyleniyordu, düş ötesi, gülünç ve saçmalık ötesi, gazetelerde, afişlerde, havada, karada, denizde. Herkes işin içindeydi. En kuyruklu yalanı kim söyleyecek diye yarışıyorlardı.
LOUIS-FERDINAND CÉLINE, Gecenin Sonuna Yolculuk

– Sık sık kötü rüya görür müsünüz?
– Çok sık değil. Sadece kötü bir şey yaptığım zaman, Shakespeare'in oyunlarındaki gibi.
JAMES BALDWIN,
Ne Zaman Gitti Tren

Simsiyah
Bembeyaz
Bomboşum
İster siyah tebeşirle çiz
İster beyaz tebeşirle çiz
Nafile
BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

"Paranoid Park" isimli son filmi sonbaharda gösterime girecek olan **GUS VAN SANT**'ın yeni projesi, Tom Wolfe'un "Acid Test" kitabını sinemaya aktarmak. Yazar Ken Kesey'in halüsinojenlerle yaptığı deneylere odaklanan öykü, Van Sant'ın Kesey'le ilk buluşması değil. Van Sant, 2001'de ölen Kesey'e 1993'te "Even Cowgirls Get The Blues" filminde yer vermiş, 2002'deki "Gerry"yi ise Kesey'nin hatırasına adamıştı.

Alman elektronika ikilisi **MODESELEKTOR** yeni albümü "Happy Birthday!"de pek çok müzisyenin yanında, iki de çok ünlü ismi misafir edecek. Gruba, Thom Yorke "The White Flash"de, Maximo Park "I Can't Sleep"de eşlik edecek.

ALAN MCGEE, zamanında düzenlediği popüler kulüp geceleri "Death Disco"yu "Rockworld TV" adıyla İngiliz ekranlarına uyarlayacak. Ayda bir kez Sky TV'de yayınlanacak programın ilk konukları Carl Barat (Libertines, Dirty Pretty Things), Tim Burgess (Charlatans), Andy Burrows (Razorlights) ve Martin Duffy'den (Primal Scream) kurulu süper grup The Chavs, The Holloways ve Reverend and the Makers.

ROD STEWART, sevgilisi Penny Lancaster'la İtalyan Riviera'sındaki 17. yüzyıldan kalma bir köşkte dünya evine girdi. Çiftin 18 aylık bir oğulları da var.

BEIRUT, ikinci albümünü ekimde çıkaracak. Adının "The Flying Club Cup" olması düşünülen albüm, Zach Condon'un basın danışmanına göre, "Fransız kültürüne yazılmış bir aşk mektubu"ymuş ve ilk albümden hayli farklıymış. 13 şarkılık albümün yaylı aranjmanları, bir şarkıda vokal de yapacak olan Final Fantasy'nin Owen Pallett'inin elinden.

2001'de dağılan Brit-popun sevilen ekiplerinden **DODGY** orijinal kadrosuyla toparlanma kararı aldı.

EDWYN COLLINS üzerinde 2004'te çalışmaya başladığı, ancak geçirdiği iki ciddi beyin kanaması sebebiyle bir türlü bitiremediği "Home Again" adındaki yeni albümünü eylül ortası gibi çıkaracak.

Van Dyke Parks ve Hal Willner'ın öncülüğünde düzenlenen bir konserde, Shane MacGowan, Nick Cave, Bryan Ferry, Baaba Maal, Ralph Steadman, Beth Orton ve Jarvis Cocker gibi isimler Disney şarkıları söylediler. 17 Haziran gecesi cereyan eden **"FOREST OF NO RETURN - HAL WILLNER PRESENTS THE VINTAGE DISNEY SONGBOOK"** adındaki organizasyonda Pete Doherty de "Mary Poppins" müzikalinden "Chim Chiminey"i çaldı.

Fransız rap'çi **MC SOLAAR** üç buçuk yıl aradan sonra "Chapitre 7" isimli yeni bir albüm yayınladı.

TÜRKMEN HAVALARI

"Ezo Gelin"ler, "Bülbül"ler, "Seher İnende"ler, Aşık Mahzuni'ler, Neşet Ertaş'lar, Muhlis Akarsu'lar ve dahası, "Türkmen Kızı" albümünde... Özlem Taner'in sesi ve sazıyla hayat verdiği ezgiler Serdar Ateşer, Sunay Özgür, Erol Mutlu gibi mahir aranjörlerin elinde arşivlik modern birer klasiğe dönüşmüş. "Beynelmilel" filminde de sesiyle dikkatleri çeken Özlem Taner'in ilk albümü bu. Albümdeki Türkmen havaları, Antep-Barak ezgileri ve Alevi deyişleri İngiltere'de de yankı buldu, güvenilir dünya müziği dergisi Folk Roots'un Temmuz sayısında, en çok dinlenen albümlerden biri ilan edildi.

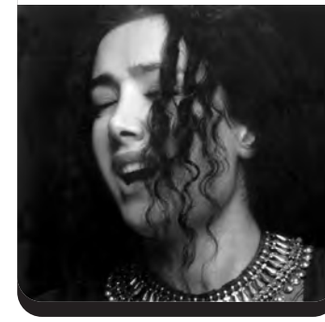

Ünlü İngiliz prodüktör ve DJ **MARK RONSON**, "Version" isimli albümündeki cover versiyonların ardından, şimdi de **BOB DYLAN**'ın yeni greatest hits albümü için, '66 tarihli "Blonde On Blonde" albümünden "Most Likely You'll Go Your Away" (And I'll Go Mine)"ı remikslemeye hazırlanıyor.

George Bush'la dalga geçen yepyeni çizgi film **"LIL'BUSH"**a, rock dünyasının ünlüleri de destek veriyorlar. Comedy Central'da yayınlanan dizide Iggy Pop "minik" Donald Rumsfeld'i seslendirirken, ilk bölümde Jeff Tweedy tanrıya, Frank Black şeytana ses verdi.

Minimal, bol tekrarlı, melodiden ziyade ritme ayarlı rock'n'roll'larıyla özellikle post-punk'çıları etkileyen, 1960'ların ikinci yarısında özellikle Almanya'da etkili olan, '90'larda tekrar toparlanan **THE MONKS** için tribute albüm "Silver Monk Time"da gruba saygı duruşunda bulunanlar arasında The Fall, The Gossip, Psychic TV, The Raincoats gibi muteber gruplar var.

ABD'de ve İngiltere'de yeniden **TRAVELING WILBURYS** fırtınası esiyor. Bob Dylan, George Harrison, Roy Orbison, Jeff Lynne, Tom Petty gibi şahane bir kadrodan müteşekkil grubun epeydir piyasada bulunmayan albümleri yeniden basılırken, Harrison'ın işi Olivia sayesinde gün yüzüne çıkan görsel kayıtlarla desteklenen bir DVD de grubun box-set'ine eşlik ediyor.

"Urban Hymns" gibi çok alkış alan bir albümün ardından dağılan **THE VERVE**, yeniden bir araya geldi ve stüdyo ya girdi. Grup, Richard Ashcroft dahil, orijinal kadroya sadık kalıyor.

LED ZEPPELIN'in Ahmet Ertegün hatırasına tek bir konserde yeniden bir araya gelme ihtimali var.

plan b®
meşrutiyet c. kıblelizade s. tepe han 1/6 şişhane 80050 istanbul tel: (0212) 251 4023 fax: (0212) 251 4024 e-mail: info@planb.com.tr www.planb.com.tr

Rage Against The Machine dağıldığında biz de ruhen dağılmıştık, ama ne yalan söyleyelim, Rage'den Audioslave'e transfer ve sonrasındaki süreç daha çok koymuştu. Evet, çizgiüstü Audioslave parçaları da yok değildir ama, söyle Tom Morello abi, attan inip eşeğe bindiğine değdi mi? The Nightwatchman'se başka âlem: Hem Rage gibi "rage'i burnunda", hem Woody Gutherie veya Springsteen'in "Nebraska"sı misali ajit-prop folk yollarında... Tom Morello, tek tabanca projesi The Nightwatchman'i ve "One Man Revolution" albümünü Guitar World, Guitar World Acoustic, Harp, Student sayfalarına anlatmış...

THE NIGHTWATCHMAN

HAREKET HALİNDEKİ BİR TRENDE

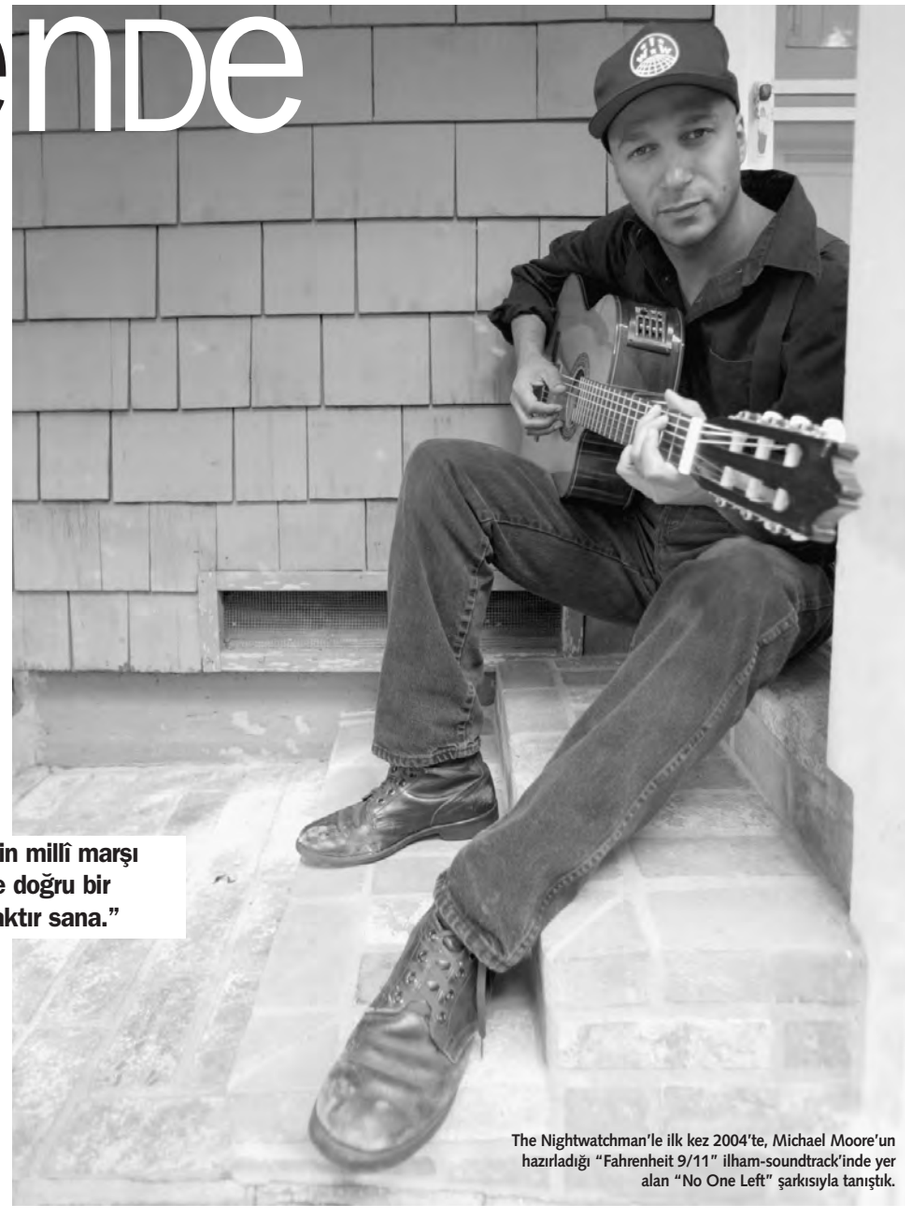

The Nightwatchman'le ilk kez 2004'te, Michael Moore'un hazırladığı "Fahrenheit 9/11" ilham-soundtrack'inde yer alan "No One Left" şarkısıyla tanıştık.

"One Man Revolution"ın esin kaynağı neydi?

Tom Morello: Beni esinlendiren, bir Jane's Addiction şarkısıydı: "Büyük bir sırrın varsa / Bir şarkı yap da söyle bana." Benim de bir-iki sırrım vardı, onları şarkı yapıp söyledim. Üç akor ve bir hakikat olarak.

Neydi o sırlar?

Joe Hill'in *(Birinci Dünya Savaşı öncesinin ünlü işçi lideri, 1879-1915)* biyografisini okuyordum. O zamana kadar "I Dreamed I Saw Joe Hill"i hiç dinlememiştim, ama kitapta şarkının sözleri vardı ve çok güzeldi. Ben de böyle şarkılar yazsam diye düşündüm. O sıralar, şarkıyazarlığına ve solistliğe hevesli bir arkadaşım, Los Angeles'ta serbest mikrofon geceleri düzenleyen kahvelerde sahneye çıkıyordu, bir gün onu seyretmeye gittim. Ortamı, olayı çok beğendim, "ben de birkaç şarkı yazıp söylesem" diye geçirdim içimden.

Ne zaman oldu bu?

Aşağı yukarı dört yıl önceydi. Evde akustik gitarla siyasî şarkılar yazıyordum, ama onlarla ne yapacağımı kestiremiyordum. Sonra bir gün Rick Rubin'e *(Rage Against The Machine ve Audioslave'in prodüktörü)* "bir sürü şarkı yazdım ama, onları söyleyecek kişi ben miyim, emin değilim" dedim. Nashville'li protest şarkıcı rolünü oynuyor gibi olmaktan çekiniyordum. Rick şarkıları dinledi ve "bence gayet iyisin, şimdi bunları en az yüz defa sahnede söyle" dedi. Mükemmel bir tavsiyeydi, aynen öyle yaptım. Audioslave konserlerinin olmadığı günlerde yerel gazetelerdeki serbest mikrofon gecelerine ilişkin ilanlara alıcı gözle bakmaya başladım; kovboy barlarında, motorcuların kulüplerinde, anarşistlerin kahvelerinde sahneye çıktım. Sekiz-on kişiye şarkı söylüyordum. Sahne adım Nightwatchman'di, bazı seyircilerin mekân sahiplerine "bu Tom Morello mu?" dedikleri oluyordu, ama oralarda sahneye çıkacağıma ihtimal vermiyorlardı.

"Maximum Firepower", Nightwatchman'in millî marşı sayılır. Özellikle de şu dizeler: "Özgürlüğe doğru bir adım attığında / Özgürlük iki adım atacaktır sana."

Niye kendi adınızla değil de, Nightwatchman olarak sahneye çıkıyordunuz?

Kendi adımla sahneye çıksam, herkes elektro gitarımla gelip mekânı inletmemi bekleyecekti. Ayrıca, serbest mikrofon esprisi bozulacaktı, ortamın doğallığı kalmayacaktı. İster istemez medyatik bir hale dönüşecekti.

Albümü de o adla çıkardınız...

İletmek istediğim hakikati yankılıyor gibi geldi. Ayrıca, bu şarkıların ilk icrasını Nightwatchman olarak yaptığım için o adla devam etmenin doğru olacağını düşündüm. Nightwatchman, benim için madalyonun öteki yüzüydü. Audioslave gündüzün müziğiydi, Nightwatchman ise gecenin: Siyasetin, örgütlenmenin, Adalet Ekseni (Axis of Justice) faaliyetlerinin... "One Man Revolution", gerek sözleri, gerekse müziği bakımından gecenin karanlığında dinlemenin daha güzel olduğu bir albüm. Nightwatchman'in sözlük anlamı da bana çok uygun (Gece Bekçisi). Evdeyken de, turnedeyken de, yatağa en geç giren ben olurum. Gecenin sessizliğini çok severim, gece bana aittir, şehir uykudayken yazarım, düşünürüm, gözlemlerim. Gece kuşuyum yani.

Rage ve Audioslave'in tıklım tıklım konserleriyle Nightwatchman'in tenha kahve dinletileri arasında nasıl bir duygu farkı vardı?

O duyguyu anlatmak zor. Audioslave'in ya da Rage'in stadyum rock'undan çok farklı bir ortam tabii ki. Bir defasında, bir kahvede sekiz kişiye çalmıştım ve o sekiz kişinin her birinin ruhuyla hemhal olduğumu hissetmiştim. Şimdiye kadar seyirciyle aramdaki bağı en güçlü, en yoğun olarak hissettiğim konser oydu. Tek başına sahneye çıkıp bu şarkıları söylemek acayip zor, ama ödüllü harikulâde. Müziğe başladığımdan beri eriştiğim en büyük sanatsal mertebe bu. Öte yandan, çok ürkütücü bir deneyim olduğunu söylemeliyim. Kendi güvenlik çemberimin dışındaydım, tek başımaydım, kimse için bir şey ifade etmeyen bir isimle sahnedeydim,

Zack De La Rocha'lı Rage Against The Machine (solda) ve Chris Cornell'li Audioslave

oradaki dinleyiciler beni dinlemek için kalkıp gelmiş değillerdi. Onlara kendimi beğendirmek zorundaydım. Bir grup olarak kalabalık bir seyirci topluluğu önünde çalarken bir falso yaptığında kimsenin ruhu duymaz, çünkü diğer müzisyenler şarkıyı sürükler zaten. Ama böyle bir ortamda tek başına çalarken falso yaptığında sırtından ter boşanıyor. Bir yandan da seyircinin ilgisini ayakta tutmak gibi bir mesele var. Çünkü orada bulunmalarının sebebi sahnedeki insanın şarkıları değil. Çene çalıyorlar, bir şeyler atıştırıyorlar, kahve makinası cızırdıyor... Hem sıcak, dostane bir ortam, hem de konsantrasyon dağıtan her şey mevcut. İnsanların ilgisini çekmenin tek yolu, söylediğin şarkıların güzel olması. Özetle, sıfır noktasındaydım. Bir gece, "House Gone Up In Flames"i çalıyordum, içerde 12 kişi vardı. Bir anda mekândaki hareket durdu, herkes pür dikkat sahneye odaklandı. İlk gerçek Nightwatchman konseri oydu bence.

O şarkıları yazarken ve söylerken Nightwatchman adıyla albüm yapma fikri var mıydı aklınızda?

İlk başta yoktu, nasıl kullanacağımı hesaplamadan kendi kendime yazdığım şarkılar vardı sadece. Ama 2004'te, Bush tekrar seçildiğinde, şarkı yazmaya yoğunlaşmam gerektiğini ve şarkılarımı albüm yaparak, konser vererek dolaşıma sokmayı düşünmeye başladım. Kenarda durup olup bitenlere seyirci kalamazdım. Sesimle ve gitarımla, sadece politik görüşlerimi değil, duygularımı da dile getirmem gerektiğine inanıyordum.

"One Man Revolution"daki şarkılar tam da bu tanıma uyuyor: Hem politik, hem duygusal...

Albümdeki şarkılar ikiye ayrılıyor. Bir grup, "eylem şarkıları" dediklerim. "Union Song" (Sendika şarkısı), "Battle Hymns" (Mücadele türküleri) o gruptan. Onların işçi sınıfının mücadelesi için 2007'de yazılması gereken şarkılar olduğunu düşünüyorum. "Union Song"u bir gösteride gözyaşartıcı bomba yedikten sonra yazdım. *(gülüyor)* İkinci grup, örneğin "The Road I Must Travel" veya "The Garden of Gethsemane" daha varoluşsal yolculuklar.

"Union Song"u yazdıran bomba hikâyesi ne?

Miami'deki NAFTA karşıtı gösteride oldu o hadise. O günün gecesinde 20 bin çelik işçisine çaldık. O an, böyle zamanlarda söyleyecek bir şarkı yazmalıyım diye düşünmüştüm. Miami'deki çelik işçileri için, Los Angeles'taki market çalışanlarının grevi için, 2004'teki Cumhuriyetçi Parti kongresi aleyhinde New York sokaklarında yapılan gösteriler için...

Bu şarkıları yazmaya başladığınız sıralarda, yani 2003'te Billy Bragg ve Steve Earle'le birlikte "Tell Us The Truth" turnesindeydiniz. Bragg ve Earle'ün gerek Nightwatchman kimliğinizin, gerekse albümün oluşmasında bir etkisi oldu mu?

Olmaz mı? O iki büyük ustadan çok şey öğrendim. Onları her gece sahnenin kenarından izlemek benim için ders gibiydi. Ayrıca Steve Earle'e çok akıl danıştım, o da sağolsun, çok sağlam, çok kafa açıcı öğütler verdi.

Albümde elektro gitar niye yok?

Çünkü artık bir folkçuyum. *(gülüyor)*

Alâmet-i farikanız olan o sert elektro gitar tarihe mi karıştı?

(gülüyor) Hayır, henüz ondan bıkmadım. Benim için rock'ta iki model var: Biri Led Zeppelin, diğeri Bob Dylan. 17 yaşımdan beri Led Zeppelin modelini uyguluyorum. *(gülüyor)* Şimdi sıra öteki modelde. Akustik gitar benim için bir geriye dönüş değil, müzikal serüvenimin mecburî bir parçası.

Yine de sizin gibi Grim Reaper'ın riff'lerini hatmetmiş birinin akustik takılması yadırgatıcı...

Sizi hayal kırıklığına uğratmak istemem, ama ben hep akustik fanı olmuşumdur. İlkgençliğimde, elimde akustik gitarla Renaissance Sirki'nde gezgin ozanlık yaptım. Art arda beş yaz tatilim öyle geçti.

Şu aralar Ritchie Blackmore da aynı şeyi yapıyor...

Duydum. *(gülüyor)* Demek ki yanlış yerde değilim. Şuna kimse inanmak istemiyor: Evimdeki tek gitar akustiktir, naylon telli Hondo II. Yazdığım bütün rock riff'leri o aletten çıkmıştır. Bugünlerde bir gitarım daha var, Nightwatchman gitarım: Naylon telli elektro-akustik Ibanez Galvador. Demin Grim Reaper'dan bahsettiniz, bilindiği gibi, sert ve karanlık müziklerin fanıyım. Ve epey uzun zamandır, en sert ve karanlık müziğin, köküne kadar gazına basılmış Marshall'dan değil, akustik gitarın ses deliğinden çıktığını düşünüyorum. Bir Johnny Cash, bir Bruce Springsteen, bir Steve Earle bence Slayer'dan daha sert. Hatta, Bob Dylan'ın "The Ballad of Hollis Brown"ının heavy metal literatüründeki en sert şarkıdan daha sert olduğunu iddia ediyorum.

Şöyle denebilir mi: Elektro-gitar insanın dünyasını sarsar, ama akustik gitar insanın ruhunu titretir.

Aynen! Nightwatchman'le yapmak istediğim de bu. "One Man Revolution" ruhunuzu titretip uykunuzu kaçırıyorsa, maksat hasıl olmuştur. *(gülüyor)*

Uzun yıllar hep bir grubun üyesi olarak stüdyoya girdiniz. Bu defa tek başınızaydınız, grup elektriğinin avantajlarından yoksundunuz...

Solo albüm yapmak bambaşka bir ruh hâli tabii ki. Bir rock grubunun iç kimyası iyiyse, birlikte stüdyoda olmak çok güzeldir. Bir müzisyen olarak sen de o bütünün bir parçası olursun. Eğer iyi çalamazsan, bu, resmin bütününe maledilir. Solo çaldığındaysa, kimya bizatihi sensindir. Kendi kimyanı iyi çözümlersen, bir damıtılmışlık, bir katışıksızlık çıkar ortaya. Her bir notayı, her bir dizeyi itinayla tarttığımı, süzdüğümü ve sonuçta ortaya ince elenmiş, sık dokunmuş bir albüm çıkardığımı düşünüyorum.

"One Man Revolution"da sözler çok belirleyici. Çiçeği burnunda bir solist olarak o şarkıları kaydederken zorlanmadınız mı?

Sorun olmadı, hatta birçok şarkı tek seferde kaydedildi. Sözler hakikaten önemli. İlk konserlerimde "8 Mile" filmindeki şarkı sözlerini kollarına yazan Eminem gibiydim. Böylece solistlerin birçoğunun niye huysuz tipler olduğunu anlamış oldum: Adamlar onca lafı hatırda tutmak zorunda! *(gülüyor)*

Solistliği yadırgadığınız, altından kalkamayacağınız hissine kapıldığınız anlar oldu mu?

Stüdyoya girene kadar yaklaşık üç yıl idman yaptım ve giderek sesime güvenmeye başladım. New York'ta 50 binden fazla işçiye de, küçük bir kahvede bir avuç insana da söyleyebiliyorsan, stüdyoda kayıt yapmaktan da çekinmiyorsun. Benim için asıl sorun başkaydı: Ben gitar kahramanlarının fanıyım, ama Joe Satriani'nin söylediği bir şarkıyı dinlemek istememe doğrusu. *(gülüyor)* Tamamen farklı bir yol izlemem gerekiyordu. Bu da, söyleyişimdeki etkileri –Johnny Cash, "Nebraska"daki Springsteen, biraz Dylan, biraz Cohen– asgariye indirmem demekti. Bu çaba sesimi ve albümü daha yoğun kıldı bence.

"Nebraska"da sizi en çok etkileyen neydi?

"Nebraska"ya takılmam 12 sene önce oldu, yani albümün yayınlanmasından epey sonra. Çok sınırlı bir enstrümantasyonun yarattığı yoğunluğa, enerjiye vuruldum. İyi bir Black Sabbath albümünü dinlemeyi severim, ama "Nebraska"yı dinlerken, "vay be" dedim, "bu Black Sabbath'tan daha sert".

"Maximum Firepower"da şöyle diyorsunuz: "Gü-

En sert ve karanlık müziğin, akustik gitarın ses deliğinden çıktığını düşünüyorum. Bir Johnny Cash, bir Springsteen, bir Steve Earle bence Slayer'dan daha sert.

rültülü olman gerekmiyor evlât"...
Evet, sert olmak için gürültülü olmak gerekmiyor. "Maximum Firepower", Nightwatchman'in millî marşı sayılır. Özellikle de şu dizeler: "Özgürlüğe doğru bir adım attığında / Özgürlük iki adım atacaktır sana." Bunu çok doğru buluyorum, kişisel olarak, müzikal kariyer olarak, siyasî olarak...
Yeniyetmeliğinizde Kiss ve Alice Cooper fanı olduğunuz biliniyor. Sizi siyasal olarak etkileyen müzik neydi?
Clash'in "Clampdown"u. Hard rock'un agresifliği ve ilişki kurabileceğim sözel içerik iç içeydi. Joe Strummer'ın bir dizesi zihnime çakıldı kaldı: "Büyürsün ve sakinleşirsin." Kendime söz verdim: Asla öyle olmayacağım!
Şiarınız hâlâ o mu?
(gülüyor) Yalnız o değil, Strummer'ın birçok sözü şiarımdır. Clash'e takılmam "London Calling"le başladı. Derhal önceki plaklarının peşine düştüm. İlk albümlerindeki "White Riot"ın şu dizeleri kulağıma küpedir: "İnisiyatif mi alıyorsun / Emir mi? / Geriye mi gidiyorsun / İleriye mi?" Bu dört dizeyi üniversite yıllarımda buzdolabıma yapıştırmıştım. Ve her gün o dört soruyu kendime sorardım.
Bir Nightwatchman konserinde, sizi anneniz takdim etti. Ve söze Bush yönetimini kalaylayarak başladı. İlk siyasî eğitiminizi ondan mı aldınız?
Aynen öyle oldu. Annem bana çok erken yaşlarda Martin Luther King'i ve Malcolm X'i öğretti. Ve hakarete uğradığımda asla sineye çekmememi, mutlaka karşı koymamı, ırkçılığa hiçbir zaman taviz vermememi ve her zaman ezilenlerin ve yoksulların yanında olmamı öğütledi hep. Bunlar benim okul öncesinde aldığım derslerdi. Morello ailesinin bir numaralı radikali annemdir.
Anneniz, bir söyleşide, 1960'ların ortalarında Chicago'nun banliyölerinden birine taşındığınızda, beyaz bir anne ve siyah bir çocuk olarak ev bulmakta çok zorlandığınızı ve komşularınızdan hüsnükabul görmediğinizi anlatıyor. Sizin ırkçılıkla doğrudan ilk karşılaşmanız nasıl oldu?
Anaokulundayken. Libertyville'deki tek siyah çocuk bendim. Dolayısıyla, anaokulunda ve ilkokul birinci sınıfta, çocuk bahçesindeki beyazlar arasında derhal göze çarpıyordum. Irkçı deyişlere, hakaretlere ilk orada maruz kaldım ve haliyle siyasetle ilişkim çok erken başladı. 13 yaşımdayken, bir sabah bisikletimi almak için evin garajına girdiğimde tavandan aşağı sarkıtılmış bir darağacı ilmiğiyle karşılaştım. Ku Klux Klan'ın o malûm ilmiği... Sanıyorum The Nightwatchman'e giden yolun başlangıcı o hadiseydi. 1970'lerin ortalarında, Chicago'nun banliyölerinde Ku Klux Klan'ın olabileceği ne annemin ne de benim aklıma gelmişti. Ama vardı işte. Ve ödümüz kopmuştu.

"One Man Revolution"da o hadiseyi anlatan bir bölüm var...
Evet. *(mırıldanıyor)* "Found a noose in my garage / Now how 'bout that? / So tonight I'm in the bushes / With a baseball bat." (Bir ilmik buldum garajda / Hadi bakalım, ne denir buna? / İşte bu gece gizlendim çalılıklara / Elimde bir beysbol sopasıyla). Ben Gandhi'nin ve Martin Luther King'in öğretilerini hatmetmiş olarak üniversiteye başlamıştım. Harvard'da militan radikallerle epey teşrik-i mesaim oldu, tartışmalarımızın birinde bana şu soruyu sormuşlardı: "Ku Klux Klan'cılar elllerinde ilmikle kapına dayansa, elinde bir beysbol sopasıyla çalılıkların içinde olmayı tercih etmez miydin?" Bu soruya pasifist bir cevap verememiştim, hâlâ da veremiyorum.

13 yaşımdayken, garajda tavandan aşağı sarkıtılmış bir darağacı ilmiğiyle karşılaştım. Ku Klux Klan'ın ilmiği... The Nightwatchman'e giden yolun başlangıcı o hadiseydi.

Albümdeki şarkılarda "bayım", "evlat", "birader" gibi ifadeleri sık sık kullanıyorsunuz ve akla hemen Bruce Springsteen geliyor...
Üzerimde muazzam bir etkisi var. "Nebraska" ve "The Ghost Of Tom Joad"un gönlümdeki yeri apayrı. Bruce'u "Tom Joad" turnesinde Santa Barbara'da küçük bir salonda seyrettiğimde, ayaklarım yerden kesilmişti. Sadece sesi, akustik gitarı ve mızıkasıyla o kadar güçlü, sarsıcı, nefes kesici bir performanstı ki. "One Man Revolution"da esinlendiğim isimlerin etkilerini asgariye indirmeye çalıştım. Ama Johnny Cash'in, Phil Ochs'un, Springsteen'in ve Dylan'ın izleri mevcut tabii ki. Aslında ben siyah Woody Guthrie olmak istiyorum. *(gülüyor)*
"Flesh Shapes The Day"de İsa'nın siyah olduğunu söylüyorsunuz...
(şarkıyı mırıldanıyor) "Now you might have heard different / But I know it's a fact / That Jesus, Mary, Joseph / And the Apostle Paul were black." (Başka türlü olduğunu duymuşsunuzdur herhalde / Ama hakikat benim dediğim gibi / İsa, Meryem, Yusuf / Ve havari Paul bile siyahîydi.) Avrupa'daki sanat müzelerindeki İsa tablolarının önünde çok vakit geçirdim. Hepsinde beyaz bir çocuk olarak tasvir edilmiş, adeta İskoçyalı. Kutsal topraklara gitmişliğim de var benim, oradaki yerlilerin renkleri hiç de o resimlerdeki İsa'nınki gibi değil. *(gülüyor)* Şarkının o dizeleri, kültür emperyalizmine bir müdahale. Nightwatchman'in varlık sebebi de bu: İçine hapsedildiğimiz ideolojik kafesleri sarsmak.
Aynı şarkıda "it doesn't matter who you are" (kim olduğun farketmez) diyorsunuz, bunu nasıl anlayabiliriz?
O şarkının temelinde tarihi yapanın krallar, kraliçeler, başkanlar, trilyonerler ya da Papa'nın olmadığı fikri yatıyor. Tarihin gerçek motoru, tarih kitaplarında adları yazmayan sıradan insanlardır. Halklar hakları için ayağa kalktıklarında değişim gerçekleşir, yenilikler ortaya çıkar. Zengin insanlar "artık adaletsizliklere son verelim" dedikleri için elde edilmedi o haklar. Toplumsal kazanımlar, örgütlenip hakları için mücadele eden ve bu yolda ölümü göze alan insanların eseridir.
"No One Left", 11 Eylül'ün ve Amerika'nın Afganistan ve Irak'a açtığı savaşların kurbanlarını birlikte anıyor. Niye bu vurguyu yaptınız?
Dünyanın öbür ucundaki kurbanların aileleriyle 11 Eylül kurbanlarınınki aynı acıyı yaşıyor. Bu durum, 11 Eylül sonrası yazılan şarkıların çoğunda yeterince vurgulanmadı. "No One Left"te ortak acıların ve bu acıların müsebbiplerinin birbirlerinden farklı olmadıklarının söylenmesi rahatsız edici gelebilir. Ama, Nightwatchman'in varlık sebeplerinden biri de toplumun hoşuna gitmeyen şeyleri söylemek.
Rage albümlerinde dinleyiciler sözleri es geçip sırf müziğe takılabilirdi, ama Nightwatchman'de sözlere kulak kesilmemek mümkün değil.
Yerinde bir gözlem. Rage, ağı geniş atıyordu; alenen siyasî müzik yapıyordu, ama insanları coşturmayı da hedefliyordu. Bu albümse düzenin muha-

Solda, otel işçilerinin grevine destek amacıyla düzenlenen gösteride Ben Harper'la ve "I am a human being" pankartıyla; sağda, savaş karşıtı bir yürüyüşte

→11

liflerine bir söylev gibi. Çünkü onları da silkelemek gerekiyor. Tarihimizin en kötü başkanı tarafından işlenen dehşet verici savaş suçları var. Büyük şirketler milyarlarına milyarlar katarken Los Angeles'ın bütün kavşakları dilenen insanlarla dolu. Bunu herkes görüyor, peki kim ne yapıyor? İnsanların sokaklarda barikatlar kurmaması anlaşılır gibi değil. Tarihçi Howard Zinn'in harika bir lafı var: "Hareket halindeki trende tarafsız kalınamaz." Tren yanlış yöndeyse ve son sürat gidiyorsa, siz de vagon restoranda oturmuş şampanya içiyorsanız, suç ortağısınız demektir. İmdat frenini çekebilirsiniz, kondüktöre posta koyabilirsiniz, trenin tekerine çomak sokabilirsiniz...

Amerikan toplumunun ekseriyeti Irak savaşından da, Bush yönetiminden de memnun değil. Ama arada sırada internet üzerinden protesto dilekçeleri yayınlamaktan başka bir tepki de pek gösterilmiyor...

Bush yönetiminin kendi açısından en büyük başarısı, insanları umutsuzluğa sevketmek oldu. Irak savaşı başlamadan önce, dünyanın dört bir yanında on milyon insan sokaklara döküldü. Ama bu, petrol ve silah şirketlerini hedeflerini gerçekleştirmekten alıkoyamadı. Ne var ki, şunu da hatırlamalıyız: Şimdikinden çok daha büyük tarihsel sorunların üstesinden gelmeyi başardık. Bir zamanlar kadınların oy kullanması, siyahların beyazlarla aynı lokantada yemek yemesi tahayyül ötesiydi. Berlin Duvarı'nın yıkılacağı kimsenin aklına gelmiyordu. Güney Afrika'daki apartheid'ın ebediyen süreceği sanılıyordu. Bunlar tarihe karıştı. Öyle olmasının sebebi "iyi bir yönetim"in işbaşına gelmesi değildi, senin ve benim gibi insanların ayağa kalkıp adalet için mücadele etmeleriydi. O canhıraş mücadeleler neticesinde egemenler geri adım atmak zorunda kaldı.

Sizce bugün ABD başkanı olmaya kim lâyık?

Öyle biri var mı? Vaktiyle müteveffa senatör Alan Cranston'ın ekibinde iki yıl çalıştım. Dolayısıyla, resmî siyasete dair içeriden bilgilere sahibim. Senatör Cranston, ABD Senatosu'nun gelmiş geçmiş en ilerici üyelerinden biriydi. Ve başlıca mesaisi, zengin heriflerden bağış koparmaya çalışmaktı. Bu sistem sadece para üzerine kurulu. Dolayısıyla, Beyaz Saray'da oturan adamın muhafazakâr mı, demokrat mı olduğu hiç farketmez. Değişim yukarıdan değil, aşağıdan olur, senin ve benim gibilerin ve bu yazıyı okuyacak insanların oturdukları mahalle ve şehirde, çalıştıkları işte, gittikleri okulda hakları için mücadele etmeleriyle gerçekleşir... Demokrat Parti'nin aday adaylarından Barack Obama'yla aramızda enteresan benzerlikler var. İkimizin de babası Kenyalı, ikimizin de annesi beyaz Amerikalı, ikimiz de Illinois eyaletindeniz, ikimiz de Harvard mezunuyuz ve aynı yaşlardayız. Benden başka İrlanda-İtalya-Kenya kökenli solcu olmadığını sanıyordum, yanılmışım. Obama, siyasetin Nightwatchman'i. Beni solladı. Ama benim siyasî çizgim de Obama'yı sollar. *(gülüyor)*

Solda herkes örgütsüzlükten şikâyet ederken "Tek Kişilik Devrim" adında bir albüm yapmanızı nasıl izah ediyorsunuz?

Veletliğimden beri hem rock gruplarında, hem de her türlü sol örgütlenmede aktif rol aldım. Ama insan bazen tek başına hareket ettiğinde kendini daha rahat ve özgür hissediyor. Mesela Rage zamanında herhangi bir hayır konserine çıkmaya karar verebilmek için grubun bir araya gelip tartışmasını beklemek zorundaydım. Katılmaya karar verdiğimizde de bu fazla masraflı ve gösterişli bir hal alıyordu. Şimdi bir yerden çağırdıklarında elime gitarı alıp gidiyorum! "Tek kişilik devrim" dediğim bu... Çok kişisel şarkılar da yazabilirsin, ülkenin köpeklere yem edildiğini görmene rağmen, gayet burnu havada, kendinden memnun takılabilir, bilgisayar oyunu oynamayı tercih edebilirsin. Ama Beyaz Saray'da bir savaş suçlusu otururken, buna karşı bir şey yapmazsan, geceleri nasıl uyuyabilirsin ki?

"İşte bir tane daha 'dünya kurtaran adam', bir Bono daha" diyen siniklere cevabın ne?

(gülüyor) Bir kere şunun altını çizmem lâzım: Benim politik görüşlerim, Bono'ya göre çok daha solda. Dolayısıyla, o türden eleştirileri ciddiye almam. Ama, rock yıldızlarının toplumu etkileme güçlerini ıvır-zıvır işlere, paralarını da pahalı otomobillere harcamak yerine Afrika'daki açlığı durdurmak için kullanmalarını olumlu buluyorum. Ancak ben reformist değilim, devrimci bir duruşun yanındayım. Benim kahramanlarım Public Enemy'dir, Clash'tir, Malcolm X gibilerdir.

Bono'ya göre çok daha soldayım. Ama, rock yıldızlarının toplumu etkileme güçlerini ıvır-zıvır işlere harcamak yerine Afrika'daki açlığı durdurmak için kullanması olumlu.

Rage fanlarının hayali nihayet gerçekleşiyor. Yeniden bir araya gelmeniz birkaç konser için mi, yoksa kalıcı bir beraberlik mi söz konusu?

Birkaç konser için bir araya geliyoruz. Hem bu yönde çok yaygın bir talep olduğu için, hem de bu konserlerin dördümüz için de yaraları sarma vesilesi olacağı için. Ve tabii Rage şarkılarını yeniden söylemek bize muazzam bir zevk vereceği için.

Eski defterleri kapatmadan önce Zack'la (de la Rocha, Rage'in solisti) geçmişin muhasebesini yaptınız mı?

O anlamda bir konuşmamız olmadı. Bizim için mühim olan, dört arkadaş olarak birlikte sahneye çıkıp kıymetli bulduğumuz şarkıları çalıp söylemek. Onun ötesinde benim açımdan belirleyici olan, önceliklerimi yeniden düzenlemek. Rage de önceliklerimden biri, ama ilk sıradaki Nightwatchman şarkıları.

Audioslave tarihe mi karıştı? Solistiniz Chris Cornell geçenlerde yaptığı bir basın açıklamasıyla gruptan ayrıldığını duyurdu. Gerekçesi, "uzlaşmaz müzikal farklılıklar". Bu gerekçe sizin siyasî müzik yapmak istediğinizi, Cornell'inse aksi yönde düşündüğünü mü ima ediyor?

Bilemiyorum, çünkü Chris bizimle görüşmedi. Gruptan ayrıldığını biz de basından öğrendik.

İçinizde Audioslave'e dair pişmanlık var mı?

Pişman değilim, güzel albümler yaptık. Genelde iyi vakit geçirdik, fakat bir noktada her şey kördüğüm oldu. Audioslave fanlarına verdikleri destek için müteşekkir olduğumu söylemek isterim. Bir de küçük duyuru yapayım: Audioslave fan-kulüp üyeleri Nightwatchman konserlerine davetlimdir, bilet ücretinden muaflar.

Son olarak, bugün bir şeyleri değiştirmeyi isteyen gençlere ne ne önerirsiniz?

Şunu hatırlatmak isterim: Her şey mümkün! Umutsuz, biçare ve yenik hissetmek çok kolay bugün. Ama tarihe baktığımda, yaşanmış birçok ilerlemenin bugünkünden çok daha zor şartlar altında başarıldığını da görüyorum. Gençlerin en başta şunu anlaması lâzım: Her birimiz tarihi değiştirebilecek güce sahibiz.

Çeviren: ***Yücel Göktürk - Serkan Seymen***

Woody Guthrie'ye nazire! Morello, "Maximum Firepower" şarkısında "bu makina da faşistleri öldürür" dediği gitarının bağrına "ne pahasına olursa olsun!" diye yazmış.

dehliz

metal sesli, is kokulu şehirler büyüyor, kıyılarında ağır ağır oynaşıyor gri sular

soğuk bir kıyıda, kirli fısıltılar uçuşuyor rüzgârlı yamaçta...

evlerin bacalarından duman tüterken hâlâ, ambarlarda öğütecek tahıl varken

derin dehlizlerde akıp gitsin hayat, gün ışığı kırılsın avcumuzda kalan suda

[HOBA HOBA SPIRIT]

Yolumuzun Fas'a düşmesi ne iyi oldu, nurtopu gibi bir grubumuz oldu. Kuzey Afrika'yı sallayan, Gnawa Diffusion'larla, Mano Negra'larla, rai'larla akraba, güçlü, eğlenceli, dansa müsait bir müzik Hoba Hoba Spirit'inki. Üçüncü albümleri "Trabando"yu yeni yayınlayan grubun kurucularından Réda Allali'ye Kazablanka ortamlarını sorduk...

Mano Negra Casa Blanca

Faslı gençlerin üzerinde ciddi bir etkiniz var, müziğinizle kendilerinden geçiyorlar. Nasıl başardınız bunu?

Réda Allali: Bir grup oluşturalım diye çıkmadık yola. Hele müziğimiz bizim mahallenin ötesine çıkacak, komşu mahallelerde, kentlerde dinlenecek, hele de ülke çapına yayılacak, böyle bir plan yoktu kesinlikle. İki-üç kişi, kendi aramızda eğleniyorduk. Müziği seviyorduk, ama başkalarının şarkılarını çalmak yerine, kendi parçalarımızı yazmak istiyorduk. Hikâyenin asıl başrolü dinleyici.

Ne zaman başladınız beraber müzik yapmaya?

İlk parçalarımızı 1999'da yazmaya başladık. 2003'e kadar daha çok hobi şeklinde devam etti. Konserler veriyorduk, ama sadece Kazablanka civarında. Davul yoktu, sadece iki gitar ve perküsyon vardı. Çok ufak, derme çatma sahnelere çıktık. O da bir araya gelebildiğimiz zamanlarda, çünkü herkesin çalışması gerekiyordu, ekmek derdi... Ama ne zaman ki 2003'te Essaouira Festivali'ne katıldık, kıçı başı toplamaya, daha profesyonel bir grup olmaya karar verdik. Provalar, stüdyo derken, bir albüm yaptık. O ilk albüm dönüm noktamız oldu, birkaç parça internette patladı. İndirilme sayısı inanılmaz bir rakama ulaştı. Fas'taki müzisyenlerin yüzde 99'u özel toplantılarda, partilerde, düğün dernekte geleneksel müziğimizi çalıyorlar. Onun dışında insanlara ulaşmanın pek bir yolu yoktu. Bereket, Fas'ta konser olanakları gitgide artıyor. Her şehir kendi festivalini düzenlemeye başladı. Bugün artık Kenitra gibi bir şehre gelip bir caddeyi kapatarak konser verebiliyoruz. On yıl önce böyle bir şeyden bahsetmek bile mümkün değildi. Bizim için ikinci dönemeç internet. Yıllar boyu, müzisyenlerle dinleyiciler arasında bir bağ kurulamıyordu. Plak şirketleri yok, olsa da bizim bahsettiğimiz herhangi bir şeyden anlamıyorlar. Televizyon desen, daha beter; baştan belirlenmiş resmî bir ideoloji, resmî bir sanatçı imgesi ve kültür şablonu var. Sanki müzik çok sıkıcı bir şey gibiydi, eğitim programlarıyla bir tutuluyordu. Şimdiyse internet gibi bir imkân var, albüm bile yapıp dağıtabilirsiniz bu yolla.

Müziğinizi anlamamıza yarayacak birkaç ipucu verebilir misiniz?

Rock ruhu ve enerjisi var bir defa, hepimiz rock kökenliyiz. Ama temel içerik Fas ritmleri, Fas hayatının ta kendisi.

Peki "Fas rock'u" diyebileceğiniz bir tür var mı?

Tam olarak var denemez. Faslılar rock müziği metalle tanıdılar, '90'ların başlarında. Guns N' Roses mesela, acayip büyüktü. O yüzden bizde rock'a ilk temas metalle oldu. Punk, Fas'a hiç girmedi. O zamanlar öyle bir şey olduğunu dahi bilmiyorduk. Bugün başka bir akım daha var, ona da dahil değiliz. Ska, reggae, funk gibi etkilerin bir araya geldiği, uluslararası platformlarda da kendine yer bulan, içinde Babylon Circus, eskilerden Mano Negra gibi grupların yer aldığı yeni bir "trend" bu. Biz ikisinin ortasındayız galiba.

Sana "ben de müzik yapmalıyım" dedirten belli bir müzisyen, grup oldu mu hayatında?

Konserde izlediğimde çok etkilendiğim bir grup var: Mano Negra. Fransa'da izledim. İçinden eğlencenin aktığı, keyifli bir müzikle siyasî duruşun mükemmel bir flörtüydü. "Ben de bunu yapmak istiyorum" dedirttiler bana. İnsanlar terleyerek dans etsinler, ama ağzımdan çıkan bir-iki kelimeye de takılıp gece yataklarında onlar üzerine düşünebilsinler. Benim için kusursuz bir bileşim bu. Kendimi iki saat boyunca aynı duygu rayında düşünemiyorum. Kendimizi sürekli duygudan duyguya zıplayan, farklı ruh hallerine giren insanlar olarak görüyorum. Bu çeşniyi izleyicimize de aktarmaya çalışıyoruz.

Sizin için şarkının sözleri mi daha önemli, yoksa müzik mi?

Öyle bir ayrım yapılamaz gibi geliyor bana. Kelimelerin de kendilerine ait bir müziği var. Müzik de sözleri iteliyor, onları harekete geçiriyor. Yaratılan etki önemli bence... Özgürlük kavramıyla düşünelim mesela, ne olduğunu hiç anlatmadan ona vücut verebilirsin. Jimi Hendrix olabilirsin, beyaz müzisyenlerle birlikte çalan bir siyahsındır. Ve elindeki gitarı öyle bir çalarsın ki, önündeki her şey yerle bir olur. Bu, özgürlüktür. Ve bu da o dönem politik müzik yaptığını iddia eden ve "lütfen savaşı durdurun!" gibi sözler savuran birçok hippi gruptan daha politik bir duruştur. Karikatürleştirmeden, ne yapmak istiyorsan onu yap, o kadar. Biz de burada kendi müziğimizi kendimiz icat etmek durumunda kaldık. Keşfedilmeyi bekleyen daha çok şey var.

> **Jimi Hendrix olabilirsin, beyaz müzisyenlerle birlikte çalan bir siyahsındır. Ve elindeki gitarı öyle bir çalarsın ki, önündeki her şey yerle bir olur. Bu, özgürlüktür.**

Peki parçalarınızla Fas'a ya da dünyaya söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Fas halkına bizim parçalardan gına gelmiş olabilir. *(gülüyor)* Dünyaya söylemek istediğimiz tek şey, birbirimizi dinlemek zorunda olduğumuz. Fas'ta maçın tam ortasındayız sanki, kaybedebiliriz, ama kazanabiliriz de. Sahanın ortasında, 21.

yüzyılın tüm sorunlarıyla birlikte duruyoruz. Terörizm, uyuşturucu, kaçak göç... Bizim burada kötü dediğimiz şeylerin Avrupa'da iyi olduğunu da düşünmüyorum. Savaş var her yerde, mücadele var. Hepimiz bu mücadelenin içindeyiz, müzisyenler olarak burada küçük bir azınlığız. Bu sorunların ilk kurbanları olduğumuzun farkındayız.

En sevilen parçanız hangisi?

Herkesin söylediği parça, "Bienvenue à Casa". Kazablanka'nın gündelik yaşamından kesitler var o parçada, sokaklardan enstantaneler... O parçayı çok eskiden yazdık, beş dakikalık bir parçaydı. O zaman içinde bulunduğunuz naiflikle yazdığınız o sözleri bir daha yeniden yaratmak çok zor. Şarkı zaten şöyle başlıyor: "Dört milyon komşusu olan kaçık bir mahallede yaşıyorum, biz bir devrim yapıyoruz, ama bunu da abartmıyoruz" gibi bir şey. Çevirmesi güç ve karmaşık. İnsanlar bu parçayı kendi yaşadıkları şeyleri birebir yansıttığı için sevdiler. Kendimizle kafa buluyoruz. Asıl önemli olan bu. Yüzümüzde kocaman bir gülümseme var. Gerçek Araplarda olmayan bir şey ironi. Fransa'da tutulan çizgi romanlarımız, karikatürlerimiz var. Kendi halimize gülme gibi eski bir geleneğe sahibiz. Bu da bizim hayatımızı kurtaran bir şey aslında.

Dinleyicileriniz müziğinizi nasıl tanımlıyor?

Genelde bizim için kullandıkları üç kelime var: Genç, alternatif ve yeraltı. Bence bu üç kategori de bizi tam ifade etmiyor. Yeraltı olmamız için önce yerin, zeminin ne olduğunu bilmemiz lâzım. Eğer "yeraltı" bir düşünüş biçimiyse, ben öyle de düşünmüyorum. Tam tersine, herkesin benim yaptığım müziği dinlemesini istiyorum, yazdığım parçaların mümkün olduğu kadar çok insan tarafından sevilmesini istiyorum. Bu çok doğal geliyor bana, insan nasıl başka türlü düşünür, anlamıyorum. Biz o kadar genç de değiliz, ama evet, dinleyicilerimiz genç. Yaşlılar değil dışarı çıkıp yeni müzik keşfetmek isteyen. Belki alternatif doğru bir tanım olabilir, çünkü başka türlü bir fikir üzerinden müzik yapıyoruz.

Hoba Hoba Spirit ne demek?

Aslında hiçbir şey. "Oba, ob-serving the hypocrites..." (ikiyüzlüleri incelemek) diye bir dize var Bob Marley'in "No Woman No Cry"ında. Grubun ilk döneminde evde çok iyi vakit geçiriyorduk. Arkadaşlar, gitarlar filan. Sonra dışarıya, bara çıktığımız zaman üzücü şeyler oluyordu. "Ona bak, şuna bak, ne giyiyorsun, erkek arkadaşın kim?" Bunlardan hazzetmiyorduk. O yüzden geceleri dışarıya çıkacağımız zaman "hoba hoba, serving the hypocrites" diyorduk. Evde gitarlarla oturmanın kulüplerde takılmaktan daha eğlenceli olduğunu keşfettik.

İlham aldığınız diğer gruplar kimler?

O kadar çok var ki. Sahnede beş kişiyiz. Saâd büyük bir metal hayranı; Adil Steel Pulse, Bob Marley gibi reggae'cileri ya da Mano Negra, Clash gibi alternatif rock'çuları sever. Hepimiz geleneksel Fas müziğini çok beğeniyoruz. Öyle bir karmaşa söz konusu ki, koca bir konseri sadece Springsteen parçalarıyla kotarabiliriz ya da tüm set tek bir Bob Marley parçası etrafında dönebilir. Birden Metallica gibi bir parçayla girip gnawa tarzında bir şeyle devam edebiliyoruz. Hepsi mümkün. Kaldı ki, tüm bu türleri stüdyoda prova yaparken deniyoruz, eğlence olsun diye. İki saat boyunca enstrümanları değiştirerek de çalabiliriz mesela. Bir Hoba Hoba parçasında çok farklı müzikal türlerden izler bulabilirsin. Biri kalkıp "bir Clash parçası yapalım" der mesela, sonra bambaşka bir yere geliriz. Bugünkü konserde ilk çalacağımız parçanın punk rock bir nakaratı, sonra geleneksel Fas müziği tarzında bir geçişi var, sonunda sertleşerek neredeyse bir metal parçasına dönüşüveriyor.

Geleneksel Fas müziğinin en belirleyici özelliği nedir? En çok hangi duygu o müziğin ruhunu tarif edebilir?

Çok zengin bir müzik. Dans etmeye yöneliktir. Fas müziğinde hem Afrika kökleri var, hem de Arap. Bir tarafta Arap müziğindeki o coşkun, genelde de hüzünlü melodiler yüzüyor, öbür tarafta da insanı transa geçiren ritmlerin hakim olduğu Afrika'nın etkisi var. Afrika'nın ritmi, ruhanî şeyler fısıldıyor insanın kulağına. Sonuçta, en temelde ritm yatıyor galiba.

Devlet otoriteleriyle sorun yaşadınız mı hiç?

Hayır, yaşamadık, çünkü söylediğimiz her şeyi yüzümüzde koca bir tebessümle söylüyoruz. Böyle söylediğinizde zaten kimsenin bize hak vermeyeceği bir durum kalmıyor. Kendimizden bahsediyoruz, kendi defolarımızdan. Bunu da mizahla harmanlıyoruz. Kimi zaman rahatsız ediyor olabiliriz, ama sonuçta çatışmak değil niyetimiz. Kahraman olmak ya da insanları hor görmek istemiyoruz. Mümkün olabildiğince uzun bir süre müzik yapmak istiyoruz. Fas'ta yıllar boyunca sistemle ilgili tek bir laf edemezdin. Şimdi birçok şey söyleyebiliyorsun. Bir kahveye gittiğinde insanların oturup olan biteni eleştirdiğini görürsün. Böyle oturup konuşmak da akıllıca değil. Eğer gerçekten birilerinin seni paranı çaldığını düşünüyorsan, o zaman git, bir şeyler yap. Yoksa öbür türlü "her şey yolunda" gibi yanlış bir cümleyi "her şey yanlış" gibi başka bir yanlış cümleyle değiştirmiş oluyorsun. Oysa bu iki cümle arasında yapılacak çok şey var.

Fas'ta maçın tam ortasındayız sanki, kaybedebiliriz, ama kazanabiliriz de. Sahanın ortasında, 21. yüzyılın tüm sorunlarıyla birlikte duruyoruz.

Grup olarak karşılaştığınız en büyük sorun ne?

En büyük sorun, korsan ve telif hakları. Hiçbir parçamızın yayın hakkı yok. Parçamız televizyonda kullanıldığında onun telifini alamıyoruz. Bugüne kadar üç albüm yayınladık. Kendimiz bir stüdyo bulduk, kaydettik ve bastık. Korsanlarını da inanılmaz bir hızla sokaklarda bulduk. Burada mesele ne kadar sattığımız değil, ama bir albümü alıp yüz tane basıyorlar ve daha ucuz bir paraya satıyorlar. Ama aslında o albümün tüm masrafını biz kendimiz üstlemişiz. Diğer taraftan, internet olmasa, bugünkü konserimizi veremezdik. İdeal bir dünyada böyle şeyler olmamalı, ama bizimkisi gibi kapalı bir ortam, ne plak şirketi, ne radyo, ne dergi var, bizi bu kapıyı kırmaya yöneltiyor. O kopya albümleri üretenler sayesinde Hoba Hoba birilerine ulaşıyor. Biri bir gün bana şu soruyu sordu: "Nasıl oluyor bu kadar az albüm satmanıza rağmen bunca insan parçalarınızı ezbere söylüyor?" Ben de ona "Nasıl oluyor da bu kadar kişi benimle birlikte söylüyor olmasına rağmen albüm satacak birini bulamıyorum?" diye sordum. Ama bir yandan da iyi ki plak döneminde değiliz diyorum, yoksa varolamazdık.

Müziğin dünyayı değiştirebileceğine inanıyor musunuz?

Müzik senin aklını, fikrini değiştirebilir, sen de sonra dünyayı. İki adımda.

Söyleşi: ***Müge Turan***

Yabanda Gezinti
Nelson Algren

"Garibanların, işsizlerin, evsizlerin, kadın satıcılarının, fahişelerin, madde bağımlılarının, ayyaşların, zırcahillerin, kaybedenlerin, hem de suç işlerken bile kaybedenlerin dünyasını" anlatan usta yazar Nelson Algren'in, yayınlandığında düzen yanlısı bütün yayın organlarınca aşağılanan, rock şarkıcısı Lou Reed'in romanla aynı ismi taşıyan "A Walk On the Wild Side" isimli şarkısına esin kaynağı olmuş ve büyük ustayı en büyükler seviyesine taşımış, romanı.

Kazanamazsın
Jack Black

Jack Black kitabına Kazanamazsın adını vermiş. Doğru da, kim kazanabilir ki? Kazananın elinde hiçbir şey yoktur. Hayatını tam zamanlı bir işte çalışarak geçirse daha mı iyi olurdu? Hiç sanmıyorum.
William S. Burroughs

Nietzsche
Lou Salome

Lou Salome Nietzsche'yi aşkla sevmemiştir; ama daha sonra, Nietzsche üzerine olağanüstü güzellikte bir kitap yazma fırsatı bulacaktır.
Gilles Deleuze

İlerlemenin Kısa Tarihi
Ronald Wright

Yeryüzündeki çölleri süsleyen devasa kalıntıların çoğu ilerleme tuzaklarının heykelleridir. Onlar kendi başarılarının kurbanı olmuş uygarlıkların mezar taşlarıdır. Bir zamanlar güçlü, karmaşık ve gösterişli olan bu toplumların yazgısı bizim için ders alınır niteliktedir. Onların kalıntıları ilerlemenin izini gösteren batıklardır.

versuskitap.com
0.216 418 27 02
versus

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan:
Ayşegül Oğuz

BURASI KARS

Erol İlbasan, 22, öğrenci

Karslı mısın?
Mardinliyim. Burada sınıf öğretmenliği okuyorum.

Neler yapıyorsun?
Senaryo yazıyoruz.
Senaryon neden bahsediyor?
Kars'ta çocuklar kaz çobanlığı yapıyor. Ben de kaz çobanlığıyla ilgili bir senaryo yazdım.
Müzikle ilişkin var mı?
Kaval kursuna gitmeyi düşünüyorum. Acıklı bir sesi var. Dedem de çalardı.
Mardin'de nasıl müzikler dinlenir?
Şivan Perwer, Ciwan Haco tutuluyor. Serhado çıktı, Kürtçe hiphop yapıyor. Hiphop'la çok aram yok, özgün dinlerim; Ferhat Tunç, Ahmet Kaya, Diyar...
Türkçe pop müzikle aran var mı?
Yok, ama Teoman'ı severim. Müslüm Gürses'in de söylediği "Bugün Benim Doğumgünüm"ü çok seviyorum.

Sabina Hasanova, 21, piyanist
Dina Hasanova, 18, piyanist

Piyanoya nasıl başladınız?
Sabina: Anne ve babamız piyanist. Azerbaycan'a gittiğimizde babamı yolda durduruyorlar, "siz Vasif Hasanova mısınız" diye.
Azeri müziğiyle aranız nasıl?
Sabina: Azeri müziğine de, diğer müziklere duyduğumuz kadar bir ilgimiz var. Ben Michael Jackson hastasıyımdır.
Dina: Marilyn Manson'dan Chick Korea'ya kadar dinlerim. Afrika müziklerine de ilgim var, güzel söylenmiş bir türkü varsa onu da zevkle dinlerim.
Sabina: Bülent Ersoy'u ve Zeki Müren'i de çok seviyorum.
Klasik müzik dünyasından?
Dina: Şu sıralar Rahmaninov'u çok seviyorum. Geçen ay Moskova'da Rahmaninov çaldım.
Sabina: İkimiz de Bach seviyoruz. Bir de Şostakoviç'i çok seviyorum.

Eldar İbrahimov, 45,
flüt sanatçısı-akademisyen

Nasıl gidiyor Kars'ta hayat?
Bir kentte yeni bir müzik ocağının yer alması, o kültürün harlanmasına sebep olur.

Flüt çalmaya nasıl başladınız?
Sekiz yaşımdan 16 yaşıma kadar piyano eğitimi aldım. Bir gün televizyonda flütün sesini duydum ve hayran oldum. O zaman, flüt çalmaya da başladım.
Aileniz nasıl müzikler dinlerdi?
Millî müzikler, yani Azeri müziği. Bunun yanında Türk ve Gürcü müziği...
Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra hayatınızda neler değişti?
Müzik okullarında eski metodlar devam etti.
Popüler müzikle aranız nasıl?
Türkiye'de müziğin alemi çok geniş. Pop müzik alemi, bana öyle geliyor ki daha geniş. İstiyorum ki, klasik müzik daha geniş olsun.

Esra Barık, 22, öğrenci

Kars'ta öğrenci misin?
Evet, fizik okuyorum. Gazientepliyim.
Kars'ta hayat nasıl gidiyor?
Çok farklı bir tılsımı var. Memlekete gittiğimde çok özlüyorum. Küçük, ama özgür bir yer. Her çeşit insan var: Kürt, Türk, Azeri, Terekeme...
Okulda başörtüsü sorun oluyor mu?
Yani!.. Okulda mecburen açıyoruz.
Müzikle aran nasıl?
Çok iyi. Kars Kafkas FM'de DJ'lik yapıyorum. Programımın adı "Kapsama Alanı". İnternetten dünyaya açıldık: www.karskafkasfm.com'dayız!

Kimleri çalıyorsun?
Her çeşit. Pop, sanat müziği, Azeri... Sezen Aksu vazgeçilmezimdir.
Hayranların var mı?
Olmaz mı, sesime aşık olanlar bile var.
Dinleyicilerin nasıl şarkılar istiyor?
İstek çalmıyorum. Benim farkım da bu!

BURASI BEYOĞLU

Canan Odacı, 26, reklamcı

Şu anda ne dinliyorsun?
Tanju Okan, "Kadınım".
Müslüm Gürses'in "Kadınım"ını nasıl buldun?
Çok sevmedim, onun tarzı farklı. Radyoda çıktığında değiştirmem, ama oturup özellikle dinlemem.
Başka kimleri dinliyorsun?
Yerli, yabancı her şey. Biraz oburum. Cake, Alanis Morissette, Göksel, Gülşen, Hande Yener, Candan Erçetin, Teoman, Şebnem Ferah... Boş olduğum her an müzik dinliyorum; yolda, evde iş yaparken, çalışırken...

İstiklâl Caddesi'nde yürürken bile, bu kalabalığın gürültüsüne müzik en iyi ilaç.
Müzik zevkinin içine başka hangi türler giriyor?
Türk sanat müziği dinlerim. Özellikle de kalbim acırken. "Duydum ki unutmuşsun", "Seni ben ellerin olasın diye mi sevdim"...

Serkan Songün, 20, öğrenci

İllegal misin sen?
Yoo, tişörtün siyah olmasını istedim, üzerindeki yazıyı pek umursamadım.
Siyaha düşkün olduğuna göre, sert müzikler mi dinlersin?
Genelde yabancı dinlemiyorum. Duman, Kurban, Pentegram... Zamanında Offspring dinlemişliğim var..
Yolda yürürken insan neden müzik dinler?
Dışarıdaki sesleri bastırmak için. Hoşuma gitmeyen sesler var. İsmail YK, Hande Yener, Serdar Ortaç... Vallahi sevmediğim müzikler çalıyorsa, o mekâna bir daha gitmem. Aslında ben en çok Ayna dinliyorum.
Ayna mı?
Evet, Ayna. Benim www.aynamania.com adlı bir sitem de var.
Ayna'nın en sevdiğin şarkısı ne?
"Gittiğin Yağmurla Gel".
Sitenizin kaç üyesi var?
2500!

Ege Emültay, 21, öğrenci

Ne dinliyorsun?
Tool. Normalde bu tarz müzik dinlemiyorum, elektronik müzik dinliyorum.
Peki neden Tool dinliyorsun?
Davul ritmleriyle ilgili sanırım. Ritme merakım var.
Bu yaz İstanbul'daki konserler arasında en çok kim heyecanlandırıyor?
Radarlive'da Ellen Allien & Aparat.
Elektronik müzik dinlemeye nasıl başladın?
Eski sevgilim sayesinde. Normalde ben ağır metal dinliyordum, ki hâlâ da dinlerim.
Yerlilerden kimi seversin?
Hayko Cepkin çok değişik. Bir kere çok buralı, duygulu bir türkü yazıyormuş gibi bir hali var. Bir yandan da,

hiç denenmemiş bir şeyi deniyor. Bilmiyorum ki, Türkiye'de kaç kişi brütal vokal yapar? Hayko Cepkin bayağı iyi yapıyor. Helâl olsun!

Fatih Yılmaz, 25, finans uzmanı

I-pod'unuzda neler var?
Genelde rock ve metal dinliyorum. Ama insan yaş geçtikçe o sert kalıplardan uzaklaşıyor. Şimdi Norah Jones da dinliyorum, Jane Birkin de.
Bu yaz İstanbul'da sabırsızlıkla beklediğiniz bir konser var mı?

Marilyn Manson konseri Radarlive'da fark yaratacak. Onun dışında Tori Amos var Masstival'de...
Bugüne kadar İstanbul'da gördüğünüz en iyi konser hangisiydi?
Bir kere Tori Amos'un Harbiye'deki konseri inanılmazdı. Bir de, üç-dört sene önce Şebnem Ferah, Emek Sinması'nda bir konser verdi. Taksim'de kimse yok, çok kötü bir kış geçiriyoruz; her yerde elektrik kesik, jeneratör bile gelemiyor Emek'e... Şebnem oturdu ve gece boyunca gitar ve piyano eşliğinde, küçücük bir gruba şarkılarını söyledi. Hâlâ tadı damağımdadır.

karga

TEMMUZ 2007

03 07 07 Sa Tue **Heartbreaker** Utkan

05 07 07 Pe Thr **Kısılamayan Sesler** Mürsel

06 07 07 Cu Fri **80's** Sizzle

07 07 07 Ct Sat **mainTIMEstream** Bahadır Dilbaz

10 07 07 Sa Tue **Tamirci** Sait

11 07 07 Ça Web **Out Of Concept** tai fu

12 07 07 Pe Thr **noluyor!** Deniz K.
(rock'lar ve rock'ımsılar)

13 07 07 Cu Fri **Audio Boxing** Osman Kaytazoğlu/
Ezgi Mutlu

14 07 07 Ct Sat **Saltyspinzitfunky** Salty

15 07 07 Pr Sun **belles de nuit** Ali May

18 07 07 Ça Web **Present Tense** Elif İzbırak

20 07 07 Cu Fri **On the BEATen Tracks** Bahadır Dilbaz

21 07 07 Ct Sat **Real Time fx** Bahadır Dilbaz

25 07 07 Ça Wed **Out Of Concept** tai fu

26 07 07 Pe Thr **Cazır Cazır** Deniz K.

27 07 07 Cu Fri **Karga** Bahadır Dilbaz

28 07 07 Ct Sat **Red Star** by DJ Nikko
(Kod Sound System)
and **Gökçe** (Live Vocals)

EFES Pilsen

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46
www.kargabar.org info@kargabar.org www.kargart.org info@kargart.org

Keren Ann, bir tür "My name is Luka" olarak '90'ların sonunda yola koyuldu, yeri geldi, Benjamin Biolay'le ortak yazdığı bestelerle Henri Salvador gibi bir devi kış uykusundan uyandırdı, gitgide yükselen çizgisiyle bu sene altıncı albümü "Keren Ann"ı limana demirledi. Les Inrockuptibles, Le Mague, Musiqualité ve Fluctuat sayfalarından bir derleme...

Denizci Yasası

Folk sanatçısı olarak sınıflandırılıyorsun ama, son albümde bu hattan uzaklaştığın görülüyor.
Keren Ann: Beş solo albüm yaptım, bunların içinde sadece biri tamamen folktu, o da üçüncüsü: "Not Going Anywhere". Bir önceki albümüm "Nolita" bayağı rock'tu. Bütün albümlerimde hep bir karışım vardır.

Farklı dillerde yazıp söylüyorsun, bazen sadece Fransızca, bazen İngilizce, bazen iki dilde birden.
İsrail'de doğdum, çocukluğumun birazı orada, birazı Hollanda'da geçti, sonra Fransa. Şimdi New York'ta yaşıyorum, ama Fransa'da da çok uzun süre geçiriyorum. Bir de, yeniden keşfettiğim İsrail'e daha sık gidiyorum. Hangi dilde yazdığım, o anda nerede yaşadığıma bağlı galiba. Mesela şimdiye kadar İbranice şarkı hiç yapmadım. Bir dilde söz yazmak için o dilin konuşulduğu ortamda yaşamak gerek. Şu aralar New York'ta oturduğum için bu albüm tamamen İngilizce. "Nolita"yı yazarken de New York'taydım. Nolita, New York'ta bir mahallenin adı.

Albüm daha ziyade ağır, yumuşak bir ritmle akıyor, ama "Caspia" ve "It Ain't No Crime"da blues riff'leri ritmi biraz koparıyor...
Bütün albümlerimde, böyle bir-iki tane biraz daha coşkulu parça oluyor; bir albümün bir başı, bir ortası, bir de finali olması hoşuma gidiyor. Tarzları, türleri birbiriyle karıştırmayı seviyorum. Hiçbir zaman bir müzik kategorisine dahil olmadım, New York rock'u da zaten hayli eklektik. New York'ta yaşadığın zaman, aynı gün içinde, punk rock da, caz da, "songwriting" de, bir çocuk korosu da, Philip Glass da dinleyebiliyorsun.

Şarkıyazarlığında Françoise Hardy'yi ya da Alain Souchon'u andıran bir duyarlılığın var. Fransız şarkıcılarla aran nasıl?
Bestelerimde Amerikan folkunun etkisini hissediyorum, ama genel atmosfere baktığımda galiba Fransız şansonu içime işlemiş. Françoise Hardy'yi çok seviyorum. Ama yazma tarzı açısından, kendimi hiçbir Fransız müzisyenle benzeştirmiyorum. Benjamin Biolay dışındaki günümüz Fransız şarkıcılarının hiçbirini dinlemiyorum.

Çocukluğunda, gençliğinde idolün olan müzisyenler kimlerdi?
Dylan, Beatles, Chet Baker, Gainsbourg, Françoise Hardy, Chopin, Joni Mitchell, Carter Family... Liste uzun!

Şarkılarının ağır basan, her albümde kendini gösteren bir teması var mı?
Pek çok şarkıyazarı gibi benim de daha ziyade melankolik bir tarzım var. Son albüm müzikle yolculuk, deniz ilişkisini işliyor. Müzisyenlerle denizcileri hep birbirine benzetirim.

Son albümden bahsederken, bir söyleşide, sesle resim yaptığını söylemişsin...
Ses üzerinde çalışmak da tıpkı bir tuali boyamak gibi. Yazmayı seviyorum, ama en çok hoşuma giden prodüksiyonu yapmak, özgün müzikaliteyi bulup çıkarmak. Nasıl ki ressamın önünde boş tual bezi duruyorsa, sizin de önünüzde doldurmanız gereken bir ses uzamı var. Albümü tasarlamak da bir tuali resmetmekle aynı prensibe dayanıyor: Belli frekanslarla sesi sağa, yukarıya da koyabilirsiniz, başka bir yere de... Ayrıca, mimarlığı da andırıyor. Boşluğu duygularla, sesle, frekanslarla dolduruyorsunuz, ona bir biçim veriyorsunuz.

Sesini hiç zorlamıyorsun, yumuşakça kendine dair hikâyeler anlatıyorsun.
Bu albümde daha basit, sade melodilere ve her ne kadar naif, çocuksu bir şiirsellik içerseler de, daha karanlık, daha derin sözlere yöneldim. Şarkı yazmak psikanaliz işlevi görmüyor, o anda kendin olmak gibi bir isteğin olmuyor. Kendi hikâyeni düşünmüyorsun, sadece şarkının güzel, dürüst ve gerçek olmasını arzu ediyorsun.

ABD'deki plak şirketin Blue Note'un patronu senin için "kadın şefkatine sahip bir tür alkolik cazcı" tanımı yapmış, bu seni şaşırttı mı?
Müzik yaparken öylesine kendi dünyama dalıyorum ki, bu adeta sarhoşluğu hatırlatıyor; sanıyorum, anlatmak istediği böyle bir şeydir.

Sence bir müzisyenin yazabilmesi için mutluluktan uzak durması mı gerekir?
Yazmanın insanın kendini iyi ya da kötü hissetmesiyle bir alâkası olduğuna kesinlikle inanmıyorum. Hepimiz günde beş kere bu iki hal arasında gidip geliyoruz. Elbette yazmak için daha elverişli haller var, yazma sürecini ilk harekete geçirecek bir duygu, bir durum, ama ondan sonrasında, yazmak da diğerleri gibi bir iş. Zaman zaman stüdyoda yolumu kaybettiğim oluyor... Umutsuzluğum kendi hayatımdan kaynaklanmıyor –belki Rus kökenlerimle bir alâkası vardır. Ama hayatım çok dengeli. Gündelik hayatta bir tek yemek yaparken korkuya kapılıyorum. Ama olayların böyle gitmeyeceği düşüncesi, yas tutacağım korkusu da hep içimde var.

Böylesine yumuşak olmak için çok güçlü mü olmak lâzım?
Tamamen kırılgan ya da tamamen güçlü birini görmedim hayatımda. Yumuşaklığı sevebilirsiniz ve hayatın zor yanlarıyla mücadele edebilmek için güçlü olmaya da hakkınız vardır. Kırılgan insanların hep gizli bir gücü vardır.

Çok fazla konser veriyorsun, kendi dünyanı seyircilere açmanın zor yanları yok mu?
Başlarda, Suzanne Vega gibi, '60'ların şarkıcı-şarkıyazarı geleneğinin izini sürmek istedim. Gitarımı kapıp bir kulüpte on kişiye çalmak, ertesi hafta seyirci sayısının arttığını görmek... Altı ayın sonunda, insanların kulaktan kulağa birbirlerine tavsiye etmeleri ve yerel basın sayesinde 150 kişilik salonları doldurur hale gelmiştik. Sahneye çıkmaya alışmam ve bundan zevk almam için müzisyenlerle ve dinleyiciyle aramızdaki insanî ilişkiye öncelik vermem gerekti, çünkü konser denen şey her zaman o kadar da eğlenceli değil. Bazen bir buçuk saatlik konser için bütün gününüz yollarda geçebiliyor. Ama yine de başka türlü belki asla gitmeyeceğim yerlerde kendimden bir parça bırakma fikri hoşuma gidiyor.

Ses üzerinde çalışmak da tıpkı bir tuali boyamak gibi: Belli frekanslarla sesi sağa, yukarıya da koyabilirsiniz, başka bir yere de. Doldurmanız gereken bir ses uzamı var.

Bir anlamda sürekli gönüllü sürgün olmak sana özel bir şeyler kattı mı?
Her yerde kendimi evimde gibi hissetmeme katkıda bulunmuştur, ama bir yandan da her yerde kendimi yersiz yurtsuz, yitik de hissedebilirim. Daha önce hiç görmediğim bir yere gittiğimde çok kolayca rahat bir uyum sağlayabilirim, ama bu genellikle çok kısa süreli oluyor ve sonra gene yola düzülüyorum.

Müzisyenlerin yasası böyle galiba.
Denizcilerin yasası da!

Çeviren: ***Siren İdemen***

Rufus Wainwright

Rufus, rock âleminin hem Küçük Prens'i hem de Pamuk Prenses'i... Müzik türü, Wikipedia'ya bakılırsa, barok pop ve popera... Kanadalı, 34 yaşında. Tam bir folk familyası çocuğu: Arasının limonî olduğu babası Loudon Wainwright III, "Keşke lezbiyen olsam" gibi mizahî şarkıların pîri. Onu dört yaşından itibaren tek başına yetiştiren annesi Kate McGarrigle, yüzü geleneğe dönük şarkıların unutulmuş leydisi. Kızkardeşi Martha Wainwright, günümüzün en iyi folk şarkı-yazarları arasında. Kadeh tokuşturduğu dostları Jeff Buckley'den Antony'ye, Joan As Police Woman'dan Thompson'lara (Richard ve oğlu Teddy) uzanıyor. Yeni çıkan beşinci albümü "Release The Stars"ın öyküsünü Uncut, Word, Rockdelux ve Go Mag'dan derledik.

POPÜLER KÜLTÜRÜM ZAYIFTIR

"Want One" ve "Want Two" albümlerinden bu yana şarkıyazarlığınızda ne gibi değişimler oldu?
Rufus Wainwright: Galiba en temel değişim, söylemek istediklerimi lafı dolandırmadan söylemem. Eskisi gibi kulağımı tersten göstermiyorum, kelime cambazlıkları yapmıyorum. Bu biraz da yaşla ilgili galiba, insan olgunlaştıkça laf ebeliğinden kaçınıyor. Gerçi hâlâ iflâh olmaz bir romantiğim, görsel imgelere ve sesli harflere bayılıyorum, ama artık birinci önceliğim anlaşılır olmak.

"Release The Stars", tedavi sonrasında yaptığınız ilk albüm mü?
"Want One" ve "Want Two", kısmen tedavi öncesinde, kısmen tedavi döneminde ve sonrasında yazılmış, ama hepsi tedavi sonrasında kaydedilmişti. Dolayısıyla, madde bağımlılığı meselesi o albümlerin merkezindeydi. "Release The Stars" ise tamamen ayık kafa ürünü. Ayık kafayla albüm yapmak meğer daha zahmetliymiş, çünkü daha derin kazmak gerekiyor.

"Release The Stars"ı ateşleyen, 2006'da verdiğiniz Judy Garland konserleri mi oldu?
O konserlerin çok faydası oldu, şarkıyazarlığında en önemli unsurun sözler olduğuna dair inancım o sayede pekişti. İnsan bedeninden bir analojiyle meseleyi resmedebiliriz. Müzik kas ve et gibi, sözlerse kemikler. Onlar olmadan müziğin ayakta durması mümkün değil. Garland projesi sayesinde, hem şimdiye kadar yazılmış en güzel sözlerle teşrik-i mesai yaptım, hem de anlaşılır olmanın ne denli önemli olduğunu idrak ettim. Diksiyonun şarkı söylemenin merkezinde olduğuna, her kelimenin en berrak şekilde telaffuz edilmesi gerektiğine uyandım. Bunu şimdiye kadar hakkıyla yerine getirdiğimi söyleyemem. Zaman zaman sözleri yuttuğum doğru, ama bu albümde o defoyu bertaraf ettiğimi düşünüyorum.

Abümün hit şarkısı "Going To A Town"ın esin kaynağı nedir?
Hiç aklımda yoktu, aniden geliverdi. Akşam yemeği için dışarı çıkmak üzereydim. Yirmi dakika boş zamanım vardı, oyalanmak için pianoya oturdum. Beş dakika içinde bir şarkı çıktı. Zuhur etti resmen. Hiç böylesi gelmemişti başıma, o tür hikâyeleri de pek inandırıcı bulmam. Ama oldu işte. *(gülüyor)* Yazdığım şeyin ne olduğunun farkına vardığımda, bunu dünyanın şu andaki halet-i ruhiyesinin bir fotoğrafı gibi değerlendirdim.

Amerikalı dinleyicilerin "Going To A Town"a tepki göstermelerinden çekiniyor musunuz?
Tepki gösterenler olabilir, ama Amerikalı dinleyicilerimin en azından bir bölümü, onların duygularına tercüman olduğumu hissedecektir. İyi bir Amerikalı olmanın koşullarından biri de ifade özgürlüğüne saygı değil mi? İfade özgürlüğünün ülkelerinin temeli olduğunu söylediklerine göre, "Going To A Town"dan rahatsız olmamaları lâzım.

Şarkıda "Amerika'dan yoruldum" diyorsunuz.
Şarkının Amerika'yı, Amerikalıları hakir gören bir tonu yok, üzüntülü ve hüzünlü bir şarkı, benim Amerika'yla ilişkim de öyle. Amerika'yı her zaman çok sevdim ve muhtemelen bütün hayatım boyunca New York'ta yaşayacağım, çünkü yeryüzünün en güzel şehri orası. Siyasal anlamda bir şey yapmak istemedim, ama Berlin'e gitmeden önce bütün dünyanın Amerika karşısında duyduğu hayal kırıklığını bir şekilde ifade etmek iyi oldu. Aslında bu şarkı albümde bir başka rolü de üstleniyor, folkun isyankâr tavrıyla albüm arasında bir köprü kuruyor. Şarkıların büyük bir kısmı eline gitarı alıp kalabalıklar karşısında çalıp söylemeye uygun değil, ama tarihin en politik müzik akımının folk olduğunu göz önüne alırsak, "Going To A Town"daki gibi politik mesajlar vermek, bir anlamda bu geleneği devam ettirmeye yönelik bir tutum.

"Going To A Town", folkun isyankâr tavrıyla albüm arasında bir köprü kuruyor. Dünyanın ABD'ye karşı duyduğu hayal kırıklığını ifade etmek istedim.

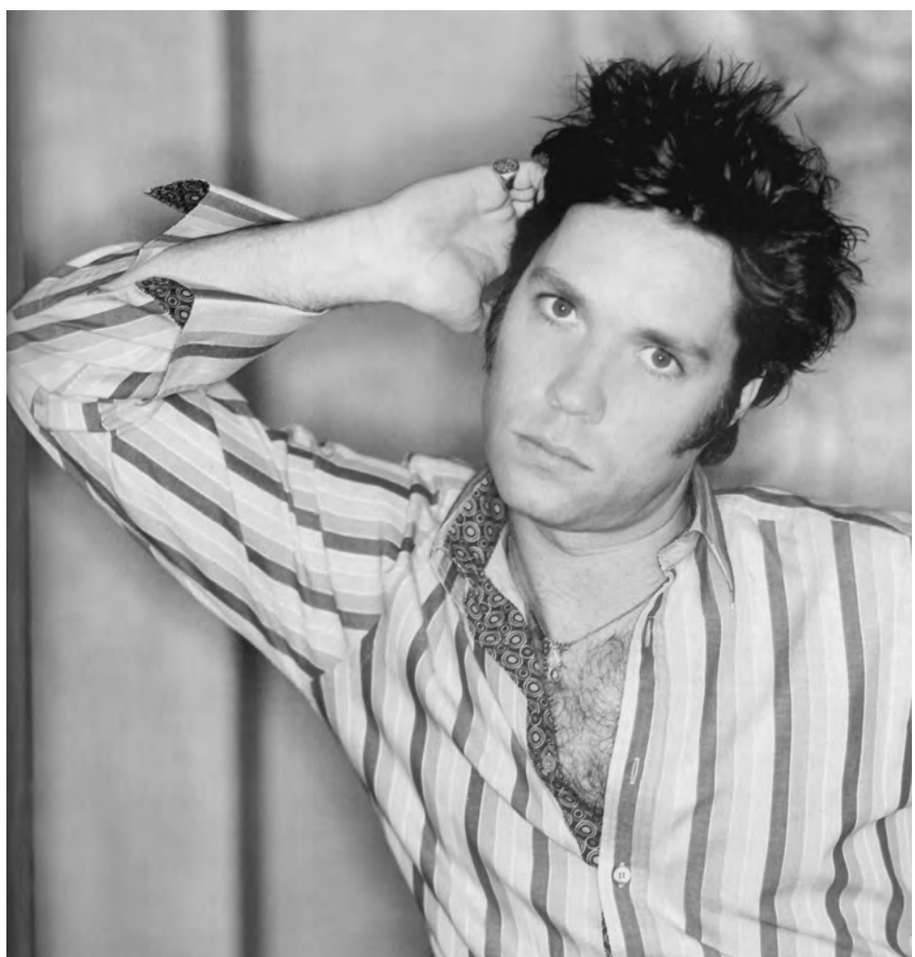

Diğer şarkılarda da alttan alta bir siyasî ton var. Gidişattan memnun olmadığınız hissediliyor...
Memnun olmamak hafif kaçar, öfkeden köpürüyorum. 1929'un Büyük Bunalımı ya da iki dünya savaşının benzeri bir durumda olduğumuzu düşünüyorum. Fakat öyle bir vurdumduymazlık var ki, herkes her şey yolundaymış gibi davranıyor.

Yeni albümünüz, diğerleri gibi hâlâ insan ruhunun derinliklerine dokunuyor, ama bu sefer duygusal anlamda dışavurum sanki daha az.
Bir sürü insan bu albümün en kişisel albümüm olduğunu söyledi. Çok tuhaf, çünkü bu albümde kendimden bahsettiğim şarkılar diğerlerine göre çok daha az. Kendimi diyaloglar içinde bir yere yerleştirdim ve çıkış noktam da bu oldu. Yani aslında bir insan olarak gerçek sesim bu, bu yüzden çok kişisel, ama kendime dair olduğunu söyleyemeyiz.

Şarkılarınız genellikle çok hüzünlü, ama siz hiç de öyle birine benzemiyorsunuz.
Ben çok mutlu biriyim ve kendimi çok şanslı hissediyorum. Ama bu makyajın altında, içimde, hiçbir zaman tatmin olmayacak, sürekli bir kaçış arayan hüzünlü bir velet yatıyor. Bütün bunları Shakespeare terminolojisiyle analiz etmeyi severim. En iyi yapıtlarında en dramatik anları son derece neşeli ifadelerle bezer her zaman, işte benim albümlerim de aynen öyle.

"Tulsa"nın hikâyesi ne?
Oklahoma'nın Tulsa şehrinden bir gece hikâyesi. Brandon Flowers'la *(The Killers şarkıcısı)* bir bara çöreklenip kafa çekmiştik. Aklınıza geleni biliyorum, hemen merakınızı gidereyim: Hayır, yatmadık. Ama birlikte bir şarkı söylemek için sözleştik.

Aranızda bir elektrik olmadı mı?
No comment! Brandon, eğlence dünyasının nadi-

→19

de güzelliklerinden biri. Nesli tükenmiş bir saflığı ve gizemi temsil ediyor. Marlon Brando'nun canlandırdığı karakterler gibi: Havai, bir miktar tutucu, ziyadesiyle hassas ve acayip yakışıklı. Yani gay fantezileri için biçilmiş kaftan.

"Not Ready To Love" da harikulâde bir şarkı...

Onu aşk kırgınlığı içinde yazmıştım, terkedilmenin sancısıyla. Bir daha kolay kolay derin bir ilişkiye giremeyeceğimi düşünüyordum. Hafta sonlarını kitap okuyarak, jimnastik salonuna giderek geçirmeye hazırlanırken pat diye şimdiki sevgilim girdi hayatıma.

"Release The Stars"ı Berlin'de kaydetmenizin özel bir sebebi var mıydı?

Gerilimsiz, gevşek, gamsız bir ruh haliyle müzik yapabilmek için yenilgiyi yaşamış bir yere gitmem gerekiyordu. *(gülüyor)* Her şeyin başarıya ve kazanmaya endekslendiği yerlerde insanın esin perisine sadık kalmasının pek mümkün olmadığını düşünüyorum. Berlin'i o yüzden tercih ettim. Aslında biraz da David Bowie ve Iggy Pop'un Berlin'e dümen kırmaları gibiydi. Birden Almanya'ya özgü "lederhosen" pantolonlar giymeye, sosis yemeye, sarayları gezmeye başladım. Diğer yandan da aklımı büyük büyük jestler ve mimikler doldurmaya başladı, ciddi bir romantizm rüzgârına kapıldım. Böylece albüm ister istemez romantik ve vakur bir hal aldı.

Albümde kalabalık bir misafir sanatçı kadrosu mevcut...

Bir kısmı olağan şüpheliler, Martha (Wainwright), Gerry Leonard, Joan Wasser... Onlar zaten bizim kabile. Birkaç yeni ve sıradışı isim var. Bunlardan biri, yıllardır hayran olduğum ve bir o kadar da ürktüğüm Richard Thompson. Müzikal olarak çok ateşli ve çok heteroseksüel. Onun adalelerini albüme dahil etmek heyecan vericiydi. Bence bu albüm '70'lerin ruhunu taşıyor. Klasik rock'un büyük etkisi var. Klasik rock ölümsüz bir şey. Richard Thompson'ı dengelemek için, albüme dünyanın sayılı gay ikonlarından birini, Sian Phillips'i davet ettim. "Ben, Claudius"tan beri hastasıyım. Geçenlerde bir partide karşılaştık, ona yavşamaktan kendimi alamadım. Çantasını taşımak, önünde diz çöküp ayakkabılarını parlatmak istedim resmen. Müthiş bir oyuncu ve öyle yosma bir sesi var ki, mahvediyor insanı.

Müzikal anlamda aranızda pek benzerlik olmasa da, kızkardeşiniz Martha'yla sık sık karşılaştırılıyorsunuz. Albümlerinizdeki koro bölümlerinde onun sesine rastlıyoruz...

Her şeyin başarıya endekslendiği yerlerde esin perisine sadık kalmak pek mümkün değil. Kayıtlar için Berlin'i o yüzden tercih ettim. David Bowie ve Iggy Pop gibi...

Yeni albümde korolar ve ikinci vokaller çok geri planda. Turne için bir araya getirdiğim grupta da koroda kadın sesi yer almıyor. Hepsi erkek olacak! Bir de üflemeli çalgılar bölümü var, çünkü bu albümün en can alıcı noktası. Sahnedeki tek kadın ben olacağım. *(gülüyor)*

Sonunda sahiden Judy Garland oluyorsunuz.

Aman tanrım, evet. *(gülüyor)*

Eşcinselliğiyle de tanınan bir şarkıcı olarak eşcinsellere karşı bir sorumluluk hissediyor musunuz, yoksa eşcinselliği daha bireysel bir şey olarak mı görüyorsunuz?

Aslında hoşuma gitse de, gitmese de, başından beri kendime ve eşcinselliğime karşı dürüst davranmış biri olarak bir şeyleri temsil ediyorum. Unutmayalım ki, çok yakın zamana kadar açıkça eşcinsel olduğunu ifade edenler baskı görüyordu, işte bu yüzden bir şeyleri temsil ettiğim doğru. Şüphesiz bu deneyim beni daha meşhur kıldı ve her iki taraftan da eleştiri aldım, hetero takımından da, gay takımında da. Hatta bazen heterolar bana eşcinsellerin davrandığından daha iyi davrandı. Mesele eşcinsellik olduğunda unutmamamız gerekir ki, Batı bu konuda çok daha iyi durumda, belli başlı haklarımız var. Fakat dünyanın başka yerlerinde insanlar eşcinsel oldukları için hüküm giyiyorlar. Eşcinsellik insan hakları çerçevesinde değerlendirilmesi gereken bir mesele.

"Release The Stars"ın asıl sürprizi Pet Shop Boys'dan Neil Tennant. Albümün prodüktörlüğünü Tennant'ın üstlenmesi nasıl oldu?

Acımasız eleştirilere ihtiyacım vardı, Neil de sözünü sakınmayan biri. Ayrıca hem yüksek kültüre, hem de popüler kültüre vakıf: İkisinin de alimi. Mozart ve Madonna arasında fark gütmüyor. Müziğimin iki tarafa da sağlam basmasını istiyorum. Gelgelelim, benim popüler kültürüm zayıf, Neil sayesinde o gediği kapatıyorum.

"Tiergarden"da Neil Tennant etkisi hemen hissediliyor.

O şarkı çok, çok, çok slow bir baladdı. Davul yoktu, sadece arp vardı. Neil'e dinlettiğimde çok sıkıcı buldu. Ben de "seni asla sıkmak istemeyiz" dedim. Neil sıkılınca kötücül oluyor çünkü. Neticede sil baştan yaptık.

Konserlerde bazen tek başınıza sahneye çıkıyorsunuz, piyanoyu da, gitarı da siz çalıyorsunuz, bir gruba ihtiyacınız yok gibi.

Müziğimin üç temeli var: Stüdyoda kayıt, canlı performans ve şarkı. Şarkı, ona bir orkestranın eşlik edebilmesi ya da piyanoyla tek başına çalınmak için yeteri kadar iyi olmalı. Bu genel kural. Herhangi bir konsere çıktığımda mümkün olduğu kadar ilginç bir şeyler yapmaya çalışırım. Ayrıca bir sürü insan sahneye tek başıma çıkmama bayılıyor. Bence grupla çalmak da güzel, yalnız çalmak da, çünkü her seferinde izleyiciye değişik bir deneyim yaşama şansını veriyorsunuz. Her turnede farklı biçimde sahneye çıkıyorum. Değişik canavarlara karşı değişik silahlara sahip olmak gibi.

Şimdi sırada hangi proje var?

Uzun bir süre albüm yapmamayı düşünüyorum aslında. Belki Fransızca bir cover albümü yapabilirim. Şu sıralarda beni en çok heyecanlandıran şey, New York Metropolitan'dan bir opera yazma teklifi almış olmam. Bütün enerjimi ona hasretmek istiyorum.

Konuyu tespit ettiniz mi?

Evet, bir diva'nın 24 saati. Esin kaynağım, Maria Callas'la '70'lerde yapılan bir TV söyleşisi.

Klasik müzikteki idolünüz kim?

Şu sıralarda Çek besteci Jánacek. İlk büyük operasını elli yaşında yazmış. Bu bana büyük moral veriyor, önümde 17 sene var. *(gülüyor)*

20→

Çeviren: **Yücel Göktürk - Çiğdem Öztürk**

ROLL LONDRA'DA, **RUFUS WAINWRIGHT** KONSERİNDE

JUDY GARLAND FOREVER

Rufus Wainwright, Leonard Cohen'in erkek kardeşi ya da Joni Mitchell'in kızkardeşi olabilirdi. Üçü el ele, kol kola şiir kulelerinden, müzik kutularından, kimsenin bilmediği sokaklardan büyük caddelere, meydanlara inebilirlerdi. Olmadı. Üçü ayrı ayrı, sözüm ona Kanada'nın içinden, sağından, solundan ya da muhtemelen kimsenin bilmediği bir gezegenden sayısız hayatın içine süzüldüler. İsabet oldu.

Rufus Wainwright, kuşkusuz, kuşağının en büyük şarkıyazarlarından biri. Cole Porter şarkıları, Irvin Berlin baladları, Fransız şansonları, Schubert lied'leri, Mozart kuartleri onun şarkı dünyasını oluşturan sayısız kaynaktan sadece birkaçı. Rufus, 21. yüzyılın başından geçen yüzyıllara, gelecek yüzyıllara uzanan bir köprünün ortasında duruyor. Sanki hepimizin bildiği şeyleri, hiçbirimizin bilmediği bir dilin olanaklarıyla yeniden anlatıyor. Kuzey efsaneleri, asi prensler, '70'lerin porno filmlerinden fırlamış eşcinsel mesihler, gül bahçeleri, olanaklarını zorladığı dünyanın kurucu öğeleri.

Wainwright, geçtiğimiz şubat ayında Judy Garland'ın 1961 tarihli efsanevî Carnegie Hall konserini birebir sahneye taşıdığı projesiyle Londra müzik hayatının altını üstüne getirdi. Konserin biletleri, fiyatların normalin hayli üstünde olmasına rağmen, satışa çıktığı günün hemen ertesinde tükendi. Karaborsa, Rufus sayesinde, belki de altı ayda yapacağı işi neredeyse üç günde yaptı. Bütün büyük dergi, gazete kapakları, metrolar, reklam için ayrılmış bina yüzleri, köprü altı duvarları Rufus'un resimleriyle kaplandı. Rufus Londra'da olduğu sürece röportajların, televizyon, radyo programlarının ardı arkası kesilmedi. Konser sonrasında da tantana bitmedi. Günlerce sokaklarda bedava dağıtılılan en saçma yayınlardan en büyük günlük gazetelere, haftalık dergilere kadar her yerde konser üzerine yazılar yayınlandı. Rufus sahneye dev bir orkestrayla çıkmış, "Over The Rainbow"dan "You Go to My Head"e, "Puttin' On the Ritz"den "Man That Got Away"e, "Come Rain Or Come Shine"dan "A Foggy Day"e, "Stormy Weather"a, caz tarihinin en büyük klasiklerini Billie Holiday, Ella Fitzgerald, Dinah Washington gibi isimlerinkini takip eden bir anlayışta tekrar yaratıp kendine maletmişti.

Şubat ayında yaratılan bu şaşaa henüz sona ermeden, mart itibariyle gene her yer Rufus'la doldu taştı. Bütün gazetelerin müzik sayfaları Rufus'un beşinci stüdyo albümünün kısa bir süre içinde yayınlanacağını haber veriyordu. Derken beklenen oldu ve her yeri kaplayan afişlerde de yazdığı üzere, mayısın 17'sinde yeni Rufus albümü "Release The Stars" müzik marketlerdeki yerini aldı. Daha doğru söylemek gerekirse, alamadı. Şöyle ki, ayın 18'inde Rufus'un albümünü almak üzere Virgin, HMV, Fopp gibi Londra'da olası tüm müzikevlerinin altını üstüne getirmeme rağmen "Release The Stars"a ulaşamadım. Albüm çıktığı gün her yerde tükenmişti. Normal CD bir-iki gün içinde gelebilirdi ve sabah erken gidersem yakalayabilirdim, ama ek bir DVD'yle yayınlanan "Special Edition"a ulaşmak şans işiydi. Birçok müzik yazarının en iyi işi olarak niteleddiği (bana kalırsa, gerek "Poses", gerekse "Want One" ve "Want Two" her anlamda Rufus Wainwright'ın kariyerinde çok daha ileri bir noktaya işaret ediyor) yeni albümünün konser turnesi kapsamında Rufus, mayıs sonunda gene Londra'ya indi. Waterloo'daki ünlü Old Vic Tiyatrosu, üç gece boyunca Rufus'un şarkılarıyla çınlayacaktı. Konserin biletleri gene neredeyse satışa sunulduğu saatte tükendi. Rufus, tam da beklendiği üzere, ek konser tarihleri belirlemek durumunda kaldı.

Konser akşamı saat 5 itibariyle Waterloo tren istasyonunun önünden itibaren karaborsa bilet satıcıları garip, gizemli bir havayla ortada dolaşıp, gelen geçenin yanına yaklaşmaya başlamıştı bile. Old Vic'in kapıları akşam 7:30 civarında açıldı. Rufus, solunda binbir renk içinde bakır nefesli grubu, sağında siyah bir piyano, bas gitar, kendisi eflatun parlak bir takım elbise içinde saat 9 sularında sahnedeki yerini aldı. Piyanoda "Going To A Town"ın ilk akorları tınladığı anda salonda çılgın bir alkış/çığlık tufanı yükseldi. İlk yarı, "Art Teacher" hariç, tamamen "Release The Stars", "Sanssouci", "Rules and Regulations", "Tiergarten", "Leaving For Paris" ve "Between My Legs" gibi son albümün şarkılarından oluşuyordu. "Between My Legs"in dinleyeni anında etkisi altına alan ritmik yapısına, elektro gitarlarının büyüleyiciliğine rağmen, Rufus'un büyük bir hızla çalınan çeşitli kromatik gamlar ve kimi güç oktav pasajlarıyla birçok piyano tekniğini kullanma fırsatı bulduğu ve sahnede tek başına söylediği "Tulsa", kuşkusuz ilk yarının en etkileyici anlarındandı...

Albümünün neredeyse tamamını Berlin'de kaydeden Rufus, ikinci yarıya, "Release The Stars"ın arka kapağında görüntülendiği gibi, koyu yeşil bir lederhosen'le çıktı. Konserin bu kısmı, vurmalıların tuhaf bir ayin ya da kabile müziği havası yaratarak sunduğu, ardından bakır nefeslilerin ve piyanonun katılımıyla tam bir müzikal şarkısı havasına bürünen "Do I Dissapoint You" ile açıldı. Bu şarkıyı izleyen "Harvester Of Hearts"ın ardından Rufus'un şubat ayı konser programından bir şarkı, "A Foggy Day", Londra'nın orta yerine düştü. Büyük bakır nefesli düzenlemeleri, ustalıkla çalınan piyano partileri, eski, yeni şarkılar derken, Rufus konserin sonuna doğru bütün müzisyenleri enstrümanlarını bırakıp yanına gelmeleri için davet etti ve annesinin (kült folk şarkıcısı Kate McGarrigle) isteği üzerine repertuara dahil ettiği eski bir halk şarkısı olan "Macushla"yı mikrofonsuz, a capella, tüyleri diken diken edecek bir güzellikte yeniden yarattı...

Dakikalarca süren ısrar sonunda Rufus sahneye bornozuyla çıkıp "I Don't Know What It Is", "Beautiful Child" gibi eski şarkılarını bir tek kendi çaldığı piyano eşliğinde söyledi. Derken sahnede bir hareketlenme oldu. Işıklar kapandı, açıldı. Rufus, seyircilere doğru çevirdiği bir sandalyeye oturdu. Önce cebinden çıkardığı bir ruju özenle dudaklarına sürdü, ardından küpeler, yüzükler, topuklu ayakkabılar derken bornozunu çıkardı ve mini bir elbiseyle, ince siyah külotlu çorabıyla sahnede kaldı. Konseri tam da bu kılığa yakışacak iki şarkıyla, "Get Happy" ve "Gay Messiah"la tamamlandığında Old Vic sallanıyor, yer yerinden oynuyordu.

Donat Bayer

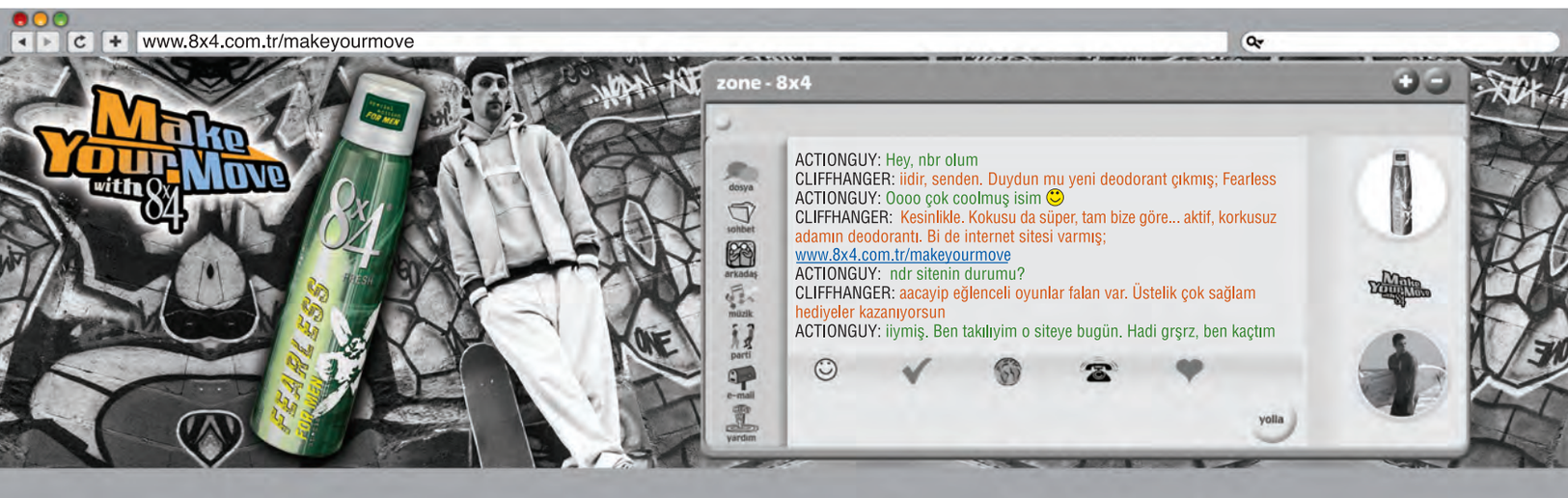

Black Paintings

"Özgür müzik" ve "özgür doğaçlama" kavramlarına, son birkaç yılda üniversitelerimizde yeşeren bazı oluşumlar vesilesiyle daha sık rastlamaya başladık. Nedir, ne değildir, bizde bu müziklerle içli dışlı kaç müzisyen vardır soruları zihnimizde dolaşırken, biri İstanbul'da yaşayan iki İngiliz ve bir İskoç müzisyenin Black Paintings adıyla topraklarımızda piyasaya çıkardığı ilk albümü vesile edip konuyu açtık. Karşınızda Nikolai Galen (107. sayı konuklarımızdan Nick Hobbs), Ken Hyder ve Tim Hodgkinson, yani epey perküsyon, davul, klarnet ve bol vokal...

Nikolai Galen

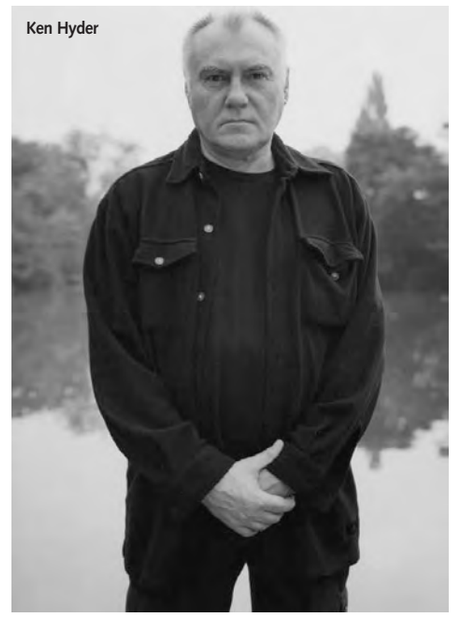
Ken Hyder

Tim Hodgkinson

MÜZİKTEN ÖTE, BÜYÜYE YAKIN

Black Paintings nasıl kuruldu?

Nikolai Galen: Tim uzun zamandır arkadaşımdır; değişik vesilelerle ortak çalışmalarımız oldu. Ken'le de epeydir tanışıyoruz. Ben özgür doğaçlamaya başlamayı daha önce düşünmüştüm, fakat kendimi hazır hissetmediğim için harekete geçememiştim. Sonra Tim, hep birlikte Leipzig'de bir festivale çıkmamızı önerdi. Konser iyi geçince, bir albüm yapmaya karar vermek çok zamanımızı almadı. Kayıt dört gün sürdü. Aslında kayda giren malzemenin biz stüdyoya daha yaklaşırken ortaya çıkmış olduğu bile söylenebilir... Ama diğer işler çok daha fazla zaman aldı: Neyi atacağız, neyi koyacağız, parçaları nasıl sıralayacağız, nasıl yayına hazırlayacağız, nasıl miksleyeceğiz?..

Özgür doğaçlamada bir müzisyenin eski kayıtlarını dinlemesi biraz zorlayıcı olmuyor mu? Sonuçta, başı sonu belli bir müzik değil bu...

Nikolai: Ben nadiren eski kayıtlarımı dinlerim, bence çoğu müzisyen de öyle yapar. Başkalarının eski kayıtlarını dinleyip kendimi yeni projelere vermeyi tercih ederim. Farklı müzik türlerini dinleyiş biçimlerimiz ilginç bir mesele aslında. Belli bir melodisi ve ritmi olan parçaları, karmaşık bir kontrpuan ve armonik hareketleri olan bir parçaya göre daha "hafif" dinliyoruz. Öyle müzikler var ki, yaptığın işi bırakıp dinlersin. Ama çoğu müziği, gözlerini, elini kolunu başka işler için kullanarak dinleyebiliyorsun. Kötü bir şey diye söylemiyorum, ama farklı şeyler bunlar. Özgür müzik, genellikle pasif değil, odaklanmış bir dinleme gerektiriyor.

Üçünüzün ortaya çıkardığı müzik sizin için ne ifade ediyor?

Nikolai: Müziğin yanısıra, Sibirya'nın yerli kültürlerine de ortak bir merakımız var. Galiba bu merakımız, yaptığımız doğaçlamanın zemini oldu. Bence yaptığımız şey tamamen "özgür" özgür müzik değil –eğer gerçekten "özgür" müzik bir şey varsa. Biz daha ziyade, Orta Asya'ya olan hayranlığımızı tınısal biçimde ifade eden bir özgür müzik yapıyoruz. Öte yandan, hiçbirimiz Orta Asyalı olmaya çalışmıyoruz, öyle olmak zorunda değiliz, olamayız da.

Bu tür bir müzikte sizi başkalarıyla çalışmaya teşvik eden ne?

Nikolai: Şu anda üç özgür doğaçlama grubum var: Black Paintings, Transsonance ve Hel-Kugel. Bir de solo çalışmam var. Tabii hepsi birbirinden farklı; solo doğaçlama en korkutucu olanı. Ama hepsinden aynı derecede zevk alıyorum. Bu üç grupla ilgili kararları tek başıma vermedim. Bana bir öneri geldi, tamam dedim, ortaya çıkan müzikten zevk alınca devam ettim.

Özgür doğaçlamada aradığınız şey ne?

Nikolai: Zor bir soru bu. Belki kendini beğenmişlik olacak ama, üstünlük görmek istiyorum. Bir grubun kendini müziğe topluca adamasını, bedenen ve ruhen o ânı yaşamasını, müzikteki o şey her neyse ona sanki can damarıymış gibi sarılmasını, müzik denen şey onu dinlemeye istekli olan herkesi içine almaya açık olduğu için bütünleşmeyi... Kısaca, kolektif bir can damarı görmek istiyorum.

Ken Hyder: Özgür doğaçlama çoğu zaman "özgür" değildir aslında; çoğunlukla, müzisyenler arasında konuşarak ya da sessizce kabul edilmiş bir anlaşma vardır. Bazı çalma biçimleri kabul edilemez mesela, çoğunlukla da ritmik veya melodik çalma biçimleri. "Doğaçlama" lafına gelince, ben her zaman doğaçlamadan başka, hatta müzikten bile başka bir şey çalmaya bakarım. Müziğin veya doğaçlamanın içinde ilâhî bir enerji yaratmaya çalışırım. İşte bu, yapılanın müzikten öte bir şey olmasını sağlar.

Black Paintings tek albümlük bir grup mu?

Nikolai: İnşallah öyle olmaz. Aslında daha bunu konuşmadık da. Önce "Screams and Silence"a verilen tepkileri ölçmek ve sindirmek, nasıl hissettiğimize bakmak, kaydı dinleme sürecinde neler hissettiğimizi paylaşmak, dinleyenleri heyecanlandırıp heyecanlandırmadığına bakmak gerekiyor. Ama Ken ve Tim'le devam etmek isterim.

Kaç kadar zamandır Türkiye'desiniz?

Nikolai: Benim dört yıl oldu galiba. Burası evim oldu artık, gitmeye niyetim yok. Bir müsait zamanda Türkiye vatandaşı da olmak istiyorum. Türkiye'de politikayla daha içli dışlı olmaya da niyetim var.

Her zaman müzikten bile başka bir şey çalmaya bakarım. Müziğin içinde ilâhî bir enerji yaratmaya çalışırım. İşte bu, yapılanın müzikten öte bir şey olmasını sağlar.

Daha önce siyasete ne kadar bulaşmıştın?

Nikolai: Politik açıdan aktif biri değilim aslında. Hayat geçiverdi işte... İtalya'da bir süre Radikal Parti'nin üyesiydim, İngiltere'de de Yeşil Parti'nin. Ama pasif üyeydim, sadece birkaç küçük gösteriye katıldım. Kendimi kandırıyor olabilirim, ama bence sanatsal işlerim aslında siyasî nitelikli işler. Özellikle bazı sözlerim ve tiyatro metinlerim... Ödün vermeden, arayol bulmaksızın yaratılan her müzik ve tiyatro işi bence kendiliğinden siyasî bir doğaya sahiptir.

Türkiye müzik sahnesini nasıl buluyorsunuz?

22→

Nikolai: Geniş bir mevzu bu. Folk Roots dergisi için Selim Sesler ve Feryal Öney'le görüşme şansım oldu. Bugünlerde Kürt topraklarında yapılan her tür halk müziğini dinliyorum. Genellikle etnik kökenine bakmaksızın Anadolu'ya ait her tür halk müziğini seviyorum. Bu arada, "Anadolu" sıfatını "Türk" sıfatına tercih ediyorum. Osmanlı klasik müziğine de bayılıyorum... En sevdiğim sanatçılar Münir Nurettin Selçuk, Aşık Veysel, Erkan Oğur, Sadettin Kaynak, Karapetê Xaco, Kardeş Türküler, Kazo, Muharrem Ertaş, Mustafa Sağyaşar, Neşet Ertaş, Nesrin Sipahi, Safiye Ayla, Dengbej Şakiro, Şivan Perwer, Selim Sesler, Zeki Müren... Türk pop müziğinin yüzde 95'i heyecan vermiyor, Anglo-Amerikan kopyaları. Çağdaş Anadolu pop ve rock'unda sadece Sertab Erener ilgimi çekebildi. Bir de iki parçamdan sample alıp kullanan hiphop grubu Karargâh var, sonuçlar bayağı hoşuma gitti.

Sence senin bildiğin şekliyle "özgür doğaçlama" ve "özgür müzik", Türkiye için yabancı türler mi?

Nikolai: "Yabancı", pek sevmediğim bir kelime. Özgür müzik bence hemen her yerde yabancı zaten, ama uyruk anlamında değil, diğer müzik türlerine kıyaslandığında yabancı. Bir zamanlar klasik müzik yazılıdan ziyade doğaçlama yapılırmış, halk müziği de öyle, rock da, ve hatta belki caz bile öyle. Ama Asya kökenli müziklerin çoğu daima kulaktan kulağa yayılmış, Anadolu müzikleri de öyle. Aslında Batının dışında kalan tüm müziklerde ciddi ölçüde doğaçlama var. Bu yüzden özgür müziğin Türkiye'de kendini yabancı hissetmesi için bir neden yok.

Sanatsal işlerim aslında siyasî nitelikli işler. Ödün vermeden, arayol bulmaksızın yaratılan her müzik ve tiyatro işi bence kendiliğinden siyasî bir doğaya sahiptir.

Black Paintings, albümünü Türkiye'de yayınladı. İstanbul'da Türk ve yabancı müzisyenler içeren başka özgür doğaçlama grupların da var. Bu ülkede bu müziği yapmak dışarıya göre daha zor değil mi?

Nikolai: Londra'da da zordu, burada da zor. Ben kendi payıma, elimdeki zaman ve imkânlar çerçevesi içinde elimden geleni yapıyorum. Şu anda enerjimin çoğunu sahnelemeye çalıştığım "Shut Your Eyes" adlı oyunuma veriyorum, ama yaz sonunda kayıt işine dönmeyi planlıyorum.

İstanbul, müziğini herhangi bir şekilde etkiliyor mu?

Nikolai: Bu toprakların müziklerini o kadar çok dinliyorum ki, mutlaka etkiliyordur. İstanbul'un da, camileri ve müezzinleri sayesinde, Londra'dan bayağı farklı bir tınısı var. Tabii martıları ve taksi kornalarını unutmamak lâzım.

Bir özgür doğaçlama performansını iyi yapan nedir sizce?

Ken: Konser, başından sonuna kadar müzikötesi bir düzeyde seyrederse iyidir. Yaratılan enerji dinleyici tarafından hissediliyorsa, kişi zaman ve mekân içinde değişim geçiriyorsa iyidir. Kişiler birey olarak kendileri için taze şeyler keşfediyorsa iyidir...

Sahneye nasıl hazırlanıyorsunuz?

Nikolai: Minimal şekilde! Sahneye ilk çıkmaya başladığım yıllarda bir dizi ritüelim vardı. Havuza gidip yüzerdim, perhiz yapardım, sahneye çıkmadan önce iç çamaşırlarıma kadar bütün kıyafetlerimi değiştirirdim. Şimdiyse sadece sakinleşmeye ve zihinmi boşaltmaya çalışıyorum. Genelde sesimi ısıtmak için de bir şeyler yaparım. Ama sahne işini son derece ciddiye alırım. Olabileceğim en uyanık ve yoğun ruh halimde olmak isterim. Konserler yükselişe geçmem için bir vesiledir. Hiçbir zaman rutin haline gelmesini ve sıradanlaşmasını istemem.

Ken: Sahnede algılarımın açık olmasını ve her şeye hazır olmayı isterim. Benim ne yaptığım diğerlerinin ne yaptığına bağlı olacağı için, tam olarak nereye gitmek istediklerini, onlar oraya gitmeden önce algılamaya çalışırım. Çalmadan önce içki içmem, çünkü alkol bu süreçleri yavaşlatır. İçsel bir huzur bulmaya çalışırım. Bu yaklaşımı Tibet rahiplerinden ve şamanlardan öğrendim.

Müzikte "yeni" terimi sizin için ne ifade ediyor?

Nikolai: Bence "yeni" anlamsız bir kelime, bir pazarlama klişesinden başka bir şey değil. Eşanlamlılarından da hoşlanmam, "orijinal" mesela. Asla "yeni" olunmaz, ama mesela "yenilenmiş" olunabilir. Özgür müzik de benim düşüncemde geleneklerle bağlantılıdır, bu da kötü bir şey değil. Ama tabii geleneklere ve kökenlere eleştirel gözle bakmak gibi iyi bir yönü var. Özgür müziğin ikon kırıcı bir yanı da olabilir. Doğru zamanlarda kalıplar kırılabilir, evet, ama çoğunlukla kalıpları geliştirmek, kırmaya çalışmaktan daha zenginleştiricidir... Aslında "yeni", enteresan bir şekilde "şimdi"yle ilişkili bir sözcük. "Yenilik" (newness) yerine "şimdilik" (nowness) gibi bir kelime kullanmayı tercih ederim. "Yenilik" çok aldatmaca içeren, sığ bir kelime, ama "şimdilik" sadece şu anda olup biteni işaret ediyor. Üstelik şimdiki zamanda olmak, geçmişle, hatıralarla, önceki keşiflerle ve eğitimlerle, kültürle ters düşen bir durum değil. Yani felsefi açıdan bakarsak, yaptığım müziğin hem şimdiye, hem de geleceği yönlendiren bütün geçmiş olayların da bir bölümüne ait olduğunu hayal ediyorum.

Ken: Birkaç ay önce hayatımda duyduğum en güzel canlı müziği dinledim. Gagaku müziğiydi, Japon İmparatorluğu'nun saray müziği. Çok eski bir müzik. "Yeni" kelimesinin ne kadar anlamsızlaştırıldığı konusunda Nick'e katılıyorum. Yeni, iyi ya da kötü demek değildir. "Eski" için de aynı şey geçerli, o da iyi ya da kötü demek değil. Ayrıca yeni, her zaman da yeni demek olmuyor. Yeni diye pazarlanan bazı müzikler aslında bir hayli eski oluyor. 1966'da başka bir yerde başka biri tarafından çalınmış olabiliyor...

Günümüzde neye "müzik" denilip denilemeyeceği tartışılıyor bazen. Sizce bir yere bir çizgi çekmek mümkün mü?

Nikolai: Bir şeye müzik diyorsam, zihnimdeki totolojik tanıma uyduğu için diyorum. Özgür müzik, müziğin ne olduğuna dair basmakalıp görüşlerin çok ötesine geçiyor. Her şeyden önce melodiyi, ritmi ve armoniyi arkasına alıyor– ve geriye ne kalıyor? Renkler ve dokular, tını mimarisi, tempo, dinamikler... Başka bir deyişle, özgür müzik, müziğe bir veya birkaç cepheden, sıkı bir şekilde odaklanabiliyor; bu, gerçekleştirmesi çok da kolay olmayan bir şey. Mesela tını, Batı besteciliği geleneğinde hafife alınmış bir öğe.

Ken: Ben işin "müzik" kısmından çok "büyü" kısmıyla ilgiliyim. Dolayısıyla olaya bir çizgi çekip "büyü" şudur, şu değildir demek enteresan gelmiyor.

Söyleşi: ***Gülüş Gülcügil***

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR

Jelto Drenth'in "Dünyanın Kökeni: Vajina" çalışması, vajinaya dair dünya kültürlerindeki gelenekler ve alışkanlıkları irdeleyen, yer yer mizahi ve akıcı bir dille kaleme alınmış ve son dönem geliştirilen tıbbi yenilikleri de özetleyen bir kitap; deyiş yerindeyse, vajina hakkında etkileyici bir bilim-kurgu öyküsüdür.

DÜNYANIN KÖKENİ: VAJİNA
Jelto Drenth

BİYOGRAFİ

"Ablam Edith... Büyüyünce birlikte çıktık sokaklara, hem sürttük kaldırımlarda hem şarkı söyledik, hayatı ve erkekleri bir arada tanıdık, daha Kaldırım Serçesi değildi Edith, hani dişiyle tırnağıyla kaptı o sahneyi, para saymayı da hiç bilmedi, öldüğü gece parmakları bir serçe pençesi gibi benimkilerin üstüne kapanmıştı..."

KALDIRIM SERÇESİ
EDITH PIAF
Simone Berteaut

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR

Görmek, değişmenin gerekçesine kement atmaktır. "Davetsiz İzleyici"de toplanan resim yazıları da bir bakıma bu kaygının; resmi anlamaktan umudunu kesmiş olsa bile sevmekten asla vazgeçmeyen birinin kendi prizmasıyla buna bir gerekçe arayışının ürünüdür.

DAVETSİZ İZLEYİCİ
Mehmet Ergüven

SİYASET

"AKP, Türkiye'nin gerçeği. Ama kendisini açıklayabilen bir gerçek değil. Türk sağının gelişimini anlamadan AKP'yi anlamak mümkün değil. Dolayısıyla, AKP'nin geçmişini ve geleceğini irdelerken, ülkemizde genel anlamda sağın ve özel olarak da İslami siyasetin içinden geçen bir değerlendirme yapmak bir zorunluluk..."

TÜRK SAĞI VE AKP
Hasan Bülent Kahraman

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

DEMOKRASİ VE EĞİTİM

NOAM CHOMSKY

DAHA ADİL VE EŞİTLİKÇİ BİR DÜNYA TAHAYYÜL EDENLER İÇİN EĞİTİM, İNSANIN ÖZGÜRLEŞMESİ YOLUNDA VAZGEÇİLMEZ BİR ETKENDİR. CHOMSKY, BU KİTAPTA EĞİTİMİN GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİYLE GERÇEKTEN DEMOKRATİK BİR TOPLUMDA YERİNE GETİRMESİ BEKLENEN İŞLEVİ ARASINDAKİ MUAZZAM FARKI TARTIŞMAYA AÇIYOR.

ENTELLEKTÜELLERİN SORUMLULUĞU

MICHAEL ALBERT'İN NOAM CHOMSKY İLE YAPTIĞI BU UZUN SÖYLEŞİ ENTELEKTÜELLERİN SORUMLULUĞU ÜZERİNE BİR TARTIŞMA İLE BAŞLIYOR. BURADAN HAREKETLE SOSYAL BİLİMLERİN VE KÜLTÜREL KURUMLARIN İŞLEVİ, ABD'DE VE DÜNYADAKİ SOL HAREKETLERİN BAŞARILARI VE BAŞARISIZLIKLARI, AKTİVİST BİR ETİĞİN VE ÖZGÜRLÜKÇÜ BİR MUHALİF ÖRGÜTLENMENİN NASIL OLMASI GEREKTİĞİ GİBİ BİR ÇOK KONU ELE ALINIYOR.

İKTİDARA KARŞI ADALET

YÜZYILIN İKİ BÜYÜK DÜŞÜNÜRÜNÜN YILLAR ÖNCE YAPTIĞI BU TARTIŞMA İKİ KONU ETRAFINDA ODAKLANIR: BİLİMSEL BİLGİNİN GELİŞİMİ NASIL YORUMLANMALIDIR? SİYASAL MÜCADELEDE ADALETİN, BİR BAŞKA DEYİŞLE ETİĞİN YERİ NEDİR? SİYASAL MÜCADELE, BİR SINIFIN TARİHSEL HAKLILIĞINA DAYANDIĞI İÇİN Mİ, YOKSA DAHA ADİL BİR TOPLUM HEDEFİ GÜTTÜĞÜ İÇİN Mİ MEŞRULUK KAZANIR? GÖRÜŞLERİN EN ÇOK AYRILDIĞI KONU BU OLACAKTIR.

DÜŞÜNCE DÜŞLERİ

"DÜŞÜNCE DÜŞLERİ: 21. YÜZYIL İÇİN RADİKAL TEORİ"DE MICHAEL ALBERT RADİKAL BİR TOPLUMSAL TEORİ İNŞA ETME SÜRECİNİN AŞAMALARINI TARTIŞIYOR.
HER BİRİ TOPLUMSAL YAŞAMIN TEK BİR ALANINA ODAKLANAN MARKSİZM, FEMİNİZM, ULUSÇULUK VE ANARŞİZM OKULLARINDAN YARARLANARAK DÖRT ALANI VE KARŞILIKLI ETKİLEŞİMLERİNİ ELE ALABİLECEK TOPLUMSAL BİR TEORİYİ NASIL OLUŞTURABİLİRİZ?

SU SAVAŞLARI

VANDANA SHIVA

SU SAVAŞLARI, YEREL TOPLULUKLARA AİT SU HAKLARININ TARİHSEL GERİLEYİŞİNİ VE GÜNÜMÜZDE, ETNİK VE DİNSEL SAVAŞLAR ŞEKLİNDE MASKELENEN SU İHTİLAFLARINI ELE ALIYOR. ULUSLARARASI SU TİCARETİNİ, BARAJ İNŞAATLARINI, YERALTI SUYU MADENCİLİĞİNİ VE SULU TARIMI İNCELEYEREK, DÜNYANIN NASIL YOK EDİLDİĞİNİ VE YOKSUL HALKLARIN ÇOK DEĞERLİ BİR ORTAK MÜLK ÜZERİNDEKİ HAKLARINDAN NASIL MAHRUM BIRAKILDIKLARINI GÖZLER ÖNÜNE SERİYOR.

ÖLÜMCÜL SICAK

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİMİ, İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ YÜZYILIN EN ÇETİN EKOLOJİ SORUNLARINDAN BİRİSİ. YAKLAŞAN EKOLOJİK ÇÖKÜŞÜ ENGELLEYEBİLMEK İÇİN KÜRESEL SERA GAZI ÜRETİMİNDE ACİLEN VE CİDDİ BOYUTLARDA İNDİRİME GİDİLMESİ GEREKİYOR. FAKAT, KÜRESEL İKLİM SORUNU KÜRESEL ADALET SORUNUNDAN AYRI DÜŞÜNÜLEBİLİR Mİ? ÖLÜMCÜL SICAK, KÜRESEL ATMOSFERİ PAYLAŞMANIN HAKKANİYETLİ YOLLARINI BULMADIĞIMIZ MÜDDETÇE İKLİM KORUMA MÜCADELESİNİN BAŞARISIZLIĞA UĞRAYACAĞINI İDDİA EDİYOR.

ÇALINMIŞ HASAT

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ VE ULUSLARARASI TEKELLERİN DÜNYA TARIMINA EGEMEN OLMAYA ÇALIŞTIĞI GÜNÜMÜZDE, KÜRESEL NÜFUSUN YÜZDE 70'İNİ TEŞKİL EDEN KÜÇÜK ÇİFTÇİ VE YEREL CEMAATLER HAYATTA KALMA MÜCADELESİ VERİYORLAR. GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR, YAŞAM ÜZERİNDEKİ PATENTLER, DELİ DANALAR VE ENDÜSTRİYEL SU KÜLTÜRLERİ ÜZERİNE ÇEŞİTLİ BÖLÜMLER İÇEREN BU KİTAP, GEN MÜHENDİSLİĞİ VE TİCARİ TARIM HAKKINDAKİ TARTIŞMALAR İÇİN GENİŞ BİR PERSPEKTİF VE ÖZENLE SEÇİLMİŞ VERİLER SUNUYOR.

bgst YAYINLARI
Tomtom Mah. Kaymakam Reşat Bey Sok. 9/1 Beyoğlu – İstanbul Tel & fax: 0212 251 19 21

2002 yılındaki "Negatiften Sıfıra" başlıklı Çar Newa söyleşimizde Dr. Ahmet Kaya bir anekdot anlatmıştı: Kürt hareketiyle ilgili bir toplantı esnasında katılımcılardan biri "biz sıfırdan başladık, mücadeleyi bu noktaya getirdik" deyince, Musa Anter dayanamayıp kalkmış, "yahu" demiş, "biz de negatiften sıfıra getirdik..." Çar Newa'cılarla beş yıl sonra tekrar buluştuk, Kürtçenin önündeki görünür/görünmez engelleri, kültürel mücadelenin değişen boyutlarını, negatife geri dönüşün sinyallerini, pozitife gidişin yol ve yöntemlerini konuştuk... "Zîz" ("Dengbejlerin yanık sesi" anlamında) adlı üçüncü albümünü yeni yayınlayan Dört Melodi grubunun iki emektarı anlatıyor...

BİR ÜLKEDE İKİ DÜNYA BİR ÖMÜRDE YÜZYILLAR

Çar Newa'nın son zamanlarda özellikle doğu illerinde sık sık sahneye çıktığını, festivallere katıldığını görüyoruz...

Ahmet Kaya: Evet, Serhat (Karakaş) gruptaki diğer Alman vatandaşları da yanına katıp getiriyor. Diyarbakır, Şırnak, Cizre, Kurtalan, Doğubeyazıt, Batman derken, katıldığımız festivaller 10'u geçti galiba... En kalabalığı Diyarbakır'daki Newroz oldu.

Serhat Karakaş: Yıllardır Almanya'da gecelere katılıyoruz. Ama bizim Kürt organizasyonları, işin müzikal boyutuna önem vermiyor. Çok kötü ses tekniğiyle 500 kişiye çalıyoruz, sonra "3 bin kişi geldi" diye abartılarak anlatılıyor. Türkiye'ye geleceğimiz kesinleştiğinde, gruptaki Alman arkadaşlara "konserlerimize milyonlarca insan gelecek" dedim, "zaten siz hep abartırsınız, en fazla 30 bin kişi gelir" diye dalga geçtiler. İlk gelişimizde yağmur yağdı, 200 kişilik kapalı salonda konser vermek zorunda kaldık, onun da yarısı belediye başkanları, protokol falandı. İkincisinde gene yağmur yağdı, gene çok az kişiye çaldık. Diyarbakır Newrozunda "en az bir milyon insan gelecek" dedim. Tabii inanmadılar. Alana gitmek için otelden sabah erkenden yola çıktık. Geç kalırsan, kalabalık yüzünden alana ulaşmana imkân yok çünkü. Aynı "Gladyatör" filmindeki gibi insanların akın akın geldiğini görünce bu sefer ikna oldular.

Almanya'da çok konser veriyor musunuz?

Serhat: Almanya'da, hatta Avrupa'da bu işi başlatan grup biziz diyebilirim. Bundan on sene önce, ilk zamanlar, müzik sadece politik gecelerin bir parçası olarak algılanıyordu. Konserleri biz başlattık, ama çok zorlandık. Çünkü Kürtlerde konser izleme kültürü yoktu. İlk başlarda çok az insan geldi, çok fedakârlıklar yapmamız gerekti, ama bu işi oturttuk.

Ahmet: Bir araya gelip grup müziği yapma, konser verme anlayışı Almanya'daki Kürtler arasında da fazla kalmamış, esas amaç düğünlerde çalıp para kazanmak haline gelmiş. Mesela Koma Berxwedan (Direniş) '80'lerin ortalarında Almanya'da kurulan, hepimize örnek olan, kalabalık bir gruptu. O gruptan çıkan sanatçılar şu anda tek olarak müzik yapmaya devam ediyorlar. En bilineni Diyar.

Serhat: Koma Berxwedan grup geleneği açısından öncüdür. Ama hepimizi müzikal olarak etkileyen esas isim Koma Wetan'dır. Hiçbirimiz bilmiyorduk, kimdir bu adamlar, böyle bir müzik nasıl yapılabiliyor? Ta ki yıllardan sonra grubun bestecisi ve şarkıcısı Keremê Gerdenzerî'yi görene kadar. Onunla beraber konser verdik, sohbet ettik. Anladım ki, bu işi yaparken fazla hayal kurmamışlar. 1975'te ilk albümlerini çıkardıktan sonra üstüne düşmemişler. Keremê Gerdenzerî'yi 2000'li yılların başında tanıdım. Yeni bir solo albüm yapmıştı, ama yaşı ilerlemişti, pratik olarak sahnede gitar çalabilecek halde değildi artık.

Kürt müzisyenlerini kabul etmek için Türkçe de söyleme zorunluluğu dayatıyorlar. Aynur sadece Kürtçe okuyan bir şarkıcı olsaydı, "Gönül Yarası"na filan çıkamazdı.

Ahmet: 1975'teki o albümü biz demek ki 15 yıl sonra dinleyebilmişiz: '80'lerin sonunda, üniversitedeydik. Koma Wetan'ın sırrını çözemedik, çünkü hep geleneksel şarkılar dinlemeye alışmıştık. Biz Serhat bölgesinden (Kuzeydoğu Anadolu) olduğumuz için dilini çok rahat anladık,

Ahmet Kaya ve Serhat Karakaş (foto: Ayşegül Oğuz)

→25

ama düpedüz rock müziğiydi.
Serhat: O sözleri o müzikle tasavvur edemiyordu kimse. O tip sözlerle o güne kadar hep Erivan Radyosu'nda uzunhava okunmuştu. Rock da olsa insanlara yakın geliyordu.
Ahmet: Keremê Gerdenzerî sözleri ve müziği kendi yazıyordu, mesela çocukluğunu anlatıyordu, kardeşinin ölümünü anlatıyordu. Ama kullandığı dil ve anlatış tarzı çok tanıdıktı.

Mesela Cem Karaca'nın "Namus Belası" mı gelmeli aklımıza?
Ahmet: Evet, doğru, "namus belasına gardaş, yatarız zından bizim" gibi kırsal bölge insanına çok yakın sözlerdi.

Siz de kırsal bölge insanına yakın olmayı mı amaçlıyorsunuz? Esmer dergisinden Serdar Güven'in eleştirisinde, şarkı sözlerinde ürkek davrandığınız, fazlasıyla geleneğe yaslandığınız, cemaat söylemi kullandığınız, mitik bir alanda gezinmeyi tercih ettiğiniz öne sürülüyor.
Ahmet: Eleştiriler haklı: Bir şeyler anlatmak istiyorsun, ama yüz yıl öncesinin halk şarkısıyla anlatıyorsun... Kürt toplumu bir geçiş sürecinde. Biz de Çar Newa elemanları olarak, Fikri (Kutlay) dışında, köyde doğmuş, köyde büyümüş, sonra Türkçeyle okulda, şehir yaşamıyla üniversitede tanışmış insanlarız. Ben 10 yaşıma kadar Erzurum'un Karayazı ilçesindeydim. Serhat üniversiteyi kazanana kadar Doğubeyazıt'taydı... Toplumların belki yüzyıllara yaydığı bir değişimi bir ömre sığdırmaya çalışıyoruz. Bunu kolayca içselleştiremiyorsun. Vardığın noktayla başladığın nokta birbiriyle çok alâkasız. Değerlerin artık şehir hayatına göre oluşuyor, ama o taraftan da kopamıyorsun. Dönüşmek kolay değil, şart da değil. Bunu yapabilenler, şehirde yaşadığı sorunları söze dökebilenler de var.

Kim onlar?
Ahmet: Kawa Nemir, İbrahim Seydo Aydoğan gibi şairler, Mehmet Atlı, Koma Rewşen gibi müzisyenler... Serhado diye bir çocuk rap yapmaya başladı. Bunlar şiirlerinde, şarkılarında bugünü işliyorlar. Biz de denedik, beceremedik, kendimizi ifade etmek için böyle bir yol bulduk: Yerel müzikten, o sözlerden besleniyoruz. Bu halk şarkıları bugüne kadar ulaşabilmişse, bir şey anlatabiliyor demektir. Kendi problemlerimizi onların üzerinden anlatmaya çalışıyoruz. Biz orada büyüdük, kulağımız bunlara yatkın. Şehirde doğmuş gençler için belki sözlerimiz değil ama, müziğimiz bir anlam ifade edebilir.

Çar Newa'nın Alamancıları: Serhat Karakaş, Merdan, Emanuel Stanley, Süleyman Gültekin, Bernhard Spiess

Serhat: Bir müzik grubuna, bir sanatçıya Kürt cephesinde çok fazla sorumluluk yüklüyorlar. Kendini rahat hissedemiyorsun. Biz Koma Amed ve Çar Newa olarak fazla söz yazan insanlar değiliz. Toplasan ikiüç şarkının altında imzamız var. Kendi düşüncelerimize yakın hissettiğimiz şairlerin şiirlerini besteliyoruz. Onlar bugünü yaşayan, bugünün dilini kullanan şairler. Ama mesela bir şairin hayatına giren yeni bir kelime de hemen kabul görmüyor. İlk üniversiteye gittiğimiz yıllarda öğrendiğimiz "Spas dikim" (teşekkür ederim) lafını Doğubeyazıt'ta kullandığımda bana gülüyorlardı. O kelime daha bizim oralara gelmemişti. *(gülüyor)* Kürt müzisyenler çevresinde yıllardır herkes her şeyden sorumludur. Kim solisttir, kim bestecidir, kim aranjördür, artık bunlar meslek olarak ayrılmalı. Koma Berxwedan'ın elli tane kasetinin hepsinin altında "söz, müzik, aranje: Berxwedan" yazar. Yıllarca biz de bu yanlışın içindeydik. Belki Grup Yorum gibi devrimci grupların getirdiği bir gelenekti bu. Ama artık bir profesyonellik olmalı. Mesela Kürtlerde mesleği söz yazarlığı olan birini düşünemiyorum.
Ahmet: Bir Aysel Gürel'imiz yok. *(gülüyor)* Ama arkadaşlarımız, dostlarımız ve onların şiirleri var.
Serhat: İlk zamanlar ben, Fikri, Ahmet gidiyorduk, Kürtçesi daha iyi olan bir arkadaşı getiriyorduk, "bizim şöyle bir melodimiz var, şurda şöyle bir duygu olmalı" diye garibana zorla söz yazdırıyorduk. İyi ki bu yöntemi çabuk terkettik.

Demin adı geçti; Erivan Radyosu'nun Kürt müziğindeki önemi nedir?
Serhat: Ancak şehirlilerin bildiği müzik aletlerini Kürt müziğinde ilk kez Erivan Radyosu'nda duyduk. İkimizin geldiği yerlerdeki dengbejlik geleneğinde enstrüman yoktur, sadece ses vardır. Oysa radyoda duyduğumuz Aram Dikran'ın orkestrasında cümbüş, nefesliler, ritm aletleri bulunuyordu. İlk defa kadın sesiyle şarkıları da o radyodan duyduk... Erivan Radyosu'nun benim için ikinci büyük anlamı da şu: Dayım Erivan Radyosu'nda şarkı söylüyordu. Hikâyesi acayiptir: Burdan, cezaevinden kaçıp gitmişti, bir daha hiç görmedik. Giderken "hep o radyoyu dinleyin, ben bir gün orada şarkı söyleyeceğim" demiş. Annem ve akrabalarım yıllarca dinlemiş Erivan Radyosu'nu. Ve sahiden bir gün radyoya çıkmış, böylece ölmediği anlaşılmış. Radyoda dayımın dört-beş tane şarkısını çalarlardı. Mesela "Süt içtim dilim yandı" diye Türkçeye çevrilmiş türkünün orijinalini dayımdan dinlerdik. Erivan Radyosu'ndaki o bir saatlik yayın, her Kürdün müzikle tanıştığı ve Kürtlüğünü hissettiği yegâne olaydı.
Ahmet: Akşam 18:30-19:30 arası köylerde, herkes radyoyu pencerenin yakınına koyar, sesi sonuna kadar açardı. Günde sadece bir saatti, ama yetiyordu, inanılmaz bir etkisi vardı. Zannederim '40'lı yıllarda başlamışlar, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra muhtemelen vericinin gücü azaldı, şimdi burada fazla dinleyen olduğunu sanmıyorum. Ama biz Ankara'da, üniversitedeyken bile dinleyebiliyorduk. Telleri kalorifere bağlayıp kısa dalgadan buluyorduk. Çünkü kopamazdım.

Akşamları köylerde, herkes radyoyu pencerenin yakınına koyar, sesi sonuna kadar açardı. Erivan Radyosu'nda Kürtçe yayın günde bir saatti, ama inanılmaz etkisi vardı.

Erivan Radyosu'nda Koma Wetan çalar mıydı?
Ahmet: Hiç duymadım. Burdan bildiğimiz Ayşe Şan, Şivan Perwer çalardı. Karapetê Xaço gibi orada yaşayan dengbejlerin kayıtları daha ağırlıklıydı. Yıllar sonra radyonun idarecileri buraya, MKM'ye *(İstanbul'daki Mezopotamya Kültür Merkezi)* geldiler, Türkiye'deki Kürtler arasında bu kadar etkisi olduğunu bilmediklerini itiraf ettiler. Sadece Ermenistan'da yaşayan birkaç yüz bin Kürde yönelik bir yayın yaptıklarını sanıyorlarmış. Sadece müzik çalmazlardı, ama ciddi bir müzik arşivi ve repertuarı var ellerinde.

Köyünüzde enstrüman çalınmaz mıydı?
Ahmet: Hayır, çünkü dinin büyük bir etkisi vardı. Köyde bir adamcağız vardı, bazen kaval çalardı. Davulzurna yoktu. Düğünlerde sadece sesle şarkı söylenir, halay çekilirdi. Serhat bölgesi böyledir, ama mesela Diyarbakır dinî açıdan daha relax'tır. Belki Sovyetler Birliği'nde dinî baskı olmadığı için, bir de orada Müslüman olmayan Yezidi Kürtler de yaşadığı için, bu kadar ciddi birikim yapabilmişlerdi.
Serhat: Bizim köyde müzik ayıptı. Biz müzisyenlere "mırtıp" derdik, onlar ayrı bir mahallede otururdu. Mesela yıllarca benimle bilinen "Hay Nik Na"yı *(Koma Amed'in "Dergûş" albümünden)* ilk defa yedi yaşımda, kışları bizim evin mutfağında kalan bir mırtıptan dinlemiştim. Mırtıplar aslında Kürt değil, Kürtçe konuşan Romanlardır, Abdallardır... Abim üniversitede askı davul çalmayı öğrenmişti, Doğubeyazıt'a döndüğünde bir düğünde çaldı. Herkes eve şikâyete geldi, babam da "çok ayıp etmişsin, mırtıplar gibi düğünde davul çalmışsın" dedi. *(gülüyor)*

Sizin yorumladığınız anonim şarkılar da böyle mi? Sadece sesle söylenen ezgileri alıp rock mu yapıyorsunuz?

Ahmet: Tabii. Sıfırdan, köyde sesle söylendiği gibi almışız.

Özellikle son albümdeki "Zeynebê" bir rock başyapıtı.

Serhat: "Mak" kasetinde "Bostano"yu derleyen arkadaş yolladı bize şarkıyı. O ezgi, Doğubeyazıt'ta enstrümansız söylenir... Girişte ise "Meşa Heyderan" (Heyderan'ların yürüyüşü) diye, müziği sadece davul-zurnayla çalınıp oynanan bir ezgi var. Melodik yapıya göre giden gitar riff'i de Merdan'a ait. Yani "Zeynebê"de üç unsur birleşmiş. Bu parçada Merdan'ın rolü çok fazla. Hem halk oyunları geleneğinden geliyor, hem de Kürt coğrafyasında, güneyde, Suriye'de çok uzun süre göçebelerle kaldı. Onlardan çok şey derledi, belki bine yakın kaset getirdi beraberinde.

Ahmet: Koma Amed ve Çar Newa'nın en iyi becerdiği şey bu herhalde: Sıfırdan, sadece o bölgede bilinen bir halk şarkısını, senin deyiminle iyi bir rock şarkısı durumuna getirebilmek... Ama düğünlere gittiğimizde maalesef şunu farkediyoruz: Önceden yerel sanatçılar düğünlerde kendi bölgelerinin şarkılarını söylerdi. Şimdi gruplar çoğaldıkça, şarkılar ünlenip insanların diline düştükçe, kendi bölgelerinin şarkılarından ziyade, bizim gibi grupların daha bilinen şarkılarını söylemeye başlıyorlar. Maalesef yerel şarkılar elimine oluyor. Biz geleneği sürdürelim derken, tam tersine, pratikte ona ket vurmuş gibi oluyoruz...

Yeni gruplar kurulmuyor mu artık Kürt gençleri arasında?

Serhat: Koma Amed döneminde çok takip edilen bir gruptuk. Herkes grup müziği yapmak istiyordu, ama şu an buna hevesli kimseler yok ortalıkta.

Star isimler de çıkmıyor galiba. Ciwan'a, Şivan'a neden bir üçüncü eklenmedi? Var da, biz mi bilmiyoruz?

Serhat: Diyar'ın konserlerinde büyük izdiham oluyor, insanlar kendilerini bıçaklıyor. Ama buraların haberi olmuyor. Biz herhalde iki dünyada yaşıyoruz... Van'da havaalanına indik; karşılamaya davul-zurna ekipleri gelmiş, folklorcular gelmiş, bizi görünce büyük tezahürat koptu. Polis beni nerden tanısın, şaşkınlık geçirdi, bir bana baktı, bir onlara baktı, "bu kim yaa?" dedi. *(gülüyor)* Bazen konsere götürmek için İstanbul'dan müzisyen ayarlıyoruz, Beyoğlu'nda çay kahve içip anlaşıyoruz, Diyarbakır'da havaalanına indiğimizde kalabalığı görünce hayret ediyor, "meğer sen neymişsin" oluyor... Bu iki dünyanın bir yerde kırılması gerekiyor artık. Bizim müziğimizi dinleyebilecek çok Türk de var.

Bugün kime sorsanız Aynur'u tanıyor, herkes "Gönül Yarası"ndaki, "İstanbul Hatırası"ndaki "o Kürt kız"dan bahsediyor.

Ahmet: Keşke müziğini kendisi yapabilseydi, kendisi karar verebilseydi okuyacağı şarkılara. Aynur Kürt müziğinin tanınması için bir şanstır. Ama insan, işinin sahibi de olsun istiyor.

Serhat: Kürt müzisyenlerini kabul etmek için Türkçe de söyleme zorunluluğu dayatıyorlar. Aynur sadece Kürtçe okuyan bir şarkıcı olsaydı, "Gönül Yarası"na filan çıkamazdı. Kürt müziği dinlemek isteyen çok, ama dinleyecekleri müzisyen geçmişte neler yapmış diye imtihan ediyorlar, politik bir geçmişi varsa dokunmuyorlar. Türk camiasında "steril olsun" arayışı var... Buraya ilk geldiğimde başka projelerim vardı, Kürt bölgelerine Newroz'a gittiğimde fikirlerim tamamen değişti.

İstanbul'dan Doğubeyazıt'a dönerken, yolda konuşmamı düzeltirdim. Çünkü güzel Türkçe konuşursam arkadaşlar alay ederdi: "Ulan, sen subay çocuğu olmuşsun."

İllâ şarkının sözlerini anlamaları gerekmiyor. Bu coğrafyada yaşıyorsun, ama yanındaki insana kendini anlatamıyorsun.

Aynur'a ne diyorsunuz? O bir star değil mi?

Serhat: Aynur'u bir konsept olarak görüyorum. Bir baba düşün, durmadan çocuk yapmış, içlerinde çok zeki olanı da var, ama imkân bulup yırtamıyor, curcunanın içinden çıkamıyor. Bir başka baba bir tane çocuk yapmış, onu okutuyor, özel dersler aldırıyor: Aynur da Kalan Müzik için böyle bence. Sesi çok çok güzel, ama bir müzisyen değil, henüz temsil anlamında hazır da değil. Pişmeden oldu.

Ama Aynur'un varlığı Kürt müziği açısından çok sevindirici ve sizin işlerinizi de kolaylaştırıcı değil mi?

Kürtler eskiden "bizim televizyonumuz olmalı", "devletten şunu şunu istiyoruz" diyorlardı, şimdi kimse bir şey istemiyor. "Yeter ki benim varolan şeylerime dokunma" diyorlar, mesela "Roj TV'yi kapatma!" Artık Kürtler böyle yaşıyor o coğrafyada. Biz de onların sanatçısıyız.

Buraya ilk geldiğinde ne gibi projelerin vardı?

Serhat: Ben buraya sadece Diyarbakır'da şarkı söylemek için gelmedim. İzmir'de de söyleyebilmeliyim. Diyarbakır'da starız, ama bu tarafa geçtiğimizde hiç şansımız yok. "Seni programıma çıkarayım, ama iki tane de Türkçe söyle" diyorlar. Hiç söylemem, daha iyi.

Ahmet: Türkçe söylemeyecek misiniz diye sorarsan, söyleriz ama, bizim şarkılarımızı da Türk sanatçılar söylesin isteriz.

Sezen Aksu'nun beş sene önce "Türkiye Şarkıları" başlığı altında Kürtçe söylemesi, üstelik sizin derlediğiniz bir türküyü söylemesi önemli bir başlangıç değil miydi?

Serhat: Çok önemliydi. Normalde bunun büyük bir haber niteliği taşıması lâzım. Ama ne bizim camiada, ne Türk camiasında yeteri kadar duyuldu.

Ahmet: Bizim derlediğimiz bir şarkıyı söylediği için gurur duyduk. Namuslu bir müzisyen tavrıydı bu. Kürtçe şarkı söylemenin normal olduğunu göstermeye çalıştı, ama ciddi tepki aldı kadıncağız.

Yaptığı şey çok güzeldi, ama o da bir "proje", bir "konsept" değil miydi? Sezen Aksu'ya gösterdiğiniz iltiması neden Aynur'dan esirgiyorsunuz?

Serhat: Sezen Aksu'dan çok şey beklediğimiz yok. Bu olaydan bir süre sonra Sezen Aksu o parçaya ("Bûkê") Türkçe söz yazdırmış, kasetinde okumak istedi. Bize haber yolladı, ama rıza göstermedik. Bu da haber değeri taşıyor: "Sezen Aksu'ya parça vermeyen grup kim?" *(gülüyor)* Keşke bizim bestemizi isteseydi, rahatlıkla verirdik. Ama halk türküsünü çevirmeye kalkarsa iş değişiyor, o zaman İzzet Altınmeşe'den bir farkı kalmıyor. Bu iş yıllardır böyle yapıldı, bir sürü türkü Kürt müziğinden Türkçeye çevrildi.

Ahmet: Zaten Sezen Aksu kendine yakışanı yaptı, şarkıyı çıkarmadı. İzin problemi yoktu. Ahlâkî bir tercihti.

Daha fazla Türk şarkıcının Kürtçe söylemesini ister miydiniz?

Ahmet: Müzisyen olarak saygı gören, ticarî kaygısı olmayan, bu işe gönül vermiş müzisyenler söylerse ne kadar güzel olur. Ceylan söylüyor, ama bence söylemesin. Çünkü çok kötü söylüyor, bozuyor.

Serhat: Bu tip şarkıcılar, Kürt dü-

günlerine daha çok çağırılmak için Kürtçe söylüyor.

Doğu ve Güneydoğu illeri dışında hiç konser teklifi almadınız mı bugüne kadar?

Ahmet: Hayır... Halbuki Türkler tarafından Ciwan Haco'dan sonra en çok dinlenen Kürt müzisyenler olduğumuz söyleniyor. Fazla yerel değiliz, popüler olabilecek şarkılar söylüyoruz... Bence Kürtler iyice itildiler: Şu köşe sizin, orada debelenin durun, bize bulaşmayın, kendi festivalinizi düzenleyin, kendi kendinize çalın söyleyin, oynayın, zıplayın, sloganınızı da atın, ama orada durun!.. Sistemin içine girmene müsaade etmiyorlar.

Ama kendi sanatçılarını Kürtlere ödünç verebiliyorlar. Bu da bir gelişme değil mi? Nilüfer bile Diyarbakır'da söyledi...

Serhat: Hep şunu düşünüyordum: Onlar misafir oldu, herhalde bir gün de bize diyecekler, "buyrun siz de misafir olun". Kürt festivalleri bir alan açtı, Sertab Erener'den Bülent Ortaçgil'e kadar herkes o tarafa gitti. Bir gün birileri çıkıp da "yahu, hep beraber şu tarafa da gidelim" der diye bekledim. Hiç böyle bir şey olmadı. Bizim İzmir'de, Antalya'da, Karadeniz'de, Kürtlerle ilgisi olmayan bir festivale çıkacağımız dönemlerin gelmesi lâzım.

Ahmet: Samsun'da bir festival olsun, çağırsınlar, biz de gidelim. Güzel müzik de yaparız, oynatırız da insanları, keyif de veririz. Gidip de slogan atmayız. Ama tıkandık kaldık.

Kürtler arasında Türkçeye bir tepki mi oluşmaya başlıyor? Diyarbakır'daki Kürt Müziği Konferansı'nda bildirisini Türkçe sunanlara karşı cephe alınmış.

Ahmet: Hiç gerekli bir şey değildi. Ben de oradaydım. Düzenleyici arkadaşların "konuşmalar illâ Kürtçe olsun" gibi bir tutumu vardı. Bu bence kısıtlayıcı bir şey. Kürt kültür kurumlarında Kürtçe konuşma kararı alındı: Günlük hayatta, yazıda Kürtçe kullanılsın, çeşitli alanlarda Kürtçe terminoloji oluşturulsun. Bu bence iyi bir şey. Ama bunu darlaştırmamak lâzım. O konferanstaki birincil mesele Kürt müziğini tartışmaktı. "Konuşmalar Kürtçe olmayacaksa hiç olmasın" tavrı çoğu kişide negatif tesir bıraktı.

Bu kültür kurumları Esmer gibi bir dergiyi istemiyor mu mesela?

Ahmet: O kadar da değil. Ama Esmer bir Kürtçe ek yayınlamayı düşünüyor... Günlük yaşamda Türkçeyi herkes kullanıyor, Kürtçenin önünü açarken Türkçenin önünü kapatmamalıyız. Türkçenin yerini Kürtçeyle dolduralım yaklaşımı bana gerçekçi gelmiyor, sempatik de gelmiyor. Mesela ben Roj TV'de bir dizi sağlık programı yaptım, sadece Kürtçe kullandım, Kürtçe tıbbî terimleri, organların adlarını, hastalık tariflerini araştırdım. Bu çabaların gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bütün Kürt müzisyenler çift dil kullanabiliyorken, neden şarkılar iki dilli olmasın? İki dilin çok yoğun kullanıldığı böyle bir ülkede iki dilli şarkı yok gibi bir şey. Kardeş Türküler'in "Kara Üzüm Habbesi" çok olumlu bir örnekti, devamı gelmedi...

Ahmet: Geleneksel şarkılar da var öyle. Annemlerin köyü Türk köylerine yakın, bir tanesini ben de biliyorum: "Dug Memed zindi / Tê ji Dîyarbekir / Çum kêlekê / Silav lêkir / Dug Memed zindi / Dugme açildi / Çerxî bozıldi / Dug Memed zindi" *(gülüyor)*

Serhat: Ayşe Şan'ın söylediği şarkılar da var, mesela "Sallana sallana meçe ser avê..." Bence dilin gelişmesi için sanatçıların bunu korumaları ve geliştirmesi gerekiyor. Okul yok, bir şey yok.

Ahmet: Biz politik olarak "sadece Kürtçe söyleyeceğiz" kararı aldık.

Başka biri de politik olarak bir karar alsa, "iki dilde söyleyeceğiz" dese?

Serhat: Öyle yapsak, daha mı anlaşılır oluruz?

Anlaşılır olması açısından değil, bu kültürel zenginliği değerlendirmek açısından önemli.

Serhat: Çok iyi niyetli bir yaklaşım. Birçok Kürt müzisyen kabul görmek ve önyargıları kırmak için yıllarca çok şey yaptı. Ama artık kapanık yaşamaya başladılar.

Bunu bir Türk müzisyen yapsa da iyi olur. Ama zorlama olur, çünkü bilmediği dilde söyleyeceği şeyi ezberlemesi gerekecek... Ama siz ikisini de biliyorsunuz, eksiğiniz yok, fazlanız var...

Bizim müziğimizi dinleyebilecek çok Türk de var. İllâ şarkının sözlerini anlamaları gerekmiyor. Bu coğrafyada yaşıyorsun, yanındaki insana kendini anlatamıyorsun.

Serhat: Omuzlarımıza bir sorumluluk da sen yükleme. *(gülüyor)*

Ahmet: Ben bunu bir yaranma çabası olarak algılarım ve kendimi rahat hissetmem. Kendi dinleyici kitlemizden de ciddi bir tepki alırız. Doğruluğuna inansak, dinleyici tepkisi önemli olmayabilir. Ama bu ortamda "bakın, biz iyi çocuklarız" demekten öte bir anlamı olmaz.

Niye? Türkçe olarak radikal politik sözler de yazabilirsiniz.

Serhat: Konserlerde eskiden Kürtçe olarak sadece selâmımızı verirdik, sonra şarkı aralarında Türkçeye dönerdik. On yıldır Avrupa'da şarkı söylüyorum, kendiliğinden bir şey oluştu, şarkı aralarında Türkçe değil, Kürtçe konuşuyoruz. En son Babylon gecesinde Kürtçe konuştuk, ara verdiğimizde Cezmi Ersöz'le tanıştım, "yahu bir şeyi de Türkçe söyle de, biz de anlayalım" dedi. O da haklı tabii. Öbür tarafta Zana Farqînî "böyle çok iyi, hep Kürtçe devam et" dedi. *(gülüyor)*

Samsun'a çağrıldığınızda Kürtçe anons mu yaparsınız?

Ahmet: Hayır, orada hiç anlamı yok. Ben hayatta karşılığı olan şeylerden bahsediyorum. Kürtçe müzik yapan bir grubuz ve Türkçe biliyoruz. Niye Samsun'da Kürtçe konuşalım ki? İşte bu samimiyeti getirecek: "Bu adamlar bu ülkenin vatandaşları, kardeşiz, güzel müzik yapıyorlar, gelsinler, çalsınlar, biz de eğlenelim..."

Samsun'da yüz kişilik bir Kürt dinleyici grubu Türkçe konuştuğunuz için size tepki gösterse?

Ahmet: Haksızlık olur.

Serhat: Bizim Türkçe kullanmamız gerçekten tepkiye sebep de olabiliyor. Öyle güneyli sanatçılar var ki, bize antipati duyuyor Türkçe konuştuğumuz için. "Bu adamlar seni kabul etmiyor, niye zoraki Türkçe konuşuyorsun onlarla?" diye soran Suriyeli sanatçı arkadaşlarımız var.

"Arka Mahalle"ye gelelim. Ahmet Kaya'nın bu parçasını albümde Kürtçe yorumladınız...

Serhat: Öldükten sonra, eski röportajlarından birinde "kendi şarkılarımın Kürtçelerini de okumak isterim" dediğini öğrendim. Bunu bir vasiyet olarak algıladım, böyle bir öneriyi eşi Gülten Kaya'ya götürdüm. Şivan'dan Ciwan'a kadar bütün Kürt sanatçıları toplayalım, birer Ahmet Kaya şarkısı söyleyelim... Öneriye sıcak bakmadı, "biraz erken" dedi. Sonunda sözleri birebir çevirterek "Arka Mahalle"yi yaptık, Gülten Kaya da çok memnun kaldı.

Ahmet Kaya tribute albümünde Türkçe söylemek istemez miydiniz? Mesela Agire Jiyan söyledi.

Ahmet: Böyle bir teklif olsa muhtemelen kabul etmezdik. Ama Agire Jiyan'a hiçbir itirazımız olamaz, çok da beğendik.

Son albümdeki derlemeleri nasıl yaptınız?

Ahmet: "Şimik Reş", "Çimenê", "Hemamê", "Hawar" şarkıları Botan dediğimiz Hakkâri bölgesinden. O bölgede, Serhat'ta yaşayan bizlere çok farklı gelen melodiler ve ilginç ritmler var. Kardeş Türküler de çokça oradan besleniyor. Sezen Aksu'nun söylediği "Bûkê" de oradan... Fikri'yle bir haftalık bir tur yapmıştık. Muhsin Kızılkaya'nın orada yaşayan âmâ bir abisi var, ona

Çar Newa, "Zîz" albümünün tanıtım gecesinde, Babylon sahnesinde

Ahmet Kaya öldükten sonra, eski röportajlarından birinde "kendi şarkılarımın Kürtçelerini de okumak isterim" dediğini öğrendim. Bunu bir vasiyet olarak algıladım.

"hard disk" diyorlar. Çok saygın, acayip bir adam. Bir divan kuruldu, karşılıklı söylendi, düğünlere de gittik, yaşlı insanları bulduk, hepsini kaydettik... Fikri benden ayrılarak Şemdinli'ye de gitti, kayıtlar yaptı. "Çimenê" oradan çıktı, Aynur'a verdiğimiz şarkı "Can Weza" Yüksekova'dan çıktı... Toplam 18-20 civarında kaset doldurduk...

Ciwan Haco'yla 76. sayımız için söyleşi yaptığında, Kawis Axa isimli yerel bir müzisyenden bahsetmiştin. "Müzisyen olmasaydın, köyünde sırtını duvara yaslamış, bir sigara tüttürmüş ve Kawis Axa'yı dinleyip akranlarınla yarenlik ediyor olsaydın. Evde de sekiz-dokuz çocuk... Bu resim nasıl geliyor sana?" diye sorunca Ciwan kahkahayı basmıştı. Kimdir bu Kawis Axa?

Ahmet: Dengbej tarzında inanılmaz bir sestir. Elimizde '30'lu yıllardan kayıtları var, Fransızlar Suriye'de kaydetmişler... Aslında İran Kürtlerindendir. Ciwan Haco da çok iyi bilir onu. Ondan önce Evdalê Zeynikô dengbejlere büyük bir miras bırakmıştır, ama ses kayıtları yok elimizde. 1913'te ölmüş, gömüldüğü yer bizim köye çok yakın. Özellikle Serhat bölgesindeki dengbejler arasında çok etkisi vardır. Sonrasında Şakiro var, Reso var... "Mak"ta Reso'dan dinlediğim bir parçayı yaptık.

"Reben im"i mi diyorsun?

Ahmet: Evet, dengbejlerin elini kulağına atıp söylediği bir klam. 1925'te Şeyh Said isyanından sonra Suriye'ye geçen, devlet taraftarı bir aşiretin baskınına uğrayan bir grubu ve birinin ölümünü anlatıyor... Düzenlemesini Almanya'da Merdan yaptı, gitarları Alman gitarist Klaus Bittner çaldı.

Serhat: Ahmet ve Fikri'yi bile o elektro gitarın kullanımı konusunda zor ikna ettik. *(gülüyor)* Bu tip şarkıların dinleyicileri çok tutucu, sözlerin kaybolmasından, arada kaynamasından çok korkuyorlar. Bu riski göze aldık. Bir hayalim var. Bir zenci kadının bir dengbejle beraber piyano eşliğinde bir klamı okumasını hayal ediyorum.

Türkçe-İngilizce karışık mı?

Serhat: Evet.

Peki Türkçe-Kürtçe karışık olmuyor da, İngilizce-Kürtçe karışık neden oluyor?

Serhat: *(gülüyor)* Belki Avrupa'da yaşamanın getirdiği bir şey, Türkçe uzak kalıyor.

"Arka Mahalle"den sonra, başka bir Türkçe şarkıyı Kürtçeye çevirmek ister misiniz?

Serhat: Sezen Aksu'yla ilişkiyi bozmasaydık, bir şarkısını Kürtçeye çevirebilirdik. Şimdi istesek çok yüzsüzlük olur. *(gülüyor)* En son "Ah İstanbul İstanbul Olalı"yı çok sevdim. Düşündüm de, Kürtlerde İstanbul'la ilgili şarkı ne kadar az.

Ahmet: Şakiro'nun bir klamında şu sözleri duyup çok beğenmiştim: "Wezê çume Stenbolê nîvê dinyayê" (İstanbul'a gittim ki, dünyanın yarısıdır).

Serhat: Doğubeyazıt'ta "welatê jêrê" (Aşağıdaki ülke) derlerdi İstanbul'a. Çocukluğumda, tatillerde, İstanbul'da oturan teyzemlere korkarak gelirdim. Bir ay kalıp Doğubeyazıt'a dönerken, yolda hep konuşmamı düzeltirdim. Çünkü döndüğümde şaşırıp güzel Türkçe konuşursam bütün arkadaşlar benimle alay ederdi: "Ulan, sen subay çocuğu olmuşsun." *(gülüyor)* Bizim orada bir tek subaylar güzel Türkçe konuşurdu.

Söyleşi: ***Derya Bengi***

BİR ÇANAKKALE TANIKLIĞI:

ÇANAKKALE

YALI HANI VE HAN SAKİNLERİ

İLHAMİ ALGÖR

İlk gördüğümde, Yalı Hanı'nın kapısında "Askere Serbest" yazıyordu. "Acaba halk için yasak mı," diye düşündüm. Çünkü gelen giden yoktu. Loş, karanlık ve kapalı bir alandı. Tarihi bir kokusu vardı. Eski ahşap duvarların, kirişlerin neler görüp yaşadığını merak ettim. Günümüzde öğrencilerin ve entelektüellerin uğrak yeri haline geldi. Bu mekânda, bazen ünlü yazarlar söyleşi yaparlar, bazen de kitap imzalarlar; böyle anlarda izdiham oluşur. Bazen de sessizlik kaplar ortalığı. Bir bakıma Yalı Hanı ülkedeki durumu yansıtan bir ayna gibidir: Bazen sönük, bazen ateşli. Doğal olarak Çanakkale'de yaşananlar handa yaşananları da etkilemiştir.

Sadece insanların değil, binaların da öyküleri vardır. Binaların öyküleri insanların o gürültülü tarihlerinin taşa yazılmış sessiz bir belgesidir. Tıpkı Yalı Hanı'nın öyküsü gibi.

Foto: Şahan Nuhoğlu

HAYKO CEPKİN

Hayko Cepkin'i sahnede canlı seyretmemiş olmak, Orhan Pamuk okumamış, Kapadokya'ya gitmemiş, Hisar'da kahvaltı etmemiş, Nevizade'de içmemiş olmak kadar büyük bir eksiklik olarak telâkki ediliyor epeydir. Peki yeni albümü "Tanışma Bitti"? Kimi sertliğine, brütal vokaline hasta, kimi "Ölüyorum" cinsi âşık işi haso modern arabesklerine... Memleket müziğinin son zamanlardaki bu en özgün karakterini iki saat esir ettik, altından girdik, üstünden çıktık...

ÜÇ GÜNEŞLİ YÖRÜNGE

(Söyleşiye başlamadan evvel, EMI bürosunun koridorunda volta atarken ağzıyla bir trompet melodisi tutturuyor, masaya oturur oturmaz yine ağzından bu sefer bateri sesi çıkarıyor. "Sende daha ne cevherler varmış" gibilerinden hayretle yüzüne bakıyoruz.)

Hayko Cepkin: Şarkıları yaparken çok işime yarıyor. Davulunu yazması zor bir parçaysa, ritmler karmakarışıksa, oturup otuz saat yazacağıma bu sesi mikrofona kaydediyorum, sonra davulcuya veriyorum, "bak, yeni davullar bu" diye.

Bu numaraları sahnede hiç yapmıyorsun.

Hiphop beat'ler sahnede yapılabilir, ama bu farklı bir beatbox: Kick'ler gırtlaktan, sub bass'lar burundan, öbürleri alından çıkan sesler olduğu için, stüdyo tipi iyi mikrofonlarla kaydedilmeli.

Şan öğrenimin döneminde mi geliştirdin bunları?

Yok, çocukluğumdan kalma. Babam hep kızardı, "adam gibi sesler çıkart" diye.

Demin de trompet sesi çıkarıyordun.

Onlar kafa sesiyle yapılan şeyler. Ses tekniğini öğrendikçe oturuyor.

Sahnede ve son albümünde "bağıran adam"sın. Nedir "brütal vokal"?

Tamamen gırtlaktır. Bir de üstlere çıktığında kafa sesi gerektiren scream'ler, çığlıklar var. Brütal vokal gırtlağa, scream ise şana girer. Tamamen içgüdüsel, hayvanların yaptığını yapıyorsun. Alt brütaller, üst brütaller ve scream'ler: Üçü bir arada olursa ses tellerini hırpalar.

O çığlıklardan birdenbire normal şarkı tonuna dönmek zor değil mi?

İnsan en çok ona şaşırıyor.

Diyaframını, nefesini kontrol edince zor değil.

Müziğinin bir parçası olarak ilk ne zaman bağırdın?

İlk albümüm çıkmadan evvel stüdyoda denedim. Zaten hep yapmak istiyordum. Black metal ya da gotik tarzda albümlerde, Pantera'da, Manowar'da, Cradle of Filth'te dinledim, Iron Maiden'dan Bruce Dickinson'un vibratolu scream'lerini çocukken çok severdim... Eğitimim opera olduğu için bunları uzun dönem yapamadım. Tekniğini bilemezsen gırtlağın altı ayda eline gelir. Şan eğitiminde nefes kullanmayı öğrenirsin. Diyaframı bilmezsen zaten hiçbir şey söyleyemezsin. Doğru yerde nefes alıp vermek çok önemli. Sahnede yaptığın enerjik hareketlerde nefes nefese kalmaman için de diyaframa ihtiyacın var. Madonna'yı, Beyoncé'yi, sahnede dans edip şarkı söylüyorlar diye hep küçümserler. Ama çok zor iştir, hep diyaframla alâkalı... Brütal dediğimiz vokal küçücük bir nefesle çıkmalı. Söylediğin mekânın ses sistemi iyi değilse, sesini harap edersin. Yıllar evvel, Altgeçit *(klavye çaldığı eski grubu)* döneminde, stüdyoda Fuat Güner'le sohbet etmiştik. Bize şunu söyledi: "Türkiye'de iyi vokallerin olmamasının sebebi, iyi ses sistemlerinin olmaması. Çünkü insan sahnede kendini duyamadığı için bağırarak şarkı söylemeye çalışıyor."

Şarkıda birdenbire "beee!" yapmıyorum. Albümde korkutacak bir şey yok, ama gerilimli olduğu gerçek. Çok insanî korkular bunlar. Vicdan demek daha iyi belki.

Sabahları yumurta içer misin?

Öyle şeyler uygulamıyorum. Ama mesela alkol sesi hırpalar. Elimden geldiğince alkolü konser döneminde minimuma, hatta sıfıra indiriyorum. Sigara kullanıyorum, çünkü gırtlağı pis duyurması adına bana faydası var. Zaten sigarayı bırakmaya kalksam, altı ay vücudun kendini temizleme evresi başlıyor. Söktü-

ğün balgamlar ses tellerinin üstüne devamlı yapıştığı için altı ay doğru dürüst şarkı söyleyemezsin. Onun için sigarayı bırakamam. Zaten düşünmüyorum... Bakımlıyımdır ben. Ayı gibi spor yaparım, acayip nefes açtığı için havuzda yüzerim, saunada toksinleri atarım... Okulda basket oynardım, ama cüce kaldığım için takımda kendime yer bulamazdım. Maçın kaybedildiği ya da kazanıldığı garanti olduğunda sokarlardı beni. Zaten her maçta arıza çıkarırdım, teknik faulle atılırdım, girmemle çıkmam bir olurdu. *(gülüyor)*

Arıza bir tip misin?

Duruma göre. *(gülüyor)* Eskiden maç yaparken arızaya bağlayıp kavganın allahını çıkarırdım. Şimdi maçtan sadece zevk almayı kendime telkin ettim. İlk albümün adının "Sakin Olmam Lazım" olması çok doğruydu. Bazı şeyleri öğrenebilmek için kendime şarkı olarak söylüyorum.

Brütal vokallere neden ihtiyaç duyuyorsun?

Dinlediğimde beni rahatlatıyordu. Evin içinde o şekilde haykıramayacağım için, şarkıda o ânın gelmesini bekliyordum. Haykırmak beni deşarj ediyordu.

Hayko ne demek? Bir anlamı var mı?

Tarihte, bir klan savaşında, klanını kurtarmış bir kahramanın ismi.

Haykırmakla arasında ses benzeşmesi var.

Haykormak. *(gülüyor)* İsmimle oynarım. Haykodelik ismiyle H 2000'de demo stage'e çıkmıştım. "Sırada Haykodelik mi var?" diyorlardı, ben de "delik var abi" diyordum. *(gülüyor)* İlk çıktığımda Hayko Jetgil'dim. İki ismi de Aylin (Aslım) koydu. Roxy yarışmasına katıldığımda, Alman versiyonu Heiko'yu kullandım... Arkadaşlar fanzin çıkarıyordu, bana "sen de yaz" dediler. "Ben yazan bir adam değilim" dedim, "ama sizin felsefik yazılarınızla dalga geçebilirim". Bir yazı yazdım, imzamı Hayko Yayım diye attım, "hay koyayım!" anlamında. *(gülüyor)* İsmimle uğraşıyorum, çünkü ismimi duymayı pek sevmem. Seyirciler "Hayko, Hayko" diye bağırdığında bile hoşuma gitmiyor.

Pop ve taverna şarkıcısı olan adaşını sever misin? Ailenle beraber hiç gittiniz mi onun çıktığı mekânlara?

Hiç gitmedik, ama evde 45'likleri vardı, babam davulcu olduğu için tanışırlarmış eskiden.

Hayko yaygın bir isim mi?

Çok yoktur. Bizim okulda benden başka bir kişi vardı. Alen, Ari, Aret, Arman, Sevan çoktur. Hayko eski bir isim, Ahmet, Mehmet gibi...

İstanbullu bir aile misiniz?

Anne tarafı İstanbul, baba tarafı Yozgat'a dayanıyor. Annemin ailesi Türkiye'nin ilk çivi fabrikasına sahipti, sonra dedem babama devretti: Balat'ta bir fabrika, Gülgün Çivi... Ama yandı fabrika. Çapaklar temizlenirken çıkan bir kıvılcım, talaşlı ortamda bir anda alev aldı ve yandı... Korkunç bir fabrikaydı, çocukken çok korkardım. Demirleri geren dev bobinler, balerin gibi dev makinalar vardı. Uzun demirleri gere gere incelten makinalar durmadan dönerdi. Beni de laaap diye kapıp çevirebilir diye yanından bile geçemezdim. Dedem kolunu kaptırmıştı, sol kolunun üstünde et yoktu.

Korkularının temelinde o çivi fabrikası mı var?

(gülüyor) Bilmiyorum, belki de... Çok gürültülüydü, inanılmaz makine gürültüsü vardı. Brütal vokallerimin temelini de bu gürültüye mi bağlayacaksınız? *(gülüyor)*

Son albümünün "korku" temalı olduğunu ısrarla söyleyerek, dinleyicilerini fazla yönlendirmiş olmadın mı? Sen söylemesen belki aklımıza bile gelmezdi.

Bence Müslümanlığın da gotik bir yapısı var. Çârgâh'da, sabah ezanındaki sâbâ makamında o yarım aralıklar çok gergindir. Müziğimde bu makamları kullanıyorum.

Şarkının içinde birdenbire "beee!" yapmıyorum. Albümde korkutacak bir şey yok, ama gerilimli olduğu bir gerçek. Armonik bir gerilim var, gotik ve mistik bir ortam yaratıyor. Kiliselerin, camilerin, sinagogların böyle bir havası vardır, ama oralara korkmaya değil, huzuru bulmaya gidersin. Ama din tasviri içinde temel korkulara da seslenirler. Albümde de bu var: Huzuru hedefliyor, ama altyapısında korkuları anlatıyor. Çok insanî, içimizdeki korkular bunlar. Vicdan demek daha iyi belki. Vicdanının rahatsız olmasını istemezsin, vicdan azabı çekmemek için iyiliğe yönelirsin. Albüm tamamen pozitif: İnsanî korkularının üstüne gitmek zorundasın, vazgeçemezsin, yılamazsın, kaçamazsın. Kendime anlatıyorum bunları.

Korku filmlerine de özel bir ilgin var galiba.

Takip ediyorum. "The Crow"u, Kubrick'in çektiği "Shining" gibi kült filmleri severim. En son seyrettiğim "Teksas Katliamı" vahşet dolu bir film, çok kan revan bir şey.

Senin albümünde kanlı bir durum yok. Kan sözcüğü bile kullanılmıyor şarkı sözlerinde. Ölümden bahsediliyor, ama bedenin çürümesi, toprak, kefen gibi sözcüklerle.

Tertemiz ve hep beyazlar var, değil mi? Basın bültenine "şiddet içerikli hafif Batı müziği" diye yazdık. İçinde şiddeti var, ama bir hafifliği de var. *(gülüyor)* Korku filmlerini sound'dan ve müzikten dolayı seyrediyorum.

Hayatta en sevdiğin filmleri sorsak, korku filmleri mi olur?

Hayır, mesela "Lost Highway" gibi David Lynch filmleri olur. Bir anlam yükleyemediğim, "niye şimdi burası böyle oldu ki ulan?" dediğim, sonra "niye olmasın ki?" diye karar verdiğim filmler bir numaramdır.

Uykunda kâbus görür müsün?

Uzun zamandır rüya bile görmüyorum. Eskiden bizim ölüleri görürdüm. Ailenin ölüleri beni sık sık ziyaret ederlerdi, sağolsunlar. *(gülüyor)* Bana anlattıklarını ben de aileme anlatırdım, ailem değer verirdi rüyalarıma. İnsanı korkutuyorlar doğrusu. Böyle durumlarda rüyanın içinde anlaşma yaparsın, "bu son olsun, lütfen bir daha gelme" diye. Herhalde birçoğuyla anlaşma yaptım ki, gelmiyorlar. Zaten hiç rüya görmüyorum artık... Ne güzel, görsel efektlerle bezenmiş, çok 3D rüyalarım da vardı.

Mesela?

Dünya yörüngesinden çıkmış, başka bir yörüngeye yerleşecek. O dönemde büyük bir sarsıntı geçireceği için denizler çalkalanacak, depremler olacak. Yeni yörüngede oksijen büyük ihtimalle var, ama yolculuk ne kadar sürer bilinmiyor. Bu yüzden, içleri insanları yaşatacak kadar oksijenle dolu cam fanuslarla dünyanın belirli bölümlerini kapatıyorlar. Denizlerin üstüne dev jelatinler sarıyorlar ki, çalkalandıkça dökülmesin, tsunamiler olmasın. Ondan sonra üç güneşli şahane bir yörüngeye yerleşiyor dünya. Herkes sahile gidiyor, fanus açılacak, yeni bir oksijenle nefes alınacak. Jelatin kaldırılınca, denizin rengi de artık farklılaşmış, çok süper olmuş.

Sen bütün bunları sahiden rüyanda mı gördün?

Bir sahil dolusu insan düşün, fanus açılınca hepsi derin bir nefes alıyor ve bir bakıyorum, iskambil kağıdı gibi devrilip üstüme doğru gelmeye başlıyorlar. O sırada uyanıyorum. *(gülüyor)* Filmi bile çekilir valla. Görseniz, renkler ne kadar şahaneydi... Ama uyuşturucu kafasıyla alâkası yok. Hayatta kullanmam zaten. Hani esrar muhabbeti olur da, istişareye yatarsın; kesinlikle öyle bir şey değil... Bunlar bana kendi kendine geliyor. Demek ki zamanında Asterix gibi kovaya düşmüşüm. *(gülüyor)*

Müzikte gotik deyince heavy metal grupları mı geliyor aklına?

İlk önce klasik müzik geliyor. Sonra black metal, gotik metal...

Bauhaus, The Cure gibi gotik post punk grupları ilgini çekmiyor mu?

Bauhaus hiç dinlemedim. Cure'u da hiç gotik bulmam. Benim gotik anlayışım daha "blacky". Opera gibi düşün: Operanın oturuşu, kalkışı, kendi içindeki şiddeti... "Klasik müzikle kendi sert müziğini nasıl birleştirebilirsin" diye soruyorlar bana. Bunu soran herhalde hiç opera seyretmemiş. Operaların konuları kin, öfke, vahşet, cinayet, intikam gibi duygularla bezelidir. Her operanın sonunda bir ölü, bir cinayet, bir intihar vardır. İnanılmaz derecede kaba, sert, ruh hastası müzikler bunlar. "Interview With The Vampire" çok sevdiğim filmlerden. Tom Cruise'un Brad Pitt'i tekrar gördüğü noktada harika bir piyano sonatı çalar. Bach'ın Johannes Pasyonları da bence direkt vampir müziğidir. *(gülüyor)*

Hıristiyan kültürüyle yetiştiğin için mi gotik algın bu kadar geniş sence? Mesela mezarlıklardan söz edeceksek, eski İstanbul'da her köşebaşında bir türbenin, bir küçük mezarlığın varlığı pek çok araştırmaya konu olmuştur. Batının aksine, Müslüman kentlerin ölüleriyle birlikte nefes alıp verdiği söylenir.

Zincirlikuyu'da da suratına çarpıyor "her canlı ölümü tadacaktır" yazısı. *(gülüyor)* Bizim gotiklik anlayışımız hep yurtdışı ürünleriyle beslendi. Kuzey ülkelerinin kilise yakmalı, emmeli gömmeli muameleleri yüzünden aklımızda o gotiklik kaldı. Mel Gibson'ın "İsa'nın Çilesi" filmini yaptığı dönemde "Türkiye'de gösterilsin mi?" geyikleri dönmüştü. Tartışmaları takip ettim. Bir televizyonda bir din adamı konuktu. Cihat teması dışında Müslümanlıkla ilgili şu ana kadar hiç modern bir film yapılmadığını, bunun için emek sarfedilmediğini söyledi. Bunu Müslümanlığın eksikliği olarak vurguladı. Bence Müslümanlığın da gotik bir yapısı var. Çârgâh makamında, sabah ezanındaki sâbâ makamında o yarım aralıklar çok gergindir. Müziği-

min içinde bu makamları kullanıyorum, çünkü Timur Selçuk'la çalıştığım iki senelik dönemde makamları öğrendim. Timur Selçuk bir makam canavarıdır. Sabah ezanı bana çok mistik gelir. Dev bir boşluğun içerisinde bol reverb'lü, küçücük bir yerden geniş geniş gelen bir mistiklik. Seni alıp götüren bu mistikliğin sanatsal bir bazda harekete geçmesi gerekiyor. Mevlânâ kültürü sanatın içine yavaş yavaş sokuluyor, Mercan Dede bunu yapıyor. Neyin mistik sesini çok başarılı kullanıyor. Ney bence gotik olmak için yeterince karanlık değil, çok daha ferah ve mistik. Ama öyle bir armonik yapının içine yerleştirirsin ki, neyi de gotikleştirebilirsin. Tasavvuf müziğinden de gotik bir şeyler çıkar. Şimdi yaptığım parçalarda klasik müzik altyapılı bir rock var, ama vokal melodilerim Türk müziği. Bendirleri işin içine sağlam bir şekilde katarsan çok güzel oluyor. Bendir seni zikre davet eden bir enstrüman. İlk albümde "Eller Aldı"nın dibinde bendirler var, konser versiyonlarında daha da duyulur hale geldi, konserlere zikir havası getirdim. Son albümdeki "Sonra Görüşelim"in sonunda zikre dayalı vokaller var...

Şarkılarındaki kelime haznen Anadolu âşıklarına yaklaşıyor. Sanki o dille konuşuyormuşçasına rahatça yazıyorsun.

Bunun nasıl çıktığını gerçekten bilmiyorum. Eskiden "bestelerimde söz kullanmayacağım" kararı almıştım. Yavaş yavaş, kötü ve anlamsız sözler yazdım: Kadın, aşk falan gibi salça salça sözlerdi. Yaşadıklarım yüzünden hızlı öğrenme dönemi geçirdim. Ailemden koptuktan sonra, kendi ayaklarımın üzerinde durmak zorunda kaldım. Bir sürü hikâye geçti başımdan. Yazdığım sözler kendime yönelince birdenbire böyle şeyler çıktı.

"Bu oldu, tamam" dediğin ilk söz hangisi?

İlk albümdeki "Fırtınam". Hani var ya, "Çoban oldum gidiyorum / yapayalnız bu diyarda..." Bad trip'te olunca böyle sözler geldi, bir anda oturdu beynime. Kitap okuma kültürüm sıfırdır. Sadece çok fazla izleyen, dinleyen bir herifim. Mesela Aşık Veysel duyduğum zaman bana çok olgun, yıkılmayacakmış gibi geliyor. Çok ağır bir kinaye dili var halk edebiyatının. Söylemek istediğini bir anda söylememek, ama dolambaçlı yollardan başka şeylerle tasvir ederek söylemek, doğayı kullanmak, teşbihe başvurmak... Bunları ben de yapıyorum.

Bir roadie olarak birkaç yıl Moğollar ekibine takılmanın etkisi olmuş mudur âşık geleneğiyle irtibat kurmana?

Olmuştur. Ağzımdan sular akarak seyrediyordum onları. Moğollar'ı zaten biliyordum. Cahit Berkay: Beyaz saçlı büyük adam!.. Onlarla çalışma fırsatı bulunca gözümde daha da büyüdüler, "Alageyik Destanı"na kadar tamburun, curanın sesi benim kültürümün içerisinde değildi. Sazın her çeşidini taşıma şansı buldum. Gurur vericiydi. İki buçuk sene boyunca onların her eşyasını her yere taşıdım ve tek gün bile şikâyet etmedim.

Asıl muhabbetin Cahit Berkay'la mıydı? Taner Öngür'le aran nasıldı?

Çalıştığım dönemde hiçbiriyle diyaloğum yoktu. O senelerde neredeyse hiç konuşmadım. Daha sonra Jazz Stop'a uğrayıp Cahit abilerle sohbet ettiğimde, "sen ne komik herifmişsin" dediler. İki buçuk sene yanlarında takılmışım ama, hiç kendimi tanıtmamışım. Çok parlak dönemlerim değildi, karışık zamanlardı. Kendim için aldığım kararlar vardı: Boş konuşacağıma hiç konuşmayayım daha iyi. Şimdi de faydasını görüyorum.

Piyasanın içinde, Moğollar'la, Aylin Aslım'la, Ogün Sanlısoy'la ve başkalarıyla uzun süre takıldın. İyi piştiğini düşünüyor musun?

Evet. İlk albüm çıktığında 27 yaşımdaydım. Daha erken çıkartmış olmayı istemezdim. Yaş olarak geç kalmış bir albüm, ama zihin olarak çok doğru bir zamandı.

Beatles ünlendiğinde Lennon 22, McCartney 20 yaşındaydı.

Öyle olsa, ben şuurumu kaybedebilirdim. Hazmetmeyi, çalıştığım insanlarla öğrendim. Çok iyi dönemlerim de oldu. Şımarıklaştığım, hiçbir şeyi beğenmeyip kendimi bir bok sandığım dönemler de oldu. Bunları tatmış olmak şimdi biraz daha dinginlik getiriyor. Her şeyin bir güzel dönemi oluyor, sonra bitişi başlıyor. Bir zaman sonra her şey kazandibi!

Albümün çıktıktan sonra kendinde bir şımarma eğilimi gördün mü?

Yok. Yeni tezim şu: Albümün çıkar, eğer hazımlıysan sen değişmezsin, çevrendekiler değişir. "Albümün çıktı, çok değiştin" derler ya, bende "benim albümüm çıktı, sen çok değiştin" muhabbeti var. *(gülüyor)*

Oscar Wilde'ın da böyle tersten bir lafı var: "Pardon, sizi tanıyamadım, çünkü çok değiştim."

İyi laf... İnsan psikolojisiyle haşır neşirim. Bir şarkı yaptığım zaman bir insanın ne düşüneceğini, klibi seyrettiği zaman ne hayal edeceğini kafamda tartmaya, alacağım tepkileri hesap etmeye çalışan bir herifim.

Çok yorucu değil mi?

Çok yorucu. Evdeki hesabı çarşıya uydurmaya çalışmak çok zor. Ama müzikte hiç hesap yapmam. Müzik neyse odur.

Ama algılanış biçimini denetlemeye çalışıyorsun, öyle mi?

Evet, çünkü çok yanlış bir noktada algılanabilir. Hiçbir şeyin farkına varmayan bir herif, "ağır uyuşturucu kullanıyor, şu suratındaki hale bak, terbiyesiz, konserde el kol hareketleri yapıyor, ağzı da bozuk" deyip beni mahvetmeye çalışabilir.

Bu herkesin başına gelebilecek bir şey. Özellikle seninle uğraşan birileri mi var? Yoksa bunlar senin kuruntun mu?

Kuruntu muruntu, ama işime yarıyor bunları düşünmek. Kendimi doğru bir şekilde anlatmak için bir strateji uygulamam gerekiyor ki, üçüncü albümü de çıkarabileyim. Yapmak istediklerimi bir kerede yapmış olsaydım, çok eğreti ve korkunç gözükebilirdi.

"Strateji" gibi bir laf şu müziğe yakışıyor mu sence?

Biraz planlı takıldığımı söyleyebilirim. Bu projenin ilerledikçe bu piyasada çok şeyi değiştireceğine inanıyorum. Bugüne kadar bu işleri yapmak isteyip de yapamayan birçok insana kapı açılacak. Şu anda Türkiye piyasasında yabancı isimli black metal, gotik grupları var. Sadece Akmar Pasajı'nda satılan, hiçbir yere kendilerini ulaştıramayan, kendi içlerinde küçük konserler düzenlemeye çalışan bir sistem var. Onun açılması gerekiyor. Onlar da ilk çıktığımda beni hor gördüler, "olmamış, olacak, zart zurt" dediler. Şimdi söyledikleri şey şu: "Nasıl başardın lan sen bunu? Biz yıllardır uğraşıyoruz bu piyasada." Şu anda bunu Kral'da yayınlatacak kıvama getirdim. "Böyle bir müzik var, bunu görmeniz gerekiyor" demek için plan yapmam gerekiyor.

Peki bu albümleri yapıp marjinal kalsaydın, çok az insan tarafından el üstünde tutulsaydın ne olurdu?

Tatmin etmezdi beni. Hiçbir gerizekâlılık yapmadan, sadece müzik çalarak başarı elde edilebileceğini, popüler kültürün içine girilebileceğini göstermemiz gerekiyor. İlk albümüm iyi işler yapabildi, çünkü yumuşak, kestane gibi bir albümdü. *(gülüyor)* O yüzden yanlışlıkla da olsa çok işime yarayan bir kayıt oldu ilk albüm. Kliplerde öğğğğ diye gözüktüm, ama şarkılarda öyle bir şey yoktu.

İlk albümün bukletinde kendine de teşekkür edip "Bin varmış bir yokmuş" yazmıştın. Ne demek o?

Kendimi çok güçlü hissediyorum, ama eninde sonunda tek olarak öleceğim, gideceğim!

Albümün çıkar, eğer hazımlıysan sen değişmezsin, çevrendekiler değişir. "Albümün çıktı, çok değiştin" derler ya, bence "benim albümüm çıktı, sen çok değiştin".

Foto: Muhsin Akgün

Yalnızlık ömür boyu!
Bâki kalan kuru götündür! *(gülüyor)*
İkinci albümde ise "bir vardım, onbinler oldum" diye yazmışsın.
O gücüm, o hırsım yerine oturdu. Teke dönüştüm, büyüyorum, ama sonuçta yine en başa, "bir yokmuş"a geri döneceğim. Aslında bu bir senaryoya dönüşecek, bütün albümlerim birbirine bağlı olacak.
Buraya gelmeden evvel, senin YouTube'daki görüntülerinin, kliplerinin altındaki yorumlara bakma gafletinde bulunduk, resmen yüzümüz kızardı. Ermenilere karşı ırkçı yazıların sayısı çok fazla.
Maalesef. Savcılığa başvurmayı gerektirecek kadar ağır yazılar var: "Alnına sıkmak lâzım, onları da kesmek lâzım..." gibisinden çok ağır laflar.
Ne hissediyorsun böyle şeyler okuyunca?
Çok utanıyorum. Bunlar hiçbir şeyi anlamayacak kadar cehaletleri yüksek insanlar serisi ya da ne yaptıklarının çok farkındalar. İnsana yakışacak şeyler değil. Her şeye bok atabilirsin, ama bu kadarı da olmaz dedirtiyor.
Nasıl algılanacağın konusunda sıkı bir denetim mekanizması kurmaya çalışırken, Ermeniliğinin de sorun yaratabileceğini hesap etmiş olmalısın. Yoksa hazırlıksız mı yakalandın?
Yok. Hazırlıksız yakalandığım bir şey yok. Bunun olacağını biliyordum. Neticede bizim içinde yaşadığımız bir müzisyenler çemberi var. Bu çemberin içindekiler, devamlı görüştüğüm ve bilinci oturmuş insanlar. Bu birikimle kendimi güçlü hissediyorum.
Ama çok satan albümler yapınca artık çemberin dışına çıktın.
Mandaların zaman zaman birleşip de kendilerini kovalamaya çalışan kaplanları boynuzlarıyla tartaklaması gibi bir durum olacak. Eğer birlikte hareket edilirse, bu cahiller bu çayırdan uzaklaşmak zorunda kalacaklar. Tedirginliğim ya da korkum yok, ama çok ayıp olarak değerlendiriyorum.

Bir hayranın, seni savunuyor gibi duran yorumunda aba altından sopa gösteriyor: "Adamın tarzı süper, şarkıları süper. Ermeni asıllı olması da problem değil şimdilik. Ama inşallah hiçbir zaman vatanı aleyhinde siyaset yapıp bizi kendinden nefret ettirmez. Hep böyle kal Hayko."

(gülüyor) Kendisi Türk olup bir sürü şeyden şikâyetçiyken, senin de bir Ermeni olarak bir sürü şeyden şikâyet etme hakkın olduğunu düşünemiyor mu? Düşünemiyor, çünkü öyle bir olgunlukta değil maalesef. Yaşanan herhangi bir ülkedeki azınlığın, –bu "azınlık" lafını sevmiyorum aslında– radarlarının daha açık olduğuna inanıyorum. Benim kendi kültürümle beraber Müslüman kültürünü de öğrenme şansım var. Öğrenememe gibi bir durumum yok. Böylece iki kültürü de biliyorum. Ama ülkesinde yaşayan diğer kültürleri araştırmak için herhangi bir fikir birikimi oluşmadığından ya da kasten oluşturulmadığından, sadece tek kültürde kalıyorlar. Sorunları bu. "Kültür kardeşliği ne güzel" diye, "kültür canavarıyız" diye kimse boşuna övünmesin Türkiye'de. Hani "ne güzel, her kültürü içerimizde barındırıyoruz; Kürdü, Ermenisi, Yahudisi, Çerkezi hep birlikte yaşıyoruz" muhabbeti var ya, aslında kimsenin birbirinin kültüründen haberi yok. Bu adamlar nasıl yaşar, ne yapar, ne içer, ne yer? Ermeniler topik yapar! Rakıyla topik çok iyi gider! Falan filan... Bunun gibi şeyler biliniyor. "Demek Ermenisin? Yani Rum musun?"
Böyle bir soru soruldu mu sana?
Tabii. "Ermenisin, Yahudi mi yani?" İnternette beni sevenlerden biri "hayır, o Ermeni değil, yanlış biliyorsunuz" diye yazmış. *(gülüyor)* En garip olan şey de şu: Ailemin köklerinin illâ başka bir ülkeye bağlı olması gerektiği düşüncesi. Familya Türkiye'de doğmuş. Anadolu kökenli bir ırk. Ama inandıramıyorsun. "Hiç mi bağlantınız yok yani?" Yok ulan işte! Kim bilir nerden gelmiş bu insanlar, ama yüzyıllarca burada büyümüşler. Kim bilebilir ki, kim nereden göç etmiş. Yalnız ben değil, sen de göç etmişsin arkadaş! Sen tarihi araştırdın mı acaba? Ezanın makam kültürünü araştırıp bilebilmişsem benim için artıdır. Senin beni araştırmaman senin eksikliğin. Halkların özünde birbirleriyle problemleri olduğunu düşünmüyorum. Bir de pompalama hikâyesi var: Haftanın üç günü Yunanistan senin düşmanın ilan ediliyor. Ondan sonraki iki ay boyunca "Yunan dostlarımızla uzo içtik, sirtaki yaptık, rakı bardağını tepemizde çevirdik, üstüne bastık, hop yaptık" diye bir dostluk aşılanıyor. Bunu kafasında tartamayan cahil bir adam için o hafta düşman oluyor, sonra "iyi herifler ya bunlar, bak bizim gibi dolma yiyorlar" diyor. Bu, politikanın kendi içindeki rantları çerçevesinde halka oynadığı oyunlar. Her an seni kırmızı alarma verebilir, galeyana getirebilir. Seni yönlendirebilir sistem. Yanılabilirsin, bunu hesap et!

Çok ağır bir kinaye dili var halk edebiyatının. Söylemek istediğini bir anda söylememek, doğayı kullanmak, teşbih... Bunları ben de yapıyorum.

Biri de, seni eleştiren birine cevaben şöyle yazmış YouTube'da: "Bu senden bile daha Türk, sadece kökü Ermeni. Ekmek veren eli ısırmayacak kadar farkında olan bitenin." Otomatikman Türklerin sana ekmek verdiğini düşünüyor. Sen de sana ekmek veren eli öpen pozisyonundasın.
Mesela bir rock barda oturuyorsun. System Of A Down çalmaya başladığı zaman ayaklanıyorlar: "Bu burada çalınmayacak demedik mi!" Üstelik bunu diyenlerin içinde benim dinleyicilerim de var. Rock'çıların hesapta "evrensel düşünüyoruz, sınırlar kalksın, insan insan olsun" mantalitesi vardır. Oturmuş bir şey yok daha ortada. Çok da umutla bakmıyorum aslında olan bitene. Elimden ne geliyor? Bu geliyor. Albümdeki son şarkıda şöyle bir laf var: "Keşke içimde güç olsaydı / Her şeyi baştan kurardık." Keşke dünyayı baştan kurabilseydik.
İnternette ciddi bir anti-SOAD sitesi var. "Ülkene küfür eden grubu dinleme" sloganını kullanan milliyetçi bir site.
System Of A Down'ın yaptıklarını kabul eden bir adam değilim kesinlikle. Bu da ayrı bir gerçek. Söylentiler içerisinde, SOAD'ın Atatürk aleyhinde bir klip yaptığı hikâyesi vardı. Bu klibi gruptan izinsiz herhangi bir fan'ın yaptığı açıklandı daha sonra. Bugün aynı şey benim başıma gelebilir. Biri benim üstümden böyle bir klibi sırf kötülük olsun diye yapabilir ya da başka biri gerçekten iyi bir şey yaptığını zannederek yapabilir. Ben de zan altında kalabilirim. Bu-

→33

nun için planlar yapmak, stratejiler yapmak, hep düşünmek zorundayım. Adam, Amerika gibi bir ortamda, burayla ilgili bir muhabbet yapıyor. Onlar orada rahat. Peki burada senin ırkından olan insanlar ne halt edecek, sen ortalığı karıştırdığın süre içerisinde? Bu bir provokasyon bence. Benim rahatımla, benim burada kurmaya çalıştığım hayatla oyun oynuyorlar. Ama başka bir yönden, evrensel açıdan bakarsan, adamlar resmen osurtuyor, harika müzik yapıyorlar.

İnandıkları fikirleri dile getirmeleri, sen o fikre katılsan da, katılmasan da, yanlış bir şey mi?

Çok doğru bir şey. Herkes düşündüğünü söylemek zorunda, ama o söylediğin şeyler, bunu hazmedemeyecek birileri tarafından burada yaşayan Ermenilere karşı kullanılabilir. Hepimizin Avrupa'ya, Amerika'ya göç etmemizi mi istiyorlar? Benim ailem de, daha ben doğmadan, Avustralya'ya yerleşme planları yapmış. Ama kopamamışlar buradan. Kolay mı insanın toprağından kopması? İstanbul'da bir ara sokağa girdiğimde, o kilisenin orada olmasını istiyorum. İnanmak zorunda değilim. Zaten inanmıyorum da. Ama bunlar geçmişten günümüze gelmiş harika masal yuvaları. Bunlara kültürel bazda baktığın zaman, çok zengin şeyler. Sultanahmet'in altı minaresini gördüğün zaman, "mimariye bak, vay anasını" diyebiliyorsan, onun kıymetini anlıyorsun demektir. Adamlar orada bir emek vermiş, matematikler, hesaplar, kitaplar bu kadar ileri değilken böyle ihtişamlı bir şey sunmuşlar. Niye onu yok edesin ki? Niye kültürel olarak bakamıyorsun arkadaşım sen bu mevzuya? Uzay denen boşlukta, sik kadar bir lokmanın içerisinde yaşamaya çalışan bir varlıksın. Niçin merceğini dışarı çıkarıp genele bakamıyorsun?

SOAD'la Hrant Dink'i karşılaştırırsak, ikisinin de tezi bir Ermeni soykırımının yaşandığı yönünde. Hrant Dink bunu burada savunabilecek biriydi. İlkinde düşmanlığı körükleyici, negatif bir yan görüyorsun. Peki Hrant Dink'in yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsun?

Hrant abi "yaralarımızı birlikte saralım" diyordu. Tamamen pozitif düşünceye dayalı bir anlatımı vardı. Ne kadar pozitif konuşursan konuş, algılanmadı işte. Elimizden geldiğince anlatıyoruz, ama bir faydası yok. Bence SOAD tamamen milliyetçi. Milliyetçiliğin her türü arızalı. Hrant Dink tamamen bir Türk gibi anlatıyordu, "tarihimizde böyle bir şeyler olmuştur" diyordu. Her kültürün kendi içerisinde gururla anlatacağı ve de utanç duyacağı hikâyeler muhakkak var. Herkes birilerini yanlışlıkla ya da bilerek kesti. Yeri geldi, gerçekten göğüs göğüse, gurur dolu savaşlar oldu. Savaşın hangisi gururlu, onu bilmiyorum ya. Dünya tarihine baktığımız zaman, hiçbir millet tertemiz değil.

Hrant öldürüldüğünde, daha olay açığa çıkmamışken kafanda nasıl bir senaryo canlandı? Onu kim vurmuş olabilirdi sence?

Ben hiçbir şey düşünemedim. Darbe gibiydi. Sen bir şeyler oluşturmaya, kurgulamaya çalışıyorsun, sonra biri gelip, her şeyi silip yıllarca geri götürüyor. Senaryo belli işte. Birileri piyon oluyor, birileri yönetiyor. Konuya "gene bir gazeteci öldürüldü" açısından bakmak lâzım. Düşünen herkes kolaylıkla öldürülebiliyor.

Kimsenin birbirinin kültüründen haberi yok. Rakıyla topik iyi gider, falan filan, bunun gibi şeyler biliniyor. Soruyorlar: "Demek Ermenisin? Yani Rum musun?" "Yahudi mi yani?"

Altgeçit zamanında "Katil Çocuklar" diye bir şarkınız vardı: "Ne vazgeçtim düşüncelerimden ne de vazgeçeceğim / Şunu kafana iyi sok faşist, taviz vermeyeceğim."

Altgeçit'in kurucusu ve vokalisti Umut Töre'ydi. Umut her zaman, her şeyi böyle direkt söyler. Gene olsa aynı şekilde bir parça yapabilir, çünkü "Katil Çocuklar"ın çok sevdiği parçalardan biri olduğunu biliyorum. Ben daha oyunbaz bir adamım. Kelimelerle de oynamayı seviyorum. Fikirlerim Umut'la aynıdır, ama çok politik ve direkt söylendiği için kendimi o dönem Altgeçit'in içinde görmüyordum. Müziğin içinde politikayı sevmem. Sonra daha atmosferik, elektronik punk durumuna geçince, kendimi daha çok grubun içinde hissettim. Sözler biraz daha kinayeli oldu, teşbihler kullanılmaya başlandı. Ama en iyi çaldığımız dönem grubu dağıttık.

Altgeçit'ten arkadaşlarınla hâlâ birlikte çalışıyorsunuz...

Umut fotoğrafçılık okuyordu, çok iyi bir fotoğrafçı oldu. Bas çalan Koray Doyran ise grafik tasarımcı oldu. Son albümde üçümüz kafa kafaya verdik, Umut fotoğrafları çekti, Koray tasarımı yaptı... Umut albümde ve sahnede gitarları çalıyor. Aslında hoşlandığı bir tarz değil, o biraz daha dağınık bir sound sever. Bense kapalılık, keskinlik istiyorum ondan. Ama benim şarkıların armonik yapılarıyla heyecanlandığını söylüyor... Biraz içince, hep kendi kendimize soruyoruz, "niye dağıttık Altgeçit'i" diye...

Belki de hayırlı olmuş, yoksa sen çıkamazdın.

Yok, ben bir şekilde gene çıkardım. Bana fenalar gelmişti artık. *(gülüyor)*

Klavyenin üstünde "tek rakibim Richard Clayderman" yazıyormuş. Ne zaman yaptın bu işi?

Demir Demirkan'la çalıştığım sıralardı. Bursa Resimli Bar'a gitmeden

önce bir kırtasiye buldum, renkli kâğıtlar aldım, konsere çıkmadan önce tek tek yazıp yapıştırdım. Richard Clayderman, bir org metodu makinasıdır. Dünyanın en kötü örneğidir. Kendime onu hedef seçtim, "onu geçeceğim" dedim. *(gülüyor)* Öbüründe de "Hatalıysam: 0549 344 52 32" yazdım, şirket arabası modeli. *(gülüyor)* Bir de Almanya dönüşü, yoldan, kamyoncuların uğradığı bir yerden bir plastik tabela bulduk: "Zalim". Onu da taktım, sallanıyor... Klavyeyi yavaş yavaş kamyona çeviriyordum da, yarım kaldı. *(gülüyor)*

Müziğinin içeriğindeki arabesk pek yadırganmadı. Bu konuda Duman'a çok şey borçluyuz galiba.

Duman'ın, Kurban'ın çok faydası oldu, bir şeyleri onlar oturttu. Duman, mihenk taşlarından biridir. Çıktıklarında darbenin büyüğünü yediler kafalarına. Zor dönemden geçtiler. Ama onlar içleri rahat adamlar, umurlarında bile olmadı, aynı şekilde devam ettiler. Azimle devam ettiğin sürece kabul görüyorsun.

Senin "stratejin" farklı. Rahat adam değilsin.

Benim işim Duman'dan daha zor. Duman naif bir müzik yapıyor. Üç ana enstrümanla, türkü lezzetinde, sade bir müzik. Konular ağır, hikâyeler ağır, mantalite ağır, ama sound naif ve tertemiz. Benim müziğim çok daha karışık. Daha yavaş

Hrant abi "yaralarımızı birlikte saralım" diyordu. Tamamen pozitif düşünceye dayalı bir anlatımı vardı. Ne kadar pozitif konuşursan konuş, algılanmadı.

ilerlemem gerekiyor.

Müslüm Gürses'in "Aşk Tesadüfleri Sever" albümünde "Kış Oldum" şarkısını düzenledin Sunay Özgür'le beraber. Niye seni seçtiler?

İşi Murathan getirdi. Evveliyatında Aylin'le "Kimdi Giden Kimdi Kalan"ı yapmıştık. O "Murathan Mungan Şarkıları" projesinde Murathan Mungan'ın aklında kalan gençlerden biri oldum.

Bowie'nin "I'm Deranged"i biraz drum & bass altyapısı olan bir şarkı. Zorlandın mı?

"Valla yapmayı çok isterim, denerim, ama bir hafta içerisinde yapamadığımı söylersem kusuruma bakmayın" dedim. İki gün sonra teslim ettim. Eve giderken zaten *(gene ağzıyla beatbox yapıyor)* standart ritmi yazmaya başlamıştım. O parça bana "Lost Highway"den zaten bulaşmıştı. Kuzen ekibimizle manyağı olduğumuz bir soundtrack'tir kendileri. Deri eldivenlerle araba kullanıp o albümü dinleyerek tribe girmeceler yapardık. Soundtrack'in sonuna doğru dan dan da dan bir piyano ve üzerinde manyakça bir saksofon solo var. O bölümü edit edip, kesip parçalayıp uzununu yaptım kendime. İstedim ki onu çok uzun dinleyeyim, dört-beş dakika sürsün. *(gülüyor)*

Seni Thom Yorke'a gözündeki rahatsızlıktan dolayı mı benzetiyorlar?

(gülüyor) Bazıları "Thom Yorke'a benzemek için gözü kısık dolaşıyor" diyor. Of be abi! Bende o ne azimmiş, ne vücutmuş ki, devamlı tek göz kapalı takılacağım böyle. Bir dergiye de söyledim: "Özellikle albüm çıkmadan önce gözümü böyle ameliyat ettirdim. Çok büyük bir Thom Yorke hayranlığım var." *(gülüyor)*

Gözünde ne var?

Pitozis.

Ne o?

Kas zayıflığı. Bu göz bu kadar kalkabiliyor. Thom Yorke'ta da pitozis var.

Görme bozukluğu yaratıyor mu?

Hayır, ama yukarı baktığın zaman ancak diğeriyle görebiliyorsun. Uykunda gözün açık yatabiliyorsun. Gözün bembeyaz kalıyor, yanında yatan için biraz korkunç olabiliyor.

Nasıl yani?

Yani, kapılar açık yatıyoruz bazen. *(gülüyor)* Bir gün Koray Candemir'in solo projesinde beraber çalıştığımız dönem, Kurban'ın gitaristi Özgür'de kalmıştım. Özgür banyo yapmış, havluyla gelmiş odaya. Şöyle bir dönüp bana bakmış, eğer ben uyuyorsam, rahatça donunu giyecek. Benim gözler full açık, herife doğru bakıyormuşum. Benimle konuşmuş, "oğlum ne oldu, uyumamışsın". Bende cevap yok. İşkillenmiş, geldi, dürttü. "Ne oluyor oğlum, ne uyandırıyorsun?" dedim. "Ee, bana bakıyordun" diyor. Ben aslında bakmıyorum, sen rahat ol! *(gülüyor)*

Çocukluğundan kalma bir âraz mı bu?

Doğuştan. Bu çocukluğumdan beri nüfus kâğıdım gibi bir şey oldu. Pek göz göze bakışmazdım kimseyle. "Şimdi bana baktığında, acaba o ne görüyor" diye düşünür, gözümü kaçırırdım. Şimdi rahatsız değilim. Adam gibi bir doktor olsaymış, doğar doğmaz göze masaj yapsaymış, göz kapağı kendine gelip açılabilirmiş. Doğumum bir bayrama denk geldiği ve hastanelerimizde "doktorlarımız izinde" muhabbeti olduğu için böyle oldu... Zaten önce "yok yok, vakti gelmedi, daha doğmaz" diye bekletmişler içeride. Ana rahminde besin maddesi kalmadığı için ben bağırsaklara dalmışım. Boku yiyerek doğmuşum. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Derya Bengi - Şahan Nuhoğlu***

Gilles Deleuze

Kritik ve Klinik

Kişi kendi nevrozlarıyla yazmaz. Nevroz, psikoz; bunlar, yaşam geçişleri olmaktansa, süreç kesintiye uğradığında, engellendiğinde, tıkandığında içine düşülen durumlardır. Hastalık bir süreç değil, "Nietzsche örneği"nde olduğu gibi, sürecin durmasıdır. Bu haliyle yazar da hasta değil, daha ziyade hekimdir, kendisinin ve dünyanın doktorudur. Dünya, hastalığın insanla karıştığı belirtiler bütünüdür. Bu durumda, edebiyat bir sağlık girişimi olarak ortaya çıkar.

G.D.

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak Akal C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 227 71 94
www.norgunk.com / info@norgunk.com

Gökalp Baykal

Müziğe 1980'lerde, Hardal elemanlarının yanında pişerek başlayan, 1986'da kaydettiği ilk demosu "Kedilerin Günü"nden itibaren dipten ve derinden bir şarkı alemi ören Gökalp Baykal, yirmi yılı aşkın müzik birikimini, yayınlanmış albümlerine almadığı şarkıları iki CD'de, bir albümde topladı. "Akustik" ve "elektrik" diye ikiye bölünen "Yağmuru Beklerken", Baykal'ın Zardanadam'la yaptığı şarkıları da ihtiva ediyor. Tecrübeli ve istikrarlı rock'çular hanesine adını çoktan yazdıran Baykal'ın evine, yedi kedisinin arasından geçerek misafir olduk...

Ne gitarsız ne kedisiz

Albümün ilanında "yılların birikimi" denmiş. Mazinden ötürü mü, şarkıların eskiliğinden dolayı mı?

Gökalp Baykal: Albümlere girememiş parçalar bunlar. Bir kısmı da yeni yazıldı. Aslında bir albümü dolduracak kadar yeni parça da var, ama önce bunları değerlendirelim istedik. '80'lerin başından günümüze kadar geliyor albüm. Hayatımda yazdığım ilk üç şarkı da var burada.

Ne zaman yazmıştın onları?

Üniversitede öğrenciydim. Çok da iddialı bir grup değildik. İngilizce sözlerle yazıyorduk, çok komikti. Grup bir sene içinde dağıldı. Sonradan o şarkılara Türkçe söz yazdım: "Üç Dünya", "Sürgünden Gelen Gemi" ve "Yolda Bir Yerde"...

O gruptan sonra devam etmeni sağlayan, sana şarkılar yazdıran ne oldu?

Müzikten kopmak istemedim. Bir de o dönem –benim yaşıtlarımdır, ama hep saygıyla anarım– Şükrü Yüksel *(Hardal'ın bestecisi, gitaristi ve vokalisti)* ve Alper Karamahmutoğlu'yla *(kısa bir dönem Hardal gitaristi)* dostluğumuz sürüyordu. Onlar benim gibi değildi, gerçekten büyük gitaristlerdi, bestecilerdi. Arkadaşları olduğum için çalabiliyordum herhalde onlarla. *(gülüyor)* Sonra 1986 yılında yine Şükrü "Kedilerin Günü" demosunu yapmamda etken oldu. Müzikten kopamadım, hep içimde devam etti. Sonra Şükrü Amerika'ya gitti, ama Alper'le yıllarca çaldık beraber. Onlardan kapıyordum bir şeyler.

'70'lerin ardından '80'ler bir boşluk gibi geliyor. Halbuki alttan alta kaynayan bir alem, kurulan bir sürü grup da var...

Evet, o dönem çıkmış önemli müzisyenler var. Bir kısmı tekrar döndü. Sabih Cangil gibi, Badluck'tan Cenk (Durmazel) gibi, daha bir yığın kişi... Ama yine de çok az grup vardı, bu işi yapabilen çok azdı. Enstrüman yoktu, çalacak yer yoktu. Ev grupları vardı muhakkak, benim ilk grubum bile aslında ev grubu gibiydi. Birkaç kere sahneye çıktık, o kadar. Diğer çok şey öğrendiğim arkadaşlarla da adeta ev grubu gibiydik. Sahneye Şükrü'yle iki kere çıktık. O da bir grup değildi, birkaç kişi topladık, çıktık. Yine de, '80'lerde hiçbir şey yapılmadığını düşünüyorsa birileri, fena halde yanılıyorlar. '80'lerde bir şeyler yapılmasaydı, '90'larda hiçbir şey olmazdı. En azından kendi hesabıma, ben olmazdım, müzisyen olarak bilmem kaç yaşından sonra çıkmazdım ortaya.

Enstrüman yoktu, çalacak yer yoktu. Ama '80'lerde hiçbir şey yapılmasaydı, '90'larda hiçbir şey olmazdı. En azından, bilmem kaç yaşından sonra ben çıkmazdım ortaya.

Yayınlanan albümlerinin ötesinde, bunca şarkı nasıl birikti?

İlk albümüm olan "Ağustos 1996"da yeni yaptığım parçaları kullanmıştım, ama arkada yazılmış seksen tane parça vardı, üstüne Alper'in, Şükrü'nün çaldığı, evde dört kanal kaydı olan... Tonlarca kaset vardı böyle. Benim yaşımdaki müzisyenlerin hangisine gitseniz, makara bantlar ve kasetler dolusu malzeme bulursunuz.

Sana şarkı yazdıran şey ne? Anlaşılan, yayınlayacağın albüme yetecek kadar şarkı yazmakla yetinmiyorsun...

Artık öyle yapmıyorum. İlk albüm için onu söyleyebiliriz, ama sonraki albümlerde, "Yabancılar"da, "Her Zaman Bir Şarkı"da bir kısım yeni, bir kısım eski parçalar oldu. Geçmiş birikimden biraz kullanıp onların yeni parçalarla uyum içinde durabilmelerini sağlamayı amaçlarım. Bunda da onun gibi bir şey oldu, hacim biraz büyüdü sadece.

Peki sana şarkı yazdıran, sendeki ifade arzusunu tetikleyen şey ne?

Yazmayı seviyorum galiba. Yeni bir şarkı ortaya çıktığında bu öncelikle bana çok büyük bir mutluluk veriyor. Kendi şarkını eşinle, çok güvendiğin, iyi eleştiren, acımasız arkadaşlarınla paylaşmak da güzel. Onlar da beğenirse daha büyük bir tatmin geliyor. Bilgisayar kitapları ya da Bob Dylan kitabı yazınca, Roll'u açıp yazdığın kritiği tam sayfa görünce, o da beni tatmin ediyor, ama müzik de işin içine girince çarpı iki değil, sanki dört çarpı dört gibi oluyor.

Yıllar içinde gitarını ilerlettin mi, artık başkalarına abilik yapabilecek bir hale geldin mi?

Yok, hiç iddialı değilim. Kendime eşlik edecek kadar, sahnede de lead gitarı çalan arkadaşa eşlik edecek kadar çalıyorum. Bana destek olan, esinlendiğim arkadaşlar gibi hiç olamadım. Çok geç başlamaktan, müzikal altyapı olmamasından, sadece dinlemeye dayalı kalmaktan dolayı böyle galiba. Gitarı geliştiremedim ama, kendi kendime azıcık da olsa piyano çalmayı öğrendim. Bu albümde klavyeleri ben çaldım. Mandolini folk mandolini gibi çalmayı öğrendim, armonikayı geliştirdim. Yoksa gitarı bir Alper Karamahmutoğlu gibi hiçbir zaman çalamadım, çalamam da.

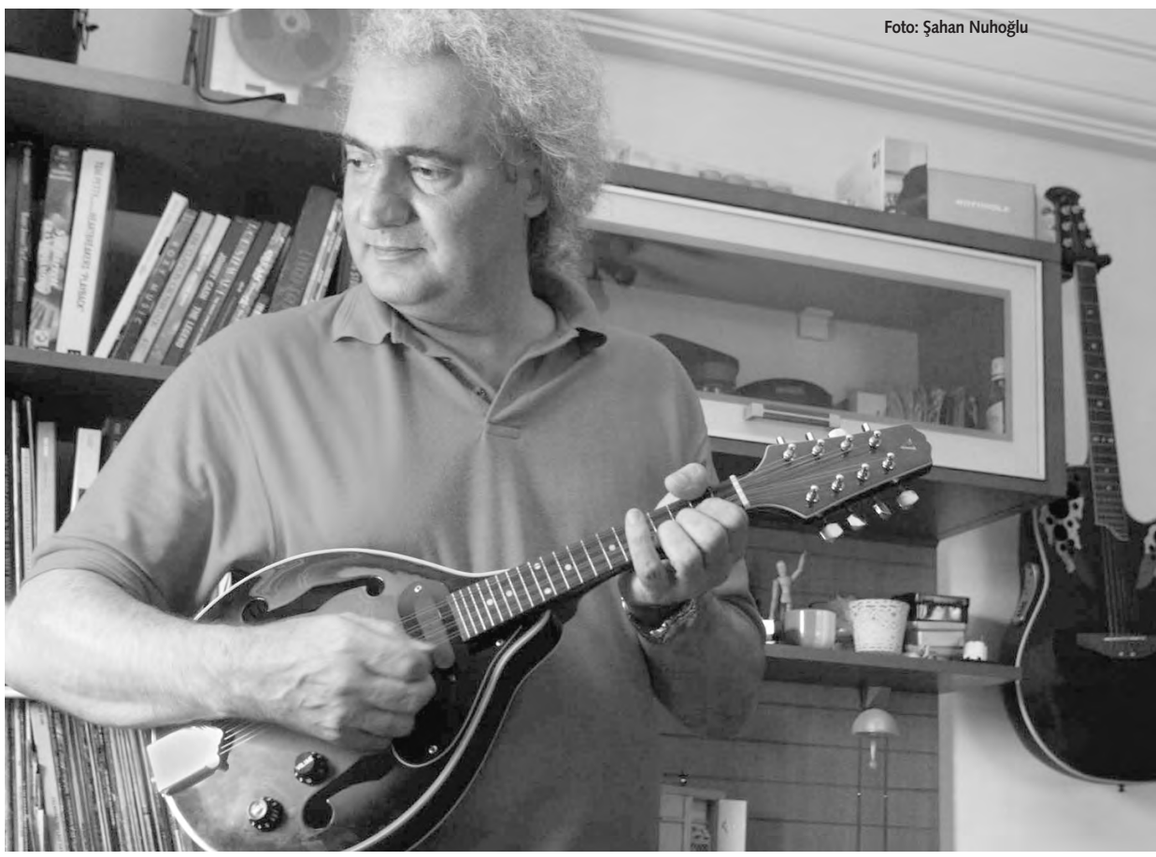

Foto: Şahan Nuhoğlu

Gençlerle de çalışmaya başladın, Zardanadam'la yayınladığınız single'daki şarkılar bu albümde de var. Onlarla bir abi-kardeş ilişkisi oldu mu?
Şarkı ruhunu yakalama açısından belki öyle bir şey olduysa olmuştur. Onlar hep bana abi derler ama, onlarla yine de tam abilik gibi değil, kardeşçe bir ortam oldu. Eşittik, hatta onlar daha baskındılar.
Zardanadam'ın müziğini nasıl buluyorsun? Sana yakın bir şarkı tavrı, bir dünya görüyor musun?
Yer yer buluyorum. Sokaktaki hayata, sevgiye bakış tarzımızı benzetiyorum. En azından onlarda kendi gençliğimi görür gibi oluyorum.
Diyelim ki Duman kirli bir rock grubu, ama Zardanadam onların zıddı gibi, daha temiz, daha tertipli...
O tavrımızı da benzetirim, ama Duman'ı da beğeniyorum. Seyirciye ithafen yazdıkları, "en güzel günüm gecem sizinle" dedikleri parça muhteşem. Çok az rastlanır bir parça, dünyada örneği az. O tür bir şey yazmak benim hiç aklıma gelmemiştir. Seyirciyle muhteşem bir ilişkileri var, benim sahnede o tür bir ilişkim yok. Belki hayata bakışımdan dolayı, daha soğuk bir duruşum var. Grup olarak hareketliyiz belki sahnede, ama daha kendi içimizde yapıyoruz bunu.
Şarkı yazışın için de geçerli mi bu? Direkt seyirciye yönelik değil de, kendi duygunu ifade etmek için mi çıkıyor şarkılar?
Kendi hissettiklerimden çıkıyor, evet. Düşündürsün, hislendirsin diye bir beklenti vardır her şarkı yazanda, ama direkt sahnede çaldığımda seyirci soğukkanlılığını korusun isterim. Bir tasarım ürünü gözüyle bakıyorum şarkıya.
Zardanadam'la çalmak sana nasıl geldi? Kendi içinde bir bütün olan başka bir grupla çalmak nasıldı?
Sahnede bir kere çaldık. Onlar çok iyi hazırlanıyorlar. Parçaların ortaya çıkmış halinin aynısı stüdyoda çaldılar. Bana düşen kısımları söylemek kaldı bana da. Çok takdir ediyorum o yönlerini, ne stres ne bir şey. Albüm kaydının aynısını sahnede çalmak çok keyifli bir şey. Bunu her zaman yapamıyor insan.
Sende bir gruba bağlı olma isteği uyandırdılar mı?
Valla, alırlarsa gruba girerim. *(gülüyor)* Grup işini hiç başaramadım. Müzisyen arkadaşlarla çok sık çalıştığımız, parçalar üstüne düşündüğümüz dönemler de oldu ama, sonuçta benim üstüme kaldı iş.
Nasıl anlarda şarkı yazıyorsun?
Tek başıma yazıyorum ve o gün başka bir işimin olmaması gerekiyor. Akşam sinemaya gideceksem, o gün olmuyor. Aklımda bir şeyin olmaması, hiçbir şeyi düşünmemem gerekiyor. Artık çoğunlukla yaz günleri ya da okula gitmediğim günlerde bir şeyler çıkarsa çıkıyor. Yeditepe Üniversitesi'nde içmimarlık bölümünde bilgisayar destekli tasarım dersleri veriyorum. İşimiz tasarım işte. *(gülüyor)*
Son zamanlarda mimarlık yaptın mı?
Mimarlığı kendi evim için, yakınlarım için kullandım. Mimarlar Odası'na hâlâ kaydım var, aidatını ödüyorum, ama o anlamda epeydir mimarlık yapmıyorum.
Peki mimarlık anlamında gözettiğin kaygılar neler?
Önce işlev. Binanın iyi çalışması lâzım. Sonra uyum. Sadece renk olarak değil, kütle olarak da. Her şeyin, sadece mimari yapı elemanlarının değil, tüm tesisatından en ince yapısına, kaplamasına kadar hepsinin gözetilmesi gerekiyor. Her şeyin işlevsel olması gerekiyor.
Modern estetiği mi tercih ediyorsun, yoksa daha klasik işleri mi?
Genelde modern anlayışı. Kendi çizdiğim mobilyalarda da öyle. Ama işlevsellik hep en önce gelir.
Müziğinde rock'un üç dakikalık şarkı yapısını hiç bozmuyorsun, mesela dokuz dakikalık bir şarkı ya da bir enstrümantal yapmıyorsun ama. O anlamda klasiksin sanki...
Bruce Springsteen "üç dakikalık bir şarkıdan bütün okul hayatımda öğrendiğimden daha fazlasını öğrendim" diyor ya, güzel söylüyor. Tam bir öğretmenin ağzından çıkması gereken bir laf. *(gülüyor)* Benim anlattığım hikâyenin o kadar bir sürede bitmesi lâzım. Fazla uzadı mı, hikâyeden de uzaklaşılmış oluyor. Mesela uzun bir şarkım vardı yıllar önce, "Issız Ada" diye, beş küsur dakikaydı, ama onun öyküsü uzundu, geçmek bilmeyen bir geceyi anlatıyordu.
Beş dakikalık bir şarkı yazmak sana anormal geliyor mu?
Hayır. O şarkı öyle istemişti.
Albüm kitapçığında güzel bir cümlen var: "Şarkıların benim istediğimi yapmasını değil, benim onların istediklerini yapmam gerektiğini öğrenmem zaman aldı."
Şimdi bunu çok daha rahat yapıyorum. "Issız Ada"nın istediğini yapmışım ama, hepsinde bunu yapmış olduğumdan emin değilim. O zamanki düşünüş tarzım açısından bakarsak, "bu şarkı böyle tamam işte" diyordum. İntro'su, solosu, bridge'i var, şöyle de bitmiş, gerekleri yapılmış. Bu albümdeki düzenlemelerde öyle bakmadığımı farkettim. Bir şey yaptıktan sonra şarkı bunu istemiyor diye hissediyorsun. Şarkı yazmaktan çok, kaydetmenin getirdiği bir tecrübe, zannediyorum. Kayıtçı değilim ama, kendi olanaklarımla yıllardır kayıt yapıyorum.
Az önce ev gruplarından bahsediyorduk. Murat Beşer de albümdeki yazıda sana "ev rocker'ı" demiş.
İyi demiş. *(gülüyor)* Ortada pek fazla görünmediğim içindir. Son bir senede bir kere canlı çaldım. '90'ların sonunda çok sahneye çıkıyorduk, sonra giderek azaldı.
Seviyor musun sahneyi?
Stüdyoda olmaktan daha keyifli.
"Yağmuru Beklerken"in bir CD'si akustik, diğeri elektrik. Senin tercihin hangisi?
Elektro-akustik. *(gülüyor)* O akustik parçaları sahnede çalarken de elektro-akustik çalıyoruz.
Akustiğin de, elektriğin de en çok hakkını veren Neil Young galiba...
Kesinlikle. Çok zor onun akustiğiyle elektrikli hali arasında tercih yapmak, sahne ambiyansları birbirinden o kadar farklı ki. Böyle bir bambaşkalık yaratabilen ve bunların hepsini de bu kadar iyi yapan başka biri yok.

Zardanadam'la sokaktaki hayata, sevgiye bakış tarzımızı benzetiyorum. Onlarda kendi gençliğimi görür gibi oluyorum. Hep bana abi derler ama, kardeşçe bir ortam yakaladık.

Açıkhava'ya gelse Neil Young, nasıl gelmesini istersin?
Şu anda çaldığı grup çok iyi, onlarla hem akustik hem elektronik çalabiliyorlar.
Neil Young'dan Rolling Stones'a, Tom Waits'den Bob Dylan'a, birçok tecrübeli müzisyen son albümlerinde politik gidişat üzerine söz almaya başladılar. Bunlar senin de sevdiğin müzisyenler. Ne diyorsun?
Durum gerçekten bu kadar kötüleşti herhalde diyorum. Nasıl ki protest şarkılar çıktığında dünya bayağı bir kötüye gidiyordu, sıcağı soğuğu her türlü savaşıyla, şu anda da neredeyse Üçüncü Dünya Savaşı'na gidiliyor. Ben bile bir tane öyle şarkı koydum albüme, "Dünya Henüz Dünyayken" diye. Benimki ekolojiyle ilgili ama.
Bu albümde kedili şarkılar da, kedilere teşekkürler de var. Evde de yedi kedin mevcut...
Cool halleri hoşuma gidiyor. İnsana yakıştırmıyorum cool'luğu, maske gibi duruyor, ama kedilere çok yakışıyor. Sonra kedilerin yumuşaklıkları, sevgileri. *(yanımıza gelen kediyi işaret ediyor)* Bu biraz sevdirir kendini, sonra takar bir tane. Kedi dediğin kimseye prim vermiyor, ne istiyorsa onu yapıyor. Ama çok büyük sevgi de gösteriyor. Köpek de çok seviyorum, ama bunlarınki başka.
Dönüp dönüp dinlediğin müzisyenler kim?
Crosby Stills Nash & Young'ın herhangi bir albümü. Hatta onların solo olarak ya da ikililer halinde yaptıkları bütün albümleri... Dördünden de sıkılamadım.
Neil Young'u hariç tutarsan, hangisini en çok seviyorsun?
Graham Nash'i galiba. Tavır olarak da, ses olarak da, şarkılar olarak da... Sırf fiziksel sempatikliği değil, sesindeki o tını da farklı. Crosby ve Stills daha ağır abilerdir. Nash sanki havadan sudan şarkılar yazıyormuş gibi zannedilir, ama mesela ilk solo albümü "Wild Tales" hiç öyle değildir... Carly Simon'ı da yıllar sonra tekrar hatırladım. Arada bir Bob Dylan dinliyorum, bootleg'lerini. Yasal albümlerinin hepsini binlerce kere dinlemişimdir. Konser kayıtları hoşuma gidiyor. Aynı parçaları farklı farklı çalıyor, bazılarını inanılmaz derecede değiştiriyor. Sözler girdiğinde uyanıyorsun. Sonra Manfred Mann's Earth Band'i de son bir yıldır dönüp dönüp dinliyorum. Paul McCartney'nin Wings dönemini de seviyorum.
Son on yılda kurulmuş, dinlediğin genç bir grup var mı?
Doğrusu, yok. Belki Duman...
En sevdiğin gitarist kim?
Stephen Stills. Düşünmeden söyleyebileceğim kişi o. Mike Campbell vardır, Tom Petty'nin gitaristi, onu da çok beğenirim, her tür müziği çalabilen biridir.
Sana Bob Dylan sormazsak, durumu güncellemezsek olmaz. "Modern Times"a ne diyorsun?
Keyifle dinledim. Hiç 66 yaşında birinin yaptığı bir albüm gibi değil. Son iki albümünden çok daha iyi bir yorumu var. Şimdiki grubunun sahnedeki en iyi grubu olmadığı söyleniyor, ama stüdyoda çok başarılılar. Çok bilgece bir sound var albümde. Yıllar sonra "Time Out Of Mind"la tekrar dikkatimizi çekmişti Dylan. "Love & Theft" de iyi bir albümdü. Artık bu böyle gidecek herhalde, birkaç sene arayla, olgun, oturmuş, kimsenin söyleyecek bir şey bulamayacağı albümler yapacak. Otobiyografisi "Chronicles" da çok güzel. Edebî bir eser bir kere, rastgele anılarını kaleme almış gibi değil. Çok küçük detayları bile hatırlıyor. Bakalım, devamını bekliyoruz.

Söyleşi: ***Merve Erol***

YAKUP

Yakup Trana, aslen Duman'ın nüvesi olan cover grubu Mad Madame'ın gitarcısı, geri vokaliydi. Amerika'ya bir gitti, pîr gitti, on küsur yıl sonra Türkçe sözlerle, sağlam bir rock'la, "Şunu Bunu" albümüyle döndü. Arada kendi grubundan elemanların yanısıra Duman'dan Kaan Tangöze ve Batuhan Mutlugil'le bir single da kaydeden Yakup Trana, grubu Yakup'un yeni haliyle, ikinci albümü "Kaos"a imza attı. Fakat albümleri raflarda bulamayacak, kendi baskınızı kendiniz yapacaksınız. "Kaos" bir sanal albüm, adresi www.yakup-rock.com...

RAKI İÇİLMEZ, ÇEKİRDEK YENMEZ

Sizi ikinci Yakup albümünü internetten yayınlamaya iten ne oldu?
Yakup Trana: Türkiye'deki gidişatın kötü olduğunu düşündüm. Plak şirketlerinin bulduğu çözümler sonucunda müzisyenlere getirisi daha az olan bir sisteme doğru akıyoruz. Dijital ortamdaki telif hakları çok düşük, zaten paylaşım siteleri varken telif düşünmek de saçma. Biz albümümüzü sitemizden bedava yayınladık, çünkü şarkılarımızın müzik dinleyicileri tarafından dinlenmesini istiyoruz. Bunun da tek yolu, bizce, müzikleri ücretsiz olarak dağıtmak ve insanları konserlere çekebilmek. Başka bir çözüm göremiyorum, ta ki arkamızda çok sağlam, korsana mâni olabilecek kadar güçlü bir plak şirketi olacak, bize yüz binlerce dolarlık bir bütçe verecek, o zaman tamam.

Bizim albümümüzü alıp yanında rakı içemezsin. Ama Duman'ın albümüyle peynir-rakı bayağı iyi gider. Ben onlardan ışık yılı ötedeyim.

İnternette paylaşım imkânının güzelliği, plak şirketlerinin arzularına bağlı kalmak yerine, kendi tercihlerimizi bizzat üretebileceğimiz bir alan sunması değil mi?
Yakup: Çok doğru. O konu esasında çok derin. Yurtdışında insanlar artık kurumsal plak şirketlerinin kalıplaşmış şekilde sattığı projeleri istemiyorlar, o yüzden indie label'lar kuruluyor. Ama Türkiye'de rock tarihi zaten daha yeni başlıyor, birdenbire insanlar diyemez ki "corporate rock"a hayır. İnsanlar rock'u zaten yeni öğreniyorlar, bu da ancak o büyük kurumlar sayesinde oluyor.
Türkiye'de rock nasıl daha yeni başlıyor? Çok uzun bir dönem, Barış Manço'sundan Cem Karaca'sına, Türkiye'nin popüler müziği rock'tu...
Yakup: Ama o popülerlik de kurumsal şirketlerin verdiği destekle doğru orantılıydı. Kimsenin bağımsız, ufak gruplardan haberi yoktu, hâlâ da bunları araştırmaya niyet ve ihtiyaç yok gibi. Türkiye'de müzik hâlâ televizyondan öğreniliyor. Tek gerçek var ki, müzik internete kayıyor.
Reha Hendem: Hem ekonomik olarak, hem eğitim olarak, bizim yaptığımız tarz ve onun türevlerinin dinleyicileri internete daha yakın. O yüzden internetten müzik yaymak bizim için daha uygun.
Müzisyenler arasında bir örgütlenme çabasına da giriştiğinizi biliyoruz. O nasıl gelişti?
Yakup: Geçtiğimiz aylarda bir sürü müzisyenle oturup toplantılar yaptım, müzik endüstrisine dair. Müzisyenleri kurtaracak bir çözüm olacaksa, bunu müzisyenler yaratacak. Müzisyenlerin bir araya gelip bir konsey kurması, bir sistem yaratması, kendi haklarını koruması gerektiğini düşünüyordum. Türkiye'yi bıraktığımda benimle aynı çevrede yaşayan müzisyenlerin hepsi şu anda bir yere geldi, ama bunların hiçbiri birbiriyle müzik endüstrisi hakkında konuşmuyor, kimse inisiyatif alamıyor. Bayağı bir çaba sarfettim insanlarla konuşmak adına, ama bir şey olmadı.
İlk albümden sonra kadro değişti, değil mi?
Çağdaş Yapıcılar: "Şunu Bunu" çıkınca Yakup Türkiye'ye geldi, ekipte değişiklikler oldu. İlk albümün konserlerinde Yakup'la beraber çalışmaya başladık. Derken Yakup ikinci albümün kaydını Amerika'da yapma fikrini ortaya attı. Kayıtları bitirdikten sonra Reha'ya ve Ceki'ye ulaştık.
Müzikal olarak hemen kaynaşabildiniz mi?
Ceki Levikatan: Bir tedirginlik oluyor başta, ama doğal gelişti her şey. Kısa zaman olmasına rağmen, bayağı yol katettik.
Çağdaş: Yakup grubundaki en önemli etken, tabii ki Yakup'un varlığı. İlk albüm için de büyük emek vermişti, bu albüm için de.
Senin Amerika bağlantıların hâlâ sürüyor mu?
Yakup: Senede üç-dört defa gidip geliyorum. Bir gün geri dönersem ya da grup için ihtiyaç olursa diye, bağlantıların sıcak kalması gerekiyor.
İlk niye gitmiştin Amerika'ya?
Yakup: Burada bayağı dağılmıştık. Mad Madame diye bir grubumuz vardı, Kaan (Tangöze) ve Ari'yle (Barokas). Yapacağımızı yaptığımızı düşünüyorduk, kalkıp orada ne var ne yok diye bakmak istedik. Sonra ben eğitime saplanıp kaldım, dört sene caz okudum.
Niye caz okumak istedin? Rock'un temel akorları yetmemeye mi başlamıştı?
Yakup: "Yaptığım iş müzik olacak" dediğim andan itibaren en derinine inmek istedim. Zaten sonu da yok bu işin. Müzikal yaşantı olarak, burada bir yere kısılıp kalmıştık. Burada rock müzik endüstrisi yoktu ki o zaman. 12-13 sene önce biz çalarken Ortaköy'de barlar daha yeni açılıyordu. Dışarıdaki büyük kitle rock'çulara ya hippi, ya esrarkeş, ya da serseri gözüyle bakıyordu.
Nasıldı Mad Madame'ın müziği?
Yakup: Gayet deli, manyakça. 19-20 yaşlarımızda, fazla düşünmeden, sadece hissederek, başımızı belaya sokarak yaşadığımız zamanlardı. Türkiye'de her zaman üniversiteye gitme, diploma alma baskısı vardır, o yolu da denedik, Bilkent'te Turizm okudum bir-iki sene, ama gönlümde müzik olduğu için bütün derslerden çaktım tabii.
Kendi müziğinizi yapıyor muydunuz Mad Madame'la?
Yakup: Hep cover çaldık. Bir-iki tane parçamız vardı. Amerika'da bir sene kaldıktan sonra, yine aynı adla, sadece orijinal şarkılardan oluşan bir repertuarımız oldu, onun konserini verdik. O da garip tepkilerle karşılandı.
Duman'dan, Yakup'tan edindiğimiz izlenime yakın bir repertuar mıydı bu?
Yakup: Dürüst olursam, Mad Madame'ın ruhunun, müziğe bakış açısının Duman'la pek fazla ilgisi yoktu. Yakup grubunun yaptığı müzik, Mad Madame'ın o zamanki ruhuna daha yakın. Mad Madame daha Batıya yönelik düşünen bir gruptu, ki biz de şu anda bunu yapmaktayız. Bizim albümümüzü alıp yanında rakı içemezsin. Ama Duman'ın albümüyle peynir-rakı bayağı iyi gider. Tamamıyla Türkiye'ye ait bir müzik o. Bunu kötü bir mânâda söylemiyorum, aslında Türkiye'deki rock müzik için başarı da denebilir. Ama global anlamda rock müzik adına başarılı denemez.
Neden? Dünya son yirmi senedir Anglo-Sakson kültürünün hâkimiyet alanı dışındaki müzikleri

Soldan sağa Yakup: Çağdaş Yapıcılar (davul), Ceki Levikatan (gitar), Yakup Trana (vokal, gitar), Reha Hendem (bas)

de çokça dinliyor, Latin Amerika'dan Balkanlar'a, kendi coğrafyalarından beslenen rock grupları birbiri ardına geliyor. Duman böyle bir müzikal algıyla büyük bir başarı sayılmaz mı?

Yakup: Hiçbir zaman Japon, Koreli veya Mısırlı bir rock grubu çıkıp dünyayı sallamamıştır. İrlanda'da U2, Almanya'da Scorpions vardır ama, bunların hepsi "universal" rock müziğini yapıyorlar. Scorpions Alp dağlarının müziğini yapsa Almanya'da kalır, orada başarılı olur. Türkiye'de olan rock müzik de bu. Kendimize yönelik bir müzik yapıyoruz, dünyaya yönelik müzik yapmakta olanlarsa burada tam olarak anlaşılmamakta.

Neden kayıtları Amerika'da yapmayı tercih ediyorsun?

Yakup: Belki yine kendi bilgilerimi kullanıp bir şeyler yapabilirdim burada ama, üç aşağı beş yukarı aynı maliyete geliyorsa, niye rock kültürünün bilindiği, yaşandığı ve hissedildiği bir ortamda bunu kaydetmeyelim?

Mad Madame'da çalarken hepinizin içinde "rock kültürünün yaşandığı yerdir" deyip Amerika'ya gitme arzusu var mıydı?

Yakup: Bende vardı. Kaan'ın içinde de varmış ki, beraber kalkıp gittik. Gittiğimizde hiçbir şey bilmiyorduk. İlk üç ay Seattle'da, okulun kampüsünde kaldık. Sonra eve çıktık, olaylar gelişti.

İlk gittiğiniz bar nasıl bir yerdi mesela?

Yakup: Tesadüfen komik bir hikâyeye rastgeldi. Bir cumartesi gecesi şehre gittik, bakalım neymiş bu Seattle diye. Yıl 1994. Girdik bir bara, ortam dolup taşıyor, etraf cool, biz de cool'luğumuzu bozmuyoruz, rocker'ız yani. Dedik arkada bilardo atalım, bira mira içelim. Kaan'a diyorum ki, "baksana abi, burada da aynı şey, millet Alice In Chains gibi söylüyor". Meğer Layne Staley çıkmış sahneye, biz dönüp bakmıyoruz. Arkadaşlarının partisiymiş, üç-dört şarkı söylemiş. *(gülüyor)*

Sonra kendinize nasıl bir âlem kurdunuz?

Yakup: Bizim İngilizce zayıf olduğu için bizi bir sene İngilizce hazırlığa vermişlerdi. Kaan okulun dekanının kızını götürüyor, ben İngilizce hocasını götürüyorum, o yüzden hazırlık dönemini erken bitirdik. *(gülüyor)* Müzik bölümünde de insanlar konuşmaya başladılar bizi, "bunlar kabiliyetli çocuklar" diye. Grunge'ın ölmeye başladığı zamanlardı.

Cobain'in ölümünün izi var mıydı şehirde?

Yakup: Biz gittiğimizde altı ay falan olmuştu öleli. Bir şok durumu yoktu. Layne Staley ölünce de olmadı. Eroin yapan insanların ne zaman öleceği bilinmiyor, bu kadar yaşamaları bile sürpriz... Seattle'lılar kendilerine has tarzları olan insanlar. Bütün o gruplar Seattle'a bir şey öğretmiş değil sonuçta, Seattle'ın karakteri zaten o gruplarla paraleldi.

Seattle'da kendine has olan ne?

Yakup: Sürekli isyan ve bulutlar. Amerika'daki en mütevazı, en temiz şehirlerden biri aynı zamanda. Ve kendi çıkardıkları tarz dünyaya yayıldığı zaman, o tarzı öldüren insanlar da kendileri. Grunge da aynen böyle yok oldu. Grunge'ın içe kapalılığı iklimle çok doğru orantılı bence. Belli bir seneden sonra ben de hissetmeye başladım bunu, oram buram ağrıyor, gözlerim fazla ışığa adapte olamıyor... Senenin on ayı günışığı yok neredeyse... Bir de, Seattle'lılar biraz daha Kuzey Avrupalıların çocukları diye düşünülebilir. Onların zaten hayata bakış açısı değişik, çok fazla gösterişi, ticareti düşünen insanlar değiller. Amerika, Seattle'lılara modern hippiler gözüyle bakıyor aslında. 1990'lara kadar ufak bir şehirdi Seattle. Ama şimdilerde teknoloji ön plana çıktı, Microsoft, Amazon, bütün internet orada. Bir yandan sanat, bir yandan internet şehri canlandırdı. Şehrin içi sanat açısından hem çok zengin, hem çok özgün.

Seattle'da alışkanlıklar da edindiniz mi, mesela müdavimi olduğunuz bir yer var mıydı?

Yakup: Kaan gayet asosyal bir insandı, hâlâ da öyle. İlk bir-iki sene beraber takılıyorduk, sonra Türkiye'den kız arkadaşı geldi, o bayağı bir kapanma olayına girdi. Ben de daha fazla dışarıya yöneldim. Oradaki hayat değişik bir yöne akarken, o geçişin içinde ben de vardım. Orası bir okulsa, 12 sene okudum.

Grunge ne ifade ediyordu sence?

Yakup: Bir Los Angeles hâkimiyeti vardı o zaman, Poison'lar, Mötley Crüe'lar... İş vıcık vıcık olmuştu, şu andaki Türkiye gibi. Serdar Ortaç'ın kliplerinde Türkiye acayip bir memleket gibi görünüyor, arabalar, hatunlar patlıyor, ama Hakkâri'de, Kars'ta bir çocuk bunu seyrediyor, aynen öyle. Grunge daha hissiyata dayalı ve gösterişsizdi, "çok paramız var, hayat toz pembe, kızlar, böcekler" demiyordu. Daha elle tutulur, insanı anlatan, bireyin kendini ait hissedebileceği bir müzik vardı.

Kurt Cobain'in büyüdüğü kasabayı gördüm, köpek bağlasanız durmaz. Red Kit'te ölü kasaba çizerler ya, öyle. Yoksulluk ve yoksunluk bir arada.

Seattle'da büyüyen bir çocuk glam'cileri dinleyince ne hissedebilir?

Yakup: Cobain'in büyüdüğü kasabayı gördüm. Seattle'ın iki saat güneyinde bir yer, köpek bağlasanız durmaz. Red Kit'te ölü kasaba çizerler ya, öyle. Bir tane bozulmuş kamyon var bir bahçede, öbür tarafta bir öküz... Bir tane ana cadde, bir tane bar. Yoksulluk ve yoksunluk bir arada orada.

Türkiye'ye ilk geldiğinde şarkılarını hangi dille yazıyordun, Türkçe düşünüp Türkçe mi söz üretiyordun?

Yakup: Sıçarken de İngilizce sıçıyordum, "flap" diye çıkıyordu. Duvara çarptığımda "ah" demiyordum, "auch" diyordum. 12 sene sonra insanın refleksleri de böyle oluyor. İlk geldiğimde Türkçem bayağı kötüydü, hâlâ da arızalar var.

Döndüğünde burada bıraktığın arkadaşların Duman'ı çoktan oluşturmuştu. Onların müziğini nasıl buldun, geldiğinde senin kafanda nasıl bir müzik vardı?

Yakup: Ben ne kadar müziğin alternatif veya modern köşesinde kalmaya çalıştıysam, onlar da o kadar konservatif tarafında kaldılar diyebilirim. Çok maceraperest insanlar değiller müzik açısından, bu da zaten müziklerinden belli oluyor. Bu bir seçim. Türkiye'de bir restorana gidildiğinde, domates, mercimek, işkembe, en fazla yayla çorbası bulunur. Halbuki dünyada mısır çorbası var, brokoli, ıspanak, soğan, bir sürü çorba var. Bir Duman İstanbul'da ayda dört-beş konser verip tıklım tıklım doldurabiliyorsa, bu da insanların o aynı mercimek çorbasını içmelerine benziyor. Yeni bir şey yapıldığında insanlar hem anla-

METROPOLIST
METROPOLDE YAŞAM KÜLTÜRÜ

SARAMAGO Boğaz'dan geçti.
Sadece Metropolist'te

NEDİM GÜRSEL ile gurbette ya da sürgünde olmak üzerine

BARIŞ PİRHASAN gidiyor

ASLI

GEVENDE

ŞEBNEM DÖNMEZ ile Live Earth Hakkında

KONU: METROPOL'DE DENİZ

PLAJLAR
RUMELİ FENERİ
CENEVİZ'DEN İSTANBUL'A
KÖPRÜALTI EĞLENCESİNE TERSTEN BAKIŞ
DENİZE AÇILAN KAPILAR
AYDIN BOYSAN ile rakı-balık

AJANDA:
DOLAPDERE'DE MANKEN ATÖLYELERİ
ARKA MAHALLEDE FUTBOL
ETKİNLİK TAKVİMİ
BEYOĞLU'NDA ESKİ AĞZA YENİ TATLAR

TEMMUZ'DA 2. SAYISIYLA BAYİLERDE VE KİTAPÇILARDA

TURKISH ENGLISH

mak için enerji sarfetmek istemiyor, hem de o yapı, o hayat tarzı yok.

Yıllar sonra geri dönüp Duman'ın senin pek hazzetmediğin bir müzikle bunca popüler oluşunu görünce ne hissettin? Bir tür geride kalma hissi mi uyandı mesela sende?

Yakup: Müzisyen olarak bağıra bağıra söyleyebilirim: Geride kalmak değil, ben onlardan ışık yılı ötedeyim, çünkü gidip müzik ilmi üzerine, gitar üzerine caz okulunda ihtisas yaptım.

Müzik bir ilim midir sence?

Yakup: Müzik bir ilimdir, bilimdir.

Al Bundy'nin sık sık andığımız güzel bir sözü var: "Sanattan anlamıyor olabilirim, ama neden zevk aldığımı iyi bilirim." Rock da, temelde, "yüksek" sanat değil de, basit bir zevki ima eden bir halk sanatı değil midir?

Yakup: Sanat yapıyorsak, o ilmi bilmemiz gerekir.

Seni küçük, ama seçkin bir kitle dinlese...

Yakup: Çok daha mutlu olurum, gururla çalarım. Hele beni yaşatabiliyorsa bu durum. X şehrine gidiyorsak, konsere çekirdek yiyen teyzelerin gelmesi benim için hiçbir şey ifade etmiyor ki. Benim konserime elli kişi gelsin, ama anlayan gelsin. Bana çekirdek yiyen teyzeler gelmesin.

Erkin Koray'ın 1974'te Nazilli'de verdiği bir konserin kayıtları elden ele dolaşıyor. Bir şarkı neredeyse yirmi dakika sürüyor, avangard ve gürültülü bir doğaçlama akıp gidiyor. Sence kim gitmiş olabilir o konsere, 1974'te, Nazilli'de?

Yakup: Ben, beni anlayan insanların beni dinlemesi daha hoşuma gider, hayatım böyle geçecekse daha mutlu olurum diyebiliyorum. Ben müzik yaparken gerçekten bir şeyler anlatmak istiyorum, bu müziği satayım da konserlere çıkayım, cebim para dolsun demiyorum, öyle yaşayamam. Ben insanlara bir şey vermek istiyorum. Bunu alamayan insanlar benim konserime gelmiş, gelmemiş, benim için farketmeyecek.

Reha: Bizim müziğimizden daha az anlayan ya da anlamayan bir kitle de olabilir. Ben isterim ki herkes zamanı geldiğinde ondan anlasın. Keşke herkes aynı seviyeye gelebilse.

Yakup'un yeni albümünün genç bir müzik dinleyicisine verebileceği şey ne?

Yakup: Replikas gibi birkaç iyi grup bir yana, Türkiye'de çok az kişi güncel anlamda rock müzik yapıyor. Şu anda dünya üzerinde yapılan müzik tarzları arasında bizim albümümüz bir yer edinebilir. Yaptığım sanatın güncel olması, benim için önemli bir nokta. Rock müziği değişik tonlara gidiyor, kalıplaşmalardan çıkıyor, her an her noktaya gidebiliyor müzik. Ben ilk önce güzel bir müzik yapmayı düşünüyorum, rock yapmayı düşünmüyorum.

Bu albüm ne kadar zamanın ürünü?

Yakup: "Bilmece" hariç, şarkılar bir ay içerisinde yazılıp yirmi günde kaydedildi.

Hızlı mı yazıyorsun?

Yakup: İstediğim zaman, evet. Caz eğitiminin avantajlarından biri bu. Müziği tanıyorum, kafamda duyduğumu aletime yansıtmak zor bir şey değil benim için. Bunun için eğitim gördüm.

Ya sözler?

Yakup: Söz iğrenç bir olay! "Tiskiniyorum". Kapadım kendimi, alkol, tütün, pipo, ne bulduysam son seviyeye vurdu, allah ne verdiyse girdim, nefret ede ede yazdım. Sonuçtan memnunum ama. Bazılarını hissediyordum, "Paran Yok", "Politika" gibi şarkılarda "güzel bir konu yakaladım, bok etmemem gerek" diyordum.

Sen İsrail doğumlusun, değil mi?

Yakup: İsrail'de doğdum, doğduğum gibi de İstanbul'a geldim. Ailem İstanbullu. İsrail'i denemek istemişler, ama orada da pek bir şey bulamamışlar. Eş dost akraba burada, hayat burada, döndüler. O bir-iki senelik macerada pörtledim ben.

O kültürden bir şey aldığını düşünüyor musun?

Yakup: Saçım kıvırcık işte. *(gülüyor)* Hiçbir şey almadım.

Marx'tan Freud'a, Bob Dylan'dan Lou Reed'e, Yahudiler arasında dünyanın gidişatını değiştiren büyük muhalifler, düşünürler, sanatçılar, bilimciler çıktı. Bu bir yana, ama aynı zamanda senin doğduğun ve gitmeyi tercih ettiğin iki ülkenin, İsrail ve Amerika'nın ortaklaşa büyüttüğü askerî-sınaî kompleks de dünyayı mahvediyor...

Yakup: Katılmıyorum. Mahvediyor demek yanlış. Dünyaya büyük teknolojik katkılar yapan bir milletin bir anda üzerinin çizilmesi bence yanlış.

Ceki: Bence de Amerika'yla İsrail dünyayı mahvediyorlar, ama bunu yapanların da dini imanı para, petrol, enerji kaynakları.

Yakup: Düşünelim ki Türkiye dünyanın en gelişmiş ülkesi, AKP de dünyayı mahvediyor. Ben bunu görmek istemezdim.

Türkiye devlet olarak da, bütün iktidar adayı partileriyle de emperyalist arzuları olan, o askerî-sınaî kompleksin hem müttefiki, hem rakibi olarak çalışan bir ülke zaten...

Yakup: Devletle millet ayrı şeyler. Başta olan güç illâ ki dünyayı mahvedecek. Biz de seyredeceğiz.

Elbette İsrail'de de, Amerika'da da hükümetlerinin politikalarına muhalif olan büyük bir kitle var, zaten onlardan yana konuşuyoruz...

Yakup: Genelde evet, o taraftayız, ama ben sadece biraz daha objektif bakıyorum. Şu ana kadar yapılanların bir anda çizilmesine de gönlüm elvermiyor. Dünyaya çok büyük katkıları var, yaşam tarzımızdan giydiğimiz elbiselere kadar.

Elbiselerimizi de herhalde onlara borçlu değiliz, ama Amerika'nın özgürlükçü geleneğini, toplumsal mücadeleye katkılarını da yadsıyamayız...

Yakup: Bizim milletimiz isyan edemeyen bir millet. Oradaki bakkal bile kendi haklarını savunan bir insan. Orada insan hakları çok oturmuş, insanlar fikirlerini dile getirmekten korkmuyorlar.

Sana "Politika" şarkısını yazdıran ne oldu?

Yakup: Gazeteyi açıp da Recep Tayyip Erdoğan'ın Selânik'te Atatürk'ün defterinden sayfa yırttığını okuduğum gün bu şarkıyı yazmam gerektiğini anladım. Bu ülkeyi seven bütün müzisyenlerin bu konularda düşüncelerini dile getirmesi gerekir.

Sana bunu yazdıran Atatürk sevgisi mi, yoksa bir politikacının cüretkârlığı mı?

Yakup: Laikliği getiren insanın defterinin yırtılması da olaya değişik bir boyut katıyor gibi. Olay Atatürk değil ki, Atatürk'ün yaptıkları, anlatmak istedikleri.

Cumhuriyet mitinglerine pek çok müzisyen katıldı, onları görünce ne düşündün?

Yakup: İstediğim ortamı ilk defa gördüm: Birlikte hareket etmek, bunu sadece sözde bırakmamak, fiziksel olarak, protesto halinde göstermek...

Gayet milliyetçi, darbe destekçisi bir hava da yok muydu o mitinglerde?

Yakup: Oradaki insanların suratında çok fazla medeniyet belirtisi vardı. Bir nefret ve savaşçı ruh yoktu orada bir kere, barışçı bir protesto vardı. "Biz gelişmek istiyoruz, modern bir Türkiye istiyoruz" diyordu insanlar. Tabii o sıralarda albüm-

Plak şirketlerinin çözümleri sonucunda müzisyenlere getirisi daha az olan bir sisteme doğru akıyoruz. Müzisyenleri kurtaracak bir çözümü müzisyenler yaratacak.

le çok uğraşıyordum, çok ayrıntı da bilemiyorum.

"Sonunda" şarkında kadınlarla ilgili sözler var. Niye böyle bir söz söyleme gereğini hissettin?

Yakup: Sözler aslında gizli kapaklı, ama kabaca şunu söylüyor: İlk önce Adem yaratıldı, sonra onun kaburgasından Havva. Dünya erkekler tarafından domine edildi. Ben de şarkıda soruyorum, ilk önce Havva olsaydı nasıl olurdu diye. Amerika'dan, Irak'tan falan bahsediyoruz, ama ilk önce erkeklerden bahsedelim, bunu erkekler yapıyor.

Şarkıların sözlerini, müziğini, düzenlemesini yapan, vokali, gitarı üstlenen Yakup'un grubunun adı niye Yakup? Niye tek tabanca değilsin?

Yakup: Eyvah abi, yapma ya! Niye kimse Bon Jovi'ye böyle bir soru sormuyor ki?

Çağdaş: Yakup grubunun merkezinde, bu müziklerin, grubun ruhunun çıktığı bir insan var. Onun dışındaki üç insanın beraber müzik yapmaya başlama noktası da bu insan.

Yakup: Yakup bir araba markası da, saat markası da olabilir, bir grup ismi de olabilir.

Bunların hepsi olabilir, ama senin önadın da Yakup olduğu için soruyoruz...

Yakup: Belki ben tarikatımı kurmaya çalışıyorum, allah allah! *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Merve Erol***

ÖSS

YAZ ÖZEL

SAYISAL

1. İngiltere'de ve Avrupa'da haftalarca 1 numarada **kaldı, ABD'de 3'e kadar yükseldi.** 1970 yazını simgeleyen **bu yaz şarkısı hangisidir?**
a) In The Summertime (Mungo Jerry)
b) Summer In The City (The Lovin' Spoonful)
c) Hot Summer Day (It's A Beautiful Day)
d) Sunshine Day (Osibisa)

2. 1935 tarihli "Porgy and Bess" **müzikalinde yer alan** George Gershwin şarkısı **"Summertime", Beatles'ın "Yesterday"iyle beraber popüler müzik tarihinin en çok yorumlanan eseridir. O günden bugüne** tahminen kaç kez el atılmıştır **bu şarkıya?**
a) 400 b) 1200 c) 900 d) 2600

3. Kulakları çınlasın, bizim radyolardan birinde bir DJ kızımız "her yıl düzenlenen geleneksel Woodstock festivalinde..." **diye bir laf etmişti birkaç sene evvel. 1969 yazına ve dünya tarihine damgasını vuran Woodstock festivali** bugüne kadar kaç kez **düzenlendi?**
a) 1 b) 2 c) 3 d) 4

4. 16-18 Temmuz '67'de California'da düzenlenen Monterey Pop, bugün bildiğimiz anlamdaki yazlık rock festivallerinin ilki **olma payesini taşıyor. 28-29 Temmuz '07'de 40. yılı vesilesiyle tekrar edilecek festival, Simon & Garfunkel'dan Ravi Shankar'a, Hugh Masakela'ya uzanan zengin kadrosuyla 1967'de** kaç kişiyi **ağırlamıştı?**
a) 30 bin b) 200 bin c) 120 bin d) 300 bin

5. Hippilerin San Fransisco'da Haight-Ashbury **mahallesini kuşatması ve Monterey Pop Festivali sayesinde karşı kültür hareketi, 1967 yazında şahikasına ulaştı... İlk "aşk yazı" altın harflerle yazıldı kültür tarihine... Peki** ikinci aşk yazı **nasıl ve ne zaman cereyan etti?**
a) "Lambada" vesilesiyle 1989 yazında
b) Acid House ve Madchester vesilesiyle 1988 yazında
c) Ibiza partileri vesilesiyle 1990 yazında
d) Donna Summer vesilesiyle 1977 yazında

6. "Bir beste yaptım, tam bir yaz hiti / Ama yaz bir türlü gelmek bilmedi / Temmuz boyunca kar dinmedi / Milletin öfkesi burnunda / Kimsede dans edecek hal yok / Aptal gibi kalakaldım elimde / Günlük güneşlik melodimle". Kim söylüyor bu "Le Tube de l'été" **şarkısını?**
a) Mickey 3D b) Tahiti 80 c) P18 d) Ludwig von 88

7. Hangisi bir Pink Floyd şarkısıdır?
a) Summer '68 b) Summer Of '69 c) Summer Of '42 d) Summer '77

8. Adlarında yaz, güneş, plaj, sörf **geçen kaç Beach Boys şarkısı var?**
a) 9 b) 21 c) 14 d) 26

9. 1996 yazının 41. gününde **kurulan Sum 41'in** son albümü **hangisidir?**
a) Half hour of power b) Underclass hero c) All killer no filler d) Chuck

10. Hangi grubun "Summer" **isimli bir şarkısı var?**
a) Apartment 26 b) 28 Days c) 36 Crazyfists d) 38 Special

SÖZEL

1. The Lovin' Spoonful'un ünlü şarkısı **"Summer In The City"yi aşağıdakilerden hangisi** cover'lamadı?
a) B. B. King b) Quincy Jones c) Joe Cocker d) Shaggy

2. Zerrin Özer'in yorumladığı **bir Bora Ayanoğlu klasiği olan "O Yaz"ın sözleri** hangi şairin **dizelerinden alıntılar içermektedir?**
a) Orhan Veli Kanık b) Ahmet Hamdi Tanpınar
c) Faruk Nafiz Çamlıbel d) Sabahattin Kudret Aksal

3. "Geldi çattı veda vakti / Yazla birlikte / Sevgilim, ahdım olsun / Bütün aşkımı göndereceğim sana / Her allahın günü / Bir öpücükle mühürlediğim mektupla..." Tıpkı "Eylülde Gel" **gibi yaz tatiliyle mola alan bir aşk hikâyesinin anlatıldığı** "Sealed With A Kiss" **ilk kez kimin yorumuyla hit olmuştur?**
a) Bobby Vinton b) Jason Donovan c) Brian Hyland d) Bobby Vee

4. Rock tarihinde, '60'lı yıllarda sörflü, bikinili kumsallarda yumuşak ve romantik **yaz hitleriyle nam salan gruplar** "sunshine pop" **kategorisinde değerlendiriliyor... Aşağıdakilerden hangisi bir sunshine pop grubu** değildir?
a) Harpers Bizarre b) The Association
c) Yellow Balloon d) Blue Cheer

5. Aşağıdaki yaz şarkılarının hangisinin sözleri Deniz Gezmiş ve Yılmaz Güney'e **örtük gönderme içermektedir?**
a) Deniz Kokusu (Bülent Ortaçgil)
b) Güneye Giderken (Bulutsuzluk Özlemi)
c) Hadi Güneye (Nazan Öncel)
d) Bodrum (Mazhar Fuat Özkan)

6. Kimin "Summer Rain" **isimli bir parçası yok?**
a) U2 b) Belinda Carlisle c) Placebo d) Alphaville

7. "Glastonbury" filmi, Ingiltere'nin en eski yaz festivali **Glastonbury'nin 1970'ten 2005'e uzanan tarihçesini belgeliyor. Bu yıl If! İstanbul'da gösterilen bu filmi** kim yönetti?
a) Julien Temple b) Ken Loach c) Peter Greenaway d) Danny Boyle

8. "Yaz mevsimidir aşka heveslendi bu gönlüm / Ney çengi kopuz mey ile beslendi bu gönlüm / Artık susamaz bir kere seslendi bu gönlüm": Erol Sayan'ın sultâni yegâh **makamındaki bu bestesinin** güftesi **kime aittir?**
a) Hikmet Münir Ebcioğlu b) Bekir Sıtkı Erdoğan
c) Enis Behiç Koryürek d) Mustafa Nafiz Irmak

9. "Sea, Sex & Sun" **kimin şarkısıdır?**
a) Beck b) David Bowie c) Serge Gainsbourg d) Prince

10. "Artık ne kalem ne kitap / Ne de hocaların pis bakışları / Okul yaz tatiline girdi / Havaya uçuverdi." Kim söylüyor **bu güzelim** "School Out" **şarkısını?**
a) AC/DC b) Alice Cooper c) Black Sabbath d) Sweet

saysal 5

sözel 7

saysal 4

saysal 9

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.a, 2.d, 3.c, 4.b, 5.b, 6.a, 7.a, 8.d, 9.b, 10.a Sözel: 1.d, 2.b, 3.c, 4.d, 5.c, 6.c, 7.a, 8.b, 9.c, 10.b

[Zuco 103]

Soldan sağa Zuco 103: Lilian Vieira, Stefan Kruger, Stefan Schmid

Hollanda kökenli Brazil elektro üçlüsü Zuco 103, beş yıllık bir aradan sonra yine İstanbul'a uğradı, Shaman World Music Days kapsamında, mayıs ayında Garaj İstanbul'da sahne aldı. Konser öncesi kendilerine teybimizi uzattık, aradan geçen beş yıl boyunca giderek serpilen müzikleri hakkında son malûmatları aldık. Brezilya efsanesi Elis Regina'nın hatırasından reggae dub üstadı Lee "Scratch" Perry ile yaptıkları çalışmalara, müzik aleminde kendi değerlerine bağlı kalmanın zorluklarından sahne tecrübelerine uzandı sohbetimiz...

BAHİA MON AMOUR

Sizlerle yaklaşık beş yıl önce, "Tales Of High Fever" albümü zamanında konuşmuştuk. O zamandan bugüne sadece bir albüm yayınladınız. Prodüksiyon sizin için ikinci planda mı kalıyor?
Stefan Schmid: Albüm bazında çok da üretken olduğumuz söylenemez, doğru. Arada sadece "Whaa!" adlı bir albüm yayınladık. Bunun nedeni, hayatımızı konser vererek kazanıyor olmamız.
Aradan geçen zaman içinde sahne üzerinde müziğiniz nasıl bir gelişim gösterdi?
Stefan: Artık birbirimizi o kadar iyi tanıyoruz ki, bu rahatlık şarkıların icrasında istediğimiz gibi doğaçlama yapmamıza olanak sağlıyor. Çaldığımız mekâna göre de işler değişebiliyor. Örneğin geçenlerde Amsterdam'da Bimhuis adlı önemli bir caz kulübünde konser verdik, şarkılarımızı her zamankinden daha caza yakın bir şekilde çaldık. Konserin tamamı doğaçlamaydı desem yalan olmaz. Bunun yanında, kalabalık konserlerde dinleyiciler daha çok dansa eğilimli oldukları için popa yakın, dans ağırlıklı bir icra çıkıyor ortaya.
Lilian Vieira: Gruptaki bir başka yenilik de, sahnede artık DJ yerine bir gitarist olması. Zaman içinde gitarla çalınması gereken o kadar şarkı birikti ki, gruba bir gitarist dahil etmek kaçınılmaz oldu. Aslına bakarsanız, en güzeli hem gitarist hem de DJ'in sahnede olması, ama maddî nedenlerle böyle bir seçim yapmak zorunda kaldık. En nihayetinde, küçük bir turne minibüsüne sığışmak zorunda olan mütevazı bir grubuz hâlâ.
Gittikçe daha çok aranılan, yoğun talep alan bir konser grubu olduğunuz söyleniyor...
Stefan: Elektronik müziğin yaygınlaşmasıyla beraber DJ'ler çok ön plana geçtiler. İki DJ ayarlayıp bir etkinlik düzenlemek sıklıkla karşılaşılan bir durum oldu. Ama şimdi yavaş yavaş suların durulmasıyla, elektronik müzikle akustik müziğin iç içe geçmesiyle canlı müzik icrası yine altın günlerine dönüyor. Ama bu noktada da sıkı canlı müzik yapan konser gruplarına kolayca rastlamak mümkün değil. İşte bu durum Zuco olarak bizim lehimize işliyor. Aranılan, üstelik pahalı sayılabilecek bir grubuz, ama aldığımız paranın da hakkını veriyoruz.

Birbirine uzakmış gibi duran unsurlardan yola çıkarak yeni ya da daha doğru bir ifadeyle taze bir müziğe ulaşmak: Müzik yaparken aradığımız şey bu.

Grubun görsel yanı sanki biraz ikinci planda kalıyor gibi. Ne düşünüyorsunuz?
Stefan: İşin görsel yanının iki boyutu var. Biri sahnede canlı çalarken görsel malzeme kullanmak, öbürü de şarkılara video-klip çekmek. Sahnede çalarken aynı zamanda görsel efektler kullanmak her zaman aklımızda olan bir şey, ama gerçekleştirmesi aynı derecede kolay değil. Dikkat ettiyseniz, albüm kapaklarımızda görsel olarak bir süreklilik, grafik olarak belirli bir anlayış var. Bu yaklaşımı sahneye taşımak çok hoşumuza giderdi, ama her zaman olduğu gibi parasızlık bu düşümüzü gerçekleştirmemizi engelliyor. Video-klipler ise başka bir hikâye. "Treasure"a klip çekmiştik. "Whaa!" albümünden iki şarkıya da klip çektik, hiç de fena olmadı. Bu şarkılardan biri "Futebol"du. Daha önceden üzerinde çalıştığımız bir şarkıyı dünya kupası için "Futebol" adıyla düzenledik ve single olarak yayınladık.
Lilian: Brezilya ya da Hollanda dünya kupasını kazansaydı çok büyük hit olacaktı şarkı, ama maalesef kazanamadılar. *(gülüyor)*
Müziğiniz filmlere ya da farklı türde görsel malzemeye çok uygun...
Stefan: Doğrudan doğruya bir film müziği yapmadık açıkçası. Ama şarkılarımız çeşitli yerlerde kullanıldı. Bir şarkımızın "Biri Bizi Gözetliyor"un Brezilya versiyonunda kullanıldığını duyduk. Başka bir şarkımızı da "Six Feet Under" adlı Amerikan dizisinde kullanmışlar. Bizim müziğimiz cenaze

42→

müziğine benziyor mu allah aşkına? *(gülüyor)*

Brezilya kökenli bir müzik yapmakla birlikte, ilk konuşmamızda henüz Brezilya'ya gitmemiştiniz. Arada geçen zamanda orada da konserler verdiğinizi duyduk. Müziğinizi anavatanında dinleyicilerle buluşturmak nasıl bir deneyimdi?

Lilian Vieira: Oraya üç defa turneye gittik ve her seferinde çok mutlu ayrıldık. Başlangıçta biraz tuhaftı. Bir Alman, bir Hollandalı ve bir Brezilyalıdan oluşan bir grup sahneye çıkıp da elektronik müzik unsurlarıyla bezenmiş, bossa-nova'dan bozma bir müzik çalmaya başlayınca, ister istemez biraz tereciye tere satma durumu ortaya çıkıyor. Konser başladığında dinleyicilerde "bu nedir yahu?" gibi bir tepki oluştu. Sonra ben çıkıp şarkı söylemeye ve Brezilya ritmleriyle kıvırmaya başlayınca insanlar havaya girdiler ve onlar da dans etmeye başladılar. Aslına bakarsanız, Brezilyalılar son derece açık fikirli insanlardır. Ama kendi kültürleri, kendi değerleri söz konusu olunca gururları devreye giriyor ve her zamankinden daha tutucu olabiliyorlar. Neyse ki biz bu durumu kırmakta pek zorlanmadık.

Brezilya'da elektronik unsurlarla bezenmiş, bossa nova'dan bozma bir müzik çalmaya başlayınca, tereciye tere satma durumu oluyor. Neyse ki Brezilya ritmleri var.

Stefan: Ne de olsa Brezilya müziğinin kendisi melez bir müzik. Bu nedenle, müziğimizde hip-hop ya da house tınıları olsa da, Brezilya ritmleri işin içine girdiğinde dinleyiciler bir süre sonra bağlantı kurabildiler bizim müziğimizle. Lilian'ın Portekizce söylemesi ve altyapıda bolca bossa-nova ritimleri kullanmamızın dışında hayli melez bir müziğimiz var, bu da Brezilya'da halen underground olarak nitelendirilebilecek sınırlı bir takipçi kitlemiz olmasına yol açıyor.

Geçen konuşmamızda Elis Regina'ya gelmemişti sıra, bir şarkıcı olarak nasıl buluyorsunuz kendisini?

Lilian: Aaaa, Elis bir tanedir. Brezilya'nın sesi diyebileceğimiz biri varsa, o da Elis Regina'dır. O kadar büyük bir etki bırakmıştır ki Brezilya halkı üzerinde. Öldüğü gün nerede olduğumu bugün gibi hatırlıyorum, eminim o ânı yaşayan her Brezilyalı da hatırlıyordur. 1982'nin ocak ayıydı, okula gitmek için otobüs bekliyordum. Durağın hemen arkasında bir bar vardı. Radyo "Elis Regina'yı kaybettik" diye anons yapınca ortalık buz kesti, sonra herkes hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Şarkılarınızın hatırı sayılır bir kısmına başka müzisyenler tarafından remiksler yapıldı, hatta sadece remikslerden oluşan albümler de yayınlandı. Bu çalışmalar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Stefan: Başka sanatçıların bizim şarkılarımızdan yola çıkarak farklı şeyler yapması çok hoşumuza gidiyor. Sadece remikslerden oluşan "The Other Side Of Outro Lado" ile bazı şarkılarımızın canlı kayıtlarıyla farklı remikslerini içeren "One Down One Up" adlı iki CD çıkardık. Genelde şarkılarımıza güzel remiksler yapıldığını düşünüyoruz.

Lilian: Bazen remikslerde sesimi Mickey Mouse'a benzetiyorum, remiks yapanlar çok acımasız olabiliyor. *(gülüyor)*

Gilles Peterson, Thievery Corporation, Funky Lowlives gibi CD'leri müzik dükkânlarında sizinkilerin yanında yer alan müzisyenler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Stefan: Gilles'le tanışma fırsatımız oldu, birkaç defa muhabbet ettik. Çok hoş bir insan, müzik zevki de çok gelişmiş. Geçtiğimiz yıl arka arkaya Brezilya müziğinin klasiklerini toparlayan iki tane çift CD yayınladı. Tabii bu albümler daha çok Brezilya müziğine aşina olmayanların bir nevi başlangıç yapmalarını sağlamaya yönelik çalışmalardı. Bu nedenle bilinen bossa-nova örnekleri yer alıyordu çoğunlukla, bizim dolaştığımız sulara dair pek örnek yoktu. Ama Brezilya müziği de o kadar geniş ve zengin bir alan ki, üç beş CD'yle hakkını vermek olanaksız. Sonuçta Gilles'ın yaptığı toplamalar bu müziğin yabancıları için çok değerli. Funky Lowlives ise yıllar önce "Fome Total" adlı şarkımıza nefis bir remiks yapmıştı, şarkıyı bayağı ağır bir dub haline getirmişlerdi. Kendilerinden uzun süredir ses seda çıkmıyor, umarım hâlâ prodüksiyon yapıyorlardır. Thievery Corporation'a gelince, onların da sound'unu çok başarılı buluyorum, zanaatkâr yönleri çok kuvvetli, her çalışmalarında pırıl pırıl bir sound var.

Şarkıların internet üzerinden mp3 formatında paylaşılması, bedava indirilip dinlenmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Stefan: Teknolojik gelişmenin önünde durmak imkânsız. Önümüzdeki on yıl içinde ne gibi gelişmeler olacağını hiçbirimiz bilmiyoruz. Ama müzik pazarının tümden değişeceğini söylemek çok da büyük bir kehanet sayılmaz. Kim bilir, belki de ilerde şarkı indirenler beş kuruş ödemeyecekler, ama indirdikleri şarkılarla birlikte bilgisayarlarına ya da i-Pod'larına reklamlar da gelecek. Bana kalırsa, bugün için işin iki temel boyutu var. Birincisi, insanların internet aracılığıyla şarkılara ulaşabilmesi sayesinde normalde şarkılarınızı dinlemeyecek bir kitleye ulaşma olanağı tanıması, ki bu bizim gibi kendine özgü müzik yapan gruplar için bulunmaz bir nimet. Ama işin bir de ikinci boyutu var ki, o da bu olanakların plak şirketlerini, hele hele bizim gibi gruplarla çalışan Crammed gibi mütevazı şirketleri maddî olarak iflasın eşiğine getirmesi. Açıkçası, bugünün koşullarıyla bu işin herkesi memnun edecek bir çözümü olduğunu sanmıyorum.

Biraz da şarkı yapma sürecinizden bahsedelim. Sahnede bir şarkıcı olarak hayli özgür hareket ediyormuş gibi görünüyorsunuz, şarkıcılığınız Zuco 103 şarkılarının yapım sürecine nasıl etki ediyor?

Lilian: Sahnede olabildiğince özgür davrandığım doğru, ama yine de sadece böyle algılanmak istemem. Her şeye rağmen, yani şarkılarımızdaki enstrümanlar çok çeşitli olsa da, şarkılarımızın trafiği oldukça karmaşık olsa da, belirli bir yapıya da sadık kalmaya çalışıyoruz. Stüdyoda şarkılar üzerine çalışırken de genelde saatlerce süren jam'ler yapıyoruz. Bu çalışmalar esnasında ben farklı melodi örnekleri sunuyorum arkadaşlarıma.

Söz yazmak için özel bir yönteminiz var mı?

Lilian: Sihirli bir formülüm yok. Çok okuyan bir insanım, ama şarkı sözlerinin okuduklarımla ilintili olduğunu da iddia edemem. Yalnız bir keresinde Bahia'yla ilgili bir şarkı yapmak istedik. Malûm, Bahia bölgesinin hem Brezilya müziğine, hem de bizim müziğimize büyük katkıları olmuştur. Bir nevi saygı duruşu olarak bir şarkı yapmak istedik. Ben de Bahia lehçesini biraz öğrenmek için bir sözlük edindim. Sözlükte karşıma çıkan deyimleri, halk deyişlerini kullanmaktı amacım. Neyse, sözleri yazdım, şarkıyı kaydettik, daha sonraları şarkıyı Bahia'lı bir arkadaşıma dinlettiğimde, sözlerden hiçbir şey anlamadığını söyledi bana. Kaş yapayım derken göz çıkarmışız. *(gülüyor)*

"Whaa!"da Afrika müziğinin motiflerine de yer verdiğinizi görüyoruz, özellikle de Etiyopya tınılarına. Bu fikir nereden aklınıza geldi?

Stefan: Zuco 103 olarak her zaman farklı müziklerin etkileşimine açık bir müzik yapmanın peşindeyiz. "Whaa!"da da "Duele Le Le" adlı bir şarkı var. Bu şarkıda Barselonalı Dani Macaco'yla işbirliği halindeydik. Sonradan Etiyopyalı bir müzisyenle nefesliler ekleyerek farklı bir versiyon yaptık, iki farklı sanatçının katkıları şaşırtıcı bir şekilde birbirleriyle örtüştü. Bizim de müzik yaparken aradığımız şey bu aslında: Birbirine uzakmış gibi duran unsurlardan yola çıkarak yeni ya da daha doğru bir ifadeyle taze bir müziğe ulaşmak.

"Whaa!" albümünde işbirliği yaptığınız başka ünlüler de var. Özellikle Lee "Scratch" Perry ile çalışmak ilginç bir deneyim olmalı.

Stefan: Öyle. Telefon edip kendisiyle çalışmak istediğimizi söyledik. O da konser için Amsterdam'a geldiğinde stüdyomuza uğradı. Hatta çalışmamız sona erince "yahu çocuklar, çok keyifli çalıştık, isterseniz yarın gene uğrayayım" dedi. Daha sonra kendisiyle Paris'te sahneye de çıktık. Çok güzeldi. Bossa-nova'nın önemli ustalarından Roberto Menescal ile çalışma fırsatı bulduğumuz için de çok mutluyuz. Menescal, Bossa-CucaNova adlı, bizimle benzer sularda yüzen bir grupta yer alan müzisyen bir arkadaşımızın babası, ona da bu arkadaşımız aracılığıyla ulaştık. Geçtiğimiz ay Brezilya'daydık, bir takım Brezilyalı müzisyenlerle çok sıkı kayıtlar yaptık. Bakarsınız, yeni Zuco 103 albümü ilk gerçek Brezilya müziği albümümüz olur. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

Zuco 103
Garaj İstanbul'da

→43

ROLL BARSELONA'DAN BİLDİRİYOR: **PRIMAVERA SOUND FESTİVALİ**

Eskilerden bir Mazhar Fuat Özkan şarkısı, "Why do you go to Barcelona / Why don't you come down here?" diye sorar. En kestirme cevap şu olabilir: Çünkü Primavera Sound burada değil, Barselona'da düzenleniyor. İşte üç buçuk günden zihnimize çakılı kalan hatıralar...

DURRUTİ'nin anarşİSTLERİ

Barselona güzel şehir. Pek karmaşık bir yapısı yok. Denizi (Akdeniz'i), girilmese de kuru plaj olarak kullanılabiliyor. Hızlı değil. Ama İstanbul'a benzetilebilecek yönleri var. Bir kere şehir müzikli. İstanbul gibi müzikli şehirlerden. Aslında galiba ne kadar müzikal çeşitlilik varsa, o kadar ses veriyor şehirler.

Barselona, 2007 yılının bahar, yaz aylarının en bereketli festivallerine evsahipliği yapıyor. Kıdemli ve mühim Sonar, Summercase ve yılın ilk büyük festivali Primavera Sound. Sonar, daha elektronik, ses-deneysel, avangard bir programa sahipken, Summercase ve Primavera birbirlerine paralel bir hat izliyor. Birine programlanamayan grup diğerinde arz-ı endam ediyor. Ve her iki müzik festivali de Barselona'nın güneydoğusundaki yeni park alanı Parc del Forum'da yapılıyor. Deniz kıyısında sert zemin, büyük bir alan. Metroyla veya otobüsle yakına bir yerlere düşüyorsunuz.

2001 yılından beri düzenlenen Primavera Sound'un ana sponsoru, şahane Katalan birası Estrella Damm. Bu sene, aylar öncesinden başlayan tanıtım kampanyasında rock tarihinin derinliklerinden üç fotoğraf/üç nesne kullanıldı: Pete Townshend'in 1964'te bir otel odasının tavanına çaktığı gitarı, genç Frank Zappa'nın bir TV şovundaki bisikleti ve Ramones'in Marsilya sahnesinde dumanlar çıkaran amplisi... Festival reklamı değil, sanat sergisi mübarek.

Festival aslında eklektik bir yapıya sahip. Kıdemli müzisyenlerle yeni indie gruplara kadar zengin bir programı var. Primavera hattında, ne seyredeceğinizden çok, ne seyretmeyebileceğinizi bilirsiniz. Estrella adına bir ana sahne mevcut. Bu sene, Britanya menşeli ve her sene seçilen bir küratörle kapsamı belirlenen festivallerin en ünlüsü All Tomorrow's Party (ATP) müzik festivali de Primavera'ya dahil oldu. Yedi sahneden bir ATP'ydi. Estrella haricindeki bir diğer ana sahne, İspanyol rock müzik dergisi Rockdelux'den ismini alan Rockdelux By Friday's Project. Daha çok yerel Katalan ve İspanyol gruplarına ayrılan Drome ve dans, DJ set, elektronik çizgi barındıran Vice sahneleri de diğer ikisi. Herzog & Meuron'un okyanus mavisi, yerçekiminin ve beylik bina kurgusunun dışında, ürkütücü, etkileyici bir oditoryum yapısı ise festivalin singer-songwriter geleneğindeki müzisyenlerini ağırlıyor.

Benim bu festivale kafayı takıp pasaportuma İspanya vizesi vurdurmamın iki sebebi var, ki izninizle ilkini sizinle paylaşmayacağım. İkincisine gelirsek... Geçen yıl ortalarından itibaren ortalıkta bir söylenti dolaşmaya başladı: Slint bir araya geliyor! Daha sonra bu "Slint sadece bir-iki konser için bir araya geliyor" oldu. Bazı gruplar kimileri için dağ deldiren bir sevda olabilir. Benim için de Slint böyle bir şey. İster kuşak çakışması deyin, ister müzikal beğeni. Ben de ne olduğunu bilmiyorum. Neden sevdiğinizin cevabını veremiyorsanız, galiba gerçekten seviyorsunuz. Festivalin ikinci günü olan 31 Mayıs'ta, saat 23:00'te malûm zaman geldi. Festivalin bir mühim noktası da şu: Grupların bir kısmının sadece tek bir kıymetli albümlerini baştan sona çalacak olmaları. Louisville/Kentucky'li grup Slint'in performansı, 1991 tarihli, rock'a bir nevi takla attıran, ikinci ve son albümleri "Spiderland". Math-rock ve post-rock'un temelinde yatan, birçok grubu etkileyen bir albüm. O yıllarda yirmilerinin başındaki bu insanlar şimdi kırklarına merdiven dayamış bir halde sahnedeler. Kestirmeden şunu söyleyebilirim: Slint, benim Beatles'ım. Bu konserle ilgili afakî şeyler yazamam. Müthiş bir konserdi. Brian McMahan artık uzunca sakallı. Dörtlü olarak sakin ve –aslında asıl konu da bu– ne yapmış olduklarının o zaman da, şimdi de gayet farkındalar. "Washer"ı, "Good Morning, Captain"i dünya gözüyle canlı seyretmek... Bir de, dolunay ne kadar yakışıyormuş meğerse... Bu yazı bitmez, bu ruh kabarmasıyla.

Clash'i izlemek insanı ölümsüz kılar, bir Clash elemanı görmek de ömrü çoğaltır. İyi, Kötü ve Kraliçe ağustosun 11'inde İstanbul'da. Kaçırmayın. Söylemedi demeyin.

Slint sonrası Estralla sahnesine doğru giderken büyük ekranlardan birinde Billy Corgan'ı tanır gibi oldum. Birçok kez dinlememe rağmen tek bir kaydını bile bulundurmadığım, bir kez olsun radyoda çalmadığım, kısacası pek de hazzetmediğim bu grubun yerinde sevdiğim herhangi bir grup bile olsa, Slint sonrası benim için zamanı yanlıştı.

Dünya gözüyle görmekten memnun olduğum bir diğer şahsiyet Paul Simonon. Clash'i izlemek belki insanı ölümsüz kılar, ama bir Clash elemanı görmek de ömrü çoğaltır. The Good, The Bad & The Queen 11 Ağustos'ta İstanbul'da olacak. Bence kaçırmayın ve söylemedi demeyin: Damon Albarn nev-i şahsına münhasır bir şahsiyet, müzikal dünyanın bence dahilerinden biri. Fela Kuti'nin davulcusu Tony Allen bir başka vaka. Ne kadar da sakin, ama müziği bir o kadar ilmek ilmek örüyor. Damon Albarn tüm konseri adeta Tony Allen'ın gözünün içine bakarak tamamladı. Piyanosunun başına geçtiğinde Allen'la bütün sahneyi kendilerine indirdiler. Simonon'un yaramaz bir ergen edasında punk maçoluğuyla Albarn'ın tevazuu birbirini tamamlıyordu. Hemen yanımızda babalarının omuzlarında, tüm konseri pür dikkat ve keyifle izleyen dört-beş yaşlarında iki kız çocuğu vardı. Onların bu memnuniyeti benim

Patti Smith

Melvins

Durutti Column

The Good, The Bad & The Queen

White Stripes

için konserin iyi olduğuna işarettir. Simonon'un piyano üzerinden arada bir uzanıp kafasına diktiği viski, fondaki görseller, şapka ve kılık-kıyafetlerle albümlerine paralel bir 19. yüzyıl Londra'sını poşulu bir rapper'la bugünkü göçmenler diyarına bağlayıp sahneye taşıdılar.

İlk günün mühim hadiselerinden biri de Melvins'di. Grunge'ın kült figürlerinden, Kurt Cobain'in gözdelerinden, avangardın ve punk'ın muteber şahsiyetlerinden gayet politik bir sahne izledik, 1993 tarihli "Houdini" albümüyle.

Rockdelux sahnesinde ise The White Stripes vardı. Meg ve Jack White tekrar bir aradalar. Kırmızı + siyah ve blues + ledzep. Hiç dinleyicilerle ilişkiye girmeyip mütemadiyen Jack'le kontakta bir Meg White. Ve hâlâ bizler için belirsiz ilişki formatı. Konserin bir yerinde Jack, Meg için "bu da benim ablam" dedi. Ablan kurban olsun sana. O malûm renklerin ve ışıkların içerisinde yaslandıkları de-stijl kurgusu, kimi zaman sahnenin müziği ezdiğini düşündürtmüyor değil.

Drone sahnesinde zamanın parlak ve çok iyi grubu, izledikten sonra da mükemmel olduklarını düşündüğüm Fransız ikili Justice vardı. Evet, yoğun bir din angajmanları var. Sahnedeki cihaz setlerinin önüne de yerleşmiş ışıklı koca bir haç. Iyi müzik. Heybetli müzik. Yerinizde durmanız mümkün değil. Yorgunluğunuza rağmen.

Kaç kült grup var, say derseniz, akla gelebilecek ilklerden biri The Fall olabilir. Festivalin üçüncü günü Mark Edward Smith hiç kendini tüketmeyen, kendini tekrar etmeyen, kendine ait punk'ını festivale yaydı.

Aynı sahnede Beirut, Orta ve Doğu Avrupa'yı Amerika aktarmalı olarak Batı Avrupa'ya taşıdı. Aslında her iki coğrafya için de ilginç olabilecek olan bu müzik, İstanbul'dan gelen bir dinleyici için pek de cazip değildi galiba.

Bir yarım saat sonra kendimizi ATP sahnesinde, Neil Young'dan hem isimlerini hem de nispeten müziklerini alan Band Of Horses'ı seyreder bulduk. Bu kadar fazla müzikle, sahneyle haşır neşir olunca, kimi gruplara burun kıvırabiliyorsunuz, zor beğeniyorsunuz.

2 Haziran, Primavera Sound'un en yüklü programı. Boş yok. Bu pazar günü Estrella Damm sahnesi epey Blondie ve Elastica imitasyonu olan The Long Blondes'la açıldı. Klasik bir NME grubu. Avustralyalı Architecture In Helsinki ise tam bir sahne grubu. Yerinde bir an olsun duramayan grubun kayıtlarında şimdiye dek farkına varmadığım bir punk ruhu ve edası var. İzleyiciyi galeyana getiriyorlar.

The Apples In The Stereo'yu da seyrettim, ama ne yalan söyleyeyim, şimdi hiçbir şey hatırlamıyorum. Oysa Durutti Column en fazla üzerimde etki bırakan konserlerden biri oldu. Şu sıralar 55'lerine dayanmış olan Vini Reilly, klavyeyle ve kendine ait o şahane gitar tekniğiyle unutulmaz konserlerimden birini hediye etti. Ee, bir de tabii, ismini İspanyol İç Savaşı'nda hayatî rol oynayan bir anarşist ve çetesinden alan bir grubu Barselona'da seyretmek fena isabet değil.

Pelican ve Isis gibi yeni akım metal grupları da festival dahilindeydi. Aslında metal demeye dilim varmıyor.

Montreal sound'un kaosunu barındıran cayır cayır gitar müziği...

Sonic Youth, Estrella sahnesinde iki saatin üzerinde çaldı. "Daydream Nation" özelindeki performanslarını yeni albümlerden de ilâvelerle büyüttüler. Festivalin en kalabalık konseriydi. Diğer bir kalabalık konser ise Patti Smith. Cover'lara yer verdiği son albümü "Twelve" ve eski parçalarla –mesela "Because The Night"la– bir konser grubu/müzisyeni olduğunu bir kez daha fikrimde sabitledi. Patti Smith İstanbul konseri, halen bu şehir için en iyi konserlerden biri olarak anılır. Barselona'da da farklı değil herhalde. Bu kadın tüm sahneyi bir alev topuna çeviriyor. En "adam sen de"ciyi bile politik bir figür haline getirebilecek bir enerjisi ve gücü var. Ve tabii ki "Smells Like Teen Spirit": "Twelve"in bence en iyi yorumu (kuşaktan dolayı daha mı yakın hissediyoruz acaba?), konserin de tepe noktalarından biriydi.

31 Mayıs'tan 3 Haziran'a, üç buçuk günde 130 konser. Her günün aksamüstü başlayıp yaklaşık 12 saat süren bir dizi. Akıl kârı mı? Evet. Müziği kayıttan dinlemekle canlı seyretmek arasında dağlar kadar fark var. Artık dijital formatın rahatça indirilip kopyalanabildiği bu çağda gruplar ve organizatörler sahnelere ağırlık veriyor. Biz de bu çağın imkânlarından epeydir sebepleniyoruz. Konser organizasyonları, plak şirketlerinden daha büyük olmaya başladı. Müziğin şanı yürüsün, her yolu bize çıkar.

Cem Sorguç

"Beyoğlu ve Kadıköy'ün en güzel dükkânları" kendisine özgü ve sıradışı yüzlerce görsel ayrıntı, kartlar, posterler, magnetler, rozetler, saatler, panolar, kitaplar, ayraçlar, çerçeveler, gerekli-gereksiz ıvır zıvırlar, ve gerçek sürprizlerle dolu...

LİMAN / BEYOĞLU
İstiklâl Cd. 140/96
Halep Pasajı
0212 252 50 39

LİMAN / KADIKÖY
Sakızgülü Sk. 19
Bahariye
0216 449 18 64

LİMAN YAPIMEVİ
Boğazkesen Cd.
Tomtom Kaptan Sk 6A
0212 252 36 83

Robert Plant

Antony

Bryan Ferry

14. İstanbul Caz Festivali

İstanbul son seksen yılın en sıcak yazını yaşarken, elbette en iyi ilacımız Açıkhava Tiyatrosu, İstanbul Caz Festivali. Bu sene 14'üncüsü düzenlenen festivalin ağır konukları var. Bir defa, Robert Plant, yıllar sonra hakkı olan bir grupla, The Strange Sensation'la, "Mighty Rearranger" gibi şahane bir albümün ardından arz-ı endam edecek, Mağrip havalarıyla dolu bir rock icra edecek *(4 Temmuz, Açıkhava)*. Daha önce de festivalde bir unutulmaz konser veren Bryan Ferry'nin repertuarında bu sefer ağırlıklı olarak "Dylanesque" şarkılar var *(5 Temmuz, Açıkhava)*. Wax Poetic'le değil, solo beklediğimiz Norah Jones da sakin, şırıl şırıl country/caz/blues'uyla bu senenin unutulmazları arasına girebilir. Jones'un hemen öncesinde, başlı başına bir konseri hak eden genç folkçulardan, şarkıyazarlarından M.Ward var *(1 Ağustos, Açıkhava)*. Sesi rahatsızlandığı için bazı konserlerini iptal etmek durumunda kalan Antony, grubu The Johnsons'la beraber, dört gözle beklediğimiz isimlerden. Sitesinde İstanbul'dan önce gerçekleştireceği Rusya konserinin iptal edilmediği yazıyor, inşallah İstanbul'u pas geçmek durumunda kalmaz da, büyülü sesinden ve şarkılarından mahrum kalmayız. Mazallah, ondan evvel sahne alacak olan José González'i de kaçırırız ki, öyle yumuşak klasik gitar, öyle duru şarkılar, öyle hassas Joy Division, Massive Attack cover'ları kolay bulunmaz. *(8 Temmuz, Şan Tiyatrosu)*. Spike Lee projesini, Terence Blanchard Quintet, Patti Austin gibi şarkıcılar eliyle, görüntüler eşliğinde, Lee filmlerinin müziklerini de ihmal etmeyelim *(17 Temmuz, Sepetçiler Kasrı)*. Son yılların rock'unun Japon kız/Batılı beyaz erkek kimyasının nadide hediyelerinden Blonde Redhead de kaçmazlar arasında *(3 Temmuz, İstanbul Modern)*. Başta yöneticisi olduğu Lincoln Center Orchestra'yla gelen Wynton Marsalis olmak üzere, Okay Temiz'den Bee Gees'in Robin Gibb'ine, Mike Mainieri'den Mike Stern'e, daha pek çok iyi konser İstanbul Caz Festivali'nde yerini alacak. Wynton Marsalis ve Joe Sample'ın Fransız Kültür Merkezi'nde söyleşilere katılacağını da hatırlatalım...

M.Ward

Blonde Redhead

Norah Jones

Masstival

Artık gelenekselleşmiş festivallerimizin arasına katılanlardan biri de Masstival. 14 ve 15 Temmuz'da, Maslak Parkorman'da düzenlenen festivalin kadrosu da gayet güçlü. İlk gece alternatif sahne, Pinhani gibi isimler dışında, metalseverlere ayrılmış: Pain Of Salvation, Skid Row'un eski solisti Sebastian Bach gibi isimler, festivalde neredeyse ayrı bir parantez açıyor. Ana sahnenin ilk gününde program Üçnoktabir, Sıfır Km gibi gruplarla başlayacak, Sum 41'ın pop-punk'ıyla devam edecek. 21:00'e doğru sahne alacak olan Avril Lavigne'nin kitlesi, herhalde müstakil bir konseri doldurmaya da yeterdi. Ama biz başka türlü bir sedanın hastasıyız: Punk agresifliğinde bir pop yaratan Sinead O'Connor, yeni albümü "Theology"nin ertesinde İstanbul'da olacak... Masstival'in ikinci gününde, alternatif sahnede Çilekeş, Turgut Berkes & Kara Kutu, The Climb gibi Türkiyeli isimler sahne alacak evvela. The Climb'la beraber Paatos, Riverside gibi progressive gruplar metal dinleyicisini tatmin edecektir. Gecenin sonunda bu sahnede Türkiye'nin chill-out ve house ortamlarına armağanı Portecho sahne alacak... İkinci gün ana sahneyi Malt ve Özge Fışkın açıyor. The Answer, The Who'lardan, Led Zeppelin'lerden ilham almış gencecik bir İrlandalı rock'n'roll grubu. Güneş düşmeye başladığında sahneyi daha önce de Türkiye'de güzel konserler veren Cake alacak, dansa meyilli rock'uyla şöyle bir serinlik yayacak. Cake'in ardından Tori Amos, geçen seferki şahane konserinin gazıyla, yeni albümü "American Doll Posse" hattında çeşitli alter-egolarını sergileyecek, albümdeki gibi. Festivalin son konuğu Lauryn Hill, Fugees'den başlayarak nasıl siyah popun medar-ı iftiharı olduğunu gösterecek...

Lauryn Hill

Tori Amos

Sinead O'Connor

Cake

21. İzmir Festivali

İzmir, Birinci Lig'de birden fazla takımla temsil edilmeyi de hak ediyor, iyi bir festivali de. Bu sene 21'incisi düzenlenen, haziran sonunda başlayan Uluslararası İzmir Festivali, dar kadroya rağmen, İzmirlilere güzel konserler vaat ediyor. Bee Gees'in Robin Gibb'i İstanbul'dan önce, 9 Temmuz'da Çeşme Açıkhava'da konaklıyor. 12 Temmuz'da, Efes Antik Tiyatro'da Mikis Theodorakis var. 14 Temmuz'daysa, Alaçatı Açıkhava'da Sergey Zhilin yönetimindeki Phonograph Big Band, 20. yüzyılın standartlarını senfonik caz tadında yorumlayacak...

46. Bursa Festivali

Kökleşmiş festival geleneğiyle Bursa, haziranda başlayan festivalini iki konserle temmuza taşıyor. İspanyol havalarını dünya pop ve rock sahnesine taşıyan, onlarca başarılı albümü ardında biriktiren Gypsy Kings, 4 Temmuz'da Bursa'da olacak. Fransız şanson alemine Cezayir'den sıcak bir nefes taşıyan, Türkiye'yle de göbek bağı sağlam duran Enrico Macias da 5 Temmuz'da Yeşil Bursa'yı şenlendirecek...

Gypsy Kings

KONSER

Shakira

Shakira'nın biletlerinin yeteri kadar satılmadığını duyuyor, hayretler içinde kalıyoruz. Halbuki, iyi bir pop konserinden beklenebilecek her şey onda fazlasıyla mevcut. Lübnan, Katalan, İtalyan, Amerikan kırması Kolombiyalı Shakira, zevkle dinlenebilecek pop parçalar üretmenin, dansın, sahne performansının hakkını vermenin yanısıra, sosyal bilinciyle, geldiği yeri bilmesiyle, ardında bıraktığı hayatı sürdürenler için hâlâ çalışıp didinmesiyle de kalbimizi fethediyor. Shakira, 9 Temmuz'da, 21:00'de, Kuruçeşme Arena'da sahne alacak...

Cesaria Evora

Cabo Verde adalarının kraliçeşi Cesaria Evora'yı İstanbul'da her sene görmek isteriz. Bu sene de seriyi bozmuyoruz,

kendisini 31 Temmuz'da, Harbiye Açıkhava Tiyatrosu'nda misafir ediyoruz. Portekiz fadolarının blues'la buluştuğu noktada okuyacağı morna'lar, sıcak bir yaz gecesi için biçilmiş kaftan.

Joe Satriani

Bir zamanlar gitar kahramanları el üstünde tutulurdu, bazısı gitti, bazısı kaldı yadigâr. Joe Satriani, kalanlardan, hâlâ en çok saygı duyulan gitarcılar arasında. Jeff Beck'lere, Page'lere özenerek daldığı gitarcılıkta epey bir hocalık tecrübesi olduğunu, hatta Steve Vai, Kirk Hammett gibi isimlerin onun tedrisatından geçtiğini söylemek önemli bir şey tabii, ama sonra boynuzlara kulağı geçirtmediğini de eklemek, kendi albümleriyle bir hiza belirlediğini vurgulamak lâzım. Gitar solosu işinin mahir ismi, gitarıyla İstanbul Arena'da 14 Temmuz gecesini başından sonuna götürmeye muktedir...

Buena Vista Social Club

Buena Vista Sosyal Kulüp ağır toplarını belki kaybetti ama, dört kişiyle de olsa dimdik ayakta. Manuel Galbán'ın gitarı, Jesús Ramos'un trombonu, Manuel Mirabal'ın trompeti, Cachaito Lopez'in bası zaten başlı başına heyecan verici bir ekip. Dörtlü, 3 Temmuz'da Bahçeşehir Üniversitesi'nin Beşiktaş kampüsünde...

Arena Konserleri

Soul, funk, pop, disko, rhthym&blues, caz... Geniş bir siyah müzik yelpazesi, bu ay İstanbul'a, Arena konser alanına akın ediyor. '70'lerin en etkili şarkıcılarından biri olan Dionne Warwick *(5 Temmuz)*, '70'lerde ürettiği funk'ı '80'lerin disko-pop'uyla ve hip-hop'uyla harmanlamayı bilen Chaka Khan *(19 Temmuz)*, "Shaft" gibi bir klasiğin ardından ürettiği işler bir yana, "South Park"taki Şef'e ses vermesiyle bir başka klasiğe daha imza atan Isaac Hayes *(30 Temmuz)*, soul ve diskonun en tertipli gruplarından Kool & The Gang *(31 Temmuz)*, herhalde 1980'lerde gelselerdi, yer yerinden oynardı. Bu hafif romantik, hafif nostaljik kafileye yine aynı mekânda gerçekleşecek 12 Temmuz tarihli Natalie Cole ve 13 Temmuz tarihli Julio Iglesias konserlerini de ekleyelim.

Chaka Khan

Isaac Hayes

Modern Talking

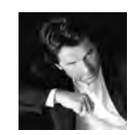

Vay anasını sayın seyirciler. Kim ardına bakmadan kaçar, kim soluğu orada alır, bilemeyiz ama, Modern Talking'in kadife sesi Thomas Anders, 28 Temmuz'da Parkorman'da.

Air

Fransız yeni kuşak elektro pop'un mimar-mühendis ikilisi Air, "Pocket Symphony" albümünün turnesi kapsamında, Lounge FM 102 girişimiyle, 24 Temmuz akşamı, Kuruçeşme Arena'da...

İNTERNET

Kimler geldi kimler geçti

Massive Attack'ın yastık savaşı, Cure'un "Killing An Arab"ı okuyuşu, Noir Désir'in futbolu, boylu boyunca bir Dylan konseri unutulur mu? Böyle kolektif hatıralar dışında, herkesin kendi unutulmazları da var elbette. ekolay.net'in doyurucu bir içerikle şekillenen müzik sayfalarının yeni hizmeti "Kimler geldi kimler geçti", İstanbul konser hatıratını derlemeye aday. 1974'ten, yani Woody Herman Jazz Band konserinden bugüne kadarki konserlerin altına hatıralarınızı girebilir, mevcutları okuyabilirsiniz. Dedikleri gibi: Belki, izini sürdüğünüz sarışın ya da tek konserde rastladığınız atletik çocuk da bir şeyler karalamıştır...

Iggy Pop, İstanbul

ATÖLYE

Özay Fecht tecrübesi

Ne iyi etti de Türkiye'ye kesin dönüş yaptı Özay Fecht. Şimdi deneyimlerinden, ustalığından faydalanma imkânımız var. Fecht, 13-14-15 Temmuz'da İstanbul'da, 3-4-5 Ağustos'ta Ayvalık Cunda'da, beden dilinden karakter yaratmaya, ses kullanımından mimiklere, kamera önünde oyunculuk dersleri veriyor. Katılım 12 kişiyle sınırlı, ayrıntılar www.sinematek.org/AtolyeKurs.htm adresinde...

KİTAP

'80'lerin grup müziği

1980'leri hep bir boşluk olarak biliriz, aslında öyle. Yine de, bu sayıda Gökalp Baykal'ın dediği gibi, alttan alta kaynayan bir alem olmasa, '90'ları nasıl görürdük? Ama '60'ların ve '70'lerin rock mirasından yoksun kaldığı da muhakkak '80'lerin. Münir Tireli, yeni kitabı "Türkiye'de Grup Müziği: 1980'ler"de literatürde boşluğu dolduracak bir işe girişiyor, bu yılların gruplarını, müzisyenlerini, tartışmalarını kâğıda döküyor. Hardal'lar, Mozaik'ler, Kramp'lar, Ra'lar, Akbaba'lar, Aqua'lar, Egzotik Band'ler, Whisky'ler gözümüzün önünden yeniden geçerken, "Türkçe rock olur mu" gibi tartışmalarla nasıl vakit kaybedildiğini de yeniden hatırlıyoruz. Gerçi, bugünün rock'unun bazı meselelerinin ipuçları da o zamanlarda yatıyor. Tireli'nin kitabı, rock kütüphanesine esaslı bir katkı...

SERGİ

Andreas Gursky

Bakmayın yandaki resmin ufaklığına, orijinalini değil evin duvarına, ancak fabrika duvarına asarız. Merceğini küresel kapitalizmin çelişkilerinin teşhirine, kendi tabiriyle "dünyanın envanterini" çıkarmaya adamış bir fotoğraf sanatçısı Gursky. "Gerçekliğin, ancak biri onu yarattığında yakalanabileceğine" inanan, ama sosyal gerçeklikle yüzleşmek için merkeze yönelmeyi düstur edinmiş bir fotoğrafçı. Toplu konutlar, borsa binaları, otoyollar, limanlar, süpermarketler, konserler, tarım alanları, endüstriyel tesisler, üçüncü dünyanın dokuma tezgâhları, çöplükler, takım adalar ve anonim insan yığınları... Hiperrealizmle gerçeküstücülük arasında duran, '80'lerin ortalarından beri çektiği ve dijital manipülasyonlarla dönüştürüp işlediği devasa ölçekte fotoğraflardan oluşan bir seçki 26 Ağustos'a dek İstanbul Modern'de izlenebilir.

JET REJİSÖR

Çetin İnanç

Cüneyt Arkın: Daha ne bekliyoruz?
Aytekin Akkaya: Ne istersen yapalım.
Cüneyt Arkın: Haksızlığa karşı savaş!

"Dünyayı Kurtaran Adam"dan

"Geleceği görmesini bilmişiz de, yaşadığımız günü görememişiz. İnsanın bazı olaylara aklı ermiyor; tabiat olayı gibi. Daha önce nasıl tutulan modalardan filmler çıkarttıysak 'Dünyayı Kurtaran Adam' da öyle çıktı. Yedi sekiz sene sonra birden absürd film, kült film, cart film, curt film diye millet konuşmaya başladı. O zamanlar tüm dünyayı 'Star Wars' modası kasıp kavurmaya başlamıştı. Japonu, Çinlisi, İtalyanı uzay işlerine girmiş, biz niye girmeyelim? Uzayda geçen bir kahramanlık öyküsü işte; uzay avantür..."

"Dünyayı Kurtaran Adam'ın yönetmeni" Çetin İnanç, on dokuz yılda çektiği yüz elliye yakın filmi anlatırken, çaktırmadan '60'ların başından '80'lerin ortalarına kadar Türk sinemasının –ve genel olarak hayatımızın– röntgenini çekiyor. "Jet rejisör", eğlenceli ve mütevazı üslûbuyla, bizleri "B sınıfı filmlerin" meşakkatli yollarında gezdiriyor. "Kült" addedilen bir yönetmenin kendi ağzından portresi...

Hazırlayan: Pınar Öğünç

ROLL Kitapları / Abdullah Sok. No: 9 Beyoğlu / İstanbul / Tel-Fax: 0212 251 87 67 expressroll@gmail.com

ROLL KİTAPLIĞI

Alain Weill Grafik Tasarım (YKY)
Alessandro Baricco Yarım Kalmış Bir Hayal (Can)
Baskın Oran Devlet Devlete Karşı (Bilgi)
Bülent Somay Bir Şeyler Eksik (Metis)
Chris Jenks Altkültür –Toplumsalın Parçalanışı (Ayrıntı)
James Baldwin Ne Zaman Gitti Tren (YKY)
Jelto Drenth Dünyanın Kökeni: Vajina (Agora)
Gilles Deleuze Kritik ve Klinik (Norgunk)
Ian Watt Romanın Yükselişi (Metis)
İlhami Algör Yalı Hanı ve Han Sakinleri (Everest)
Kate Evans Acayip Havalar (Açık Radyo)
Kurt Vonnegut Mezbaha No.5 (Dost)
Lawrence Ferlinghetti Şiirin O İnce Küllerini Toplayanlar (YKY)
Murathan Mungan Kullanılmış Biletler (Metis)
Münir Tireli Türkiye'de Grup Müziği: 1980'ler (Arkaplan)
Özge Baykan Konuşmayan Adam (Notos Kitap)
Pascal Boniface Futbol ve Küreselleşme (NTV)
Türker Armaner Tahta Saplı Bıçak (Metis)
Zeynep Direk Cinsiyetli Olmak (YKY)

"Ben bu çocukları bilirim"

İngiliz sosyolog Chris Jenks'in Türkçeye yeni çevrilen "Altkültürler" kitabı, çeşitli sosyoloji ekollerinin akademik mirasını tarihsel bir perspektifle eleştiriyor ve gençlik araştırmalarına dair de kullanışlı olabilecek bir yöntem tartışmasına girişiyor...

Birçok şekilde, Birmingham grubunun tamamen zengin, ayartıcı bir şekilde okumaya değer kanonu, bir dizi sınırlama ve odaklama alıştırması olarak görülebilir. Hem analitik hem de ampirik olan bu çalışmanın tümü, ara sıra, yazarların seçtikleri konulardan aldıkları bariz keyfi akılcılaştırırmış gibi duran bir meşrulaştırma gayreti ve hatırı sayılır bir şevkle yapıldı. Çok farklı tarzlarıyla, hem Parkson hem de Chicago Okulu, altkültür kavramını, normatif ve ana akımdan olmayan, aykırı, marjinalleşmiş, azınlık, sınıf, ırksal, suçlu, işsiz, "kaybeden" grupları kendi toplumsal çevreleri içinde incelemek için kullanmışken, Birmingham'dakiler için asıl parametreler "gençlik" ve çoğunlukla beyaz, erkek, işçi sınıfı gençliğiydi. Böyle bir dışlamacılığın ardındaki akıl yürütme şudur: Savaş sonrası İngiliz toplumu, hızlı ve istikrarsızlaştırıcı bir değişim durumu yaşamaktaydı ve bu değişim, iktidar ve denetimi sağlayan sistemler ve sınıf yapısını önemli derecede etkilemekteydi. Bu istikrarsızlığın fark edilen en duyarlı göstergesi, işçi sınıfı gençliği ve onun Clarke ve diğerlerinin ebeveyn kültürü diye betimlediği şeyle ilişkisiydi. Eğer gelecekteki analizler, imgeyle gerçekliği, yani ideolojik biçimle gerçek biçimi, son derece görsel, "görülmeye değer" olan aracılığıyla bağlamaya çalışırsa, o zaman, çağdaş iktidarın nasıl kurulduğuna dair daha yeni ve tarihsel olarak daha uygun bir kavrayış doğacaktı. Bu gençlik gruplarının had safhada görselliği son derece önemli kabul edildi; onlar, hem her biri kendi "görünüş"ü veya günün düzenine etki ettikleri için politik görüngü olarak ortaya çıkmışlardır. Hem Stuart Hall hem de Dick Hebdige, gençlik altkültürlerinden "gürültü" olarak bahsederler. Bu görünüşte yeni ve cisim bulmuş gürültü, işçi sınıfı kültürüyle, egemen kültürle ve kitle kültürüyle ilişkisi açısından ele alınacaktı. Savaş sonrası gençliği, ebeveynlerinin sınıf kültürüyle dayanışmacı olmayan birçok unsur sergiledi ve aslında ebeveynlerinin savaş sonrası özlemleri, bu değişim arzusu ve statükoyu kabul etme isteksizliğinde genellikle suç ortağıydı. Bu nedenle, gençlik, düzen karşıtı akımlar için bir araç haline geldi; ya da öyle görüldü. Gençlik, sadece bir sapma olmuş olabilir ve her zaman öyle olacaktır. Gençliğin bilinci ve öz bilinci, kültürel tahlilciler (ve medya) tarafından, tabakalaşma sistemlerine ve bir bütün olarak toplumsal yapıya ilişkin bir istikrarsızlık vektörü olarak benimsendi. Tüketim, yaşam tarzı, boş zaman ve kendini sunum örüntülerinde gençlik tarafından yapılan herhangi bir değişim, eski düzenin bir çöküşüne işaret edebilirdi. Böylece, belirli bir giyim biçimine olan ilgi, bir tekbiçimlilik ve denetim altında tutulma göstergesi değil, daha ziyade, mevcut düzene olumlu bir katılım göstergesiydi. Bu, Carnaby Caddesi ve Kings Yolu'nu işleten girişimcilerin kulaklarına müzik ve dönemin plak şirketlerini işleten nüfuzlu insanlar için de kârlı haberler olarak ulaşmış olmalı. Bu "gençlik", amaçsız bir asi değildi; bir tiksinme veya yabancılaşma yoktu; belki de, bu duyguları aşılamak için, 1968 Devrimi'nin başarısızlığı veya Ohio Kent Kampusu'ndaki ölümler gerekiyordu. Veya belki de, "gençlik", aydınlar sınıfının bir kanadının farklı, daha üst düzeydeki ve bir parça hayattan kopuk politik gündeminin iyimser ifadesiydi...

Yine de, "gençlik" ve "gençlik altkültürü", bir uzmanlık haline geldi; göstergelerin göstergebilimsel okumasında Barthes ve Eco'yu izlemeye davet edildik ve analizci ne kadar "çağdaş" olursa veya "çağı yakalarsa", devreye giren göstergelerin sözdağarı o kadar geniş olacaktı. "Ben bu çocukları bilirim..." ifadesi, medya (ve akademi) uzmanlığında açılış selâmı oldu. Burada, tersine çevrilmiş yeni bir elitizm biçimi var, fakat bakış açısındaki bu daralmanın ve odaklanmanın neden olduğu eğilim, şunu göstermeye başlıyordu:

"Gençlik kültürel gruplaşmalarındaki kızların rolüne dair çok az şey yazılmış görünüyor... Gençlik kültürlerine kadın katılımı, en iyi, birçok sosyolog tarafından muhalefet ve yaratıcılık üzerinden sınırları çizilen 'klasik' altkültür alanından uzaklaşarak anlaşılabilir. Kızlar, erkeklerin mesken tuttuklarından farklı kişisel alanlar talep eder. Bunlar da, onlara, tabir caizse, 'direniş' için farklı olanaklar sunar... (McRobbie ve Garber)"

Chris Jenks, "Altkültür –Toplumsalın Parçalanışı" (Ayrıntı)

SUZANNE VEGA

11 Eylül 11 fotoğraf

Altı yıllık aradan sonra çıkan yeni Suzanne Vega albümünün adı: "Beauty & Crime".

Web sitende okuduğumuz kadarıyla, "Beauty & Crime"ın tıpkı Lou Reed'in "Berlin"i gibi bir klasik olmasını amaçlamışsın. Yapmak istediğim albümü insanlara açıklamak için aklıma gelen en zeki cümle buydu. Sıradan bir folk albümünün ötesinde modern dokular, yaylılar ve orkestrasyon kullanarak kendimi esnetmek istedim. Albümün teması 11 Eylül sabahının New York'undaki 11 farklı fotoğrafla oluşuyor. Bunun New York'la ilgili bir klasiğe dönüşüp dönüşmeyeceğini zaman gösterecek, ama albümden memnunum. Daha önceki albümlerimden daha iyi olduğuna inanıyorum. Özellikle çıkış albümümü dinlemeye

katlanamıyorum artık. İronik değil mi? İnsanların beni tanıdığı ve sevdiği albüm, benim için pek bir şey ifade etmiyor artık.
"Ludlow Street", "Anniversary" gibi birkaç parça 11 Eylül saldırılarından kısa bir süre sonra ölen kardeşin Timothy ile ilgili.
11 Eylül, bir anlamda, onun hayatının çözülmesini sağladı. Alkolizm yüzünden öldü ve onun ölümünden sonra ben de sıkıcı iş sorunlarıyla uğraşmak durumunda kaldım. Plak ve menajerlik şirketimden ayrıldım, bu olup bitenler tam altı yıl sürdü.
Senin müzik dünyasındaki yükselişin bir mucize sayılabilir...
Elbette. Kimse benden bir pop yıldızı çıkacağına ihtimal vermez. Bütün pop yıldızları mini etek içinde dans eden, büstiyer içindeki memeleri hallice kadınlardır. O zamanlar fazla şairane ve soğuk olmakla itham edildim. Bu yeri hak etmek için de çok ter döktüm. Geçenlerde kocam ve kızımla Hawaii'ye tatile gittik. Güneşin altında otururken birden fark ettim ki, bu, 17 yıl içinde yaptığım ilk tatil. Belki de tatil yapmak için yaratılmış biri değilim. Şarkı yazarken kesinlikle daha mutluyum, ne kadar ıstırap çekersem çekeyim. Ve önümde yazacak birçok başka şarkı olduğuna inanıyorum.
(Independent, çev: Ogan Güner)

DUNCAN SHEIK

Hikâyenin B yüzü

Amerikalı şarkıyazarı, ekmeğini son dönemde müzikallerden çıkarırken, beş albümünden derlenmiş bir de antoloji yayınladı...

"Brighter/Later" adlı bir antolojik albümün yayınlandı. Şarkıları kendin mi seçtin?
Topluca seçtik. Plak şirketi daha çok single'lardan oluşan tek bir CD düşünüyordu. Bunu istemedim. "Barely Breathing", "She Runs Away", "Half-Life" gibi şarkıları çoğu insan duymuştu zaten. Ben hikâyenin öbür tarafını anlatmak istedim. İki CD'lik bir toplamada ısrar ettim.
Daha önce Morrissey, Depeche Mode, Radiohead ve tabii favorin Nick Drake gibi isimleri cover'lamıştın. Joni Mitchell'ın "Court and Spark" şarkısı nasıl oldu da bu toplamaya dahil oldu?
Aslında Björk, Seal gibi isimlerin de dahil olduğu bir Joni Mitchell tribute albümü için kaydetmiştim bu şarkıyı. Albüm suya düşünce, bu şarkıya bir yuva kazandırmanın iyi olacağına karar verdim.
Değişik bir alana sıçradın ve "Spring Awakening" müzikalini besteledin. Müzikal, Broadway dışı küçük bir sahneden Eugene O'Neill Tiyatrosu'na terfi etti. Nasıl gidiyor gösteriler?
Çok iyi. Lirikleri yazan Steven Sater, yönetmen Michael Mayer ve koreograf Bill T. Jones'la çalışmak da bir onur.
Bu müzikal, geçmişte şarkılarının yeterince anlaşılmadığını düşündüğün zamanların acısı telâfi etti mi?
Atlantic şirketinden ayrıldığımda, elimden geleni yapmama rağmen yeterince insana ulaşamadığımı düşünüyordum. Geçen gece tiyatroda insanlar arkası kesilmez bir şekilde oyunu alkışladıklarında, bunu geçmişe karşı bir ödeme kabul ettim.
Sağlam bir gay dinleyici kitlen olduğu gerçek. New York tiyatro sahnesinde daha fazla görünmenle gay kitlenin artışı arasında sence bir bağ var mı?
Her gece tiyatrodayım ve müzikali görmek için gelen gay'leri fark ediyorum. Ama bizimki dışındaki oyunları da sıkı takip eden bir gay kitlesi var. Bundan ben de nasibimi alıyorum sadece.
"Brighter/Later", şarkıyazarlığı kariyerinin sonu mu?
Kesinlikle değil. Sırada yeni bir müzikal ve bir de oyun müziği var. Ne tür müzik yaparsam yapayım, kalbimin derinliklerinde bir şarkıyazarı olarak kalacağım.
(Popmatters, Gaywired, çev: O.G.)

MARK RONSON

Kirli soul

Ünlülerin prodüktörü Mark Ronson, beraber çalıştığı isimlere şarkı söylettiği ikinci albümü "Version"da rock'ları funk'a, hiphop'a buluyor...

Yeni albümden ne bekleyebiliriz?
Aslında yeni bir albüm yapmayı planlamıyordum. Bir derleme için Radiohead cover'ı yapmamı istemişlerdi, yaparken çok eğlendik. Çok yol açıcı bir çalışmaydı, sevdiğim gitarlı şarkıları yeniden çalmak, onları yeniden yapılandırmak çok zevkliydi. Yaptığım iş, kabaca, rock şarkılarını benim piçleştirilmiş, kirli breakbeat-soul tarzıma doğru bükmek.
"Version"da kimlerin sesi var?
Aslında o kadar çok misafir sanatçı olmayacaktı, hiçbir şirkete bağlı olmadığım için masrafları da ben üstleniyordum. Ama yıl boyunca beraber çalıştığım isimler albüm kayıtlarına da katıldılar. Sonuçta, bir baktık ki albümde Lily Allen, Amy Winehouse, Robbie Williams var. Muhtemelen başkaları bu isimleri konuk etmek için bir ton para ödemek durumunda kalırlar.
Britney Spears "Toxic"in başına gelenlerden hoşlanır mı sence?
Bilmem. Şarkıları çok değiştirdim, şarkıları yazanlara başvurup izin almak durumunda kaldım. Herkes sonuçtan memnun görünüyordu.
Mark Ronson damgası basacağın şarkılara nasıl karar veriyorsun?
Aslında iyi şarkı olması yeter. Esas mesele, şarkıların beat ve nefesli ekseninde ilerleyecek olması. Bu albümde "Toxic" hariç hiçbir şarkının orijinalinde programlanmış bir ritm yoktu. Bir şarkıyı daha iyi bir "groove" edinsin diye cover'lamanın da alemi yok.
Zihnini nasıl açık tutabiliyorsun?
Başkaları ne dinlemeyi ister diye düşünmenin tersine, ben neyi nasıl dinlemek isterim diye düşünüyorum. Uzun süre DJ'lik yapmak yargıda bulunma yetimi epey gölgeledi, zihnimde hep başkalarının müzikleri döndü. Bir senedir DJ'liği bıraktım, işe yaradı. Amy Winehouse'la da kapanıp '60'ların pop gruplarına takılmış, dinlemek istediğimiz müziği yapmıştık. Şimdi albümünün ne kadar rağbet gördüğüne şahit olmak şaşırtıcı.
(British Hiphop, çev: Merve Erol)

OI VA VOI

Londralı Yidiş ruhu

Türkiye'de çok sevilen Londralı grup, kendi adını taşıyan üçüncü albümünü yayınladı... 3 Ağustos'ta Babylon-Alaçatı'dalar...

İlk albümünüzün basın tarafından tezahüratla karşılanmasını nasıl yorumlamıştınız?
Josh Breslaw: Birden bakıyorsunuz, gazetelerden, dergilerden albümün ne kadar iyi olduğunu okuyorsunuz. Perulu bir oğlan bugüne kadar hiçbir grubun bizimki kadar kendisini etkilemediğini söylemişti. Sınıfta, göçmenlik konusunu işlerken, bizim "Refugee" şarkımızı kullandığını söyleyen öğretmenlerden mektuplar aldık. Müziğimizin insanlara ulaştığını, bir yere değdiğini bilmek harika.
Son albümünüz "Oi Va Voi"u dinlemek için en uygun ortam sizce ne?
Bilmem... "Dissident" gibi bir şarkı ancak tek başına dinlenebilir, etrafta fazla kalabalık varsa ve yok olmak istiyorsan, kulaklıkları takacaksın ve müziğe bırakacaksın kendini... "Black Sheep" daha ziyade sabah şarkısı gibi, çalar saat olarak dinlenebilir. "Worry Line"sa yol şarkısı.
Sizi bir araya getiren ne?
Oi Va Voi, 1999 sonunda kuruldu. Hepimiz farklı gruplardan geliyorduk: funk, rock, hiphop, caz... Bu maceraya atılmaya karar verdiğimizde, bazılarımız daha önceden Rusya'ya gitmiş ve bu fantastik müziği keşfetmiştik. Kimimiz, henüz o kadar moda olmayan Balkan müziğini tanımıştık. Bizi birbirimize bağlayan, bu müziğe olan tutkumuz oldu. Hepimizin aileleri ya Doğu Avrupa'da ya da Ortadoğu'da. Dinî açıdan değil de, kültürel açıdan kısmen Yahudi olmanın anlamını tartışıyorduk aramızda. Londra'ya bir Yidiş ruhu vermek istiyorduk. Bütün grupların varlık nedeni blues çalmak, Amerikan müziği

yapmaktı. Bizse insanlara tuhaf gelen bu Doğu Avrupa kökenli sound'a takmıştık.
Siyaseten mi, toplumsal açıdan mı angaje bir grup olarak görürsünüz kendinizi?
Kesinlikle toplumsal açıdan. Grubun bir siyasî çizgisi yok, beş kişiyiz ve her zaman her konuda aynı fikirleri paylaşmıyoruz. Toplumsal açıdan bilinçli ve duyarlı olmaya çalışıyoruz. Göçmenlerin, mültecilerin sorunları bizim için çok önemli.
Electro dance, world music, trip hop... Albümünüzü hangi rafta görmek istersiniz?
Kesinlikle world music değil. Ne demek ki dünya müziği? "Başka yerden gelen müzik" mi? Çok muğlak, çok geniş... Elektro ya da trip hop da değiliz. En uygunu rock, pop. Ama kimse benimle aynı kanıda değil.
(Musiczine, çev: Siren İdemen)

K'NAAN

Mogadişu, şiir, diaspora

28 yaşındaki Somalili hiphop gezgini K'Naan ilk albümü "The Dusty Foot Philosopher"la savaşın ateşiyle kavrulan ülkesinin barış elçisi hâline geldi.

Londra'da Radyo 3'ün World Music ödülünü almak nasıl bir şey?
Elbette hoş bir şey. Ama sürpriz oldu. Neden World klasmanına girdiğimi anladım: Müziğimi kategorize etmekte zorlanıyorlar. Bazen şarkıcı-şarkıyazarı, bazen Afrika kategorisindeyim. Kanada'da yılın en iyi hiphop albümü ödülünü aldım. Aslında benim çizgim hepsi birden.
Sanatçı bir aileden geliyorsun...
Evet. Dedem Somali'nin en büyük şairlerinden Hacı Muhammed. Öldüğünde bayrakları yarıya indirip üç gün yas ilân ettiler. Halam Magool da Doğu Afrika'nın bütününde çok sevilen bir şarkıcıydı. Ama Somali'de büyük bir şarkıcı olmak önemli değildir, aynı zamanda halam gibi yaman bir şarkıyazarı olman beklenir. Bu yüzden Somali'ye "şairlerin vatanı" derler, hafızamız şiirler ve mesellerle yaşar.
Sürgün hayatı nasıl başladı?
1977'de içsavaş başladıktan sonra hayat bizim gibi aydın aileler için giderek zorlaştı. Ben daha kundaktayken babam ABD'ye sürgüne gitti. O zamanlar Somali yangın yeriydi. Sanki ateş evini sarmış ve kaçacak hiçbir yerin yok gibiydi. 11 yaşındayken milisler bizim çocuk çetesini kovaladı. Ben kaçtım, ama en iyi üç arkadaşımı öldürdüler. Gene o zamanlarda ağabeyim Liban, masum olduğu halde federal mahkeme binasını bombalamak suçundan tutuklandı. Onu halam Magool şöhretini kullanarak kurtardı. 1991'de, ABD konsolosluğu yıllar süren vize mücadelesinden sonra pasaportlarımızı damgaladı ve Mogadişu'daki büyük çatışma başlamadan önce havalanan son yolcu uçağını ailecek yakaladık.
Rap'le nasıl tanıştın?
Sürgüne gittikten sonra babam New York'ta taksi şoförü oldu. Bana oradan hiphop plakları göndermeye başladı. Hayatta dinlediğim ilk rap, Eric B. & Rakim'in "Paid In Full" plağıydı. Ayaklarımı yerden kesti. O zamanlar İngilizce bilmediğim için sözlerini anlamadım, ama duygusu aynen geçti. Rap'in bendeki köklerinin çok daha derin olduğunu düşünüyorum. Bizim oralarda adını hayata geçirmek zorundasındır. Adım "Kaynaan" Somali dilinde "gezgin" demek. Soyadım "Warsame" ise "barış getiren" anlamına geliyor. Yani bu benim kaderimde var.

Rap'in gangsterizmine neden karşısın?
Çünkü savaştan içinden geliyorum. İlk kurşunumu sekiz yaşında sıktım. Ama kimsenin canına kıymadım. Benim silahım, müziğim. Cesur bir adamın silaha ihtiyacı yoktur. Silahlanmak korkakların işidir.
(The Guardian, CBC, çev: Erdir Zat)

BAT FOR LASHES

I'm on fire

İkametgâh adresi Brighton-İngiltere olan Pakistan asıllı Natasha Khan'ın grubunun ilk albümü "Fur and Gold" geçen yıl çıktı.

Şarkı veya resim yaparken zihnin farklı mı işliyor?
Natasha Khan: Bir şekilde benzeşiyorlar. İkisinde de kompozisyon ve yapı var. Yazının başına oturduğumda zihnimde bir manzara ya da renkler beliriyor veya imgesel bir film karesi canlanıyor. Sanatsal işlerim genellikle zıtları ve aşırılıkları yan yana getirdiğim fotoğraf, resim kolajları ve illüstrasyonlardan oluşuyor. Bu yöntemle çok katlı bir yapı kurmak mümkün. Normalde yan yana gelmeyecek şeylere karşı açık zihinli kalmamı sağlıyor. Müzikten konuşursak, hiphop beat'leriyle kanunu yan yana düşünmek mesela.
Her şarkını görsellikle ilişkilendiriyor musun?
Kesinlikle. Müzik ve görsel sanatlar okudum. Müzikle hareket eden görüntü, film, animasyon ilişkisi ilgimi çekiyor. Bir parçayı

çalarken bir yandan film şeridi dönmeye başlıyor. Andy Warhol ve Velvet Underground'un birlikte kotardıkları sahne gösterileri gibi, biz de makyaj ve kostümlerimizi müziktekı sembol ve temaların uzantıları olarak, bir arada düşünüyoruz.
Etkilendiğin başka sanatçılar?
İnsanlar durmadan Kate Bush ve Björk çaldığımı düşünüyor, ama ben erkek sesi severim. Lou Reed, Neil Young ve Cure gibileri. Bruce Springsteen'in "I'm On Fire"ı konserlerimizdeki banko parçalardan biridir.
Çocukken ne olmayı hayal ediyordun?
Uzun bir süre deniz biyoloğu olmak istedim. Küçük daktilomda bir şeyler yazabilmeyi öğrendiğimde yazar ya da sekreter olmayı düşündüm, ama esas olarak David Attenborough ve doğa programlarına düşkündüm. Çocukluğum halk ozanları gibi geçti. O tecrübe üretken bir kaynak oldu. Yerleşik, evcimen dönemimde derin tefekküre daldım. Annemin de üzerimdeki payı az değil. Evde sıkça Otis Redding, Al Green ve Motown çalınırdı. Nefeslilere düşkünlüğüm Miles Davis yüzünden. Üflemelilerin olduğu parçalar daha maskülen ve daha canlı. Hep daha çiğ ve güçlüsünü yapmak için arzu duyuyorum. Pop fazlasıyla sanayileşti, ama Myspace gibi imkânlar insanlara evlerinde yaptıkları müziği diğer insanlarla paylaşma fırsatı veriyor. Oradan özel hayat folku geliyor ve bugün bu ev mahsulü, mütevazı çalışmalarla insanlar daha kolay akrabalık kuruyor.
Coca Cola reklamına şarkı satar mısın?
Asla!
Peki peynir reklamı için?
İkna olursam... Yok, yok, hayır!..
(Musicomh, Platforms, çev: Şahan Nuhoğlu)

JOSE GONZALEZ

Rengârenk toplar

Antony & The Johnsons konserinden önce Şan Tiyatrosu'nda izleyeceğimiz İsveçli folk sanatçısının yeni albümü "In Our Nature"ın eli kulağında.

Nasıl bir ortamda büyüdün?
Ailem Arjantinli. Ben doğmadan hemen önce İsveç'e yerleşen bir göçmen ailesi. Ellerinde avuçlarında bir şey olmadan Göteborg'un bir kenar mahallesine yerleşmişler. Ben de yedi yaşıma kadar o mahallede büyüdüm. Arjantin'den yüksek eğitimleri olduğu için, İsveç'te kolayca öğretmenlik işi bulmuşlar. Akademik bir ortamda yetiştim, ama varlıklı değildik.
Arjantin'e hiç gittin mi?
Evet, ama fazla değil. Babam şimdi tekrar Arjantin'e yerleşti. Orada da bir konser vermek ne iyi olurdu...
Ailen seni Arjantin kültürüyle mi yetiştirdi?
Pek sayılmaz. Ama yine de Latin müziğine tutkumu onlardan aldım, özellikle de Brezilya ve Küba ezgileri hoşuma giderdi. Silvio Rodriguez'in '70'li yılların sonlarında doldurduğu albümlere hayranlığım sayesinde akustik gitar öğrenmeye başladım. Yetişme çağımda diğer akranlarım gibiydim, Anglo-Sakson müzikler dinliyordum, punk gruplarında bas çalıyordum. Ama kafamı açık tutuyordum, Black Flag kadar A Tribe Called Quest'i ya da NWA'i de severdim.
2003'te ilk ve şimdilik tek albümün "Veneer"i çıkardın.
Üniversitede biyoloji okurken yazıp biriktirdiğim şarkılardı onlar. Elektro ikilisi The Knife'la o zamanlar komşuyduk, birlikte düşer kalkardık. Onların "Heartbeats" şarkısını dönüştürerek tıpkı bir Bob Dylan ya da Nick Drake klasiği gibi yorumlayınca şansım açıldı.

Bu şarkı Sony televizyonlarının reklam müziği oldu.
Londralı bir ajans San Francisco sokaklarında rengârenk topların gezindiği bir film tasarlamış. Yönetmen "Heartbeats"in bu görüntülere uygun olduğunu düşünmüş. Aslında aramızda çok tartıştık, çünkü The Knife'ın bu konuda politik görüşleri çok keskindi. Ama sonunda razı oldular. Bir reklam olduğu bile anlaşılmayan lezzetli bir klip çıktı ortaya.
(Les Inrockuptibles, çev: Derya Bengi)

BRIGHT EYES

Aşk bâki kalır

Genç Conor Oberst'in başını çektiği indie-folk grubu Bright Eyes, yedinci albümü "Cassadaga"yı yayınladı...

Yeni albümüne adını veren Cassadaga neresi?
Conor Oberst: Hayatın boyunca aradığın soruların cevaplarını içinde barındıran bir yer gibi düşündüm orayı. Benim açımdan bu albüm huzur bulmak için çıkılan bir hac yolculuğu gibi. Ama bu başkasının senin adına yapabileceği bir şey değil, cevaplar da öyle kolay bulunmuyor. Cassadaga diye bir yer gerçekten de var, Florida'da küçük bir köy, bir derviş cemaati yaşıyor orada. Hazırlığımı yaptım, bir süre orada kaldım. Köyün sakinleri genellikle medyumlar, psişik işlerle meşgul olanlar, bunu bir hayat tarzı haline getirmişler.
Bu albümde daha bir pop tınısı var sanki...
Belli bir fikrin peşinden sürüklenmedik bu albümde, elimizdeki otuz şarkıyla kayıtlara daldık. "Wide Awake and Digital Ash"de belli bir estetik arıyorduk –bir yanda pür '70'ler folk rock'u, diğer yanda akustik ritmler. Bu sefer işi akışına bıraktık, şarkılar kendi şeklini aldı.

"No One Would Riot For Less" savaş karşıtı bir şarkı gibi duruyor...
Şarkı aslında bir tür aşk şarkısı, pek de o kadar uzak gelecekte geçmeyen, petrol krizinin tavana vurduğu, gıda, temiz su gibi temel insan ihtiyaçlarının iyice azaldığı tam bir kıyamet zamanını anlatıyor. O zaman bile aşk kalacak bence.
Politikayla ilgili misin hâlâ?
Yakından takip etmeye çalışıyorum. Bush artık tamamen kendi dünyasında, John Wayne oyunlarında; dünyaya neler yaptığını anlayabilecek durumda değil. 2008 seçimlerini dört gözle bekliyorum. Öte yandan, tam gün eylemci olmak da benim işim değil. Sonuçta ben müzisyen olmak istiyorum. İçimden gelmeyen şeyleri yazmaya çalışacak değilim, ama gelirlerse de kendime ket vurmam. "When The President Talks To God" şarkısı öyleydi mesela. Ulusal televizyonda, kafamda kovboy şapkasıyla şarkıyı okurken araya Arapça sözler sıkıştırmam da iyi oldu.
(Omaha Reader, çev: M.E.)

Acı ve öfke değil ama sıkıntı öldürüyor. Sıkıntı eğlence istiyor, tatil istiyor çünkü. Tatil çoğulluğa, çoğulluk gövdelere, yeni kelimelere, yeni yüzlere yol açarak öldürüyor. Sıkıntı davet ediyor, açıyor. Acı ortak olmayanı defediyor, kapatıyor. Sıkıntı çözüyor, öfke bağlıyor. Sıkıntı plan program demek çünkü. Program yazlıklara savuruyor, sayfiyelere, yumuşak içkilere, pahalı yemeklere yol açarak çözüyor. Acı kendi yasasını durmadan fısıldıyor, öfke hatırlatıyor oysa: Dağılmayın, unutmayın, yetinin, oturun oturduğunuz yerde. Ama sıkıntı savuruyor, parçalıyor, gebertiyor. Sıkıntı kutlamalar, şenlikler istiyor çünkü. Sıkıntı ille de dans diyor, kahkaha diyor, acının da öfkenin de içini boşaltıyor. Acı ve öfke korkuyu yeniyor, sıkıntı okşuyor. Sıkıntı arzuyu kaşıyor, acı ve öfke terbiye ediyor. Acı değil, öfke değil, sıkıntı öldürüyor. **MURAT UYURKULAK**, Tol

BJÖRK

Volta

(One Little Indian / Universal)

Bir Björk Standartları Enstitüsü vücuda getirmenin zamanı geldi de geçiyor. Ne de olsa geçtiğimiz mayıs ayında altıncı stüdyo albümü "Volta"yı yayınlayan Björk, dünyaca ünlü rap prodüktörü Timbaland'la çalışsa da, anaakımın kılcal damarlarıyla bile işi olmayacağını dünya ahiret ilan etti. Folktan electronica'ya, rock'tan klasiğe, içine girilmedik pek az tür bırakan Björk, "Volta"da senfonik, ritmik (yer yer aritmik), hatta gotik, doğal olarak etnik, azıcık da pagan punk tarzı bir deney için kolları sıvamış. "Volta", diğer Björk albümlerinde olduğu gibi, alengirli bir sunuşla karşımızda. Albüm kapağında horozla domates arası, altından ateşler fışkıran, rengârenk bir kostüme girmiş, içerdeki fotoğraflardaysa tonsürton makyaj ve albümün kendisi gibi katman katman, yerel yün işi elbisesiyle şaman kılığına bürünmüş. Albüme dair bir söyleşide kendisine, "bilgisayarla her şey daha kolay oluyor, değil mi?" diye soran gazeteciye, "O kostümlerin hepsi gerçek" diyerek cevabı yapıştırıveriyor.

Kuvvetli ritmler ve "kargaşa!", "katliam!" nidaları eşliğinde "Earth Intruders" açılışı yapıyor. Şarkı, Björk'ün tsunami felâketinden sonra Unicef'in daveti üzerine gittiği Endonezya'da yaşadıklarının etkisiyle yazılmış, kendi sözleriyle "bir nevi adalet şarkısı". Bir insan tsunamisinin coşup gürleyip Beyaz Saray'ı içine aldığı ve işleri yoluna koyduğu naif bir hayalden türeyen şarkı, Timbaland'ın Björk'le oluşturdukları ortak zeminin ürünü; ikisi de baskın değil, sözün özü, birbirlerinin sularında yüzmeyi tercih etmişler. 2006 BBC Müzik Ödülü sahibi Kongolu Konono No. 1'ın elektrik likembeleri de şarkıya lezzet katıyor. Albümün en çarpıcı parçalarından "Wanderlast", haşmetli gemilerin birbirini selamladığı bir düetle başlayıp mors alfabesini de müziğe alet ediyor. Üflemelilerde Björk'ün bir araya getirdiği ve sadece kadınlardan oluşan bir brass bandosu. (Feminizm her anlamda "Volta"nın iliklerine işlemiş.) Björk'ün albümün manifestosu ilan ettiği "Wanderlast" her ne kadar "bu limanı terk ediyorum, kente elveda diyorum" sözleriyle açılsa da, düzenleme Hemingway'vari bir kaçıştan çok, ruhanî bir yolculuğa işaret ediyor. "Volta", kendisini önceleyen enstrümansız "Medulla"ya kıyasla ayağı daha fazla yere basan bir albüm olsa da, esas mesele, bir gittiği yere bir daha uğramaması. Björk, "Biriyle buluştuk, iki saatte kayıt yaptık, bitti. Diğeri stüdyoya geldi, dört saatte üç şarkı tamamdı" gibi demeçler verse de, albümün yapım sürecinin yarısından fazlasının yollarda geçtiği aşikâr. Reykjavik, New York, San Francisco, Londra, Malta, Brüksel, Bamako duraklardan birkaçı. Mesela Björk, Antony & The Johnsons'ın Antony Hegarty'sini kapıp dümeni Jamaika'ya kırmış ve Fyodor Tyutçev'in Tarkovski'nin "Stalker"ında geçen şiiri "The Dull Flame Of Desire"ın kayıtları burada gerçekleşmiş. İki sesin birbirine cuk oturduğu bu tuhaf aşk baladı, her türlü yerel hatta doğaçlama dansa gelir nitelikte. Antony'yle seslendirdiği diğer parça "My Juvenile"da yetişkin oğlu Sindri'yi büyütürken yaptığı hataları bir bir sayıp döküyor; Antony ise, "ama iyi niyetliydin" diye cevap veren Sindri'yi seslendiriyor. Min Xiao-Fen'in pipasının eşlik ettiği Çin işi "I See Who You Are" beş yaşındaki kızı Isadora'ya daha sakin bir edayla "varlığımızın tadını çıkaralım" diyor. Çokkültürlülük şişede durduğu gibi durmuyor, Mali'ye özgü koranın biricik icracısı Toumani Diabate ile bilgisayar ortamında buluşmak yerine kalkıp Bamako'nun yolunu tutmuş Björk, iyi de etmiş, böylece Timbaland imzalı diğer şarkı "Hope" ortaya çıkmış. "İki beladan hangisi daha büyük? / Hamile kılığına bürünmüş bir intihar bombacısı / Hedefi vursa da, vuramasa da" diyerek çocukluğundan beri şarkı söyleyen ve dünyayı şarkılarıyla anlamaya çalışan Björk, çağımızın yaman çelişkisini dillendiriyor.

Björk'ü kelimenin tam anlamıyla diğerlerinden farklı kılan sesi, en çok İngiltere'nin ilk kadın punk grubu The Slits'in vokalisti Ari-Up'ınkine benzer. Söylemeden geçmeyelim, "broken English" de en çok Ari-Up'a ve Björk'e yakışıyor. The Sugarcubes döneminde belirginleşen bu benzerlik "Declare Independence"la bir kez daha ortaya çıkıyor. "Bağımsızlığını ilan et / Sana bunu yapmalarına izin verme / kendi paranı bas / kendi pulunu yap / dilini koru" sözleriyle saf punk ruhunu –ama gitarsız!– yansıtan şarkıyı hâlâ Danimarka'ya bağlı olan Grönland ve Faeroe Adalarını düşünerek yazdığını belirtip, daha da aşırıya giderek, bu sözleri tek tek bireylere hitaben söylemenin de yerinde olacağını ekliyor. Albüme emeği geçen diğer isimler arasında Mark Bell, Chris Corsano ve Michael Pärt da yer alıyor. Ne diyelim, en ateşlisinden bir Björk nöbeti hayranlarının kapısında! *Çiğdem Öztürk*

52→

THE CLIENTELE

God Save The Clientele

(Merge Records)

İki stüdyo albümü ve bir single toplaması sonrası gelen "God Save The Clientele", yaprakların yaz mevsimini yansıttığı bir günde açık havada yapılan sevgi dolu bir yürüyüşü tasvir eden "Here Comes The Phantom"la başlıyor. Bu, bütün şarkılarını 12 ay sonbahar yaşanan coğrafyalardan toplayan, sapsarı sokakları yağmurlu havalarda şemsiyesiz arşınlayan bir grup için yepyeni bir ruh gerçekten. Yüzünü '60'lara dönmüş, reverb aracılığıyla enstrümanlarının ve vokallerinin üzerini bulutlar kaplamış The Clientele, o bulutları biraz dağıtıp daha doğrudan ve daha farklı şarkı yapılarıyla hitap ediyor dinleyicisine bu albümde. Aslında "Isn't Life Strange" ve "From Brighton Beach to Santa Monica" gibi ilk notasıyla The Clientele'e ait olduğunu belli eden sakin tempolu şarkılar oluşturuyor yine albümün belkemiğini, ancak "Winter

On Victoria Street" ve "Bookshop Casanova" gibi şarkılarda daha önce denemedikleri ivmelerle hareket ediyor Londra merkezli grup.

"The Dance Of The Hours", peşine takılıp sürüklenmemenin imkânsız olduğu gitar ve piyano melodileriyle iki dakikalık bir lunapark yolculuğu vaat ediyor; Alasdair MacLean'in fısıldayarak anlaşılmaz bir şekilde anlattığı kısa hikâye özlenen bir gizem katıyor şarkıya. Anlaşılma ve benimsenme problemi olan bir grup için ironik bir tercih bu, bir yandan da zaten böyle tercihler The Clientele'i özel yapıyor. Mel Draisey'nin yaylılar ve keyboard'lardan sorumlu olarak gruba katılması ve Wilco ile Lambchop'tan konuk müzisyenlerin albüme el atmasıyla grubun alet kutusunun genişlediğini görüyoruz. Her şeyden önemlisi, içinden herhangi bir şarkıyı bir arkadaşımıza yollayıp grubu sevdirebileceğimiz bir albüm elimizdeki, kesintisiz olarak kaliteyi üst düzeyde tutuyor The Clientele. Bazı şeyler ne kadar değişirse değişsin, giriş parçası "Here Comes The Phantom" mutluluğun gelip geçici bir his olduğunu yüzümüze vurmaktan da kaçınmıyor. Sanırız mevsimlerden hep sonbahar, bu aralar küresel ısınma dolayısıyla biraz daha sıcak, hepsi o kadar. *Yiğit Atılgan*

Düğünlerde konuklar genellikle taşkındır, bu nedenle olduklarından daha kalabalık görünürler; cenazelerdeyse tam tersi olur. **JOHN BERGER**, Buluştuğumuz Yer Burası	Durito der ki, biz Zapatistler çok başka türlü yürüyen yayalarız. Çünkü bir Zapatist trenin o heybetli geçişini kayıtsız gözlerle bakıp seyretmek yerine, yüzünde hafif bir gülümsemeyle tren rayına yaklaşır ve ayağını rayın üstüne koyar. Olanca masumluğuyla şöyle düşünmektedir aslında: Güçlü marşandiz ayağına çarpacak ve kaçınılmaz olarak raydan çıkacak. **SUBCOMANDANTE MARCOS**, Durito'yla Söyleşiler	Bir keresinde bana ölümden korkup korkmadığımı sormuştun. Yaşamamaktan korktuğumu söylemiştim. Yaşamımı kıt bir kaynakmış gibi idareli harcamak istemiyorum. Bencilce yaşanan tek yaşam, ürkek bir yaşamdır. Kendini tutmak, geri çekilmek, en iyiyi yedekte saklamak, hem benliğe fazla değer biçmektir, hem de benliğin gerçek değerini küçümsemek. **JEANETTE WINTERSON**, Dizüstü

EDITORS
An End Has A Start
(Kitchenware Records)

Çok başarılı bir albümden sonra ne yapılmalıdır? A) Başarının ne olduğunu tartışıp istikamet konusunda mutabık olduktan sonra harekete geçmek. B) Tutan formülün üstüne gitmek. C) Yepyeni bir ses yaratmak için yırtınmak. D) Dağıtmak/Dağılmak. E) Hepsi ve hiçbiri, 2 hidrojen ve 1 oksijen. Kimyada, yaratım formüllerle açıklanabilir. Simyada ise hep bir cüz eksiktir, o yüzden altına hiçbir zaman ulaşamazsınız. İşin güzel tarafı da bulmamaktır ki, arayış heyecanı diri tutulsun. Bu bir görüş.
Tabii eczane müptelâsı olmak da var işin içinde. Simyasal işler biraz karışık oluyor, ama simlerle uğraşınca sikkeleri hibe etmeyi göze alıyorsunuz işte. Arka odaların muzafferleri Editors ikinci albümleriyle huzurumuzda –peki biz ilk olarak ne yaparız? Önceki albümle kıyaslamalarımıza başlarız. Her yazarın, yönetmenin, yeniliğin (island of y's diyarı) kaderi daha önceki işler/adalarla kıyaslanmak mıdır, bilinmez, ama genelde buradaki tepkiler, bahsi geçen formüllerden, çorbamsı bileşimlerden daha basittir: Cevap, bir önceki albüme göre daha iyi ya da daha kötüdür. Tabii, albümlere sistemin bize empoze ettiği sınavsal mantıkla bakmazsak, nostalji hastalıklarımızdan arınmaya çabalayıp "eskiden daha iyilerdi, popüler olmadan önce, bozulmadan önce daha samimilerdi" saçmalıklarından kurtulmayı bir başarabilirsek elimizde ne kalıyor? İpuçlarıyla bezeli, önce ve sonraların giriftli karışıklığında yüzen bir düzine yeni parça, bezelye yeşili.
Bir topluluğun deneylerini izleyip ne kadar tuz, ne kadar su eklediklerini dinlemenin zevkine varmanın zamanı geldi. Sonların başlangıç olduğu evrende, optimist olmanın anlık mutluğunun tadını çıkartalım, izin veriniz.
Optimizm demişken, hastane kapıları önünde sigaralarını tüttürenlere adanmış ilk şarkıyla başlıyoruz. Bir eleştirmen, Editors müziğinin daha önce siyah/beyaz ve soğuk olduğunu, ama bu albümde bazı renklerin de "duyulabildiğini" yazmış. Tesla hastalığı synesthesia'nın hayatı renklendirdiği kesin! Burada renkler var, evet, özellikle korolar senfonik Coldplay patlayışlarıyla yükselince, hastane grileri maviye dönüşebiliyor. Ama Vltava'nın karanlık koylarında çekilmiş ilk videoya bakacak olursak, renk konusunu deşmeye gerek kalmadığını görüyoruz. Endüstriyel Birmingham fabrika çocuklarından, paslanmaz çelik yağmurlarının renklendirdiği yerlerden Matisse kırmızıları ve turuncuları beklemek belki saçma. Ama Matisse örneği tam da burada ters düşüyor –zorluklardan kurtulmak için rengarenk kaçışlar sağlamak bazıları için geçerlidir. Bazılarıysa, kaçmaktan vazgeçer. James McNeill Whistler'ın meşhur Whistler'ın Annesi tablosundaki gibi siyah, beyaz ve gri kombinasyonlarla pek güzel kompozisyonlar çıkartıp annelerini mutlu ederler. Sonuç, renkli ya da renksiz, burada mualâk bir şeyler var, gri bir şeyler var. Editors için, oldukları sahillerden çok fazla açılmamış, ama sulara daha derine dalmışlar diyebiliriz. Hasta kız çocukları su üstünde yürüyedursun, biz burada biraz ıslanıyoruz.
Balladlar yüzmek için elverişlidir –son şarkı "Well Worn Hand" size pek güzel eşlik edebilir. Hatta uyutabilir. Eldivenlerinizi atınız. Su yutmayınız. "Escape The Nest" ve "Put Your Head Towards The Air" şarkılarıyla daha havadar yerlere çekiliyoruz. Aşiyan kaçkınları için temiz hava gerektiği kesin, ama yuvadan uçmak için bir itiş gerekebilir. "Escape The Nest"de itileceksiniz, merak etmeyin. Yarışan farelerin hızına ve örümcekli odaların durgunluğuna laf atan adamların sulu ve rüzgârlı catharsis'lerine hiç şaşmıyoruz, bu gerçek. ("The Racing Rats" ve "Spiders")
Ama kıyaslamalar bitmez. Editors, Joy Division ve türeme gruplarına benzetmelerle bezdirilmeye devam edilecek, bu belli oldu. "Interpol, i like trains'i sever misiniz, eee o zaman bunu da seversiniz" repliğiyle karşı karşıya gelirseniz de şaşırmayın, kıyaslamalar her zaman kötü olmayabilir. İrlanda'da, U2, Bloc Party, Snow Patrol gibi müzisyenlerden tanıdığımız prodüktör Garret Lee tarafından kaydedilen albüm, bazen kulağa tanıdık gelebilir, ama sonuçta, artık çok şey birbirinin içine karışmış durumda –burada sorun yok. "Bones"u duyduğunuz anda, "bu Editors" diyor musunuz? Kesinlikle. İşte bu güzel bir şey. Tabii, bunu sevmeyebilirsiniz, o başka. Max Brod, sevgili arkadaşı Kafka'nın aslında ne kadar umutlu, nikbin bir adam olduğunu anlatmaya çalışadursun, "kafkaesque" solgun, yağız bir fiil olarak kendini sözlüklerimizde gösterir oldu, öyle değil mi? Editors'dan bir fiil türetilir mi, bilinmez, ama en azından bulanık sularında bizi serinletmeye devam ediyorlar. İyi yüzmeler. *Pelin Batu*

WILCO
Sky Blue Sky
(Nonesuch Records)

Wilco'nun lideri Jeff Tweedy, hayatının en mutlu günlerini yaşıyor anlaşılan. Gidenler oldu, gelenler oldu, grubu nihayet ideal kadrosuna kavuştu. Son çıkardığı albümlerin hepsi en iyisinden iltifatlar aldılar, hatta "A Ghost Is Born" Grammy'lendi. Rehabilitasyonu da başarılı oldu, artık migren ilaçlarına bağımlı değil –sınırsız diyet kola tüketimine ise aynen devam ama. Böyle bir adam ne yapar? Gider, "Sky Blue Sky" gibi albüm yapar anlaşılan.
Tweedy, 2005'te yan projesi Loose Fur için çalıştığı stüdyoda kaydetmiş "Sky Blue Sky"ı. Memleketi Chicago'daki Irving Park'a bakan dandik apartmanlardan birinde, içerisi tıka basa ekipmanla dolu minicik bir dairede… Başka bir adam olmadıysa da, değiştiği, hayata pembe gözlüklerle baktığı mutlak biri var karşımızda artık. "Saf" bir umut saçıyor etrafına –hem katıksız hem de naif anlamında... Albüme ismini veren parçaya göz atalım hemen: "Mavi bir gökle / Bu kokuşmuş devir / O kadar da kötü gözükmüyor gözüme".
Anlaşılan ilham, stüdyosunun penceresinden bakarken gelmiş adamımıza: "Belki güneş parlar bugün / Bulutlar uçar gider / Belki çok korkmam / Belki seni anlarım / Belki hâlâ seviyorsundur beni / Belki de sevmiyorsun / Belki sadece yalnız kalmaya ihtiyacın vardır / Anlamaya çalışacağım ben / Her şeyin kendi sebebi olduğunu..." "Either Way"le işte böyle başlıyor albüm. Soyut, depresif liriklerin üstadı, dakikalarca süren uğultuları albümlerinin ortasına yerleştirmekten çekinmeyen Tweedy, kabuğunu kırıyor, kendi hayatından küçük küçük hikâyeler anlatmaya çalışıyor bize. Art pop'un "art"ı, alt rock'un "alt"ı düşmüş gitmiş. Bir önceki albüm "A Ghost Is Born"un mimarı Jimi O'Rourke'un bu albüme katkısı da az bu sebepten –ama doslukları bâki. Kimi zaman Thin Lizzy gibi ses veriyor Wilco, kimi zaman Neil Young gibi, slide gitar adı üstünde akıp gidiyor, şarkılar birbirini izliyor, hiçbiri öne çıkmadan... Şikâyetçi miyiz? Ne onlar, ne biz, hiç değiliz. "Bir resim yapmaya çalışıyorsan / Ama hangi rengi seçeceğinden emin olamıyorsan / Boya gitsin gördüğünü / İzin verme kimsenin yanlış yaptığını söylemesine" diyor zira "What Light". Bu durum kimi Wilco fanlarının hiç mi hiç hoşuna gitmiyor elbette. Gene de bizce, Tweedy "Hate It Here"ı söylediğinde sırtını sıvazlamak ister hepsi. Birlikte yaşadığı sevgilisi evi terkettikten sonra kendini ev işleriyle oyalayan adamda, herkes kendini bulur az çok! "Derli toplu tutmaya çalışıyorum evi / Yatağımı yapıyorum, çarşafları değiştiriyorum / Çamaşır makinasının nasıl kullanılacağını bile öğrendim / Maalesef temizlik yapmak hiçbir şeyi değiştirmiyor / Ne yapacağım ben katlanacak t-shirt kalmadığında? / Ne yapacağım ben biçilecek çimen kalmadığında? / Ne yapacağım ben sen hiçbir zaman dönmezsen?"

Ancak bazı Wilco'cuların içerledikleri sadece bu –sözel ve müzikal– iyimserlik değil bu arada. Bir mevzu daha var ki, grup sitesinde bir yazı bile yayınlayarak açıklama yapma gereği duydu dinleyicilerine. "Sky Blue Sky"ın neredeyse yarısı Volkswagen'in yeni reklam kampanyasında kullanılacakmış. Şöyle diyorlar: "Wilco şarkıları daha önce de filmlerde, reklamlarda pek çok defa kullanıldı, hatta Tweedy Apple reklamlarında gözüktü. Bizim gibi grupların büyük radyoların play-list'ine girmesi zor. Düşündük taşındık, müziğimizi daha geniş kitlelere dinletebilmek için fena bir yol olmadığına karar verdik..." Aktarmak bizden, hak verip vermemek sizden. Volkswagen zamanında Nick Drake'in "Pink Moon"unu da kampanyalarında kullanmış ve yıllar sonra küçük çaplı bir "Drakemania" yaşanmıştı. Yani bahaneleri çok uydurma olmasa da, tercihimiz elbette "Sky Blue Sky"ın duvara bantlandığımız o acemice kesilmiş manzara resmi olmaya devam etmesinden yana. Karşısına geçip, Volkswagen'inkilere değil, kendi rüyalarımıza dalıp iç geçirebileceğimiz... Ah o mavi gök... *İlker Aksoy*

Bu dünyada yoksullar için eşek cennetini boylamanın belli başlı iki yöntemi vardır, ya barış zamanında, hemcinslerinizin mutlak umursamazlıklarının kurbanı olarak, ya da savaş gelip çattığında, aynı hemcinslerinizin adam öldürme tutkularının kurbanı olarak.
LOUIS-FERDINAND CÉLINE, Gecenin Sonuna Yolculuk

Eski DEP milletvekili, DTP kurucularından ve Türkiye Barışını Arıyor Konferansı mimarlarından Orhan Doğan'ı 29 Haziran'da kaybettik. Doğan, 25 Haziran'da, Doğubeyazıt'ta bir festivalde yaptığı konuşma sonrası kalp krizi geçirerek komaya girmişti. Umutla beklediğimiz sağlık haberi yerine, ölüm haberini acıyla aldık.

Derin sularda gezen balıklar
Hiç ağlamazlar, neden?
Anneleri, minicikken
Onları azarlamaz da ondan
BOBY LAPOINTE

TORI AMOS
American Doll Posse
(Sony BMG)

İçinizde kaç karakter taşıyorsunuz? "O da ne demek, elbette bir tane" diyebilirsiniz. Fakat alternatif rock'un en başarılı isimlerinden Tori Amos, bu soruya farklı yanıt vererek "American Doll Posse" adlı son albümünde bir kadını yaratan beş ayrı karakter çiziyor. Her albümünde farklı temalarla karşımıza çıkan sanatçı, bu defa feminizm, savaş ve dünyanın içinde bulunduğu kaostan etkilenmiş ve karakterleri Yunan mitolojisinden esinlenerek oluşturmuş. Amos'a göre, aslında kadınların hepsi bölünmüş dişiliklere sahip, fakat bunları bastırmaya zorlanıp yalnızca bir karakteri seçmeye itiliyorlar.

Bu sıralarda dünya turnesini sürdüren sanatçı, 15 Temmuz'da İstanbul'a da uğrayacak ve Masstival kapsamında bir konser verecek. Bu nedenle Amos'ın "alter ego" olarak belirlediği karakterleri önceden tanımakta yarar var. Elbette onları daha iyi anlamak için şarkılara kulak vermek gerekiyor, ama kısa bir özet en azından bir fikir verebilir. Fotoğrafçı Isabel, tanrıça Artemis'i yansıtıyor ve karakterler arasında en politik olanı. Dünyayı yöneten şef ve sahtekâr dostlarının bizi ne kadar kötü bir yola soktuğunu anlatan bir isyan şarkısı olan "Yo George"la albümü açıyor ve kapanışı da bir savaş karşıtı marş olan "Dark Side Of The Sun" ile yapıyor. Yeraltı dünyasının kraliçesi Persephone'a atıf yapan "Clyde", hayatı boyunca yaşadığı hayal kırıklıklarıyla baş etmeye çalışıyor. Kimi zaman kendisini oldukça tartışmalı durumlarda bulan savaşçı Pip, Athena'yı temsil ediyor. Afrodit'e atıf yapan, aşk ve

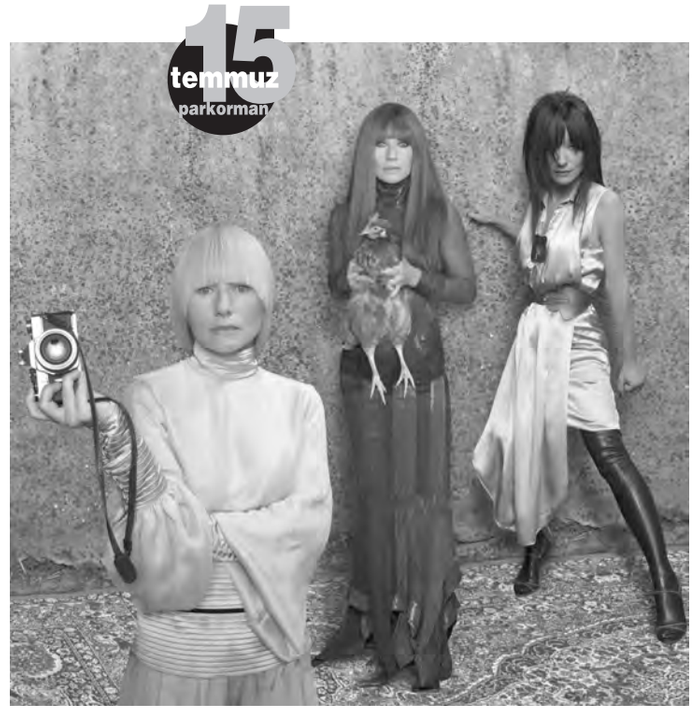

şehvete düşkün karakter Santa adını taşıyor. Son karakter Tori ise, Demeter ve Dionysos'u içinde barındırıyor; yani hem erkek hem de dişi özellikleri var. Bu, aynı zamanda albüm kitapçığında üzerinde parlak bir mor elbise ve ayağında yüksek topuklu ayakkabılarıyla görünen karakter. Sağ elinde İncil'i tutarken, sol elinde utanç anlamına gelen "shame" sözcüğü yazılı. Burada vurgulanmak istenen, Hıristiyan kiliselerinin ve Amerika'daki muhafazakâr sağ kesimin, kadınlığını ve cinselliğini yaşayanlara karşı topluma yaydığı önyargılar. Fotoğrafın en çarpıcı yanı ise, elbisenin eteklerinden Amos'ın sol bacağına sızan kan...

Tori Amos'ın bu albümde kadınlara vermek istediği mesaj kısaca şu: Aşırı muhafazakâr sağ görüşün yönettiği Amerika'da gidişat kötü. Kilisenin de baskılarıyla kadınlara kontrolcü ideolojiler empoze edilmeye çalışılıyor. İçinde bulunduğumuz dünyada hâlâ ataerkil toplumun kuralları uygulanmak isteniyor. Bu durumda yapmanız gereken, baskılara karşı gelmek ve hesap sormak. Bu nedenle içinizde barındırdığınız karakterleri ortaya çıkarın ve haklarınızı talep edin. Politika kişisel düzeyde sahiplenilmeli ve yeni yetişen gençler uyanıp politik tercihler yapmalı...

Bütün bunları söyleyenin aslında bir vaizin kızı olması da ilginç.

Albümde verdiği politik mesajın yanısıra, Tori Amos'ın karakterlere uygun olarak ses kullanımında gösterdiği ustalık da takdire lâyık. "Fat Slut"taki agresif ve yırtıcı sesle "Girl Disappearing"deki küçük kız masumiyetini yansıtan ses arasındaki farklılık çok etkileyici. İlk radyo single'ı olarak yayınlanan "Big Wheel", albümün en başarılı şarkılarından biri. Güçlü davul ve bas eşliğindeki melodik ritmiyle insanı derhal içine çekiyor. İnternette yer alan bilgilere göre, şarkıda birkaç kez "Milf" (İngilizcede 35-40 yaş arasındaki çekici anneleri anlatmak için özellikle internetteki pornografi sitelerinde kullanılan tanımlamanın kısaltması) ifadesi geçtiği için Amerika'da bazı radyolar şarkıyı yayınlamayı reddetmiş!

Albümde piyanonun baskın olduğu daha yavaş ritmli şarkıların yanısıra, gitarın öne çıktığı "You Can Bring Your Dog", hızlı ritmiyle hemen fark edilen "Bouncing Off Clouds" ve mandolin sesiyle farklılaşan "Velvet Revolution" özel ilgiyi hak ediyor. Favori olması muhtemel bir diğer şarkı ise, Santa'nın tutkulu aşkını yansıtan "Body and Soul". Sonuç olarak, konseptiyle, karakterleriyle ve şarkılarıyla dört başı mamur bir albüm yapmış Tori Amos. Duyduğumuza göre, turne sırasında bir de sürprizi var sanatçının: Her bir konseri albümdeki karakterlerden biri açacak ve sonrasında sahneyi Tori'ye bırakacak. Hangisinin konseri başlatacağı ise dünyada olup bitenlere göre değişecek. Acaba İstanbul konserini kim açacak? Bence İstanbul'a Isabel yakışır. Hep birlikte, "Çöllerden dağlara, bozkırlardan kıyılara/ Bu yalnızca Kral George'un deliliği midir?/ Olmaz George! / Bütün bir ulusu dünyanın dört bucağına taşıdın" diyen "Yo George"u söyleyerek başlarız geceye...

Zülal Kalkandelen

www.pusula.com/virgul
AYLIK KİTAP ve ELEŞTİRİ DERGİSİ
virgül
sayı 109
PUSULA YAYINCILIK İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. Tel:(0212) 252 42 80 Faks:(0212) 293 15 44

gelin siz de bozuk çalın tanrılara / üzülsünler / siz de sekerek yürüyün yollarda
TARIK GÜNERSEL

İçinde bir kaçakçı yaşar senin / Kayıkla dolaşır göllerinde / Beynine tabanca ve şiir satar / O kaçakçının bakışını sakın unutma **ÜLKÜ TAMER**

Mubah olan iki tip hırsızlık vardır: Açlar için Yemek, sanatçı için Temel Malzemeler.
JOHN BERGER, Buluştuğumuz Yer Burası

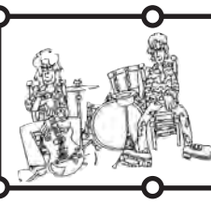

ROLL'DAN DEV KIYAK

Müstakbel grubunuza isim önerileri

1. Süper Semizotu **2.** Ketenpere **3.** Çift Kaşar **4.** Kaptan Zaman **5.** Elektronik Nanik (ya da Elektronanik) **6.** Sepet Sepet Yumurta **7.** Ispanakzade **8.** Lököşe **9.** Franklin Gothic **10.** Mustafa Mistik

Suzanne Vega

Beauty & Crime

(EMI)

Brazzaville'in lideri David Brown –mealen– ne diyordu Roll'daki söyleşisinde: "Anti-aging programları falan palavra, gerçekten yaşlanmayan insanlar hayata karşı merakını hiç kaybetmeyenler." Suzanne Vega'nın onca yıl sonra bu kadar taze olmasının sebebi de bu herhalde. Cohen'in bu en has öğrencisi, onun gibi, her zaman küçük süprizler yaparak genç kalıyor. Şimdi de günümüzün çıtırlarından, Feist, Amy Winehouse gibilerinden aşağı kalmayan bir albümle karşımızda... Vega'nın 2001 tarihli son albümü "Songs In Red and Gray", kocası Mitchell Froom'dan ayrılması üzerineydi –bir boşanma albümü. Froom, sanatçının "99.9 F°" ve "Nine Objects Of Desire" gibi albümlerinin de prodüktörüydü aynı zamanda, ki her iki plak da yolculuğunda yepyeni duraklar olmuşlar, günün folk müzik standartlarına hayat öpücükleri vermişlerdi. Bu yeni albümünün neredeyse tamamı yaşadığı şehir üzerine: "Son altı yılı epeyce düşünerek geçirdim, burada kızımla yaşadığım hayatı, etrafta nasıl takıldığımı... New York hakkında şarkı yazmak ya da hikâyelerimde onu bir karakter olarak kullanmak en doğal şey gibi geldi."

"New York Is A Woman", plağın ana fikrini gayet güzel barındırıyor. Görenlerin ilk aklına gelen bu oluyor mu? Endamlı, çekici, tehlikeli, "güzel ve suçlu" bir kadın bu kent! "New York bir kadındır / Seni ağlatacak / Onun için sen sadece bir diğer erkeksin / Burada olmadan mutlu ama gittiğinde / Elvedanı bile duymayacak..."

Vega, Zephyr'le New York sokaklarında dolaşıp muhabbet ediyor açılış parçası "Zephyr & I"da. '70'lerin ünlü graffiti sanatçısı, aynı zamanda Vega'nın 2002'de kaybettiği kardeşi Tim'in de yakın dostu... Tim bu albümde başka şarkılarda da karşımıza çıkıyor zaten: Ablasının gençliğini geçirdiği, daha sonra birlikte rehabilitasyona gidip geldikleri, müzik kulüpleriyle ünlü caddeyi anlatan "Ludlow Street" ile "Angel's Doorway"de. Ki bu ikincisi, esasen bir polis memurunun öyküsü. Vega'nın kuzeninin kocası Angel Ruiz de, 9 Eylül günü Dünya Ticaret Merkezi'nin yıkıntıları arasındaymış meğerse. O uğursuz gün, öyle ya da böyle albümün fonundan hiç ayrılmıyor, tıpkı tüm New York'luların zihninden ayrılmadığı gibi.

"Frank & Ava" iki Amerikan ikonunun hikâyesi, Frank Sinatra ile Ava Gardner'ın fırtınalı aşk ve evlilikleri hakkında: "Ayrıldılar, ayrıldılar / Öyle istikrarsızdılar ve geçti tüm bir hayat / Hem de pek hızlı / Ama asla aralarındaki kimyayı unutamadılar." Asıl mesaj ise nakaratta saklı: "Yetmez bir tek aşık olmak..." "Edith Wharton's Figurines", önemli bir yazarın nezdinde küçük pencereler açıyor entelektüel New York kadınlarının hayatlarına. Wharton, Pulitzer Ödülü'nü kazanan ilk kadın yazar, zamanının yetenekli dekoratör ve peyzaj mimarlarından... Olivia Goldsmith ise, geçirdiği estetik ameliyat hayatına mal olan, konularını genellikle erkekler tarafından yüzüstü bırakılan kadınların hikâyelerinden alan, çoğu bestseller, bir dizi kitabın yazarı. Şarkı bu iki kadın arasında salınıp duruyor. "As You Are Now"daysa bir başka New York'lu hanımefendinin, Vega'nın küçük kızı Ruby Froom'un hayatına misafir oluyoruz... Ve Tebrikler! Suzanne Vega, ikinci evliliğini yaptı bir süre önce. "Bound"u da kendi hikâyesinden yola çıkarak bestelemiş. Bu yakışıklı şair ve sivil haklar avukatının onun hayatına ikinci girişiymiş meğerse. 23 sene önce evlenme teklifi reddedilmiş Vega tarafından! Yıllar sonra tekrar buluşup, buz patenine gitmişler –iki hafta sonra bir teklif daha... Şarkı tam da onun "evet" dediği anı anlatıyor bize...

Hafif elektronika ve "jazzy", bazen düpedüz rock dokunuşlarıyla her zamanki gibi klas bir işe imzasını atmış Vega. Albüm evde gitarla yazılmaya başlanmış, dijital müzik programı GarageBand'le omurgası oluşturulmuş, Jimmy Hogarth'ın ellerinde son haline getirilip ünlü yapımcı Tchad Blake tarafından da bir güzel cilalanmış. Pek çok usta müzisyenin yanında, KT Tunstall vokalleriyle, Sonic Youth'dan Lee Ranaldo da gitarıyla Vega'nın yanında yer almış. Senenin en iyilerinden olmasını sağlayacak görkem ve iddiadan uzak, ancak uzun yıllar sonra da dinlenecek değerde bir olgunluk albümü "Beauty & Crime". *İlker Aksoy*

Queens Of The Stone Age

Era Vulgaris

(Interscope Records)

Viva hedonizm. "Nicotine, valium, vicadin, marijuana, ecstasy and alcohol" sözleri/eylemleriyle başlayan taş devri başka bir çağa, "Era Vulgaris"e girmiş durumda. Taş ve otlar arasından, çöl havasından kaçarken şehrin camdan duvarlarına bodoslayınca olacağı buydu. Sex, drugs & rock'n'roll'un kralları bu sefer de sağırları uyandırıp cadıları yakıyor. Joshua Homme ve her albümde değişen "kraliçeleri", psychedelia, blues, rock ve punk'ı her zamanki gibi muhteşem bir şekilde harmanlayıp bizi yaprakların içinde hızlı bir seyahate çıkarıyor. Kemerlerinizi bağlamayınız.

Queens Of The Stone Age'in karakteristik eklektisizmi yine had safhada. Albüme katkıda bulunan müzisyenler ve sesler göz önünde bulundurulunca, şu söylenebilir: Karşımızda en karışık/zengin, bütünlüğü olmayan/toplama albüm gibi duran QOTSA eseri duruyor. Nema Problema, QOTSA bunu hep yapıyor zaten. Şarkılara bakacak olursak, "I'm Designer" ve "Era Vulgaris" NIN albümünden apartılmış gibi, "Into The Hollow" ise cover'lanmış/blues'lanmış bir NIN şarkısına benziyor –no alarms and no surprises, zamanında NIN'in ön grubu olan QOTSA'e Reznor, albüme ismini veren bonus şarkıda eşlik etmiş. Bizler işlerimizde yavaş yavaş ölürken, adamlar ne yapıyor derseniz, "avam çağına" dair mühim açıklamalarda bulunuyorlar: "My generation's for sale / Beats a steady job /...The thing that's real for us is: Fortune and Fame / all the rest seems like work." (Jenerasyonum satılık / Masabaşı işten iyidir / Bizim için gerçek olan: Ün ve Servet / Başka her şey işe benzer).

Espri anlayışlarını ve ironilerini yitirmemişler, bu iyi! "Every masochist gets a turn" (Her mazoşistin sırası gelecek) gibi güzide sözlere sahip "Battery Acid" ve Nirvana gibi başlayıp Screaming Trees vasiyetiyle yükselip gitar solosuyla sonlanan "3's & 7's" albümün en Seattle havzasında dolanan parçaları. Hazır bu coğrafyadayken bir diğer babayı da anmadan geçmeyelim: Mark Lanegan albümün iki parçasında bizi bambaşka yerlere sürüklüyor. Özellikle "Desert Session" günlerinden yadigâr, o serinin en sağlam şarkılarından "Make It Wit Chu" albüme renk ve kum katmış, jam'lerinin hararetini taşımış. Başka kim var diye soracak olursanız, The Strokes'un Julian Casablancas'ı ve ZZ Top'un Billy Gibbons'ının yanısıra, bonus track'lerde Billy Idol ve Tom Waits cover'larıyla karşılaşacaksınız. Bir röportajda Homme'a grubun bir gün kemikleşme ihtimalinin olup olmadığı sorulunca, "uzun zaman önce U2'ya girme şansımı yitirdim, orada hep aynı dört adam var. Buna saygı duyuyorum, ama aynı zamanda bu, bazı insanlarla çalma avantajı için bir arayış. Kalmazlarsa da müziğin mihrabında mütevazı olmanız gerekir, olmazsanız *(gırtlak kesme hareketi yapar)*" demiş. Demek ki, kraliçeler değişmeye, session'lar kalabalıklaşmaya devam edecek, ne mutlu bize.

Bir diğer QOTSA özelliği ise burada yine vücut buluyor: Gotik masalcılıkları. Paralize eden ninnilerinden sonra burada albüme Henry James'in harika hayalet hikâyesi "Turn Of The Screw"a göz kırpan "Turnin' On The Screw" şarkısıyla başlıyoruz. Burada hortlaklar, asitler, boşlukların gece süvarileri korkutmaktan çok sürüklüyor, "The Cook, The Thief, His Wife & Her Lover" filminin ruhuyla, grotesk bir şekilde iştah açıyor. "Sick, Sick, Sick"i izleyip "Suture Up Your Future"ı dinlerseniz, neden bahsettiğimizi anlayacaksınız. Dikişler dökülmeden görüşme dileğiyle, sevgiler... *Pelin Batu*

ONBEŞŞARKI

Amy Winehouse He Can Only Hold Her
Arctic Monkeys Do Me A Favour
Fanfare Ciocarlia Kan Marau La
Feist Inside and Out
Gogol Bordello Supertheory Of Supereverything
Grace Slick El Diablo
Hardal Bir Gün Mavi Bir Gün Yeşil
James Out To Get You
Kelis Bossy
Kristin Hersh & Michael Stipe Your Ghost
Man Like Me Oh My Gosh
Manic Street Preachers Your Love Is Not Enough
Müslüm Gürses Hayat Berbat
Shakira Hips Don't Lie
Paul McCartney Dance Tonight

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Battles Mirrored
Dodan Project Bê naw
Deli İnleten Nağmeler
Duman Seni Kendime Sakladım
Figurines Skeleton
Fulya Buz Kraliçesi
Gökalp Baykal Yağmuru Beklerken
Hayko Cepkin Tanışma Bitti
Hayvanlar Alemi Gaga
Matt Elliott Falling Songs
My Two Toms "Field Recordings" and "Two"
Mehmet Güreli İplerin Kopuşu
Nick Lowe At My Age
The Nightwatchman One Man Revolution
Rufus Wainwright Beauty & Crime

SICAK ŞARKILAR

Beach Boys Hot Fun In The Summertime
Bülent Ortaçgil Sıcak
Chicago Hot Streets
Emre Altuğ Sıcak
Gloria Estefan Hot Summer Nights
Iggy Pop Houston Is Hot Tonight
Jamiroquai Hot Tequila Brown
Jimi Hendrix Long Hot Summer Night
Marilyn Manson They Said That Hell's Not Hot
Mirkelam Tereddüt (Terle)
Power Station Some Like It Hot
Rod Stewart Hot Legs
Survivor Too Hot To Sleep
Tricky Hot Like A Sauna
Vanilla Ice Hot Sex

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. Clinic Funf
2. Battles Mirrored
3. Recoil Subhuman
4. Blonde Redhead 23

DEFORM / Beyoğlu
1. Badun Badun
2. Captain Beefheart & The Magic Band Dust Sucker
3. Sea & Cake Everybody
4. Kemialliset Ystavat Untitled

ARAF / Beyoğlu
1. Boogie Balagan Biomekanicamel
2. Esma Redzepova Chaje Shukarije
3. Lila Downs Cumbia Del Mole
4. Zambramora Rumba De Frejus

KARGA / Kadıköy
1. Allinson/Brown AV 1
2. Merkin The Sauce
3. Patti Smith Pastime Paradise
4. The Merkin Dream 14 Barnes Dub Explosion

İNGİLTERE albüm

1. White Stripes Icky Thump
2. Traveling Wilburys Collection
3. Enrique Iglesias Insomniac
4. Bon Jovi Lost Highway
5. The Police The Police
6. Amy Winehouse Back To Black
7. Rihanna Good Girl Gone Bad
8. Calvin Harris I Created Disco
9. Take That Never Forget
10. Genesis Turn It On Again

ABD albüm

1. Toby Keith Big Dog Daddy
2. Fabolous From Nothin' To Somethin'
3. Paul McCartney Memory Almost Full
4. Maroon 5 It Won't Be Soon...
5. T-Pain Epiphany
6. Linkin Park Minutes To Midnight
7. Rihanna Good Girl Gone Bad
8. DJ Khaled We The Best
9. Traveling Wilburys Collection
8. Amy Winehouse Back To Black

FRANSA albüm

1. Johnny Hallyday Flashback Tour...
2. Christophe Willem Inventaire
3. Mika Life In Cartoon Motion
4. Céline Dion D'elles
5. Kenza Farah Authentik
6. Danny Brilliant Histoire d'un amour
7. Fatal Baazooka T'as vu
8. Christophe Mae Mon Paradis
9. Yannick Noah Charango
10. Gregory Lemarchal Olympia 2006

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Jacques Brel Le Moribond

Brel'in 1961 şarkısı. Fransız grup Ange ve New York'lu Les Sans Culottes ve geçenlerde Beirut tarafından cover'landı. Beirut versiyonu http://popisdead.vox.com adresinden dinlenebilir. Şarkı asıl ününe İngilizce sözlerle "Seasons In The Sun" adıyla ulaştı. "Seasons In The Sun"ı Rod McKuen'in tercümesiyle 1964'te, önce Kingston Trio plak yaptı, sonra McKuen'in kendisi. Şarkıyı Beach Boys'un da kaydettiği söylenir. 1974'te Terry Jacks sözleri hafif değiştirip kendi yorumunu piyasaya çıkarınca "Seasons In The Sun" dünya hiti oldu. Black Box Recorder, Fortunes, Bobby Vinton, Nana Mouskouri, Cat Stevens, Westlife, Spell, Bad Religion, Me First And The Gimme Gimmes, Gob & Blink 182 şarkıyı söyleyenlerden birkaç. Cobain'in davul çalarak söylediği Nirvana versiyonu youtube'dan izlenebilir.

Arama motoru

YouTube güzelleri — Ara

Bendaly Family
Do You Love Me ? / Bendaly Family

White Stripes
The White Stripes - Icky Thump

Emilie Simon
Emilie Simon – Flowers

Malajube
Malajube "Montreal -40°C"

Blondie & Lily Allen
Blondie Lily Allen - Heart of Glass

Pete Doherty
Pete Doherty Fuck Forever acoustic Isle of Wight

Manu Chao
Manu Chao "Rainin' In Paradize"

The Knife
The Knife – Heartbeats

Alberta Cross
Alberta Cross - Hard Breaks

Daphné
Daphné - Musicamor

Dinleyici istekleri — Ara

Bonde Do Role Marina Gasolina
(Brezilyalı üçlünün ilgi alanı funk, club, metal)
www.myspace.com/bondedorole

Emma Pollock Adrenaline
(Dağılan Delgados'un şarkıcısından yeni şarkılar)
www.myspace.com/emmapollock

Von Südenfed Family Feud
(Mouse On Mars'la The Fall'dan Mark E. Smith'in ortaklığı)
http://hypem.com

Field Music Sit Tight
(İngiliz indie progressive rock'çuların "Tones of Town"ından)
www.myspace.com/fieldmusic

Fiery Furnaces Benton Harbor Blues
(İkilinin yeni albümü "Bitter Tea"den)
www.myspace.com/thefieryfurnaces

Evripidis and His Tragedies Ru Ru I'd Love To
(Atinalı kalabalık ekipten pop kabare)
www.myspace.com/evripidisandhistragedies

Yelle A cause des garçons
(Yaz şarkılarının dayanılmaz hafifliği)
www.myspace.com/iloveyelle

Antibalas I.C.E.
(Brooklyn'li Afrobeat'çilerin yeni albümü "Security"den)
www.myspace.com/antibalas

Macy Gray Ghetto Love
(Yeni albüm "Big"in en güzel şarkısı)
www.myspace.com/macygray

Simian Mobile Disco I Believe
(Remiksleriyle ünlü İngiliz ikilinin ilk albümü çıktı)
http://hypem.com

"MY WAY"İN HAZİN VE ACAYİP ÖYKÜSÜ

Frank Sinatra'nın jübile şarkısı olarak yazıldı, Elvis yokuş aşağı giderken ona tutunmaya çalıştı, Sid Vicious'ın isyan bayrağı addedildi, Sovyetler Birliği'nin dağılma doktrini oldu, büyük şirket CEO'larının böbürlenme destanı haline geldi. Ve en son da Habertürk patronu Ufuk Güldemir'in cenaze marşı olarak çalındı. Paul Anka'nın bir Fransız rock'n'roll'unun melodisine yazdığı sözler 36 yıldır dillerde dolaşıyor. Buyrun "My Way"in öyküsüne... Believer dergisinden özetleyerek naklediyoruz.

SİNATRA DOKTRİNİ

Paul Anka, 30 Temmuz 1941'de, Kanada'nın Ottawa eyaletinde Lübnanlı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Henüz 14 yaşındayken mahallî bir stüdyoda ilk plağını doldurdu. Şarkının adı "I Confess"ti (İtiraf ediyorum). 15 yaşındayken Los Angeles'a gitti, müzik endüstrisine dahil olmak istiyordu. Dikiş tutturamadı, evine döndü. 16 yaşındayken şansını New York'ta denedi, bu defa düşeş attı. Birkaç yıl içinde 20 milyon adet satan "Diana"nın bestecisi ve şarkıcısı olarak ünlendi. Tarih 1957'ydi, Elvis'in "That's Alright"ı üzerinden üç sene geçmişti. "Diana", uzun yıllar, "tüm zamanların en çok satan 45'liği" listesinde ikinci sırayı işgal etti. (Bir numara "White Christmas"tı.) "Diana", Anka'nın bakıcısı Diana Ayoub için yazılmıştı, karşılıksız bir aşkın hikâyesiydi. Anka 17'sindeyken "Yıldızlar Kervanı" adı altında Amerika turnesine çıkan şöhretler karmasındaydı. Bobby Darin, Fabian, Buddy Holly ve Annette Funicello'nun yanısıra Chuck Berry de "Yıldızlar Kervanı"ndaydı, ama üstad otobüse binmeyi reddetmiş, kafileyi pembe Cadillac'ıyla takip etmişti. O günlerde Paul Anka bir kez daha âşık olmuş ve sevgilisi Funicello için "It's Really Love"ı yazmıştı. O şarkı yıllar sonra sözlerinden arındırılmış olarak ünlü televizyon şovmeni Johnny Carson'ın "Tonight Show"unun sinyal müziği olacak ve Anka'ya yılda 800 bin dolar getirecekti. Anka kariyeri boyunca 900'ü aşkın şarkı yazdı, bunlardan üçü listelerde bir numara oldu: "Diana", "Lonely Boy" ve "You're Having My Baby". 18'ine girdiğinde aralarında "Put Your Head On My Shoulder", "You Are My Destiny" ve "Puppy Love"ın olduğu beş şarkısı ilk 20'ye girmişti. Anka'nın ayrıca Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca hitleri de vardı. Soundtrack'ini yazdığı ve rol aldığı "The Longest Day" Oscar adayı olmuştu. Buz Hokeyi Ligi'ndeki Ottowa Senators takımının sahibi ve Amerikan vatandaşı olan Anka'nın beş kızı var, beşinin adı da A harfiyle başlıyor: Amelia, Anthea, Alicia, Amanda, Alexandra.

Vantrilokun marifetleri

Cigar Aficionado dergisinde anlatıldığına göre, Anka'nın oturma odasında dört adet televizyon var. Bu televizyonlar, Elvis'in saray yavrusu ikametgâhı Graceland'i anımsatıyor. (Graceland'in zemin katında üç televizyon vardı, üçünde de western filmleri oynuyor ve Elvis genellikle üçünü de aynı anda seyrediyordu. Graceland'deki turist rehberlerinden birinin ifadesiyle, Elvis'in bu alışkanlığının esin kaynağı eski başkanlardan Lydon B. Johnson'dı. O da eşzamanlı olarak üç kanalın haber programlarını seyrediyordu.) Anka'nın oturma odasındaki yastıklardan birine işlenen sözcükler şunlar: Be Reasonable. Do It My Way. (Makûl ol. Benim gibi yap.)

Paul Anka, özetle, gelmiş geçmiş en başarılı şarkıyazarlarından biriydi. Beatles'dan önce ve Nirvana'dan sonra hitleri olmuştu –disko, metal, hip-hop, grunge; her dönemde ayakta kaldı. Ama toplumsal bir kimliği yoktu. Aura'sı her yerdeydi, kişiliği ise hiçbir yerde. Anka'nın yüzünü gözünüzün önüne getirmeye çalışın. Gelmiyor, değil mi? Zira, o bir vantrilok, bir şifre. Kariyerinin temeli

"MY WAY", SINATRA'NIN SINIR TANIMAYAN İKİ HASLETİNE HİTAP EDİYORDU: KENDİNDEN HOŞNUTLUĞUNA VE KENDİNE ACIMASINA.

Frank Sinatra

YERALTINDAN NOTLAR

1960'larda, yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Sam Giancana'nın telefonları dinlemeye alınmış ve bir gangsterin Giancana'dan Frank Sinatra'yı vurmasını istediği saptanmıştı. Bu, Sinatra'nın yakın ahbabı olan ve yeraltı dünyasına savaş açan dönemin bölge savcısı Robert Kennedy'ye gözdağı vermek için düşünülmüş bir eylemdi. Giancana'nın cevabı "hayır" olmuştu. "Benim başka bir planım var." O günden sonra Sinatra ve Rat Pack, Las Vegas'ta ücret almadan sahneye çıkmaya başladılar. Sinatra, kendisini, Dean Martin'i, Sammy Davis Jr'i ve Eddie Fisher'ı yem olarak sunmuş, mafya da Sinatra ve arkadaşlarını dinlemek için Las Vegas'a gelen yüksek mevkilerdeki kudret sahiplerine çengel atmıştı.

(Kaynak: William Safire, New York Times, 29 Eylül 1986)

→57

Elvis Presley

120. ALBÜM! Paul Anka geçtiğimiz yıl 120. albümünü yayınladı. "Rock Swings" adını taşıyan albümdeki cover şarkılardan biri de Nirvana'dan "Smells Like Teen Spirit".

şuydu: Dinleyici her ne istiyorsa onu vermek, zamanın ruhunu yakalamak, sonra da o ruhu şarkı haline getirmek.
Başka sanatçıların duygu âlemlerine nüfuz edip onların kendi başlarına bulup söyleyemeyecekleri sözleri bulup söylemek –Anka'nın kabiliyeti buydu. 1950'lerde Buddy Holly'nin söylediği "It Doesn't Matter Anymore"u yazmıştı, ama en büyük eseri 1960'ların sonunda Frank Sinatra için kaleme aldığı "My Way"di. Bu şarkı, bir erkek tarzının simgesi olacaktı.
1960'ların ortalarından itibaren, popüler müziğin geçirdiği dönüşüm Paul Anka'yı ve "Yıldızlar Kervanı"nın diğer isimlerini küme düşürmüştü. Anka, Las Vegas kumarhanelerinde sahneye çıkmaya başladı, Sinatra'yla da öyle tanıştı. O günlerde Sinatra orta yaşlardaydı; mucizevî bir geri dönüş yapmış, Ava Gardner'la fırtınalı ilişkisinin, ses tellerindeki polipin, ameliyatların, yanlış adımların, fiyaskoyla sonuçlanan plakların uçurumun eşiğine getirdiği kariyerini son anda kurtarmıştı. Sinatra'yı "büyük" yapan hayat tecrübesi, geniş muhiti ve gansterlerle ilişkileriydi. Sesi derinleşmişti, gözleri Rat Pack (Fare Çetesi: Dean Martin, Sammy Davis Jr, Peter Lawford, Joey Bishop) unvanlı grubunun favori içkisi olan Stinger kokteyli (viski ve nane likörü karışımı) kadar maviydi. Hâlâ yakışıklıydı, ama rock'n'roll'un muazzam başarısı Sinatra'yı tedirgin ediyordu. Saygı görmek istiyordu, görmediğinden kuşkulanıyordu. En azından herkesin, her daim saygı göstermediğini düşünüyordu. Beatles ve Stevie Wonder şarkıları söyleyerek güncel kalmaya çalışıyordu.

"Pour Moi"dan "My Way"e

O günlerde Frank Sinatra'nın gözü Paul Anka'nın üzerindeydi. Ona, milyarder bir çiftçinin verimli bir araziye baktığı gibi bakıyordu. Bir gece, Anka'nın Fontainebleau Hotel'deki programından sonra, Sinatra ve "Fareler" onu soyunma odasında ziyaret edip saygılarını sundu. Bu, Anka için kralın huzuruna kabul edilmekten farksızdı. Sinatra emekliye ayrılmak istediğini söyledi. Sene 1969'du, hippiler ortalığı istilâ etmişti. Fötr şapkalı bir sahne adamı zamanın ruhuna aykırıydı. Jübile vakti gelmişti, ama Frank bunu kendi tarzında yapmak istiyordu: Büyük bir gösteriyle ve bütün serüvenini özetleyen bir hit'le. Anka, onun için böyle bir şarkı yazar mıydı? Vantrilok temkinli olmak zorundaydı: "Ona 'Puppy Love' veya 'Lonely Boy' gibi bir şey yazamazdım, beni pencereden aşağı atardı."
Anka, meseleyi kafasında evirip çevirirken Paris'te televizyonda dinlediği bir rock'n'roll şarkısını anımsadı, Jacques Revaux'nun bestelediği "Pour Moi"yı. "Pour Moi", daha sonra Claude François ve Gilles Thibaut tarafından elden geçirilmiş ve "Comme d'habitude" adıyla yeniden yayınlanmıştı. Anka, şarkının sözlerini sevmemişti. Cigar Aficionado'ya "Comme d'habitude"e ilişkin düşüncelerini şöyle anlatıyordu: "Sözler fazla Fransızdı. 'Sabah kalkıyorum, kahve içiyorum, koltukaltının kokusunu duyuyorum, seni seviyorum' falan..."
Sözlerden hoşlanmamıştı, ama melodiye çarpılmıştı. Telif haklarını soruşturdu, aldığı cevap "madem istiyorsunuz, buyrun kullanın" oldu. Melodiyi zihninde dolaştırmaya başladı, bir yandan da Sinatra'yı düşünüyordu: Sinatra'nın mânâsı, Sinatra'nın özü... Ve kelimelerle, cümle kalıplarıyla oynuyordu. Gerisini kendisinden dinleyelim: "New York'taydım, saat geceyarısını geçmişti, yağmur yağıyordu. O Fransız şarkısını düşünüyordum. Piyanoya oturup onu daha az rock'n'roll haline getirmeye başladım. Bu arada sürekli Frank Sinatra'yı düşünüyordum. Ona bir şarkı yazmak çok müthiş olacaktı. Sinatra 18 defa emekliye ayrılma kararı vermişti. Bunları düşünürken daktiloya geçtim ve yazmaya başladım: 'Ve şimdi son yakın'. Beşinci kıtaya, 'Tükürdüm yuttuklarımı' dizesine geldiğimde meseleyi hallettiğime kanî olmuştum. Şarkı kendi kendisini yazdı ve sabah 5'te son noktayı koydum."
Anka, Sinatra'nın müzikal direktörünü arayıp "tamamdır şef" dedi, "iş halloldu galiba". Birkaç gün sonra Las Vegas'a uçtu, Sinatra'nın sahneye çıktığı Caeser's Palace'a gitti, program arasında Sinatra'ya "My Way"i okudu. Sonrasını Anka şöyle anlatıyor: "O günlerde Sinatra 'kooky' dediğinde, bu bir şeyi çok beğendiği anlamına gelirdi. Şarkıyı dinledi ve 'kooky' dedi."
Aradan bir ay geçti, Sinatra'nın menajeri Anka'yı aradı ve "My Way"in Sinatra versiyonunu telefonda dinletti. Sinatra, imzası haline gelen sesini otuzlu yaşlarının ortasına doğru, gönül yaralarının, art arda yaşadığı başarısızlıkların sonrasında bulmuştu. Hadiselerle dolu hayatı ve edindiği tecrübeler sesine sinmişti adeta. Sinatra'nın en iyi şarkılarından bazılarının düzenlemesini yapan Nelson Riddle'a göre, "Frank'e şarkı söylemeyi öğreten Ava Gardner'dı, Ava en büyük aşkıydı ve onu kaybetmişti".
Anka, Sinatra'nın hayat tecrübesiyle içini doldurduğu şarkı sözlerini dinlerken "gözyaşlarını tutamamıştı". Sonradan şöyle diyecekti: "Bu, benim kariyerimin dönüm noktasıydı."
Sinatra, "My Way"i kamuoyu önünde ilk kez 13 Haziran 1971'de, Los Angeles Music Center'da söyledi. "Son kez sahneye çıktığını" ilân ettiği o konserde Ronald ve Nancy Reagan, Henry Kissinger ve Nixon döneminin başkan yardımcısı Spiro Agnew seyirciler arasındaydı. Sinatra'nın o gece söylediği şarkılar hayat öyküsünü –müzikal otobiyografisini– özetler gibiydi. Açılış şarkısı gençlik yıllarındaki büyük hit'i "All Of Me"ydi, sonra da sırasıyla "I've Got You Under My Skin"i, ilk karısı için yazdığı "Nancy"yi, "Fly Me To The Moon"u, "The Lady Is A Tramp"i ve "Ol' Man River"ı söyledi. "Ol' Man River"ın "Darkies all work on the Mississippi" (Esmer derililerin hepsi Mississippi'de çalışır) dizesini "Here we all work on the Mississippi" (Hepimiz Mississippi'de çalışırız) olarak okumuştu. Finali "My Way"le yaptı. Son kıtaya geldiğinde salonu dolduran yönetici sınıfı gözyaşlarını tutamamıştı. Sinatra onların hikâyesini anlatıyordu sanki.
Sözler şöyleydi:

Ve şimdi son yakın
Yüz yüzeyim son perdeyle
Açık söyleyeyim dostum
Meselemin ne olduğuna yok hiç kuşkum

Yaşadım hayatımı dolu dolu
Oldum her yolun yolcusu

"MY WAY", BİR MÜCADELE, BİR DİRENİŞ ŞARKISI OLMAKTAN ZİYADE, YARALI BİR HAYVANIN İNLEYİŞİ, UÇURUMUN KENARINDAKİ İHTİYARIN SAVUNMASIDIR.

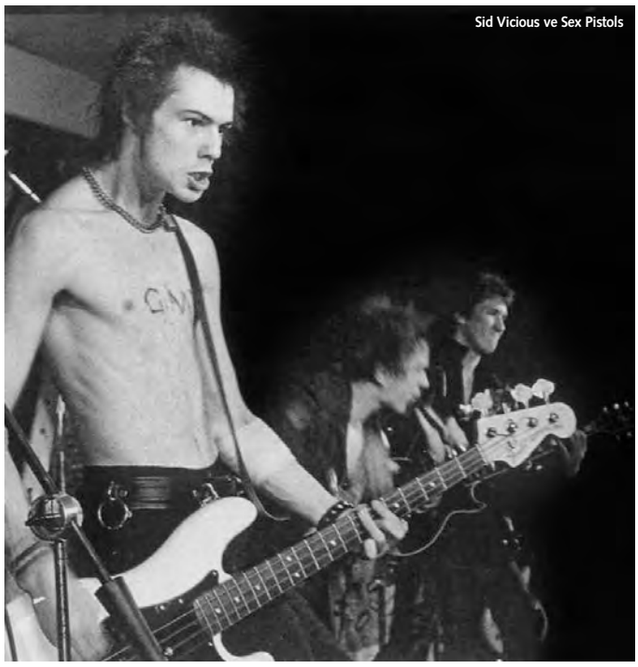
Sid Vicious ve Sex Pistols

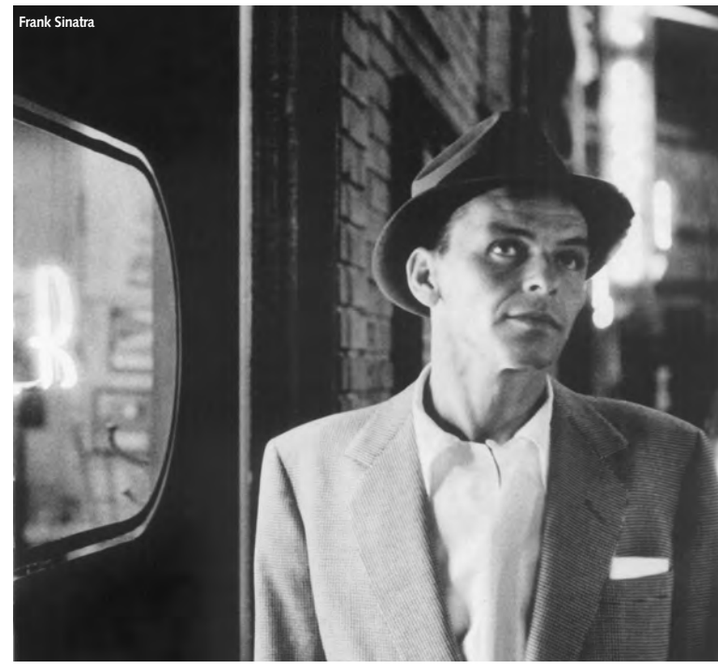
Frank Sinatra

Ve dahası, daha dahası
Kendi yolumdan gittim

Pişmanlıklar –evet, oldu birkaç tane
Ama o kadar az ki, bahsetmeye değmez bile
Yaptım yapmam gerekeni
Ve hallettim istisnasız hepsini

Planladım çizdiğim her güzergâhı
Yol boyunca dikkatle attım her adımı
Fakat dahası, daha dahası
Kendi yolumdan gittim

Evet, bildiğiniz gibi birkaç defa
Isırdım çiğneyebileceğimden fazlasını
Ama her seferinde, düşer düşmez kuşkuya
Tükürdüm yuttuklarımı
Yüzleştim hepsiyle ve dimdik durdum ayakta
Kendi yolumdan gittim
Sevdim, güldüm, ağladım
Kaybetmekten payıma düşeni aldım
Ve şimdi süzülürken gözyaşlarım
Eğlenceli buluyorum hepsini

Düşününce yapıp ettiklerimi
Diyorum ki –hiç de utangaçlık yapmadan
Zaten bana göre değil öylesi
Kendi yolumdan gittim

Bir adam nedir ki, neye sahiptir?
Kendisine sahip değilse, bir hiçtir
Gerçekten hissettiği şeyleri söylemelidir
Diz çöken bir adamın sözleri değil bunlar
Sicilim ispatımdır, darbeleri göğüsledim
Ve kendi yolumdan gittim

Elbette, ironi şu ki, Sinatra'nın öyküsünü anlatmayı ve onu modaların ötesine, zamanın dışına taşımayı amaçlayan "My Way", onu zamanın tam ortasına yerleştirmişti: Büyük şöhreti olan bir adam, şöhretinin elinden kayıp gittiğini fark eder, kariyerinin düşüşe geçtiği anla toplumsal muhalefetin yükselişe geçtiği an çakışmıştır. "My Way" bir mücadele, bir direniş şarkısı olmaktan ziyade, yaralı bir hayvanın inleyişi, uçurumun kenarındaki bir ihtiyarın savunmasıdır.
"My Way", o günlerde listelere egemen olan Dylan taklidi protest şarkılarını yankılıyordu. Öfkeli bir ihtiyarın ya da yaşı her ne olursa olsun miyadının dolduğunu bilen bir adamın protestosuydu bu. Bir zirve, bir amentü olması istenmişti, ama nasıl yaşanması gerektiğinden çok, nasıl ölünmesi gerektiğine dair gibiydi. Sözcüklerin seçimi, ironik biçimde de olsa, bir tehlike sinyali sayılabilirdi.
"My Way"le tanımlanan isimlerin (Frank Sinatra, Elvis, Sid Vicious) kendi şarkılarını yazmamış şarkıcılar olması tesadüf değildi. Bu isimler birer oyuncuydu, başkalarının sözlerini belli bir tavırla, pozla, kılık kıyafetle, bir hayat tarzıyla, bir ölüm şekliyle iç içe geçirmişlerdi. "My Way" yalnızca bir senaryoydu ve ancak Sinatra gibi biri tarafından oynandığında ete kemiğe bürünebiliyordu.
"My Way", Sinatra'nın sınır tanımayan iki hasletine hitap ediyordu: Kendinden hoşnutluğuna ve kendine acımasına.

"MY WAY", KUŞAK ÇATIŞMASINDA BİR KARŞI DARBE, BİR KARŞI ATAKTI. PATRONUN SİKTİR ÇEKMESİYDİ. ESKİ YA DA HAYALİ BİR ZAFERİN ŞARKISIYDI.

Dahası, kendinden hoşnut olan ve fakat kurulu düzene tepki duyan bir kuşağa da hitap ediyordu. O yüzden de bu kadar büyük bir hit olmuştu. Sene 1971'di, Vietnam savaşı hepten çığrından çıkmıştı, sokaklar uzun saçlılarla doluydu. "My Way", kuşak çatışmasında bir karşı darbe, bir karşı ataktı. Patronun siktir çekmesiydi. Eski ya da hayalî bir zaferin şarkısıydı. (Sid Vicious'un bu şarkıyla hit olması tuhaf gelebilir, ama değil. Zira, punk'ın ve hiphop'un temelindeki meydan okuma, "My Way"de de mevcuttu. Dolayısıyla hem punk, hem hiphop versiyonları yapılmıştı.)

Elvis'in Sinatra'laşması

1953'te Elvis, lisedeki arkadaşlarının kaale almadığı, içine kapanık bir ergendi. İki yıl sonra ise dünyanın ilk gerçek rock starı olmuştu. Siyahların şarkılarını söylüyor, muhabbet tellalları gibi giyiniyor, kalçalarını sallıyor ve gözüne sürme çekiyordu. 1958'de kısacık saçlarıyla Amerikan ordusunun Batı Almanya'daki neferlerinden biriydi. 1960'da terhis olur olmaz soluğu Miami'de almış ve iki yıl aradan sonra ilk kez kamuoyunun önüne çıkmıştı: "Frank Sinatra'nın Elvis Presley için verdiği hoşgeldin partisi" adlı bir televizyon özel programında şarkı söylüyordu. Olayın arkasında, Presley'in kariyerini çekip çeviren Tom Parker vardı. Elvis'e söyleyeceği iki şarkı için 125 bin dolar verilecekti. Ve bu, o güne kadar bir televizyon programının ödediği en büyük paraydı.
Ama asıl çarpıcı olan, Sinatra'nın Elvis'e karşı aldığı tutumdaki değişimdi. 1955'te, Elvis patladığında, Sinatra bir müzik dergisine şunları yazmıştı: "Rock'n'roll sahte ve yanlıştır. Mankafalar için yazılıyor, çalınıyor, söyleniyor. Embesilce nakaratları, kurnaz ve iffetsiz sözleriyle, dünyanın dört bir yanındaki favori bırakmış serserilerin savaş müziği olmayı beceriyor."
Sinatra isim vermemişti, ama kimi kastettiğini herkes biliyordu. Bu makale, eski kuşakların yeni kuşaklara duyduğu tepkinin tipik bir örneğiydi. Birkaç yıl sonra, Elvis de Beatles'a aynı tepkiyi gösterecekti. Kendini kötü hissettiği günlerde, Elvis, "ağzımda, içinde Bob Dylan uyumuş gibi bir tat var" derdi.
Ne var ki, Sinatra Elvis'in niyetini yanlış okumuştu. Elvis Sinatra'yı tahtından indirmek istemiyordu, Sinatra olmak istiyordu. Zaten herkes Sinatra olmak istiyordu. Sinatra cool olduğu zamanlarda bu denli cool'du işte.
Sinatra, yükselen dalgayı engelleyemeyeceğini görmüş, ona direnmektense, ondan yararlanmaya karar vermiş ve televizyondaki "hoşgeldin partisi"ni düzenlemişti. Elvis demek reyting demekti. Elvis, Miami'deki partiye trenle gitmişti. Bütün istasyonlarda kalabalıklar toplanıyor, Elvis'e sevgi gösterileri yapılıyordu. Bu kendiliğinden olan bir şey değildi, Tom Parker günler öncesinden tren güzergâhındaki kentlerde "Elvis geliyor" kampanyası başlatmıştı. O yolculuğu Elvis'le birlikte yapan müzisyenlerden Scottie Moore, tanık olduğu manzarayı şöyle anlatıyor: "Gerçekdışı bir hadiseydi. Abraham Lincoln'ün naaşının Springsfield'a götürülüşüne dair okuduklarımı ve Roosevelt'in cenaze törenini andırıyordu. Yol boyunca her makasta, her istasyonda, kendinden geçmiş bir kalabalık vardı."
Scottie Moore'un Elvis'in Miami'ye gidişini Amerikan tarihinin en büyük cenaze törenlerine benzetmesi çok yerinde. Zira, o tren yolculuğu da Elvis'in cenaze töreniydi: 1955'te ülkeyi sarsan El-

vis'in yerinde yeller esiyordu. O yolculuk, bir düşüşün sembolik anlatımı, androjen bir çiftçinin Frank Sinatra'ya dönüşmesinin öyküsüydü. Elvis'in Sinatra'ya benzeyişinin göstergeleri şunlardı: Zamanın büyük bölümünü Sinatra gibi Las Vegas'ta geçiriyordu, geceleri yaşıyordu ve hep maiyetiyle birlikteydi. Sinatra gibi, onun da hayatındaki en önemli kadın annesiydi. Sinatra gibi, onun da sesi derinleşti, vücudu kalınlaştı. (Ama bu fiziksel değişim Sinatra'da olduğu gibi bir görmüş geçirmişliği imlemiyordu, Elvis yalnızca şişmanlamıştı.) Sinatra gibi, Elvis de ev, kadın ve otomobil koleksiyonu yapıyordu.

Andy Warhol'un fırçasından Paul Anka

ÖZEL ŞİRKETLERİN GECELERİNDE "MY WAY" MİLLİ MARŞ MUAMELESİ GÖRÜYOR. PAUL ANKA, CEO'NUN YANINDA ŞARKIYI İKİNCİ TEKİL ŞAHISLA SÖYLÜYOR.

Graceland'de Cadillac'lar, motosikletler, jipler ganiydi. Ama bir araba vardı ki, sofistike görüntüsüyle diğerlerinden ayrılıyordu. Bu, Avrupa yapımı bir spor arabaydı. Graceland'deki rehber hanıma o arabanın sebeb-i hikmetini sorduğumda şu cevabı aldım: "O, Frank Sinatra için özel olarak yapılmıştı. Elvis çok beğendi ve satın aldı."

Sinatra gibi, Elvis'in de Natalie Wood ve Juliet Prowse'la ilişkisi olmuştu. Elvis, "G.I. Blues" adlı filmde Sinatra'nın gayrıresmî nişanlısı Juliet Prowse'la başrolü paylaşmıştı. Çekimler sırasında, Elvis ve Prowse buldukları her fırsatta kaçamak yapıyorlardı ve bu, setteki herkesin malûmuydu. Bütün bunlar göz önüne alındığında, 1976'da hap bağımlısı ve genel olarak bitik durumdaki Elvis'in "My Way"i söylemeye karar vermesi anlaşılır bir şey. Sinatra'nın arabasını ve sevgilisini almıştı, şimdi sıra onun dünyadan bıkmış usanmış ses tonundaydı. Elvis o ses tonunu kazanmamıştı, ama aynı şey Sinatra için de geçerliydi. O ses tonunun kalp paradan bir farkı yoktu. Gelgelelim, Elvis bunu anlayamayacak kadar naifti. "My Way"e duyduğu ilgi bir tehlike sinyali, ölümcül bir pop star illetinin belirtisiydi. O illet şöhretti, Sinatra onunla başa çıkabiliyordu, Elvis çıkamıyordu. Elvis'in "My Way"inin düzenlemesi Sinatra'nınkiyle tıpatıp aynıydı. İki şarkı arasındaki tek fark sesti. Elvis sanki Sinatra'nın bedenine girmiş gibiydi, söyleyişi karaoke duygusu veriyordu. Elvis'in ilk 45'liği "That's All Right"tı, "My Way" de son 45'liklerinden biri olmuştu. Son turnesindeki her konserde söyledi "My Way"i. Her gece, kendisine "kendi yolundan gittiğini" hatırlatıyordu adeta. O turne boyunca her geçen gün daha da kötülemişti Elvis. Ama bu kimsenin umurunda değildi, ne fanlarının, ne de menajeri Tom Parker'ın. Long Beach'teki konserinden sonra, bir gazeteci, "Elvis 'My Way'e 've şimdi son yakın' diye başladığı anda salona tekinsiz bir sessizlik çöktü. Tüyler ürperten bir öngörünün gerçekleşmesine tanık oluyor gibiydik" diye yazmıştı. O turnedeki konserlerden kimi görüntüler "This Is Elvis" belgeseline dahil edilmişti ve o görüntülere New York Times 1981'de şu yorumu yapmıştı: "Bu filmin kaldıramayacağı kadar ironiyle yüklü olan sahne, Elvis'in sözlerini doğru dürüst hatırlayamadığı 'My Way'i söyleyişiydi."

Elvis, 16 Ağustos 1977'de, Graceland'in tuvaletinde ölü bulundu. Yerde yatıyordu, altın sarısı pijaması bileklerindeydi, yüzü kusmuğuna gömülmüştü. Ölümünden birkaç saat önce Seconal, Valmid ve Demerol almıştı. Bruce Springsteen "Johnny Bye-Bye" şarkısında şöyle diyordu: "Onu

AH SINATRA AH!
Frank Sinatra'nın rock'n'roll hakkında yazdığı makaleye dair fikrini soran gazetecilere Elvis şu cevabı vermişti: "Frank Sinatra'ya hayranım. Başarılı bir sanatçı, iyi bir aktör. İstediğini söylemeye hakkı var. Ama o sözleri söylememeliydi. Bence çok yanılıyor. Rock'n'roll bir trend'dir, Sinatra'nın müziğe başladığı zaman da birçok trend vardı. Fakat bence rock'n'roll dünyanın en güzel müziğidir."

kendi mazgalına kapanmış buldular, damarlarında devasa dertler dolaşıyordu."
Elvis tuvalette kitap okumayı severdi. Komplo teorilerine ve okültizme meraklıydı; son kez tuvalete oturduğunda "Shroud of Turin"i (Torino Kefeni) okuyordu.

Üçüncü Perde: Bir intihar eylemcisi

1977 baharında, Sid Vicious 19 yaşındaydı. Ve punk âleminin efsane şahsiyetlerinden biriydi. Asıl adı John Simon Ritchie'ydi ve "Vicious: The Art of Dying Young"ın yazarı Mark Paytress'in ifadesiyle "su katılmamış bir punk" ve "her yolun yolcusu"ydu. En sevdiği kitap "Helter Skelter"dı (Vincent Bugliosi - Curt Gentry, 1974) ve Charles Manson'ın şu sözünü diline dolamıştı: "Her şey hiçtir, hiç her şeydir." Punk'ın gurusu ve Sex Pistols'ın kurucusu Malcolm McLaren, Sid'i namından ve yakışıklılığından istifade etmek için grubuna almıştı.
Sid, Sex Pistols'la ilk kez 3 Nisan 1977'de Londra'daki Green Cinema'da sahneye çıkmıştı. Grubun basçısı Glen Matlock'un yerini almıştı, ama ne bas gitarı, ne de başka bir enstrümanı çalabiliyordu. Plaklarda onun yerine başkası çalıyor, konserlerde ise amplisi kapatılıyordu. Ama, suratı Pistols'ın misyonuna cuk oturuyordu:
Rock'n'roll'u hakiki ruhuna yeniden kavuşturmak ve onu, Sinatra'nın dediği gibi, "dünyanın her yerindeki favorili serserilerin savaş müziği haline getirmek" –ezcümle, Elvis'i geri getirmek. Şarkıların her biri iki dakikalık devrimdi. "God Save The Queen" 1977'de yayınlandı ve Britanya'da bir numara oldu. Ancak, sözleri ahlâka mugayyir olduğu için şarkının adı sansürlenmişti, Billboard'da 1 numaranın yanında bir çizgi vardı sadece.
Sex Pistols, parladığı hızla sönen bir alev oldu. O enerjinin uzun süre sürdürülebilmesi mümkün değildi, ayrıca böyle bir niyetleri de yoktu. İntihar eylemcileri gibiydiler. Video mesajlarını yayınladılar ("Biz Sex Pistols'ız, bunu yapmamızın sebebi Elvis'i geri istememizdir") ve kendilerini havaya uçurdular. Son konserleri 14 Ocak 1978'de San Fransisco'daydı. Solistleri Johnny Rotten konserin ortasında sahneyi terkedip gitti. Gidiş o gidiş...
Sex Pistols dağılınca Sid de dağıldı. Uyuşturucu bağımlılığı, ölüme davetiye çıkarma raddesindeydi. "Femme fatale" sevgilisi Nancy'yle birlikte soluğu Paris'te aldı, eroine gömüldü. Bu arada, Malcolm McLaren Sid'e bir solo plak yaptırmak istiyordu. Onun aklındaki Edith Piaf'ın "Je ne regrette rien"iydi –"Hiçbir şeyden pişman değilim". Ama Sid o şarkıdan nefret ediyordu, "My Way"i tercih etti. 3-4 Nisan 1978'de kaydedilen "My Way"in kimi sözlerini, Nancy'nin önerileri doğrultusunda yeniden yazan Sid'in şarkıya yaptığı katkılar arasında şu ifadeler vardı: "İğneyi çaktım", "Bir kediyi öldürdüm", "ben ibne değilim". Sid'in "My Way"i yayınlanır yayınlanmaz listelerde hızla tırmandı ve Billboard'un ilk 10'una girdi. O arada Sid-Nancy çifti New York'un namlı oteli Chelsea'nin 100 no'lu odasını mesken tuttu. Zamanlarının çoğunu konserlere giderek, eroin takılarak ve kavga ederek geçiriyorlardı. Sid, East Village'ın ikonu haline gelmişti. Elvis olmuştu, Elvis'in Sinatra olduğu gibi.
12 Ekim 1978'de, Nancy, Chelsea Oteli'ndeki 100 no'lu odada ölü bulundu. Bıçaklanmıştı. Sid cinayet sanığı olarak tutuklandı, ancak şuçu ne reddetti, ne de kabullendi. Hiçbir şey hatırlamıyordu. Olaydan birkaç hafta önceki konserlerinden birinde, tıpkı Elvis gibi "My Way"in kimi sözlerini unutmuştu. Kefaletle serbest bırakılan Sid,

GENÇ ÖLME SANATI
"Vicious: The Art of Dying Young"da, Mark Paytress, rock eleştirmeni Nick Kent'ten şu alıntıyı yapıyor: "Kendini merkez almış biriysen, tuvalette oturup bir saat Ramones dinliyorsan ve NME'de hakkında yazılanları okuyorsan, doğru dürüst bir hayatının olması mümkün değil."

"MY WAY", KENDİNDEN HOŞNUT OLAN VE KURULU DÜZENE TEPKİ DUYAN BİR KUŞAĞA DA HİTAP EDİYORDU. O YÜZDEN BU KADAR BÜYÜK BİR HİT OLMUŞTU.

2 Şubat 1979'da, bir kız arkadaşının evinde son nefesini verdi. Ölüm sebebi fazla doz eroindi ve şırıngayı yapan annesiydi.
Ve böylece "My Way" çemberi tamamlanıyor: Birinci Perde, İkinci Perde, Üçüncü Perde. Ya da diyalektikçilerin diyebileceği gibi: Tez (Sinatra), antitez (Elvis), sentez (Sid).

Bir kurum olarak "My Way"

"Kişisel marş" addedilen, Sinatra için de o niyetle yazılan, Elvis ve Sid Vicious tarafından söylenen "My Way", şaşırtıcı sayıda sanatçı tarafından yorumlandı. 12 Nisan 2004'te, şarkının 35. yıldönümü dolayısıyla tam 35 bin radyo istasyonu onu çaldı. "My Way" cover'ı yapanlar arasında kimler yok ki: Tom Jones, Nina Simone, Shane McGowan, Gipsy Kings, Kanye West, Robbie Willams, Julio Iglesias... Bir Fransızın koltukaltında başlayan bir şarkı, bir kurum haline geldi.
1989'da, Sovyetler Birliği dağılma sürecine girdiğinde, Kremlin, Varşova Paktı ülkelerini kendi siyasetlerini belirleme konusunda serbest bırakmıştı. Mikhail Gorbaçov'un sözcüsü bu politikayı "Sinatra doktrini" olarak tanımladı.
Sinatra, Madison Square Garden'daki bir konserinde "My Way"i şöyle takdim etmişti: "Şimdi millî marşımızı söyleyeceğiz, ama ayağa kalkmanıza gerek yok." Bu şakada bir gerçek payı vardı. "My Way" Amerikan kimliğinin temel niteliklerini barındırıyor: Öfke, meydan okuma, kendini önemseme ve kendinden memnuniyet. Bu nitelikler, işler ters gittiğinde, kendine acımaya dönüşüyor. Sinatra, Presley, Vicious –bu isimlerin her biri, "My Way"i kamusal hayatlarının sonuna doğru söylediler. Ve üç durumda da, o şarkıyı söylemeleri gözden düşmeye başlamalarıyla ilişkiliydi.
Frank Sinatra'nın 1998'deki vefatıyla birlikte Paul Anka'ya miras kalan "My Way", yaratıcısı tarafından yılda ortalama 150 defa icra ediliyor. Anka, en çok da büyük şirketlerin özel gecelerinde sahneye çıkıyor ve kendisine 300 bin dolar getiren bu gecelerde, "My Way" gerçekten de bir millî marş muamelesi görüyor. Anka, sıra "My Way"e geldiğinde sahneden iniyor, şarkıyı masaların arasında dolaşarak söylüyor. Şirketin CEO'sunun masasının yanından geçerken duruyor, bir dizini yere koyup ellerini iki yana açıyor ve şarkının bir kısmını, birinci tekil şahıstan ikinci tekil şahısa dönüştürerek söylüyor: "Sicilin ispatındır, darbeleri göğüsledin, kendi yolundan gittin."

Rich Cohen
(Çeviren: Yücel Göktürk)

ansiklopedi

a→

ATTENBOROUGH, DAVID

Uzun adıyla, Sir David Frederick Attenborough; İngiliz natüralist, belgesel sinemacı. Ünlü yönetmen Richard Attenborough'nun kardeşi.
1950'lerin ikinci yarısından itibaren BBC televizyonuna yaptığı serilerle doğa belgeselciliğine öncülük etti. Bir rektör oğlu olarak ansiklopedilerin arasında yaşadığı çocukluğu, fosil, taş ve doğadaki türlerden örnekler toplayarak geçti.
1952'de BBC'de işe başladığında, birçok İngiliz gibi evinde televizyon yoktu. Radyo için yaptığı "Hayvan, Sebze, Mineral?" adlı yarışma progrası ve Londra Hayvanat Bahçesi'ndeki türlerin tanıtıldığı ilk belgesel filmle başlayan meslekî başarıları, 1960'larda sadece belgesel yayınlayan BBC2'nin başına geçmesiyle zirve noktasına ulaştı. Kendi yazıp yönettiği ve bizzat sunduğu, ilki 13, diğerleri 12'şer bölümden oluşan "Dünyada Yaşam" (1979), "Yaşayan Gezegen" (1984) ve "Yaşamın Deneyleri" (1990) üçlemesi doğa belgeseli kategorisinin klasiği olarak kabul ediliyor. Bunlardan sonra daha spesifik alanlara el attı. Antarktika üstüne yaptığı "Dondurucuda Yaşam" (1993), "Bitkilerin Özel Hayatı" (1995), "Kuşların Yaşamı" (1998), "Memelilerin Yaşamı" (2002) ve son olarak "Yeraltında Yaşam" (2005) serilerini tamamladı. Halihazırda 74 bölüme varan "Yaşam" üstbaşlıklı bu dev proje, 2008'de yayına girmesi beklenen ve sürüngenleri ve hem karada hem denizde yaşayan hayvanları konu alan "Soğukkanlı Yaşam" serisiyle noktalanacak. Aynı zamanda bir ekolojist olan 81 yaşındaki Attenborough, dünyanın dikkatini küresel iklim değişimine çekmek için gösterdiği çabalar ve bu temayı işleyen belgeselleriyle de takdir topluyor.

c→

CLAYDERMAN, RICHARD

62→

COMME D'HABITUDE

"Comme d'habitude" (Her zamanki gibi), 1967'de Jacques Revaux'nun bestelediği, sözlerini Claude François ile Gilles Thibaut'nun yazdığı ve Claude François'nın seslendirdiği, ünlü "My Way"e kaynaklık eden şarkı. İlk önce "Pour Moi", sonra İngilizce sözlerle "For Me" adını taşıyan ve Michel Sardou dahil pek çok sanatçının reddettiği şarkıyı yorumlamayı Hervé Vilard kabul etti. Ancak, besteci Revaux, Vilard'ın da onayıyla şarkıyı Claude François'ya önerdi. Claude François, France Gall'le yeni biten ilişkisinden esinlenerek sözlerde değişiklikler yaptı ve can çekişen bir ilişki yaşayan bir çiftin gündelik hayatı temasını işlemek istedi.

Claude François

Bu konseptle, söz yazarı Gilles Thibaut şarkıya son halini verdi ve "Comme d'habitude" ortaya çıktı: "Dürtüyorum seni / Uyanmıyorsun / Her zamanki gibi / Üzerine çekiyorum çarşafı / Korkuyorum üşürsen diye / Her zamanki gibi / Elim okşuyor saçlarını / Neredeyse kendime rağmen / Her zamanki gibi / Ama sen / Dönüyorsun sırtını / Her zamanki gibi."
Fransa'da bir televizyon programında şarkıyı duyan Paul Anka telif hakkını aldı ve farklı bir temayla, ünlü "My Way" efsanesi yaratıldı. Frank Sinatra'nın ve ölümünden kısa bir süre önce Elvis Presley'in 45'lik olarak kaydettiği "My Way"i yorumlayan yorumlayana: Nina Simone, Tom Jones, Ray Charles, Nina Hagen, Sid Vicious, Luciano Pavarotti ve daha niceleri...
"Comme d'habitude"ü Fransa'da hit haline getiren asıl şarkıcı, şarkıyı ilkten reddeden Michel Sardou oldu. Rachid Taha - Khaled - Faudel üçlüsü de "Comme d'habitude"ü kaydetti. Reveaux, "Fransız müziğini tüm dünyada tanıttığı" için ülkesinde onur ödüllerine lâyık görüldü...
Şarkının İtalyanca versiyonu "Come sempre" ve İspanyolca versiyonu "A Mi Manera" da çok popüler oldu. Şarkıyı ayrıca, Gipsy Kings ve salsa adaptasyonuyla Richie Ray & Bobby Cruz ve Rey Ruiz de seslendirdi. Türkçe yorumu "Sen Varsın" adıyla Ömür Göksel'e düştü.

d→

DURRUTI, BUENAVENTURA

Durruti: Hayır, daha faşistlerin kaçmalarını sağlayamadık. Silah depolarının ve silah fabrikalarının bulunduğu Zaragoza ve Pamplona'yı hâlâ ellerinde tutuyorlar. Ne pahasına olursa olsun Zaragoza'yı ele geçirmemiz lâzım. Kitleler silahlandı. Eski orduyu unutabiliriz. Her işçi, faşizmin zaferinin ne anlama geleceğini biliyor: Açlık ve kölelik. Ama faşistler de mağlûp olduklarında başlarına ne geleceğini çok iyi biliyorlar. Bu yüzden acımasız bir savaştır bu. Bizim için mesele, faşizmi ilelebet yok etmektir. Hükümete ters gelse bile. Bunu söylüyorum, çünkü dünyada, faşizmi yok edene kadar ona karşı mücadele verecek bir hükümet yok. Burjuvazi, iktidarının elden gittiğini anlayınca ayakta kalabilmek için faşizme başvuracaktır. İspanya'nın liberal hükümeti, ülkeyi faşist unsurlardan şimdiye kadar çoktan temizleyebilirdi. Bunun yerine hükümet manevra yaptı, tereddüt etti ve zaman kazanmayı denedi. Şu andaki hükümetimizde bile isyancılara kadife eldivenleriyle dokunmak isteyen kişiler var. Belki de hükümetimiz, ayaklanan orduyu günün birinde işçi hareketini bastırmak için kullanabilir...
Van Paasen: Demek oluyor ki, generallerin ayaklanmasının bastırıldığı gün bile zorlukların olabileceğini öngörüyorsunuz?
Durruti: Evet. Bu, dirençsiz bitmeyecektir.
Van Paasen: Direniş, hangi taraftan?
Durruti: Burjuva tarafından tabii ki. Devrim zafere ulaşsa bile burjuva hemen yenilmiş olmayacak. Biz anarko-sendikalistleriz. Devrim için mücadele veriyoruz. Ne istediğimizi biliyoruz. Bizim için, dünyanın herhangi bir yerinde Sovyetler Birliği diye bir yerin olması pek önemli değil. Sovyetler Birliği'nin huzuru ve barış uğruna Stalin, Alman ve Çin işçilerini faşist barbarlığa teslim etti. Devrim yapmak istiyoruz, burada, İspanya'da. Hem de Avrupa'da yaklaşan savaştan sonra değil, şimdi, şu anda. Biz devrimimizle, Hitler ve Mussolini'nin başını bugün tüm Kızıl Ordu'dan daha çok ağrıtıyoruz. Örneğimizle, Alman ve İtalyan işçi sınıfına faşizmle nasıl savaşılması gerektiğini gösteriyoruz. Hiç kimseden yardım beklemiyoruz, hatta kendi hükümetimizden bile.

Rock grubu Durutti Column, ismini Durruti'den aldı. Yazım yanlışlığının sebebi, '67 tarihli bir situasyonist afişteki şu ifade: "The Return of the Durutti Column".

Van Paasen: Ama siz galip gelirseniz büyük bir enkaz yığını üzerine oturacaksanız.
Durruti: Biz yıllardan beri barakalarda ve deliklerde oturuyoruz. Belli bir süre daha kendimize göre oturmayı bileceğiz. Ama bizim de binalar yapabileceğimizi unutmayın. Tüm bu sarayları, kentleri yapan biziz, İspanya'da, Amerika'da ve dünyanın her yerinde. Biz işçiler, onların yerine iyilerini koyabiliriz, yeni ve daha iyisini. Yıkıntılardan korkmuyoruz. Bu dünya mirasımız olacak, bundan hiç kuşkunuz olmasın. Burjuvazi, tarih sahnesinden çekilmeden önce kendi dünyasını havaya uçurabilir. Biz, içimizde yeni bir dünya taşıyoruz ve bu dünya her an büyüyor. Şu an sizinle konuşurken bile.
Hans Magnus Enzensberger, "Anarşinin Kısa Yazı" (Ayrıntı)

g→

GARLAND, JUDY

"Judy aslında bir gay ikonu sayılmaz. Bundan çok daha fazlasıdır o. Gay'ler için bir deniz feneridir Judy, bir azizedir. Elli yıla yaklaşan yaşamında karanlığa doğru yürüdü. İster 'Oz Büyücüsü' olsun, ister 'Judy At The Carnegie' albümü, bunlar gay'ler için mihenk taşıdır. Gay dinleyiciyle Judy arasında bir tür duygu paylaşımı vardır hep. Ve elbette alkol ve madde bağımlılığı meselesi

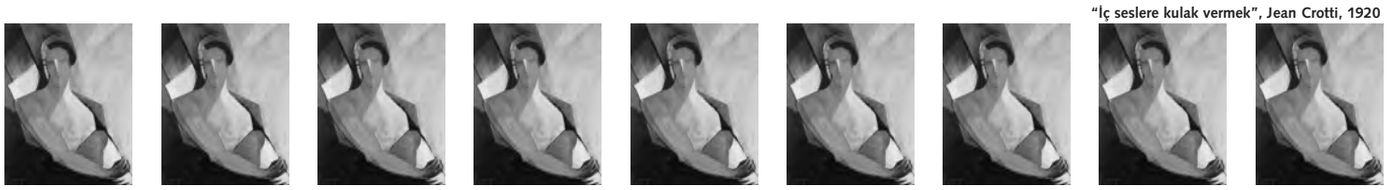

"İç seslere kulak vermek", Jean Crotti, 1920

vardır ki, bunlar da öyle ya da böyle gayet gay şeylerdir."
Rufus Wainwright, The Guardian'a yazdığı "10 Gay İkonu" başlıklı yazısının tepesine yerleştirdiği Judy Garland için bunları söylüyor. Yahoo Answers'a "Neden Judy Garland gay'ler arasında bunca popüler" diye soran Auntie Em'e de Yahoo, Garland'ın "homoseksüellerin Elvis'i" olduğunu söylemiş. Garland'ın konserleri gay'ler için buluşma merkezleriymiş, pek çok gay dostu varmış, babası ve beş kocasından ikisi de gay'miş, ömrünün sonlarında da gay barlarında söylemiş. Perdeye yansıttığı kırılgan, ama güçlü karakter, şarkılarında mütemadiyen yalnızlık temasını işlemesi onu gay'lere yakın kılan unsurlar arasındaymış. Görüntüsünden ve sesinden bir türlü emin olamayışı, daima tekerrür eden sahne korkusu, cinsel kimliğini açıklamakta güçlük çeken zamanın gay'lerinin duygularıyla da örtüşüyormuş...
Gerçek adıyla Frances Ethel Gumm, 1922'de vodvilci bir aileye doğdu, küçük yaşta şarkı söylemeye başladı. Kızkardeşleriyle "Garland Sisters" adını aldılar. MGM tarafından erken keşfedildi, 1939'da "Oz Büyücüsü"ndeki Dorothy rolüyle büyük bir şöhret kazandı. Mickey Rooney'le beraber müzikhollerde ve müzikallerde uzunca bir dönem aranan ikili oldular. Bu dönemde birbiri ardına gelen rollere ayak uydurması için verilen amfetamin ve barbitüratların sonraki bağımlılıklarında etkili olduğu söylenir.
Judy Garland'ın sıradan kız imajından zamanın ışıltılı, olgun kadın rollerine geçişi sancılı oldu. Yine de izleyici, şarkı söylediği filmlerini her zaman tercih etti. Sesinin doğal vibratosu, düşük perdelerde bile müthiş bir duygu yoğunluğu yaratabiliyordu. Hem sahnede, hem perdede çok iyi orkestralarla çalıştı, zamanın standartlarını belirleyenlerden biri oldu. 1947'de ilk intihar girişiminin ardından MGM'le arasında ipler koptu. Daha sonra başka firmalar için çok iyi yapımlarda rol aldıysa da, esas olarak şarkıcılığıyla varoldu. Bir hastalığın ardından sesini kaybedeceği söylense de, dönüşü muhteşem oldu. 23 Nisan 1961'de Carnegie Hall'da verdiği konser "şov dünyasının gördüğü en büyük olay" olarak nitelendirildi; iki plak halinde yayınlanan kayıtlar tüm zamanların en çok satan albümlerinden biri oldu, 13 haftası 1 numarada olmak üzere, 73 hafta Billboard listelerinde kaldı.
Son yıllarında Vincente Minnelli'den olma kızı Liza'yla da sahneye çıkan Garland, 1960'ların ortalarında şarkı sözlerini unutmaya, konserleri yarıda bırakmaya başlamıştı. Çocukluğundan itibaren kilo kaybıyla, psikolojik problemlerle boğuşan Garland, 22 Temmuz 1969'da, aşırı dozda barbitürat kullanımı sebebiyle hayata gözlerini yumdu.

h→

HAYKO

l→

LEDERHOSEN

Almanya ve Avusturya'ya, özellikle Bavyera ve Alp bölgelerine has bir giysi. "Lederhosen", "deri şort" anlamına geliyor. Genellikle geyik, keçi, domuz derisinden üretilen lederhosen'in çeşitli boyları bulunuyor, kimi dizaltı, kimi dizüstü üretiliyor, boya göre adı da değişiyor. Çeşitli kaynaklar 16. yüzyıldan bu yana kullanıldığında birleşiyorlar. Ancak, modernleşmenin erken dönemlerinden itibaren bir mücadele nesnesi de olan lederhosen, kimi zaman "gerilik", "köylülük" timsali, kimi zaman aristokrasinin gösterişi olarak telâkki edilmiş. Bugün özellikle Bavyera'da lederhosen festivalleri düzenleniyor. Bizim pehlivanların kispetini de lederhosen ailesinin ferdi olarak ananlar var. Lederhosen, bacakları açıkta bırakışı ve genital bölgeye derinin teması sonucu ortaya çıkan görüntü açısından, aynı kispet gibi, gay camiasının fetiş nesnelerinden biri olarak rağbet görüyor.

n→

NOLITA

Açılımı North Of Little Italy. New York'un Manhattan bölgesinde bir semt. Soho'nun (yani South Of Houston Street'in) doğusunda, Noho'nun (yani North Of Houston Street'in) kuzeyinde, Lower East Side'ın batısında, Chinatown'ın kuzeyinde kalıyor. Son yıllarda klasik İtalyan kitlesini kaybeden Nolita, "mutenalaşma"ya maruz kaldı, yuppie'lerin gözde yerlerinden biri haline geldi...

k→

KARATREN

BUZUKİ EROL (1938-2007)

Buzuki Erol (Örter) 6 Mayıs'ta aramızdan ayrıldı. Müzikle tesadüfen tanışmış, ama hayatı onun tarafından belirlenmişti. Beyoğlu civarında, henüz kozmopolit kimliğini koruyan bir çevrede büyüdü. İşçiydi, ta ki lotaryada edindiği buzukiyi kurcalayana kadar. Doğal yeteneğini anında keşfetti, İstanbul'un çeşitli mekânlarında sahneye çıkan yegâne Rum oldu. Varlık Vergisi, 6-7 Eylül, KKTC zihniyetinin aksine, bir kardeşlik ortamının ürünüydü, Rum şarkılarını Türkçelerden ayırmadan öğrenmiş, söylemişti. Buzukisiyle dünyayı dolaştı. "Buzuki Erol" başlıklı hatıratı, Pan Yayınları'nca basıldı. 32. sayımızda, hareketli hayat hikâyesi "Cacıki, dolmaki, piyazaki" başlığıyla, kendi ağzından Roll sayfalarında yer aldı. Örter, ileri derecede damar tıkanıklığı sebebiyle cerrahi müdahale esnasında hayatını yitirdi.

NAZIM MİRKELAM (1928-2007)

Bu dünyadan bir Nâzım Mirkelam geçti. Ama, bakmayın, cinayet romanlarını "Avukat Nâzım Mirkelam" diye imzaladığına, evvela kendi hayatını sanattan ibaret kılarak geçti. 1928'de Birecik'te doğdu. Tiyatroya, musikiye meyletti, ama asıl aşkı her zaman sinema olarak kaldı. Hollywood filmlerinin ne zaman, hangi kadroyla çekildiğini adı gibi bilir, sürekli defter tutardı. 1997'de, Roll'un ilk özel sayısı için kendisiyle söyleşi yaptığımız sıralarda, 1966-68 arasında yakın çevresine rol vererek çektiği üç buçuk saatlik gangster filmi "Kara Çanta"yı özel bir gösterimle bizlere izletmişti. Bu filmi de, "Satılık Mezar", "Cinnetin Çehresi" gibi "korkunç cinayet romanları"nı da bizzat finanse etmişti. 20. yüzyılın popüler sanatını bünyesinde yaşar gibiydi. Bu fevkalâde renkli sima, prostat kanseri sebebiyle 8 Haziran günü aramızdan ayrıldı. Oğlu Fergan Mirkelam'a, tüm yakınlarına ve onu sevenlere sabır.

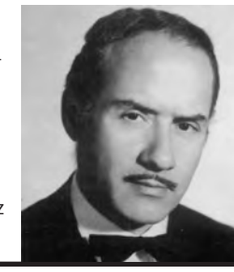

Yaşayıp ölmek deriz, ne denir daha başka
Denir, çok şeyler denir, biliyorum
Geçecektir hayatımıza mutlaka
Çok inandığımız bir şeyin çocukluğu
Sonra gençliği, sonra oturmuşluğu

Bin dokuz yüz seksen yedi baharı, ey unutulmayan bahar
Bıraktığın gibi mi kalsak

Kocaman bir sevgi miydi ne
Dünyanın bütün zamanlarını dolaşan
Geçerek caddelerinden
Dalarak meyhanelerine

Göğe bakıyorum gözlerimi kısarak
Güneye gidiyor bir leylek sürüsü

Saygı anılarınıza
Saygımız ki bir kuşun yarası kadar derin

Edip Cansever şiirlerinden roll'lama
Jupp Derwall'in ardından
(10 Mart 1927 - 26 Haziran 2007)